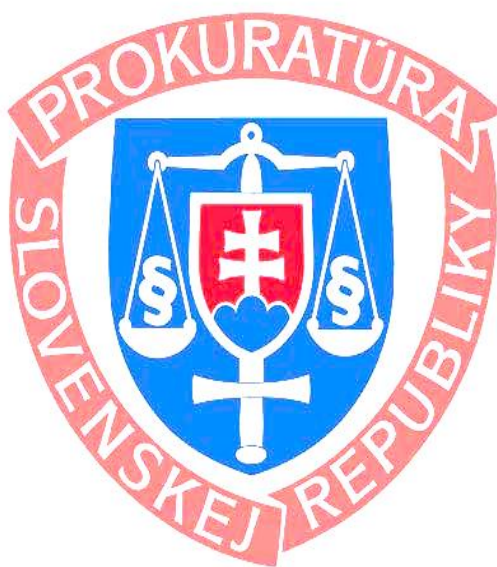

SPRÁVA
GENERÁLNEHO PROKURÁTORA SLOVENSKEJ REPUBLIKY
O ČINNOSTI PROKURATÚRY A POZNATKOCH PROKURATÚRY
O STAVE ZÁKONNOSTI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
ZA ROK 2022

Bratislava, august 2023

Vážené panie poslankyne,
vážení páni poslanci,

správa o činnosti prokuratúry za rok 2022 je v poradí treťou správou, ktorú predkladám ako generálny prokurátor Slovenskej republiky na prerokovanie Národnej rade Slovenskej republiky.

Ide o súhrnný materiál bilancujúci plnenie úloh prokuratúry, jej aktivity, ale najmä prezentujúci rezortný pohľad na zásadný vývoj slovenskej trestnej politiky. Plnenie úloh Úradom špeciálnej prokuratúry ako osobitnej súčasti Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky je predmetom samostatnej správy.

Jadro pôsobnosti prokuratúry spočíva v trestnom stíhaní osôb podozrivých zo spáchania trestných činov, dozore nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní a v uplatňovaní prokurátorských oprávnení v konaní pred trestným súdom. K tejto trestnej pôsobnosti dovoľm si krátko uviesť niekoľko úvodných informácií vyplývajúcich z prokurátorských štatistík.

Z aspektu druhu evidovanej kriminality nedošlo v roku 2022 k podstatnejším zmenám.

Aj napriek tomu, že podiel majetkových trestných činov na celkovej kriminalite od roku 1990 neustále klesá (z takmer 80 % na súčasných 31,3 %), naďalej ide o najpočetnejší druh odhalenej kriminality. Dominantným je trestný čin krádeže, za ktorý bolo v roku 2022 ukončené trestné stíhanie proti 7 220 obvineným.

V posledných troch rokoch sa dostávajú do popredia trestné činy všeobecne nebezpečné, ktoré aj vďaka trestnému činu ohrozenia pod vplyvom návykovej látky predstavovali v roku 2022

až 16 % z celkovej kriminality. Je alarmujúce, že za tento trestný čin bolo ukončené trestné stíhanie proti 4 967 obvineným, a to takmer výlučne v súvislosti s vedením motorového vozidla. Prijatie preventívnych opatrení s vhodne sprísnenými trestami, najmä trestom zákazu činnosti, by malo byť prioritou nielen pre orgány prokuratúry, ale pre celú spoločnosť vrátane orgánov verejnej moci.

Návrat spoločnosti z obdobia pandémie COVID-19 do bežného života bol dôvodom nárastu oznámených trestných činov proti rodine a mládeži (11,9 %), ktoré vytláčajú ostatnú násilnú trestnú činnosť.

Osobitnú pozornosť si zaslúži počítačová kriminalita, fyzicky i územne neuchopiteľná, ktorá sa stáva neodmysliteľným nástrojom páchania akejkoľvek trestnej činnosti. Náročnosť jej účinného trestného postihu si vyžaduje inovatívny prístup, poznávanie nových technológií, získavanie dôsledných počítačových zručností prokurátorov a ich špecializáciu už na okresnej úrovni.

Nárast evidovanej kriminality sa prirodzene prejavil nielen vo zvýšenom počte obvinených, ale aj osôb postavených pred súd. Obžaloba naďalej predstavuje najčastejší spôsob, ktorým je ukončené prípravné konanie. V roku 2022 podali prokurátori obžalobu na vyše 80 % obvinených. Teší ma, že sa darí každoročne postupne zvyšovať počet odklonov v prípravnom konaní. Z celkového počtu obvinených prokurátori uzavreli dohodu o vine a treste so 6,6 % obvinenými a voči 5,1 % obvinených využili inštitút podmienenečného zastavenia trestného stíhania a schválenia zmiery medzi obvineným a poškodeným. Práve tu vidím do budúca otvorený priestor pre orgány prokuratúry, ako naplniť restoratívnu funkciu trestného práva.

Prokurátori, napriek spoločenským a politickým turbulenciám, nebývanej mediálnej pozornosti a neúplnému personálnemu stavu dokázali aj v roku 2022 efektívne garantovať práva a právom chránené záujmy štátu, fyzických osôb a právnických osôb v trestnom konaní. Napriek nárastu nápadu vecí v trestnej agende (56 097 vecí) rýchlosť a kvalita rozhodovacej činnosti prokurátorov okresných prokuratúr a krajských prokuratúr bola stabilizovaná. Okrem iných ukazovateľov podrobnejšie analyzovaných v správe, túto skutočnosť potvrdzuje aj fakt, že v roku 2022 Ústavný súd Slovenskej republiky len v jednom prípade vyslovil porušenie práv sťažovateľov z dôvodu neústavného postupu alebo rozhodnutia prokurátorov, a to v trestnej veci Úradu špeciálnej prokuratúry.

Nezanedbateľnou súčasťou pôsobnosti prokuratúry je aj dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy či jeho účasť v civilnom procese a v správnom procese. Ani tu prokurátori nezaháľali. Svoju pozornosť, ako sa dočítate v správe, zamerali primárne na využívanie svojich oprávnení vo vzťahu k orgánom územnej samosprávy.

V tejto súvislosti chcem poukázať na výsledky plnenia úloh prokuratúry pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená. V roku 2022 bolo cieľom dozoru preveriť v týchto zariadeniach dodržiavanie práv detí a rešpektovanie zákazu neľudského zaobchádzania a mučenia. Znepokojujúce poznatky o porušovaní práv väznených osôb budú predmetom dôslednejšieho výkonu dozoru prokurátorov v nasledujúcom období.

Osobitne ma teší, že v roku 2022 bola formou dohody o spolupráci nadviazaná užšia komunikácia s Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a Úradom komisára pre deti. Dohody o spolupráci s inými orgánmi a inštitúciami považujem za významný inštitút zabezpečovania účinnejšej ochrany ľudských práv a základných slobôd v spoločnosti. Mimoriadne sa osvedčila aj vzájomná spolupráca s Najvyšším súdom Slovenskej republiky, ktorého pravidelné informácie z prostredia Európskeho súdu pre ľudské práva sú veľkým prínosom pre každého prokurátora a právneho čakaťľa prokuratúry.

Na tomto mieste chcem súčasne oceniť prácu prokurátorov a zamestnancov prokuratúry, ktorí napomáhali realizovať úlohy prokuratúry svojim zmyslom pre zodpovednosť a vysokým pracovným nasadením, a to nezriedka na úkor svojho osobného a rodinného života. Nedá mi tu nespomenúť, že doposiaľ nebola naplnená litera zákona týkajúca sa asistentov prokurátorov, ktorí by odbremenili prokurátorov od vykonávania niektorých rutinných úkonov.

Nemožno nespomenúť, že hoci bol prvý polrok roku 2022 poznačený treťou vlnou pandémie COVID-19, prokurátori a zamestnanci prokuratúry sa na tento krízový stav svojimi pracovnými návykmi adaptovali a v rámci svojej činnosti účinne reagovali, a to aj efektívnou komunikáciou s orgánmi Európskej únie predovšetkým v online prostredí.

Myslím si, že právom môžem byť hrdý na výsledky vzdelávacej činnosti právnych čakaťľov prokuratúry, ktorá prebieha kontinuálne a jednotne v prostredí prokuratúry. Právni

čakatelia prokuratúry sú mimoriadne úspešnými absolventmi odbornej justičnej skúšky.

Ako si prokuratúra viedla v roku 2022, si môžete podrobnejšie prečítať v nasledujúcich písomných častiach predkladanej správy doplnenej o štatistické údaje v jej tabuľkovej časti.

Ambíciou predloženej správy je poskytnúť Vám podstatné informácie a aj tie, ktoré môžu mať význam pre Vašu ďalšiu legislatívnu činnosť.

Maroš
filúr.

Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike za rok 2022	9
ČASŤ I STAV A ZABEZPEČENIE PLNENIA ÚLOH PROKURATÚRY V ROKU 2022	12
1. Vyhodnotenie plnenia úloh prokuratúry	12
1.1. Plnenie úloh vyplývajúcich z uznesení vlády	12
1.2. Plnenie úloh vyplývajúcich z Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022	13
2. Personálny stav na prokuratúre	13
3. Odborná príprava a vzdelávanie na prokuratúre	16
4. Ekonomické zabezpečenie činnosti prokuratúry	19
5. Informačné technológie prokuratúry	23
Č A S Ť II ČINNOSŤ PROKURATÚRY V TRESTNEJ OBLASTI A POZNATKY PROKURATÚRY O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI	26
1. Základné informácie o činnosti prokuratúry v trestnej oblasti	26
2. Stav a vývoj kriminality	28
3. Priority prokuratúry v oblasti jednotlivých druhov trestnej činnosti	32
3.1. Trestné činy daňové	33
3.2. Trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti a machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, vyhodnotenie finančného vyšetrovania a zaisťovania majetku v trestnom konaní	36
3.3. Trestné činy proti životnému prostrediu	43
3.4. Kriminalita mladistvých a trestné činy súvisiace s domácim násilím a trestné činy páchané na deťoch	47
3.5. Trestná činnosť príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a príslušníkov finančnej správy (colníkov)	57
3.6. Trestná činnosť ostatných verejných činiteľov (trestné činy osôb, ktoré sú verejnými činiteľmi, v súvislosti s výkonom ich funkcie)	60
3.7. Počítačová kriminalita	63
3.8. Trestná zodpovednosť právnických osôb	68
4. Postup prokuratúry v trestnej oblasti	71
4.1. Činnosť prokuratúry pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní	71
4.2. Činnosť prokuratúry v súdnom konaní	77
4.3. Činnosť prokuratúry v prieskumnej agende	80
5. Základné údaje o činnosti prokuratúry v trestnej oblasti na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce	86
5.1. Stav a vývoj kriminality s cudzím prvkom	87
5.2. Odovzdanie trestného konania do cudziny a preberanie trestného konania z cudziny (vrátane odovzdania a preberania trestných oznámení do cudziny a z cudziny)	88
5.3. Medzinárodná právna pomoc v trestných veciach	89
5.4. Extradíčné konanie	102
5.5. Konanie o Európskom zatýkacom rozkaze	103
5.6. Justičná spolupráca vo veciach legalizácie výnosu z trestnej činnosti	105

ČASŤ III ČINNOSŤ PROKURATÚRY V NETRESTNEJ OBLASTI A POZNATKY PROKURATÚRY O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI	108
1. Základné informácie o činnosti prokuratúry v netrestnej oblasti	108
2. Činnosť prokuratúry v oblasti civilného procesu	113
2.1. Návrhové oprávnenia prokurátora v civilnom procese.....	113
2.2. Vstupové oprávnenia prokurátora v civilnom procese	116
2.3. Dovolanie generálneho prokurátora	117
3. Činnosť prokuratúry v rámci výkonu dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy	118
3.1. Vybavovanie podnetov a vlastných poznatkov na výkon dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy.....	119
3.2. Previerky zachovávanía zákonnosti v orgánoch verejnej správy	123
3.3. Účasť na zasadnutiach orgánov verejnej správy	130
3.4. Činnosť prokuratúry v oblasti správneho súdnictva.....	130
4. Poznatzky prokuratúry o stave zákonnosti v netrestnej oblasti a návrhy opatrení na elimináciu najzávažnejších a najrozšírenejších poruchových javov	132
ČASŤ IV ČINNOSŤ PROKURATÚRY V OBLASTI LEGISLATÍVY A ÚSTAVNÉHO PRÁVA A POZNATKY PROKURATÚRY O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI	136
1. Základné informácie	136
2. Činnosť prokuratúry v oblasti legislatívy	137
2.1. Oblasť vonkajšej legislatívy.....	137
2.2. Oblasť vnútornej legislatívy	141
3. Činnosť prokuratúry v oblasti ústavného práva a vo veciach týkajúcich sa rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie	142
4. Činnosť prokuratúry v oblasti stratégie a analytických činností	145
5. Komisia pre vydávanie záväzných stanovísk	145
6. Poznatzky prokuratúry týkajúce sa právneho poriadku Slovenskej republiky	146
ČASŤ V ĎALŠIA ČINNOSŤ PROKURATÚRY	147
1. Základné informácie o ďalších činnostiach prokuratúry	147
2. Dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená	147
2.1. Dozor prokurátora v celách policajného zaistenia a v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody.....	147
2.2. Dozor prokurátora v zariadeniach, v ktorých je štátny príslušník tretej krajiny umiestnený na základe rozhodnutia o zaistení podľa osobitného zákona	149
2.3. Dozor prokurátora v záchytných táboroch, pobytových táboroch, prijímacích centrách a humanitných centrách, ktoré sú azylovým.....	150
2.4. Dozor prokurátora v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, zabezpečovacie opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné opatrenie súdu	151
2.5. Dozor prokurátora v zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorých sa nachádzajú v ústavnej starostlivosti osoby, od ktorých sa nevyžaduje informovaný súhlas a v zariadeniach, kde sa vykonáva ochranné liečenie, ochranná výchova alebo detencia	156

2.6. Poznatky prokuratúry o stave dodržiavania zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená	158
3. Činnosť prokuratúry v oblasti prevencie a zvyšovania právneho povedomia	158
4. Zastupovanie štátu v konaní o náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci	161
5. Vybavovanie žiadostí podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám	163
6. Ochrana oznamovateľov protispoločenskej činnosti	164
7. Spolupráca s prokuratúrami iných krajín a aktivity prokuratúry v národných a nadnárodných orgánoch a komisiách, účasť na medzinárodných podujatiach	165
7.1. Európska únia a procesy vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii	168
7.2. Rada Európy a procesy vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Rade Európy	171
7.3. Bilaterálne vzťahy a ďalšie oblasti medzinárodnej spolupráce	172
8. Súčinnosť orgánov prokuratúry s inými štátnymi orgánmi	175
8.1. Pôsobenie prokurátorov v orgánoch a komisiách Justičnej akadémie	175
8.2. Pôsobenie prokurátorov ako prísediacich Najvyššieho správneho súdu	176
8.3. Účasť v pracovných skupinách a komisiách iných štátnych orgánov	176
9. Činnosť registra trestov	179
ČASŤ VI ZÁVERY	181
Záver o stave zákonnosti za rok 2022	181

Tabuľková časť (príloha)

**Správa
generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry
a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike
za rok 2022**

Správu o činnosti prokuratúry a jej poznatkoch o stave zákonnosti v Slovenskej republike za rok 2022 (ďalej len „správa o činnosti prokuratúry“) predkladá generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) Národnej rade Slovenskej republiky na základe § 2 ods. 2 písm. k) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky a § 13 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre (ďalej aj „zákon o prokuratúre“).

Správa o činnosti prokuratúry obsahuje poznatky prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike za rok 2022 získané pri plnení úloh patriacich do pôsobnosti prokuratúry v porovnaní s údajmi z predchádzajúcich rokov, štatistické údaje o činnosti jednotlivých prokuratúr a zoznam záväzných stanovísk, ktoré vydal generálny prokurátor. Rovnopis tejto správy o činnosti prokuratúry bol zaslaný prezidentke Slovenskej republiky a vláde Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“).

Táto správa o činnosti prokuratúry je vypracovaná na základe podkladov predložených všetkými okresnými prokuratúrami, krajskými prokuratúrami a organizačnými zložkami Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „Generálna prokuratúra“), vrátane registra trestov, ktorý vedie Generálna prokuratúra podľa osobitného zákona.¹⁾ Pozostáva z textovej časti, grafov a tabuliek.

V správe o činnosti prokuratúry sú uvedené len tie poznatky z činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry, ktoré majú vzťah k údajom o kriminalite uvedeným v tejto správe. Správu o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry predkladá Národnej rade Slovenskej republiky podľa § 55d ods. 2 zákona o prokuratúre špeciálny prokurátor.

Prokuratúra Slovenskej republiky je súčasťou ústavného zriadenia Slovenskej republiky. Právny základ má v Ústave Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), v zákone č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre a zákone č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (ďalej aj „zákon o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry“). Procesné oprávnenia prokurátorov upravujú osobitné zákony, a to najmä zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok, zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok a zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok.

Úlohou prokuratúry je chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb, právnických osôb a štátu (čl. 149 ústavy, § 3 ods. 1 zákona o prokuratúre). Ústava teda neobmedzuje pôsobnosť prokuratúry len na ochranu zákonom

¹⁾ Zákon č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (poznámka: v roku 2023 nadobudol platnosť zákon č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

chránených záujmov štátu – prokuratúra Slovenskej republiky nie je štátnym zastupiteľstvom.

Ústava konštituuje prokuratúru ako organický článok sústavy právnych záruk zákonnosti v demokratickom právnom štáte; má postavenie osobitného ústavného orgánu právnej ochrany. Zodpovednosť za činnosť prokuratúry nesie generálny prokurátor (čl. 150 ústavy), ktorý riadi a kontroluje činnosť prokuratúry na všetkých stupňoch (čl. 10 ods. 1 zákona o prokuratúre).

Prokuratúra Slovenskej republiky je samostatná hierarchicky usporiadaná jednotná sústava štátnych orgánov na čele s generálnym prokurátorom, v ktorej pôsobia prokurátori vo vzťahoch podriadenosti a nadriadenosti (§ 2 zákona o prokuratúre).

Hierarchické usporiadanie prokuratúry je nevyhnutným predpokladom pre jednotné uplatňovanie zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov a pre jednotné uplatňovanie trestnej politiky. Hierarchický systém usporiadania prokuratúry a inštitút hierarchického odovzdávania pokynov nie je ojedinelým ani vo vyspelých európskych krajinách. Hierarchické usporiadanie prokuratúry považuje za predpoklad pre riadne fungovanie prokuratúry aj Európsky výbor pre trestné otázky (European Committee on Crime Problems - CDPC), pod vedením ktorého bol poverený Výbor expertov pre otázky o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva (the Committee of Experts on the Role of Public Prosecution in the Criminal Justice System - PC-PR) preskúmať postavenie prokuratúry a jej úlohu v systéme trestného súdnictva v jednotlivých členských štátoch Rady Európy. Vyplýva to z Odporúčania Rec (2000)19 Výboru ministrov členským štátom Rady Európy o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva, ktoré bolo prijaté Výborom ministrov Rady Európy dňa 6. októbra 2000, ako aj dôvodovej správy k tomuto odporúčaníu.

Verejnosti je už dlhodobo podsúvaný buď z nevedomosti alebo účelovo názor, že prokuratúra Slovenskej republiky je prokuratúrou leninského typu. Nie je to pravda. Svedčí o tom posudok k návrhu zákona o prokuratúre (zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre) a návrhu zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (zákon č. 154/2001 Z. z.), ktorý bol vypracovaný v roku 2001 na základe poverenia Rady Európy. Posudok bol zameraný na preskúmanie návrhov týchto zákonov pred ich schválením v Národnej rade Slovenskej republiky z hľadiska ich súladu s európskymi pravidlami vo veci ochrany ľudských práv, zásad právneho štátu a demokratického usporiadania spoločnosti s prihliadnutím na Odporúčanie Rady Európy Rec (2000)19. V tomto posudku je výslovne uvedené, citujem: *„Oba návrhy sú dobre štruktúrované, veľmi starostlivo vypracované a upravujú otázky, ktoré sú v danej oblasti podstatné. Možno povedať, že v porovnaní s tým, čo platí v iných štátoch západnej, strednej či východnej Európy, sú tieto návrhy naozaj úplné... Vo všeobecnosti sú návrhy v súlade s tým, čo možno očakávať od legislatívy demokratického štátu. Nenachádza sa v nich nič, čo by odporovalo ľudským právam a možno povedať, že práva a povinnosti prokurátorov sú stanovené so zvláštnym rešpektom voči právam jednotlivcov, spolu s ustanoveniami zabezpečujúcimi riadne fungovanie prokuratúry.“*

Európska komisia na presadzovanie demokracie pomocou práva (Benátska komisia) v Správe o európskych normách týkajúcich sa nezávislosti justičného systému, časť II – Prokuratúra, ktorú schválila na svojom 85. plenárnom zasadnutí v Benátkach 17. až 18. decembra 2010, sa zaoberá v časti D. hlavnými modelmi prokuratúry a potvrdzuje, že tendencia smerujúca k väčšej nezávislosti prokuratúry je oveľa rozšírenejšia ako trend k prokuratúre, ktorá by bola podriadená exekutive alebo s ňou bola spojená. V bode 26 uvádza: „Existuje len niekoľko štátov Rady Európy, kde je prokuratúra súčasťou exekutívy a je podriadená ministerstvu spravodlivosti (napr. Rakúsko, Dánsko, Nemecko, Holandsko). Komisia konštatuje, že tendencia smerujúca k väčšej nezávislosti prokuratúry je oveľa rozšírenejšia ako trend k prokuratúre, ktorá by bola podriadená exekutive alebo s ňou bola spojená... Tiež je dôležité všimnúť si, že v niektorých štátoch je podriadenosť prokuratúry exekutívnej moci skôr otázkou princípu ako reality v tom zmysle, že exekutíva je mimoriadne opatrná a nezasahuje do konkrétnych prípadov. No aj v takýchto systémoch pretrváva základný problém, lebo formálne záruky proti takémuto zasahovaniu neexistujú. Možnosť zasahovania môže byť takisto škodlivá ako skutočné zasahovanie...“.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“) vo svojom náleze sp. zn. PL. ÚS 1/2022-270 z 21. júna 2023 v bode 105 poukázal na svoj nález sp. zn. PL. ÚS 105/2011, v ktorom ponúkol širší pohľad na postavenie prokuratúry ako takej a uviedol, že „Právne postavenie prokuratúry v právnom systéme jednotlivých štátov môže byť relatívne rôzne. Od modelov, kde je prokuratúra súčasťou výkonnej moci a je podriadená výkonnej moci, resp. výrazný vplyv na jej činnosť má minister spravodlivosti, až po modely, kde má prokuratúra samostatné postavenie. Vo vzťahu k prokuratúre Slovenskej republiky vyslovil, že ústava neupravuje prokuratúru ako súčasť výkonnej moci (v rámci šiestej hlavy), ale priznáva jej postavenie osobitného ústavného orgánu právnej ochrany obdobne ako verejnému ochrancovi práv (ôsma hlava ústavy). Následne Ústavný súd v bode 106 konštatoval: „Postavenie prokuratúry ako osobitnej ústavou reflektovanej sústavy orgánov, ktorá nie je súčasťou výkonnej moci, súčasne nevylučuje, ale, práve naopak, vyžaduje právnu reguláciu umožňujúcu verejnú kontrolu činnosti prokuratúry, ako aj adekvátnu mieru vplyvu najmä tých zložiek štátnej moci, ktorých legitimita je obnovovaná na základe priamych volieb občanmi, od ktorých štátna moc v zmysle čl. 2 ods. 1 ústavy pochádza. Znamená to, že ide o koncepciu relatívne samostatného osobitného ústavného orgánu, ktorý podlieha verejnej kontrole náležitého výkonu jej poslania spočívajúceho v iniciatívnom, spravodlivom a nestrannom postupe pri ochrane verejného záujmu, ochrane základných práv a slobôd, ako aj ďalších práv a právom chránených záujmov. Verejnú kontrolu činnosti prokuratúry vykonáva národná rada tým, že každoročne rokuje o správe generálneho prokurátora o činnosti prokuratúry a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike a o správe špeciálneho prokurátora o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatkoch Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti. Adekvátna miera vplyvu na prokuratúru sa prejavuje aj v pôsobení národnej rady a prezidenta pri vymenovaní a odvolávaní generálneho prokurátora a v pôsobnosti národnej rady pri voľbe a odvolávaní špeciálneho prokurátora.“

V Slovenskej republike prokuratúru tvoria tieto štátne orgány:

1. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, ktorej osobitnou súčasťou s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky je Úrad špeciálnej prokuratúry,
2. krajské prokuratúry (8),

3. okresné prokuratúry (54);

- s účinnosťou od 1. júna 2023 sú sídla a obvody krajských prokuratúr a okresných prokuratúr ustanovené v prílohe č. 1 k zákonu o prokuratúre v nadväznosti na prijatie novej právnej úpravy v roku 2022 týkajúcej sa nových sídiel a obvodov súdov zákonom č. 150/2022 Z. z. v znení zákona č. 398/2022 Z. z.

Prokuratúra je v rozsahu svojej pôsobnosti povinná vo verejnom záujme vykonať opatrenia na predchádzanie porušeniu zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie. Pri výkone svojej pôsobnosti je povinná využívať všetky zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôsledná, účinná a rýchla ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu (§ 3 ods. 2 zákona o prokuratúre). Poskytuje súčinnosť aj Európskej prokuratúre (§ 3 ods. 3 zákona o prokuratúre), ktorej hlavnou úlohou je vyšetrovanie trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Európskej únie v tých členských štátoch, ktoré sa do činnosti Európskej prokuratúry zapojili; medzi takéto štáty patrí aj Slovenská republika.

Úlohy, ktoré patria do pôsobnosti prokuratúry, vykonávajú prokurátori (§ 4 ods. 1 zákona o prokuratúre). Jednotlivé právomoci (kompetencie) prokurátorov, vrátane generálneho prokurátora sú vymedzené v zákonoch a prokurátori ich smú uplatňovať len postupom a právnymi prostriedkami ustanovenými v zákone (§ 5 zákona o prokuratúre). Táto správa o činnosti prokuratúry obsahuje poznatky o stave zákonnosti v Slovenskej republike za rok 2022, ktoré prokurátori získali pri plnení svojich úloh.

ČASŤ I

STAV A ZABEZPEČENIE PLNENIA ÚLOH PROKURATÚRY V ROKU 2022

1. Vyhodnotenie plnenia úloh prokuratúry

1.1. Plnenie úloh vyplývajúcich z uznesení vlády

Vláda v roku 2022 schválila 11 uznesení, v ktorých odporučila generálnemu prokurátorovi plnenie, resp. spoluprácu na plnení celkovo 31 úloh. Určený termín splnenia malo 25 úloh. Plnili sa tiež prenesené úlohy z predchádzajúceho roku. Na obdobie rokov 2022 až 2024 bolo prenesených 14 úloh, ktorých plnenie sa bude vyhodnocovať v správach o činnosti prokuratúry za príslušné kalendárne roky. Informácie o jednotlivých úlohách a ich plnení sú uvedené v **tabuľke I.1**.

Zostávajúce úlohy sa plnia priebežne určenými zodpovednými organizačnými zložkami Generálnej prokuratúry, pričom ich plnenie je zo strany generálneho prokurátora sledované a priebežne vyhodnocované.

1.2. Plnenie úloh vyplývajúcich z Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022

Úlohy vyplývajúce z Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 boli splnené v určených termínoch. Z celkového počtu 13 úloh sa osem úloh týkalo vnútornej organizácie rezortu, ekonomickej oblasti a rozpočtovej oblasti.

Vecnej pôsobnosti prokuratúry sa týkalo päť úloh, a to:

Úloha č. 6:

Zhodnotenie stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov týrania zvierat podľa § 305a Trestného zákona, zanedbania starostlivosti o zvieratá podľa § 305b Trestného zákona a organizovania zápasov zvierat podľa § 305c Trestného zákona.

Úloha bola splnená trestným odborom Generálnej prokuratúry v termíne do 3. októbra 2022 a materiál bol schválený bez pripomienok 10. októbra 2022.

Úloha č. 7:

Zhodnotenie stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov tzv. domáceho násillia za roky 2020 a 2021.

Úloha bola splnená trestným odborom Generálnej prokuratúry v termíne do 31. októbra 2022 a materiál bol schválený per rollam 7. novembra 2022.

Úloha č. 8:

Zhodnotenie stavu zákonnosti rozhodovania v mimoodvolacom konaní podľa § 65 ods. 1, 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov vo vzťahu k rozhodnutiam miest a obcí ako stavebných úradov.

Úloha bola splnená netrestným odborom Generálnej prokuratúry v termíne do 1. augusta 2022 a materiál bol schválený bez pripomienok 10. októbra 2022.

Úloha č. 9:

Zhodnotenie stavu zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí vo veciach územnej samosprávy podľa § 4 ods. 5 písm. a) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Úloha bola splnená netrestným odborom Generálnej prokuratúry v termíne do 5. decembra 2022 a materiál bol schválený per rollam 19. decembra 2022.

Úloha č. 10:

Zhodnotenie stavu zákonnosti rozhodovacej činnosti vybraných okresných a krajských prokuratúr v oblasti dozoru orgánov verejnej správy a pri postupe pri vybavovaní žiadostí podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov za obdobie roku 2021.

Úloha bola splnená netrestným odborom Generálnej prokuratúry v termíne do 28. novembra 2022 a materiál bol schválený per rollam 19. decembra 2022.

2. Personálny stav na prokuratúre

Limit počtu zamestnancov pre rezort prokuratúry na rok 2022 bol podľa prílohy č. 1 k uzneseniu vlády Slovenskej republiky č. 577 zo 14. októbra 2021 k návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2022 až 2024 stanovený v počte 1 983 osôb, z toho aparát ústredného orgánu v počte 317.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo financií“) v nadväznosti na uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 680/2021 z 24. novembra 2021 k návrhu na zvýšenie počtu osôb určených na plnenie úloh Úradu špeciálnej prokuratúry a ich funkčné zaradenie, rozpočtovým opatrením č. 2/2022 povolilo Generálnej prokuratúre prekročenie záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu a zvýšilo limit počtu zamestnancov o jednu osobu (ústredný orgán) určenú na plnenie úloh Úradu špeciálnej prokuratúry – európsky delegovaný prokurátor. Celkový limit počtu zamestnancov v roku 2022 bol tak stanovený na 1 984, z toho aparát ústredného orgánu 318.

Z celkového počtu 1 984 osôb (z toho 318 ústredie) bol plánovaný počet štátnozamestnaneckých miest 688 (z toho na ústrednom orgáne 132) a plánovaný počet miest pri výkone práce vo verejnom záujme 164 (z toho na ústrednom orgáne 37).

Počet štátnych zamestnancov v štátnozamestnaneckom pomere k 31. decembru 2022 bol 675 (z toho 123 na ústrednom orgáne); na materskej alebo rodičovskej dovolenke bolo 43 štátnych zamestnankýň a dve štátne zamestnankyne boli dlhodobo práceneschopné. Počet zamestnancov v pracovnom pomere vykonávajúcich práce vo verejnom záujme bol 164 (z toho 37 na ústrednom orgáne).

Obsadenie všetkých štátnozamestnaneckých miest na ústrednom orgáne sa v roku 2022, napriek opakovane vyhlasovaným výberovým konaniam, nezrealizovalo z dôvodu nedostatočného záujmu uchádzačov, resp. z dôvodu nedostatku požadovaných odborných vedomostí a schopností prihlásených uchádzačov.

Plánovaný počet prokurátorov v rezorte prokuratúry v roku 2022 bol 1 132, z toho na ústrednom orgáne 149. V služobnom pomere prokurátora k 31. decembru 2022 bolo 1 027 prokurátorov, z toho reálne vykonávalo funkciu prokurátora 953 osôb.

Funkciu prokurátora v roku 2022 nevykonávalo 73 prokurátorov, a to z týchto dôvodov:

- 49 prokurátorov z dôvodu materskej alebo rodičovskej dovolenky,
- deväť prokurátorov bolo podľa § 9b zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry v znení neskorších predpisov dočasne pridelených k orgánu Európskej únie (jeden prokurátor na výkon funkcie európskeho prokurátora za Slovenskú republiku v Európskej prokuratúre, šesť prokurátorov na výkon funkcie európskeho delegovaného prokurátora v Európskej prokuratúre, jeden prokurátor na výkon práv a povinností národného člena zastupujúceho Slovenskú republiku v Eurojuste a jeden prokurátor na výkon funkcie zástupcu národného člena zastupujúceho Slovenskú republiku v Eurojuste),
- dvaja prokurátori boli podľa § 9a zákona o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry dočasne pridelení do Justičnej akadémie Slovenskej republiky (ďalej len „Justičná akadémia“),
- sedem prokurátorov má z predchádzajúceho obdobia dočasne pozastavený výkon funkcie prokurátora do právoplatného skončenia trestného konania, resp. disciplinárneho konania,
- jeden prokurátor mal prerušený výkon funkcie prokurátora z dôvodu, že bol vymenovaný do funkcie štátneho tajomníka Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

republiky (ďalej len „Ministerstvo spravodlivosti“) uznesením vlády Slovenskej republiky č. 628/2022 z 12. októbra 2022,

- piatim prokurátorom generálny prokurátor prerušil výkon funkcie prokurátora na základe ich žiadosti z vážnych osobných alebo rodinných dôvodov.

Do funkcie prokurátora okresnej prokuratúry, na základe výsledku výberových konaní na funkciu prokurátora okresnej prokuratúry, bolo v roku 2022 vymenovaných 24 vybraných úspešných uchádzačov na 19 okresných prokuratúr.

V roku 2022 bolo vo funkcii právneho čakaťa prokuratúry 89 právnych čakaťov. Po absolvovaní prípravnej praxe a úspešnom zložení odbornej justičnej skúšky bolo vymenovaných do funkcie prokurátora 50 právnych čakaťov prokuratúry. Traja právni čakaťelia prokuratúry sa vzdali funkcie právneho čakaťa prokuratúry bez uvedenia dôvodu. K 31. decembru 2022 bol aktuálny stav 36 právnych čakaťov prokuratúry; z toho dve právne čakaťky prokuratúry boli na materskej dovolenke.

V priebehu roka 2022 zanikol služobný pomer 31 prokurátorom, z toho

- 19 prokurátorom vzdaním sa funkcie z dôvodu vzniku nároku na starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok,
- ôsmim prokurátorom vzdaním sa funkcie z iného dôvodu,
- trom prokurátorom vymenovaním do funkcie sudcu,
- dvom prokurátorom odvolaním z funkcie prokurátora z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov,
- jednému prokurátorovi odvolaním z funkcie prokurátora z dôvodu právoplatného odsúdenia za spáchanie úmyselného trestného činu,
- jednému prokurátorovi smrťou.

Pokiaľ ide o vyhodnotenie činnosti prokuratúry v oblasti disciplinárnej zodpovednosti prokurátorov, je potrebné uviesť, že 1. januára 2021 vznikol Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší správny súd“), ktorý v súlade s čl. 142 ods. 2 písm. c) ústavy rozhoduje aj o disciplinárnej zodpovednosti prokurátorov. Najvyšší správny súd začal vykonávať svoju činnosť 1. augusta 2021 (§ 101e zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z.)

Disciplinárne konania proti prokurátorom začaté pred 1. augustom 2021, ktoré neboli k 1. decembru 2021 právoplatne skončené, sa dokončujú podľa predpisov účinných do 30. novembra 2021 [§ 46 ods. 2 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok)]. Disciplinárne konania proti prokurátorom začaté po 1. auguste 2021 sa dokončia už podľa disciplinárneho súdneho poriadku v konaní pred Najvyšším správnym súdom (§ 46 ods. 1 disciplinárneho súdneho poriadku).

V roku 2022 boli začaté tri disciplinárne konania, a to všetky za disciplinárne previnenie podľa § 188 ods. 1 písm. a) zákona o prokurátoroch a právnych čakaťoch prokuratúry.

V roku 2022 boli právoplatne skončené štyri disciplinárne konania, a to:

- uložením disciplinárneho opatrenia podľa § 189 ods. 1 písm. b) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry – zníženie základného platu o 5 % na jeden mesiac; v časti návrhu bolo disciplinárne konanie zastavené podľa § 201 písm. a) v spojení s § 209 písm. c) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry,
- zastavením disciplinárneho konania podľa § 201 písm. a) v spojení s § 197 ods. 5 zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (disciplinárny návrh bol vzatý späť, pretože disciplinárne stíhanému prokurátorovi zanikol služobný pomer),
- uložením disciplinárneho opatrenia podľa § 189 ods. 1 písm. a) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry – písomné pokarhanie; v časti návrhu bol disciplinárne stíhaný prokurátor oslobodený podľa § 208 ods. 3 písm. c) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (skutok, pre ktorý sa disciplinárne konanie viedlo, nebol disciplinárnym previnením alebo priestupkom),
- uložením disciplinárneho opatrenia podľa § 189 ods. 1 písm. a) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry – písomné pokarhanie (rozsudkom Najvyššieho správneho súdu).

K 31. decembru 2022 neboli právoplatne skončené štyri disciplinárne konania z predchádzajúceho obdobia, o ktorých aktuálne konajú príslušné disciplinárne komisie zriadené na Generálnej prokuratúre.

Po zmene právnej úpravy, po začatí činnosti Najvyššieho správneho súdu, boli podané podľa § 16 disciplinárneho poriadku štyri disciplinárne návrhy proti prokurátorom.

V jednom prípade už o disciplinárnom návrhu Najvyšší správny súd rozhodol a disciplinárne stíhanému prokurátorovi uložil podľa § 189 ods. 1 písm. a) zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry disciplinárne opatrenie – písomné pokarhanie.

V roku 2022 nebol ani jednému prokurátorovi dočasne pozastavený výkon funkcie prokurátora podľa § 13 zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry (sedem prokurátorov má naďalej dočasne pozastavený výkon funkcie prokurátora vzhľadom na právoplatne neskončené trestné konania alebo disciplinárne konania).

3. Odborná príprava a vzdelávanie na prokuratúre

Vzdelávacie aktivity prokurátorov, právnych čakatelov prokuratúry, štátnych zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich práce vo verejnom záujme sa aj v roku 2022 významnou mierou podieľali na prehľbovaní ich odbornej kvalifikácie.

Vzdelávanie prokurátorov a právnych čakatelov prokuratúry zabezpečuje, organizuje a vykonáva Justičná akadémia i Generálna prokuratúra.

Justičná akadémia v roku 2022, v súlade s obsahovým zameraním náplne vzdelávania prokurátorov určeným generálnym prokurátorom, zorganizovala 110 vzdelávacích podujatí, na ktorých sa zúčastnilo celkom 881 prokurátorov. V porovnaní s rokom 2021 počet vzdelávacích podujatí bol síce nižší (115 v roku 2021), ale zúčastnilo sa ich viac prokurátorov (665 v roku 2021). Z tohto počtu sa 34

vzdelávacích podujatí týkalo trestnej oblasti a zúčastnilo sa ich 478 prokurátorov, 33 podujatí sa týkalo netrestnej oblasti a zúčastnilo sa ich 160 prokurátorov.

Tematicky išlo napríklad o vzdelávanie v oblastiach týkajúcich sa trestnej činnosti domáceho násillia, trestných činov proti životnému prostrediu, trestných činov v doprave, drogovej trestnej činnosti, počítačovej kriminality, finančného vyšetrovania, daňových únikov a daňovej kriminality, trestnej zodpovednosti právnických osôb, medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach, starostlivosti o maloletých a výživného v cezhraničných sporoch, výživného, zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, náhrady nemajetkovej ujmy, obchodného práva a záložného práva, cezhraničného vykonávania dôkazov a doručovania na základe nových nariadení Európskej únie v kontexte slovenských procesných predpisov a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

V roku 2022 Justičná akadémia zorganizovala deväť jazykových seminárov (z anglického, nemeckého a francúzskeho jazyka), na ktorých sa zúčastnilo 56 prokurátorov a 34 podujatí zameraných na rozvoj osobnosti prokurátora, etiku a vystupovanie prokurátora, komunikáciu prokurátora s médiami, efektívnu komunikáciu, efektívne riešenie konfliktov, základy diplomatického protokolu, imidž a dress code, ktorých sa zúčastnilo 187 prokurátorov.

Justičná akadémia sa tiež významnou mierou podieľala na vzdelávaní právnych čakaateľov prokuratúry. V rámci ich prípravnej praxe, cieľom ktorej je odborne pripraviť právneho čakaťela prokuratúry na výkon funkcie prokurátora a na úspešné vykonanie odbornej justičnej skúšky, zorganizovala dve predskúškové sústredenia, ktorých sa zúčastnilo 96 právnych čakaateľov prokuratúry a jedno prípravné vzdelávanie právnych čakaateľov prokuratúry v pozitívnoprávnych vzťahoch, ktorého sa zúčastnilo 48 právnych čakaateľov prokuratúry.

Generálna prokuratúra zabezpečuje a organizuje vzdelávanie všetkých zamestnancov prokuratúry podľa vopred schváleného Plánu odbornej prípravy a vzdelávania prokuratúry Slovenskej republiky na príslušný rok (ďalej len „plán vzdelávania prokuratúry“), ktorý je koncepcne rozdelený na vzdelávanie jednotlivých kategórií zamestnancov prokuratúry, teda prokurátorov, právnych čakaateľov prokuratúry, štátnych zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich práce vo verejnom záujme.

Na tvorbe obsahového zamerania plánu vzdelávania prokuratúry sa podieľajú všetky organizačné zložky Generálnej prokuratúry, krajské prokuratúry a okresné prokuratúry, ktoré svoje požiadavky na vzdelávacie aktivity formulujú v závislosti od aktuálnych aplikačných problémov v oblasti ich pôsobnosti, s prihliadnutím na relevantné legislatívne zmeny.

Popritom v súlade so zákonom č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, každý služobný úrad (Generálna prokuratúra a krajské prokuratúry) v nadväznosti na plán vzdelávania prokuratúry vypracoval plán kontinuálneho vzdelávania štátnych zamestnancov, v súlade s ktorým prebiehalo adaptačné a kompetenčné vzdelávanie.

V roku 2022 sa uskutočnilo 29 celoslovenských podujatí, z toho 16 pre prokurátorov a 13 pre zamestnancov prokuratúry.

Vzdelávanie prokurátorov sa konalo formou pracovnej porady a odborného seminára. Z toho 13 sa týkalo trestného úseku a zúčastnilo sa ich 298 prokurátorov. Na netrestnom úseku boli v roku 2022 zorganizované tri pracovné porady, na ktorých sa zúčastnilo 124 prokurátorov. Na týchto podujatiach sa aktívne zúčastnili aj zástupcovia Prezídia Policajného zboru, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo vnútra“), Najvyššieho správneho súdu a Ministerstva spravodlivosti.

Prokuratúra na úseku vzdelávania venuje sústavnú pozornosť kvalite odbornej prípravy právnych čakaťelov prokuratúry na výkon funkcie prokurátora. V roku 2022 Generálna prokuratúra zorganizovala pre túto cieľovú skupinu 4 školenia zamerané na asertívne riešenie konfliktov, krízovú komunikáciu, zvládanie emócií a stresu v konflikte a obranu proti manipulácii, ktorých sa zúčastnilo 85 právnych čakaťelov prokuratúry.

Významný podiel na vzdelávacích aktivitách prokuratúry má aj vzdelávanie štátnych zamestnancov a zamestnancov vykonávajúcich práce vo verejnom záujme, ktoré v roku 2022, ako celoslovenské podujatia, zabezpečovali organizačné zložky Generálnej prokuratúry.

Kancelária generálneho prokurátora zorganizovala jeden špecializovaný seminár pre hovorcov prokuratúry, ktorého sa zúčastnilo 12 prokurátorov a dvaja štátni zamestnanci Kancelárie generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Ekonomický odbor Generálnej prokuratúry zorganizoval tri pracovné porady zamerané na zhodnotenie čerpania rozpočtu za rok 2021, spracovanie finančných a účtovných výkazov v roku 2022 a na prípravu návrhu rozpočtu na roky 2023 – 2025, ktorých sa zúčastnilo 50 štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Osobný úrad zorganizoval dve pracovné porady pre prokurátorov a štátnych zamestnancov vybavujúcich personálnu agendu, ktorých sa zúčastnilo 21 prokurátorov a 25 štátnych zamestnancov. Osobný úrad v súčinnosti s odborom informatiky zorganizoval jednu pracovnú poradu v oblasti správy registratúry a informačných systémov prokuratúry, na ktorom sa zúčastnilo 22 štátnych zamestnancov a zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Odbor informatiky zorganizoval dve pracovné porady a jeden odborný seminár k aktuálnym otázkam v oblasti informačno-komunikačných technológií a aplikačného programového vybavenia, ktorých sa zúčastnilo 51 štátnych zamestnancov. Manažér informačnej a kybernetickej bezpečnosti zorganizoval jeden seminár k problematike ochrany osobných údajov, ktorého sa zúčastnilo 14 štátnych zamestnancov a jednu pracovnú poradu zameranú na problematiku kybernetickej bezpečnosti, ktorej sa zúčastnilo 13 štátnych zamestnancov. Referát ochrany utajovaných skutočností zorganizoval jedno školenie v oblasti ochrany utajovaných skutočností, na ktorom sa zúčastnilo 11 štátnych zamestnancov.

V roku 2022 sa tak štátni zamestnanci, ako i zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme zúčastňovali aj na rôznych odborných seminároch a školeniach organizovaných inými subjektmi, napríklad v oblasti finančnej kontroly a auditu, interného auditu, finančného riadenia a verejného obstarávania, informačnej

a kybernetickej bezpečnosti, personálnej agendy, sociálneho poistenia, odmeňovania zamestnancov, správy registratúry a archívnych dokumentov, vydávania rozhodnutí elektronicky, elektronizácie štátnej správy a samosprávy a v oblasti komunikačných zručností.

Všetky vzdelávacie aktivity, ktoré v roku 2022 zamestnanci prokuratúry v rôznych oblastiach absolvovali, boli zamerané na získanie poznatkov a zručností potrebných na zabezpečenie plnenia úloh prokuratúry.

4. Ekonomické zabezpečenie činnosti prokuratúry

Na zabezpečenie činnosti prokuratúry v roku 2022 Ministerstvo financií pridelo rozpočtové prostriedky vo výške 119 509 806 eur. Rozpočtovými opatreniami Ministerstva financií bol tento limit v priebehu roka upravený na 128 119 628,54 eur.

Rozpočtové opatrenia sa týkali zvýšenia limitu rozpočtových výdavkov na zabezpečenie mzdových nárokov prokurátorov a ostatných zamestnancov, prevádzkových potrieb prokuratúry a financovanie nevyhnutných investičných akcií.

Na zabezpečenie financovania mzdových nárokov prokurátorov a ostatných zamestnancov prokuratúry a s tým súvisiacich poistných odvodov Ministerstvo financií povolilo prekročenie limitu výdavkov na mzdy a poistné spolu o 3 078 054,84 eur v nadväznosti na valorizáciu platov prokurátorov, na zabezpečenie plnenia úloh európskeho prokurátora a na vyplatenie odmien v zmysle dodatku č. 1 ku kolektívnej zmluve vyššieho stupňa v štátnej službe a dodatku č. 1 ku kolektívnej zmluve vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočtovým opatrením Ministerstva financií boli uvoľnené finančné prostriedky vo výške 9 145 761 eur na financovanie investičných akcií, ktoré boli viazané v súlade s § 8 ods. 6 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v závere roka 2021. Ďalšími rozpočtovými opatreniami bol zvýšený limit výdavkov o 350 750 eur na zvýšené ceny elektrickej energie a plynu a o 324 000 eur na obstaranie licencií Microsoft. Z dôvodu poistnej udalosti na Krajskej prokuratúre v Trenčíne bol prekročený limit výdavkov v kategórii Tovary a služby o 26 365,70 eur.

V závere roka 2022 Ministerstvo financií viazalo kapitálové výdavky vo výške 4 235 109 eur.

Nedaňové príjmy vo výške 526 366 eur boli v roku 2022 dosiahnuté vo výške 459 781 eur, t. j. na 87,5 %. Z dôvodu neplnenia limitu príjmov bola rozpočtovým opatrením Ministerstva financií v priebehu roka 2022 znížená výdavková časť rozpočtu o 80 000 eur. Neplnenie príjmov bolo spôsobené nižším odvodom tržieb zo vzdelávacích a rehabilitačných centier prokuratúry, ktoré boli z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie súvisiacej s ochorením COVID-19 a z dôvodu poskytnutia

dočasného ubytovania pre odídencom z Ukrajiny v jednom zo vzdelávacích a rehabilitačných centier prokuratúry na začiatku roka zatvorené.

Generálna prokuratúra v rámci vlastných rozpočtových opatrení presunula ušetrené finančné prostriedky z kategórie Poistné a príspevok do poisťovní vo výške 1 151 423 eur a z kategórie Bežné transfery vo výške 281 421 eur do kategórie Tovary a služby v celkovej výške 1 432 844 eur na dofinancovanie prevádzky v závere roka. Z kategórie Poistné a príspevok do poisťovní presunula voľné finančné prostriedky vo výške 150 000 eur do kategórie Bežné transfery.

Rozpočtovými opatreniami vykonanými Generálnou prokuratúrou nedošlo k zmene záväzných ukazovateľov rozpočtu na rok 2022. Záväzné ukazovatele rozpočtu kapitoly Generálnej prokuratúry boli v roku 2022 dodržané. Rozpočtové prostriedky boli vynakladané hospodárne a účelne na zabezpečenie mzdových, materiálnych, prevádzkových a investičných potrieb prokuratúry.

Pre európskych delegovaných prokurátorov boli v roku 2022 vyplatené paušálne náhrady z limitu miezd vo výške 45 079,62 eur. Výška odvodu poistného predstavovala sumu 246 491,20 eur. Čerpanie na tovaroch a službách bolo vo výške 11 266,11 eur.

Prehľad príjmov a výdavkov kapitoly Generálna prokuratúra v roku 2022 je uvedený v **tabuľke I.4.**

Najväčší vplyv na rast výšky príjmov oproti roku 2021 mal predaj Účelového zariadenia Krajskej prokuratúry v Nitre v Patinciach vo výške 100 000 eur.

Čerpanie v kategórii Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania v porovnaní s rokom 2021 vzrástlo o 5 721 592 eur, teda o 8,3 %. Nárast bol spôsobený valorizáciou plátov prokurátorov v nadväznosti na výšku priemernej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve za rok 2021, nárastom funkčných plátov v dôsledku nárastu započítateľnej praxe u štátnych zamestnancov, zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a prokurátorov okresných prokuratúr a krajských prokuratúr, vyšším výkonom práce nadčas, práce v sobotu, v nedeľu, vo sviatok a v noci a nárastom náhrad za služobnú pohotovosť u prokurátorov a všetkých kategórií zamestnancov v porovnaní s rokom 2021.

Odvod poistného do poisťovní vzrástol v porovnaní s rokom 2021 o 1 836 299 eur, t. j. o 8,1 % v dôsledku zvýšenia objemu vyplatených miezd.

V kategórii Tovary a služby boli rozpočtové prostriedky čerpané v objeme 15 216 658 eur, čo predstavuje nárast oproti roku 2021 o 1 122 325 eur, t. j. o 8,0 %.

V kategórii Bežné transfery bolo čerpanie vo výške 6 657 129 eur, čo predstavuje nárast čerpania výdavkov oproti roku 2021 o 1 310 334 eur, t. j. o 24,5 %.

Kapitálové výdavky zo štátneho rozpočtu vo výške 5 113 283 eur boli v roku 2022 použité na nasledovné účely:

Stavebné investície	
II. etapa kúpy budovy pre Okresnú prokuratúru Galanta a odkúpenie spoluvlastníckych podielov pre Okresnú prokuratúru Michalovce	686 000 eur
zabezpečenie prípravnej a projektovej dokumentácie na rekonštrukciu budov	95 144 eur
rekonštrukcia stavieb a ich technické zhodnotenie	2 023 750 eur

Najvýznamnejšie rekonštrukcie stavieb a ich technické zhodnotenie	
Generálna prokuratúra - stavebné úpravy priestorov v budove	43 281 eur
Krajská prokuratúra v Košiciach - termoregulácia budovy	52 676 eur
Krajská prokuratúra v Žiline, Okresná prokuratúra Martin, Úrad špeciálnej prokuratúry - klimatizácia budovy	268 545 eur
Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici, Krajská prokuratúra v Bratislave - rekonštrukcia sociálnych zariadení	238 342 eur
Krajská prokuratúra v Bratislave - dofinancovanie zateplenia budovy	37 996 eur
Okresná prokuratúra Bratislava V - rekonštrukcia vodovodnej prípojky	20 189 eur
Okresná prokuratúra Galanta - rekonštrukcia budovy	219 731 eur
Okresná prokuratúra Levice - rekonštrukcia suterénu	169 034 eur
Okresná prokuratúra Nové Zámky - rekonštrukcia budovy	298 146 eur
Okresná prokuratúra Poprad - rekonštrukcia budovy	129 399 eur
Okresná prokuratúra Žiar nad Hronom - výmena schodiskových okien	44 736 eur
register trestov - modernizácia systému vstupu na register trestov	22 506 eur
Vzdelávacie a rehabilitačné centrum prokuratúry Slovenskej republiky Stará Lesná - rekonštrukcia	348 524 eur
Vzdelávacie a rehabilitačné centrum prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo - spevnenie severnej steny budovy	65 097 eur

Strojné investície	
rekonštrukcia a modernizácia hardvéru a softvéru	1 549 962 eur
nákup multifunkčných kancelárskych zariadení, záložných zdrojov, kamerových systémov, skenerov, regálových systémov, výpočtovej techniky a telekomunikačnej techniky	562 101 eur
nákup služobných motorových vozidiel	149 347 eur
nákup licencií a projektové poradenstvo	46 979 eur

Pri realizovaní rekonštrukcie a modernizácii budov na zabezpečenie ich prevádzkyschopnosti sa nejednalo o vynútené investície, ale o vopred plánované rekonštrukcie v závislosti od technického stavu budov.

Zo strojných investícií sa na celkovom čerpaní najviac podieľalo obstaranie hardvérových komponentov do dátových centier pre prevádzku systému ECRIS-TCN. Zároveň prebiehal vývoj, implementácia a testovanie softvéru pre národnú časť ECRIS-TCN. Bola ukončená výmena serverov a upgrade virtuálneho prostredia na prevádzku systému tenkých klientov Evidencie odsúdených osôb.

Generálna prokuratúra má dlhodobé problémy s nedostatkom priestoru; tie sa dajú vyriešiť len kúpou novej budovy. Organizačné zložky Generálnej prokuratúry sídlia v dvoch budovách, ktoré má Generálna prokuratúra vo svojej správe, a to na Štúrovej ulici a Kvetnej ulici v Bratislave. Dve organizačné zložky Generálnej prokuratúry sídlili vo vypožičaných priestoroch v budove Ministerstva obrany Slovenskej republiky, kde zmluva o výpožičke skončila v júli 2023 a následne sa tieto dve organizačné zložky prokuratúry presťahovali do nových priestorov, kde je predpokladaný nájom v trvaní 36 mesiacov s finančnou potrebou vo výške asi 720 000 eur. V roku 2023 získala Generálna prokuratúra do svojej správy budovu na Hanulovej ulici v Bratislave, kde je nevyhnutná rekonštrukcia budovy. V uvedenej budove je umiestnená Okresná prokuratúra Bratislava IV. Kúpa budovy pre Generálnu prokuratúru predstavuje sumu približne 15 000 000 eur.

V nasledujúcich rokoch je nevyhnutné vykonať rekonštrukciu budov prokuratúry, a to vzhľadom na ich technický stav a potrebu zlepšiť pracovné podmienky zamestnancov prokuratúry.

Generálna prokuratúra v budúcom období potrebuje finančné prostriedky aj pre činnosť registra trestov, a to na nahradenie systému Evidencie odsúdených osôb novým informačným systémom, pre činnosť odboru informatiky v súvislosti s revitalizáciou informačných systémov Generálnej prokuratúry, na prepojenie informačného systému PATRICIA na informačný systém Policajného zboru, na prepojenie informačného systému PATRICIA na informačný systém Európskej prokuratúry, na zriadenie nového informačného systému pre registratúru, na obstaranie lokálnych routrov, na odstránenie bezpečnostných rizík, na nákup

mobilných pracovísk (notebookov) pre prokurátorov v celom rezorte prokuratúry a na nákup multifunkčných zariadení.

Medzi najvýznamnejšie potreby do budúcnosti patrí aj pripojenie k centrálnemu systému ECRIS-TCN, zabezpečenie produkčnej prevádzky interného registra fyzických osôb a zmeny vyplývajúce z návrhu nového zákona o registri trestov. Tieto zmeny budú vyžadovať vybudovanie nového riešenia informačného systému evidencie odsúdených osôb z dôvodu technologickej zastaranosti.

5. Informačné technológie prokuratúry

V oblasti informatiky v roku 2022 pokračovali integračné práce na vytvorení elektronického prepojenia pri tvorbe „elektronického spisu“ s Ministerstvom vnútra na základe dohody o integračnom zámere medzi Ministerstvom vnútra a Generálnou prokuratúrou na definovanie potrebných technických predpokladov, nevyhnutných na prepojenie elektronických systémov Ministerstva vnútra s informačným systémom Generálnej prokuratúry (IS PATRICIA). Ide o prepojenie dvoch nezávislých systémov typu G2G podľa princípov eJUSTICE s cieľom vytvárania elektronického vyšetrovacieho spisu polície, ktorý bude podľa konkrétnej požiadavky dozorujúceho prokurátora v súlade s Trestným poriadkom priebežne vytvorený a exportovaný z elektronického vyšetrovacieho spisu polície (s príslušným šifrovaním a zabezpečením) na úložisko Ministerstva vnútra. Prokurátor si prostredníctvom informačného systému PATRICIA konkrétny dokument alebo aj celý vyšetrovací spis stiahne do existujúceho elektronického prokurátorského spisu a vytvorí napríklad príslušné rozhodnutie, ktoré spoločne s elektronickým vyšetrovacím spisom sprístupní príslušnému súdu na ďalšie konanie. Analyticko-programátorské práce na zabezpečenie uvedených aktivít na strane polície aj prokuratúry sa priebežne realizujú už od roku 2018. V priebehu roku 2022 prebehlo integračné testovanie a vytvorila sa testovacia prevádzka medzi Okresnou prokuratúrou Pezinok a Okresným riaditeľstvom Policajného zboru v Pezinku.

Pri budovaní Európskej prokuratúry splnila prokuratúra všetky implementačné požiadavky. Od 1. júna 2021 začala vykonávať svoju činnosť. Odbor informatiky poskytoval technickú súčinnosť pri zabezpečení pripojenia piatich európskych delegovaných prokurátorov v lokalite Úradu špeciálnej prokuratúry v Pezinku na uzol Európskej prokuratúry v Luxemburgu. V súvislosti s implementáciou nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry aj v podmienkach Slovenskej republiky majú mať prokurátori Európskej prokuratúry vo veciach patriacich do pôsobnosti Európskej prokuratúry v trestnom konaní na území Slovenskej republiky plný rozsah oprávnení, akými by disponoval vnútroštátny prokurátor pri vedení trestného stíhania, ale len pre vymedzený rozsah trestných činov. Pre európskych delegovaných prokurátorov pre Slovenskú republiku sa očakáva zabezpečenie celého rozsahu oprávnení orgánov činných v trestnom konaní aj podľa iných osobitných predpisov, napríklad vrátane § 14 ods. 1 písm. a) zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o registri trestov“).

Vzhľadom na to, že Európska prokuratúra vykonáva svoju pôsobnosť na území Slovenskej republiky a postupuje aj podľa rôznych osobitných zákonov, napríklad zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej

moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov, v sledovanom období sa zrealizovalo niekoľko projektov so snahou pokračovať s úpravami informačného systému PATRICIA pre funkcionality európskych delegovaných prokurátorov v Slovenskej republike. Okrem toho je nevyhnutné vytvorenie funkcionality pre vedenie elektronického vyšetrovacieho spisu v informačnom systéme PATRICIA pre európskych delegovaných prokurátorov, a to za splnenia požadovanej úrovne bezpečnosti a dodržania bezpečnostných mechanizmov naplnenia informačného systému CMS (Content Management System – Systém pre správu obsahu) Európskej prokuratúry z informačného systému Generálnej prokuratúry.

Odbor informatiky Generálnej prokuratúry v priebehu roku 2022 zrealizoval projekt „Posilnenie priepustnosti a zvýšenie úrovne bezpečnosti Informačného systému Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako predpoklad napojenia na Informačný systém Európskej prokuratúry“, ktorý bol zameraný na zmenu bezpečnosti využívaného komponentu (komponent ESB), najmä jeho výkonnosť a kapacitu v sekciách internej a externej funkcionality vrátane ukladania auditných logov.

Projektom „Mobilné pracoviská prokurátorov“ sa plánovalo zabezpečenie práce prokurátorov s informačnými systémami (§ 29 zákona o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry). Aktuálne používané zariadenia sú v prevádzke od roku 2015 až 2016, sú po dobe životnosti, bez podpory a fyzicky aj morálne sú zastarané. Nie sú ojedinelé výpadky ich funkcionality a zlyhania, čo spôsobuje zdržanie prokurátorov pri plnení ich povinností. V rámci uvedeného projektu sa plánovala ich celková náhrada. Z dôvodu nepridelenia finančných prostriedkov Ministerstvom financií sa obstarala iba časť nových mobilných pracovísk, a to v celkovej počte 185 kusov z potrebných 976 kusov.

V poradí ďalším projektom bol projekt „Výmeny pracovných staníc administratívnych pracovníkov prokuratúry“. Existujúce pracovné stanice sú kapacitne, výkonnostne a aj z pohľadu informačnej bezpečnosti nevyhovujúce, preto je žiaduca ich celková náhrada. Verejné obstarávanie k tomuto projektu sa ukončilo v marci roku 2023.

Projektom „Obnova vybavenia pre elektronickú poštu Lotus Notes“ sa požaduje komplexná zmena technologickej infraštruktúry a programového vybavenia poštových serverov LotusDomino v sekundárnom dátovom centre prokuratúry na systém HCL Domino Notes a HCL Sametime s vysokou dostupnosťou požadovanej služby a s tým súvisiacich aplikácií. Projekt odsúhlasilo Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky.

V oblasti informačných technológií bol tiež zrealizovaný projekt „Zabezpečenie vysokej dostupnosti a kapacity IKT v dátových centrách a optimalizácia zálohovej stratégie ako predpoklad prepojenia na IS Európskej prokuratúry“. V rámci zabezpečenia vysokej dostupnosti sa dokončil upgrade a posilnenie kapacity serverovej farmy v záložnom dátovom centre B a doplnili sa chýbajúce licencie Windows serverov pre umožnenie rozšírenia virtualizačnej platformy v hlavnom aj v záložnom centre.

Projekt „Rozšírenie IS PATRICIA a prepojenie s IS Európskej prokuratúry“ bol zameraný na softvérové úpravy informačného systému PATRICIA pre funkcionality európskych delegovaných prokurátorov v Slovenskej republike. Tento projekt doposiaľ nebol zrealizovaný.

Odbor informatiky v priebehu roku 2022 vyvinul aktivitu na obnovu skenovacích pracovísk v celkovom počte 62 kusov. V sledovanom období bola uzatvorená tiež zmluva na upgrade a migráciu systému Romboid, ktorá zahŕňa novú webovú stránku prokuratúry podľa požiadaviek jednotného dizajnu manuálu.

Z dôvodu zabezpečenia prevádzky informačných systémov bolo potrebné v priebehu roku 2022 zabezpečiť kontinuitu údržby kritickej infraštruktúry, teda hardvérových zariadení, bezpečnostných zariadení, licencií softvérov tretích strán, podporu sieťových komponentov v dátových centrách, firewall zariadení, zariadení pre sieťovú a aplikačnú bezpečnosť, systému zálohovania a systému pre vysokú dostupnosť.

Prokuratúra pripravuje podklady na zapojenie sa do systému zasielania európskych vyšetrovacích príkazov, žiadostí o právnu pomoc a elektronických dôkazov prostredníctvom systému eCodex s využitím platformy e-Edes a e-Evidence. Uskutočnilo sa niekoľko stretnutí na vnútroštátnej úrovni s Ministerstvom spravodlivosti a na medzinárodnej úrovni. Analyzovali sa možnosti vybudovania eCodexu a financovania systému v prostredí prokuratúry.

Odbor informatiky sa zapojil do výzvy Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky pod názvom „Modernizácia IS“ a podal žiadosť o nenávratný finančný príspevok, ktorému predchádzalo schválenie projektového zámeru v MetaIS s názvom „Posilnenie priepustnosti a zvýšenie úrovne bezpečnosti Informačného systému Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako predpoklad napojenia na Informačný systém Európskej prokuratúry“. Cieľom je refinancovanie výdavkov súvisiacich s týmto projektom.

Č A S Ť II

ČINNOSŤ PROKURATÚRY V TRESTNEJ OBLASTI A POZNATKY PROKURATÚRY O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI

1. Základné informácie o činnosti prokuratúry v trestnej oblasti

Pôsobnosť prokuratúry v trestnej oblasti je upravená viacerými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami a právne záväznými aktmi Európskej únie.²⁾

TRESTNÚ OBLASŤ PROKURATÚRY VYKONÁVAJÚ

OKRESNÉ PROKURATÚRY³⁾

KRAJSKÉ PROKURATÚRY⁴⁾

(oddelenia trestné a boja s organizovaným zločinom, medzinárodné oddelenia)

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY⁵⁾

trestný odbor

1. oddelenie majetkovej kriminality
2. oddelenie násilnej a všeobecnej kriminality
3. prieskumné oddelenie

medzinárodný odbor

1. oddelenie právneho styku s cudzinou a extradícií
2. oddelenie medzinárodného práva verejného a európskych záležitostí

Úrad špeciálnej prokuratúry

(osobitná súčasť Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky s pôsobnosťou pre celé územie Slovenskej republiky - Správu o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry predkladá Národnej rade špeciálny prokurátor)

²⁾ Napríklad Trestný poriadok, Trestný zákon, nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry (Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1), zákon č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze v znení neskorších predpisov, zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, zákon č. 550/2003 Z. z. o probačných a mediačných úradníkoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nariadenie Rady (ES) č. 111/2005 z 22. decembra 2004, ktorým sa stanovujú pravidlá sledovania obchodu s drogovými prekurzormi medzi Úniou a tretími krajinami (Ú. v. EÚ č. L 22, 26.1.2005, s. 1) v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1259/2013 z 20. novembra 2013, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 111/2005, ktorým sa stanovujú pravidlá sledovania obchodu s drogovými prekurzormi medzi Spoločenstvom a tretími krajinami (Ú. v. EÚ č. L 330, 10.12.2013, s. 30).

³⁾ Napríklad § 17 a 43 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, čl. 33 príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2021 z 29. januára 2021 o organizácii a riadení práce na prokuratúre v znení neskorších predpisov, príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 13/2021 z 30. septembra 2021, ktorým sa upravujú aprobačné oprávnenia na krajských prokuratúrach.

⁴⁾ Napríklad § 17, 42 a 51 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, čl. 26 a 27 príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2021 z 29. januára 2021 o organizácii a riadení práce na prokuratúre v znení neskorších predpisov.

⁵⁾ Napríklad § 17, 40 až 41 a 51 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, čl. 10, 11 a 12 príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2021 z 29. januára 2021 o organizácii a riadení práce na prokuratúre v znení neskorších predpisov.

Aj v roku 2022 vykonávali pôsobnosť v trestnej oblasti prokurátori okresných prokuratúr a krajských prokuratúr spolu s prokurátormi Generálnej prokuratúry, a to najmä prijímaním trestných oznámení a zabezpečením ich vybavenia, dozorom nad dodržiavaním zákonnosti v predsúdnom konaní, činnosťou v súdnom konaní, na úseku prieskumnej činnosti vo vzťahu k právoplatným rozhodnutiam orgánov činných v trestnom konaní a súdov, dozorom v miestach, kde sa vykonáva väzba, trest odňatia slobody a v celách policajného zaistenia, medzinárodnou justičnou spoluprácou, účasťou na prevencii a potláčaní kriminality, ako aj plnením ďalších úloh, ktoré ustanovuje osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva. Poznatky získané z dozoru v celách policajného zaistenia a v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody, sú uvedené v časti V tejto správy o činnosti prokuratúry.

V trestnej oblasti plnili prokurátori v roku 2022 aj úlohy určené v Pláne hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022, Pláne odbornej prípravy a vzdelávania prokuratúry Slovenskej republiky, úlohy vyplývajúce z opatrení prijímaných generálnym prokurátorom na pracovných poradách s krajskými prokurátormi a z opatrení prijímaných vedúcimi prokurátormi organizačných zložiek Generálnej prokuratúry. Okrem toho prokurátori okresných prokuratúr plnili aj úlohy vyplývajúce z plánov úloh jednotlivých krajských prokuratúr s prihliadnutím na osobitosti zistené z poznatkov o stave zákonnosti na regionálnej úrovni.

V záujme zachovania kvalifikovaného výkonu dozoru prokurátora v prípravnom konaní, skrátenia doby trvania prípravného konania a znižovania počtu reštančných vecí boli na vybraných okresných prokuratúrach realizované previerky spisov.

Neodmysliteľnou súčasťou realizácie jednotnej trestnej politiky Slovenskej republiky je medzinárodná justičná spolupráca prokuratúry s cudzími justičnými orgánmi realizovaná na základe bilaterálnych a multilaterálnych medzinárodných zmlúv, resp. na princípe reciprocitu.

Prokurátori pri výkone trestnej pôsobnosti uplatňujú svoje oprávnenia aj v oblasti medzinárodnej spolupráce v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami a právne záväznými aktmi Európskej únie.

Prokuratúra spolupracuje aj s medzinárodnými organizáciami a inštitúciami formou expertnej účasti na ich aktivitách. Prokurátori sa podieľajú tiež na tvorbe legislatívnych opatrení Európskej únie v širokom spektre trestnoprávných oblastí a zúčastňujú sa na viacerých zasadnutiach výborov Rady Európy a Organizácie spojených národov.

Prokurátori pri spracovávaní jednotných pozícií Slovenskej republiky na rokovaní poradných alebo expertných orgánov v rámci Európskej únie a Rady Európy poskytujú súčinnosť najmä Ministerstvu spravodlivosti a Ministerstvu vnútra.

Z hľadiska vývoja trestnej činnosti, osobitostí spôsobu jej páchania, ako aj foriem účasti páchatelov na jej páchaní, prokuratúra v rámci uplatňovania pôsobnosti v slovenskej trestnej politike identifikovala určité druhy trestnej činnosti, ktoré považuje za referenčné a preferujúce. Na odhaľovanie a dokazovanie niektorých druhov trestnej činnosti preto vytvorila podmienky na špecializáciu prokurátorov. Špecializácia prokurátorov sa uplatňuje na úseku agendy týkajúcej sa trestnej činnosti proti

životnému prostrediu, na úseku agendy týkajúcej sa trestnej činnosti mladistvých a maloletých, trestných činov spáchaných na deťoch a násilia v rodinách, na úseku vybavovania agendy rasovo motivovaných trestných činov, trestných činov extrémizmu a diváckeho násilia a na úseku agendy daňových trestných činov. Osobitná kategória špecializácie prokurátorov sa týka vybavovania agendy právneho styku s cudzinou a medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach.⁶⁾

2. Stav a vývoj kriminality

V roku 2022, na rozdiel od predchádzajúceho obdobia, došlo k zvýšeniu nápadu vecí v trestných registroch.

Do trestných registrov napadlo celkom 56 097 nových trestných vecí, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2021 nárast o 5,6 % (v roku 2021 do trestných registrov napadlo 53 113 trestných vecí). Napriek tomu, že v roku 2022 došlo k nárastu počtu nových trestných vecí, nebol prekonalý rekordný nápad vecí z roku 2020 (57 244 vecí).

Najvyšší nápad trestných vecí bol zaznamenaný v obvode Krajskej prokuratúry v Košiciach, kde súčasne došlo aj k najvyššiemu nárastu počtu nových trestných vecí, a to až o 10,8 % (z 8 596 v roku 2021 na 9 525 v roku 2022) a kde podiel počtu nových trestných vecí na celkovom nápade predstavuje 17,0 %. Doposiaľ bol najvyšší nápad zaznamenávaný v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave.

Vyšší nápad nových trestných vecí sa odzrkadlil nielen v náraste počtu stíhaných a obžalovaných osôb, ale aj v náraste počtu vybavených vecí. Aj napriek zvýšeniu nápadu nových trestných vecí sa udržal pozitívny trend pomeru vybavených vecí k nápadu nových trestných vecí, a to v prospech vybavených vecí. Počet vybavených vecí bol 58 412, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2021 nárast o 1,9 % (v roku 2021 bol počet vybavených vecí 57 337), pričom vo vzťahu k nápadu nových trestných vecí bolo vybavených o 4,1 % viac vecí (ide o 2 315 vecí). Priaznivý vývoj bol zaznamenaný aj vo vzťahu k počtu reštančných vecí, pretože v roku 2022 došlo k ich poklesu o 0,1 % (z 870 vecí na 869 vecí). Prehľad vývoja nápadu trestných vecí za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.2.1**.

Prokurátori v roku 2022 ukončili trestné stíhanie proti 29 913 osobám, čo je v porovnaní s rokom 2021 nárast o 1,9 % (v roku 2021 bolo ukončené trestné stíhanie proti 29 362 osobám). Najčastejším spôsobom ukončenia trestného stíhania

⁶⁾ Pokyn generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2008 z 24. októbra 2008 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť proti životnému prostrediu.

Pokyn generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2013 z 18. januára 2013 o zriadení špecializácie prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násilie v rodinách.

Pokyn generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 2/2014 z 5. marca 2014, ktorým sa upravuje postup prokurátorov poverených vybavovaním agendy rasovo motivovaných trestných činov, trestných činov extrémizmu a diváckeho násilia v znení pokynu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 3/2017.

Pokyn generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2014 z 26. mája 2014, ktorým sa upravuje postup prokurátorov poverených vybavovaním agendy trestných činov daňových.

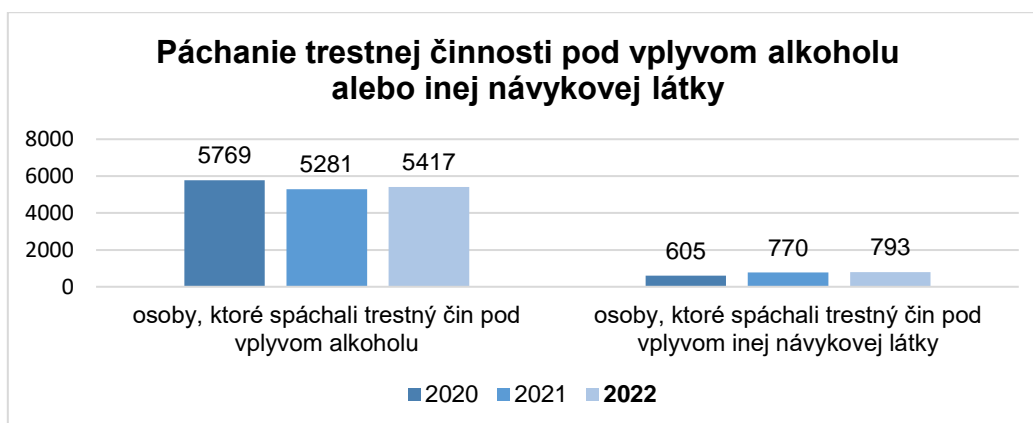
Pokyn generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 8/2015 z 20. októbra 2015 o zriadení špecializácie prokurátorov na právny styk s cudzinou a medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach.

v prípravnom konaní bolo podanie obžaloby. Obžaloba bola podaná na 24 246 osôb, čo predstavuje 81,1 % z celkového počtu ukončených trestných stíhaní. Napriek tomu, že sa zvýšil počet obžalovaných osôb v absolútnych číslach, v porovnaní s rokom 2021, kedy bola obžaloba podaná na 24 241 osôb, bol zaznamenaný pokles o 1,3% v pomere počtu obžalovaných osôb k počtu ukončených trestných stíhaní proti osobám. Vývoj počtu odstíhaných a obžalovaných osôb za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.2.2.**

Skladba stíhaných osôb sa v roku 2022 zásadnejším spôsobom nezmenila a je dlhodobou v podstatných ukazovateľoch konštantná. Na páchaní trestnej činnosti sa rozhodujúcou mierou podieľali muži, a to v 83,9 % (85% v roku 2021). Pokiaľ ide o podiel mladistvých páchatelov, v porovnaní s predchádzajúcim rokom, pri tomto štatistickom ukazovateli nastala zmena, nakoľko bol zaznamenaný pokles z 5,3 % v roku 2021 na 4,5 % v roku 2022. V roku 2022, v porovnaní s predchádzajúcim rokom, bol zaznamenaný nárast podielu trestne stíhaných osôb, ktorí nie sú občanmi Slovenskej republiky. Podiel cudzincov na skladbe stíhaných osôb bol 4,3 % (3,7 % v roku 2021), z toho bolo 11 mladistvých cudzincov, čo predstavuje z celkovej skladby trestne stíhaných mladistvých len 0,8 %.

Nezanedbateľným štatistickým ukazovateľom je aj údaj o počte stíhaných osôb, ktoré sa trestnej činnosti dopustili pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky. Ich podiel na skladbe stíhaných osôb mierne stúpol z 20,6 % v roku 2021 na 20,8 % v roku 2022. Zo štatistických ukazovateľov je evidentné, že počet osôb, ktoré sa páchania trestnej činnosti dopustili pod vplyvom alkoholu, prevažuje nad počtom osôb, ktoré sa jej dopustili pod vplyvom inej návykovej látky. V roku 2022 bolo zaznamenaných až 5 417 osôb, ktoré sa dopustili trestnej činnosti pod vplyvom alkoholu a 793 osôb, ktoré sa dopustili trestnej činnosti pod vplyvom inej návykovej látky. Najvyšší počet trestne stíhaných osôb, ktoré sa dopustili trestnej činnosti pod vplyvom inej návykovej látky bol v roku 2022 evidovaný Krajskou prokuratúrou v Banskej Bystrici (307 osôb). Krajská prokuratúra v Žiline zaznamenala najvyšší počet trestne stíhaných osôb, ktoré sa dopustili trestného činu pod vplyvom alkoholu (985 osôb).

Počet osôb, proti ktorým bolo skončené trestné stíhanie a spáchali trestný čin pod vplyvom alkoholu alebo inej návykovej látky v rokoch 2020 až 2022, zobrazuje nasledovný graf:

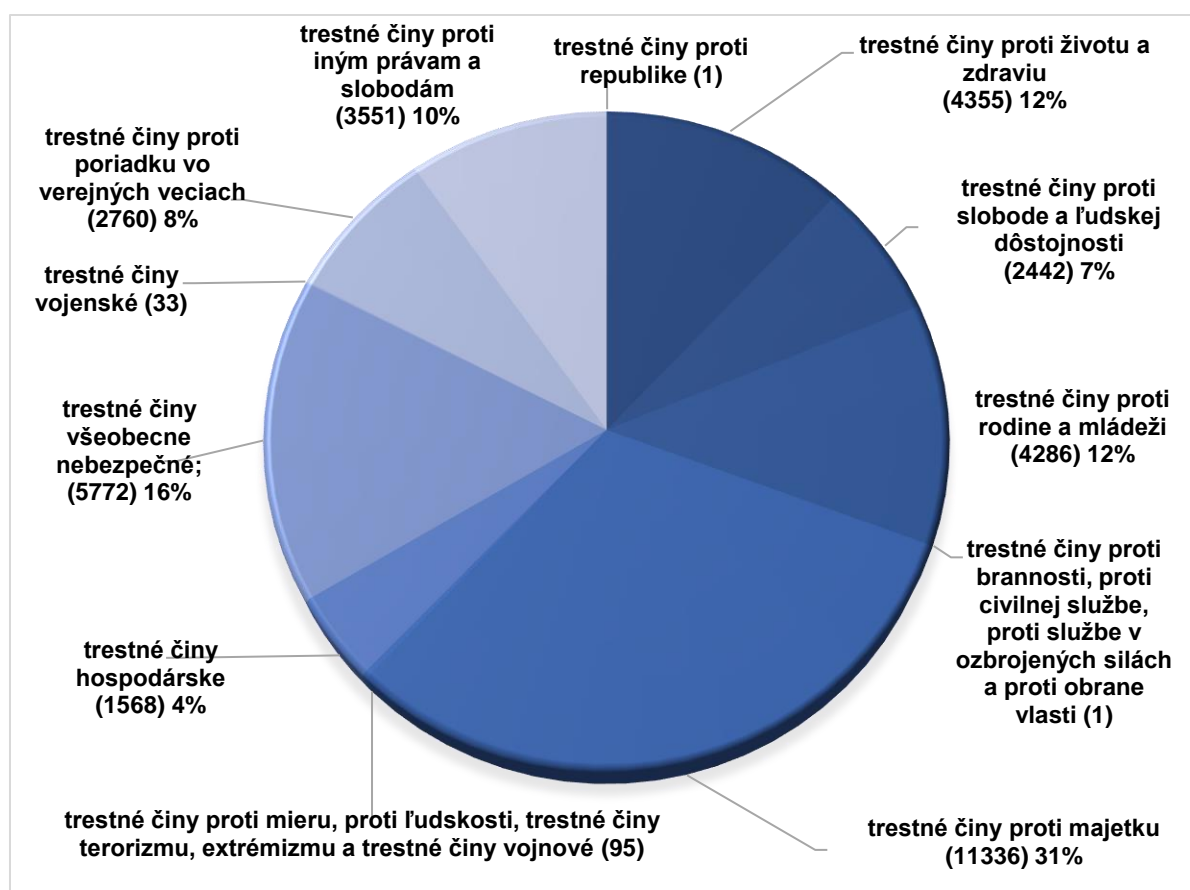

Vývoj skladby odstíhaných osôb mužov, žien, právnických osôb, mladistvých, cudzincov, osôb pod vplyvom alkoholu a osôb pod vplyvom inej návykovej látky za posledné tri roky je uvedený v **tabuľke II.2.3**.

V porovnaní s rokom 2021 bol zistený mierny nárast počtu stíhaných osôb, ktoré už boli v minulosti trestne stíhané. V porovnaní s rokom 2021 stúpol ich počet o 47 osôb. Prehľad vývoja počtu obžalovaných recidivistov za posledné tri roky je v **tabuľke II.2.4**.

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa vo svojej podstate štruktúra kriminality nezmenila. V jednotlivých regiónoch Slovenskej republiky je ovplyvnená najmä sociálno-ekonomickými a demografickými faktormi.

Skladbu trestných činov podľa jednotlivých hláv osobitnej časti Trestného zákona v ukončených trestných stíhaniach obvinených zobrazuje nasledovný graf:

Poznámka: graf zobrazuje percentuálny podiel ukončených trestných stíhaní obvinených len pri počte prevyšujúcom 1000 obvinených

Najvyšší podiel trestnej činnosti v roku 2022 predstavovala opätovne majetková trestná činnosť. Z hľadiska spôsobu spáchania trestnej činnosti jednoduchá majetková trestná činnosť dominovala nad sofistikovanou a najviac bolo ukončených trestných stíhaní osôb pre trestný čin krádeže (7 220 osôb, t. j. 19,98 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb), trestný čin poškodzovania cudzej veci (1 084 osôb, t. j. 2,99 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb), trestný čin podvodu, páchaný aj v kybernetickom priestore (912 osôb, t. j. 2,52 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb) (uvedené číselné údaje zahŕňajú trestné činy právne kvalifikované aj

podľa Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005) a trestný čin neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku (717 osôb, t. j. 1,98 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb). Trestný čin neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku podľa § 219 Trestného zákona je v obvode Krajskej prokuratúry v Trnave druhým najfrekvencovanejším majetkovým trestným činom.

V predchádzajúcom období spôsob páchania uvedeného trestného činu spočíval v neoprávnenom použití platobnej karty, ktorú páchatel získal odcudzením, eventuálne sa iným spôsobom neoprávnené dostala do jeho dispozície a následne ňou vykonal výber finančných prostriedkov alebo komerčné platby. V roku 2022 prevládala pri páchaní tohto trestného činu spôsob - páchatel získal prístupové údaje k platobnej karte, a to v rámci elektronickej komunikácie alebo získal prihlasovacie údaje do elektronickeho bankovníctva alebo k internet bankingu a následne previedol finančné prostriedky na svoj bankový účet. Najčastejšie bol tento druh trestnej činnosti páchaný prostredníctvom mobilnej aplikácie. Napríklad, páchatel predstieral záujem o kúpu inzerovaného tovaru, cez aplikáciu poslal správu s dvojzmerným čiarovým kódom (QR kód) na overenie prijatia platby a po potvrdení transakcie previedol z bankového účtu poškodeného platby v prospech iného bankového účtu, často aj v správe zahraničnej bankovej inštitúcie (napríklad do Singapuru, Bulharska alebo Anglicka).

Ďalšiu skupinu trestných činov z hľadiska ich početnosti, po majetkovej kriminalite, tvorili trestné činy všeobecne nebezpečné, a to konkrétne trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona (4 967 osôb, t. j. 13,74 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb). Prokuratúra venuje maximálnu pozornosť tejto trestnej činnosti a v rámci svojej pôsobnosti prijala opatrenia zamerané na to, aby ukladané tresty korešpondovali s princípmi individualizácie a proporcionality trestu a vyjadrovali zásady individuálnej a generálnej prevencie trestu.

Významný podiel na celkovej kriminalite mali aj trestné činy proti rodine a mládeži, z nich najmä trestný čin zanedbania povinnej výživy (2 481 osôb, t. j. 6,87 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb), trestné činy proti životu a zdraviu, najmä trestný čin ublíženia na zdraví podľa § 156 Trestného zákona (1 046 osôb, t. j. 2,89 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb) (uvedené číselné údaje zahŕňajú trestné činy právne kvalifikované aj podľa Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005) a drogová trestná činnosť (781 osôb podľa § 171 Trestného zákona, t. j. 2,16 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb a 832 osôb podľa § 172 Trestného zákona, t. j. 2,30 % z celkovo ukončených trestných stíhaní osôb).

V súvislosti so zvýšenou kontrolou na hraniciach Slovenskej republiky v rámci Schengenského priestoru z dôvodu migračných trás utečencov bol v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenaný výrazný nárast (o 119,6 %) počtu trestných stíhaní proti osobám za trestný čin prevádzachstva podľa § 355 a § 356 Trestného zákona (51 osôb v roku 2021, 112 osôb v roku 2022). Nárast trestných stíhaní osôb za tento trestný čin bol zaznamenaný v obvodech Krajskej prokuratúry v Bratislave a Krajskej prokuratúry v Nitre.

Prokuratúra eviduje v roku 2022 aj ukončenie trestných stíhaní obvinených za vojenské trestné činy (33 osôb v roku 2022, sedem v roku 2021). Išlo o trestné činy vyháňania sa služobnému úkonu alebo výkonu vojenskej služby podľa § 401 a 402 Trestného zákona a trestný čin porušovania povinností dozornej služby podľa § 408 Trestného zákona. Proti jednej osobe bolo v roku 2022 ukončené trestné stíhanie za trestný čin služby v cudzom vojsku podľa § 392 Trestného zákona a ukončenie trestného stíhania proti jednej osobe bolo zaznamenané aj za trestný čin vlastizrady podľa § 311 Trestného zákona.

3. Priority prokuratúry v oblasti jednotlivých druhov trestnej činnosti

Jednou z priorít Generálnej prokuratúry v roku 2022 bol boj proti ekonomickej trestnej činnosti. Bez prokurátorskej ochrany finančných prostriedkov pochádzajúcich z verejných aj súkromných zdrojov nie je možná stabilizácia dôvery občianskej spoločnosti v štát a jeho fungovanie. Medzi priority prokuratúry patrí trestné stíhanie páchatel'ov trestných činov daňových (bod 3.1.), legalizácie výnosu z trestnej činnosti a machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, s čím súvisí aj finančné vyšetrovanie a zaisťovanie majetku v trestnom konaní (bod 3.2.).

Medzi ďalšie priority prokuratúry patrí environmentálna kriminalita. Trestné činy proti životnému prostrediu (bod 3.3.) sa stali jednou z najvýnosnejších foriem organizovanej trestnej činnosti na svete, čo významným spôsobom ovplyvňuje nielen životné prostredie, ale predovšetkým zdravie ľudí.

Vzhľadom na nízky vek páchatel'ov a obetí prokuratúra sústredila pozornosť aj na kriminalitu mladistvých a trestné činy súvisiace s domácim násilím a trestné činy páchané na deťoch (bod 3.4.).

Prokuratúra monitoruje páchanie trestnej činnosti aj príslušníkmi ozbrojených bezpečnostných zborov a príslušníkmi finančnej správy (bod 3.5.) a ostatnými verejnými činiteľmi (bod 3.6.), a to vzhľadom na subjekty, od ktorých štát a spoločnosť vyžaduje dôsledné dodržiavanie právnych predpisov.

Využívanie informačných technológií a internetu spôsobili, že fenoménom 21. storočia sa stala počítačová kriminalita (bod 3.7.). Nárast tohto druhu trestnej činnosti priamo súvisí s digitalizáciou spoločnosti a zdokonaľovaním informačných technológií.

V roku 2022 prokuratúra zamerala svoju trestnú pôsobnosť aj na trestnú zodpovednosť právnických osôb (bod 3.8.). Osobitné posudzovanie trestnej zodpovednosti právnických osôb súvisí s povinnosťou Slovenskej republiky dodržiavať medzinárodné záväzky.

Uvedené oblasti trestnej činnosti a ich druhy patria medzi priority prokuratúry, ktoré budú podrobne analyzované v nasledujúcej časti správy.

3.1. Trestné činy daňové

Daňové trestné činy tvoria najpočetnejšiu skupinu trestných činov hospodárskych. Tento okruh trestnej činnosti považuje prokuratúra za závažný negatívny spoločenský jav.

Skladba trestných činov daňových v roku 2022 bola veľmi podobná ako v roku 2021.

Z trestných činov daňových bol v roku 2022 (rovnako ako v roku 2021) v praxi najčastejšie zistený trestný čin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 Trestného zákona. V menšom rozsahu išlo o trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona a trestný čin skrátenia dane a poistného podľa § 276 Trestného zákona. Najmenší podiel z celkového nápadu daňových trestných činov predstavoval trestný čin daňového podvodu podľa § 277a Trestného zákona a trestný čin porušenia predpisov o štátnych technických opatreniach na označenie tovaru podľa § 279 Trestného zákona. Za trestný čin marenia výkonu správy daní podľa § 278a Trestného zákona nebola trestne stíhaná žiadna osoba (v roku 2021 bola trestne stíhaná jedna osoba).

V roku 2022 došlo k poklesu celkového počtu obvinených a obžalovaných z daňových trestných činov. Naopak, počet odsúdených sa zvýšil. Trestne stíhaných bolo 1 183 osôb (3,95 % z celkového počtu trestne stíhaných osôb). V porovnaní s rokom 2021 došlo k poklesu o 145 osôb (1 328 osôb bolo stíhaných v roku 2021). Prokurátori v roku 2022 za daňové trestné činy obžalovali 818 osôb. V porovnaní s rokom 2021, v ktorom obžalovali 891 osôb, išlo o pokles o 73 osôb. V roku 2022 bolo za daňové trestné činy odsúdených 759 osôb, pričom v roku 2021 bolo odsúdených 670 osôb, teda ide o nárast o 89 osôb.

Celoštátny trend je charakterizovaný miernym poklesom počtu trestne stíhaných a obžalovaných osôb za daňové trestné činy, s výnimkou počtu odsúdených osôb. V obvodoch jednotlivých krajských prokuratúr neboli zistené výrazné rozdiely s výnimkou Krajskej prokuratúry v Prešove, kde v porovnaní s rokom 2021 (277 trestne stíhaných osôb) zaznamenali v roku 2022 (159 trestne stíhaných osôb) výrazný pokles v počte trestne stíhaných osôb, a to až o 118 osôb (42,6 % pokles). Dôvodom významného poklesu trestných stíhaní osôb za trestné činy nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 Trestného zákona, neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona a skrátenia dane a poistného podľa § 276 Trestného zákona bola nižšia aktivita oznamovateľov trestnej činnosti a nižšia efektívnosť objasňovania daňovej trestnej činnosti determinovaná schopnosťou orgánov činných v trestnom konaní zabezpečiť relevantné a hodnoverné účtovné doklady povinných subjektov na účely forenzného znaleckého skúmania.

Na pokles počtu trestne stíhaných a obžalovaných osôb pri daňových trestných činoch má vplyv aj uplatňovanie inštitútu účinnej ľútosti podľa § 86 ods. 1 písm. d) Trestného zákona a podľa § 86 ods. 1 písm. e) Trestného zákona účinného do 31. decembra 2019. Inštitút účinnej ľútosti má význam nielen z hľadiska možnosti páchatel'a dosiahnuť svoju beztrestnosť, ale aj z hľadiska pozitívneho ekonomického efektu na príjmovú časť štátneho rozpočtu. Tento hmotnoprávny inštitút bol najčastejšie uplatňovaný v trestných stíhaniach vedených za trestné činy neodvedenia

dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona a nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 Trestného zákona.

Dokazovanie daňovej trestnej činnosti zostáva aj naďalej pomerne zložité pre sofistikovanejší spôsob jej páchania v porovnaní s inými druhmi kriminality.

Z hľadiska dokazovania je pre tento druh kriminality charakteristické zdĺhavé forenzné znalecké dokazovanie, predmetom ktorého sú často skreslené a neúplné účtovné doklady právnických osôb, bez preskúmania ktorých nie je možné preukázať objektívnu a ani subjektívnu stránku daňového trestného činu. Ďalšou skutočnosťou, ktorá sťažuje objasnenie daňovej trestnej činnosti, je daňová optimalizácia zameraná na uplatňovanie paušálnych výdavkov a vedenie jednoduchého účtovníctva. Neúplnosť účtovnej dokumentácie a absencia účtu v banke sú prekážkami v preukazovaní solventnosti podnikateľského subjektu.

Obtiažnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní pri dokazovaní tohto druhu kriminality je determinovaná aj ďalšími faktormi, napríklad činnosťou páchatel'ov, ktorí zastierajú spáchanie daňovej trestnej činnosti prevodom obchodných podielov právnických osôb, prostredníctvom ktorých spáchali trestnú činnosť. Spravidla ide o prevody obchodných podielov na cudzích štátnych príslušníkov, často nedohľadateľných v ich domovskom štáte, prípadne v inom štáte, na neexistujúce osoby a taktiež na osoby nespôsobilé vykonávať podnikateľskú činnosť. V ostatnom uvedenom prípade sú to osoby mentálne zaostalé, osoby bez domova pochádzajúce najmä z Rumunska, Maďarska, Srbska alebo zo sociálne nepriaznivého prostredia, ktoré za minimálnu finančnú odmenu len prepožičiavajú svoje identifikačné údaje bez reálneho záujmu vykonávať podnikateľskú činnosť a bez disponovania akoukoľvek dokumentáciou vzťahujúcou sa k právnickej osobe, pričom túto činnosť nie zriedka reálne naďalej vykonávajú páchatelia.

Naďalej pretrváva trend zlúčenia obchodných spoločností do nekontaktných obchodných spoločností, ktoré slúžia výlučne len na zastieranie trestnej činnosti, bez identifikácie miesta a osoby disponujúcej účtovnou dokumentáciou. Účtovná dokumentácia predstavuje ťažiskový dôkazný prostriedok preukazujúci ekonomickú kondíciu právnických osôb, autenticitu účtovných operácií a realizáciu zdaniteľných plnení. V aplikačnej praxi povinný subjekt často nereaguje na výzvu na vydanie účtovnej dokumentácie podľa § 89a ods. 1 Trestného poriadku alebo účtovnou dokumentáciou nedisponuje z dôvodu straty alebo odovzdania novému štatutárnemu zástupcovi a podobne. V takých situáciách sa vykonáva operatívne preverovanie pravdivosti týchto tvrdení, ktoré je zamerané aj na zistenie miesta alebo osoby, u ktorej by sa účtovná dokumentácia mohla nachádzať. Páchatelia tejto trestnej činnosti však konajú tak, aby sa účtovná dokumentácia stala nedosiadateľnou a ich usvedčenie z páchania trestnej činnosti bolo zmarené. V prípade absencie účtovnej dokumentácie je trestné konanie spravidla ukončené prerušením trestného stíhania podľa § 228 ods. 1 Trestného poriadku.

V poslednom období dochádza ku skutkovo a právne náročnejšiemu odhaľovaniu daňovej trestnej činnosti z dôvodu, že reťazce obehu tovarov a služieb sú tvorené neprehľadnejšie, často majú cezhraničný prvok alebo do reťazcov vstupujú fiktívne obchodné spoločnosti alebo obchodné spoločnosti vykonávajúce pravidelnú podnikateľskú činnosť (mimo páchania daňovej trestnej činnosti). Ďalšou komplikáciou

pri odhaľovaní tohto druhu trestnej činnosti je aj podávanie daňových priznaní elektronicky. Na výber výnosu z trestnej činnosti sú využívané tretie osoby, ktoré s jej páchaním nemajú nič spoločné, a v prípade, ak sú v reťazci zapojené aj fiktívne obchodné spoločnosti, ťažko sa ustáľuje konkrétny páchatel' trestnej činnosti.

Cezhraničný rozmer daňovej trestnej činnosti je charakterizovaný predovšetkým prípadmi neoprávneného odpočtu dane z pridanej hodnoty z dôvodu uplatnenia oslobodenia od dane z pridanej hodnoty pri intrakomunitárnom dodaní tovaru, častokrát aj deklarováním trojstranného obchodu, na realizáciu ktorého reálne neboli splnené zákonné podmienky. V takýchto prípadoch je relevantné reálne dodanie tovaru do iného členského štátu Európskej únie, ktoré zakladá oslobodenie od dane z pridanej hodnoty.

Nadnárodný charakter daňovej trestnej činnosti sa výrazne prejavil tak, ako v roku 2021, v obvode Krajskej prokuratúry v Nitre. Organizátormi daňových podvodov súvisiacich s neoprávneným uplatnením nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty boli cudzí štátni príslušníci, spravidla občania Maďarska, ktorí sa v peňažných ústavoch, pred úradmi i notármi dohovorili maďarským jazykom, pričom do fiktívnych prevodov tovaru zapájali aj účelovo založené obchodné spoločnosti formálne sídliace na území Slovenskej republiky.

Zo štatistických údajov vyplýva, že formy a spôsoby páchania daňovej trestnej činnosti sú obdobné ako v minulých rokoch. Ide predovšetkým o nezaplatenie splatnej dane a poistného na dôchodkové zabezpečenie, nemocenské poistenie, zdravotné poistenie alebo príspevok na poistenie v nezamestnanosti a neodvedenie už zrazenej dane a poistného.

Úspešnosť odhaľovania daňovej trestnej činnosti je determinovaná kvalitnou legislatívou v daňovej oblasti, kontrolnou činnosťou daňových subjektov prostredníctvom elektronizácie účtovnej dokumentácie a zavedením povinnosti zálohovania a odovzdávania elektronizovanej účtovnej dokumentácie daňovým orgánom.

Daňová trestná činnosť sa vyznačuje relatívne vysokou latentnosťou, pričom úspešnosť jej odhalenia a objasnenia závisí od vzájomnej koordinácie jednotlivých zložiek štátu majúcich v jednotlivých štádiách trestného konania priamy vplyv na zistenie a usvedčenie páchatel'a. Vzhľadom na náročnosť vyšetrovania, dôsledne plánovanú a zložito realizovanú daňovú trestnú činnosť a jej významné dosahy na ekonomiku štátu, prokuratúra na boj proti tomuto druhu trestnej činnosti uplatňuje špecializáciu prokurátorov.

Za trestné činy daňové boli v roku 2022 vedené trestné stíhania aj na Úrade špeciálnej prokuratúry. Za daňovú trestnú činnosť bolo celkove trestne stíhaných 113 osôb, z toho za trestný čin skrátenia dane a poistného podľa § 276 Trestného zákona bolo trestne stíhaných 34 osôb (o 13 osôb menej ako v roku 2021), za trestný čin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona bolo trestne stíhaných 70 osôb (o 46 osôb viac ako v roku 2021) a za trestný čin daňového podvodu podľa § 277a Trestného zákona bolo trestne stíhaných 9 osôb (o 24 osôb menej ako v roku 2021).

3.2. Trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti a machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, vyhodnotenie finančného vyšetrovania a zaisťovania majetku v trestnom konaní

3.2.1. Legalizácia výnosu z trestnej činnosti

Trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti vo svojich jednotlivých formách podľa § 233, § 233a a § 234 Trestného zákona predstavuje malý podiel na celkovom počte spáchaných trestných činov, avšak výsledkom jeho spáchania sú veľké zisky. Odhaľovanie a postihovanie tejto trestnej činnosti má výrazný dosah na ekonomické a podnikateľské prostredie Slovenskej republiky. K zvýšeniu aktivity prokuratúry k postihovaniu prania špinavých peňazí smerovali aj prijaté rezortné opatrenia vyplývajúce zo správy z 5. kola hodnotenia Slovenskej republiky Výborom expertov Rady Európy pre hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu – MONEYVAL.

V roku 2022 bolo za tento druh trestnej činnosti stíhaných 76 fyzických osôb (z tohto dve osoby pri právnej kvalifikácii tohto trestného činu podľa § 252 Trestného zákona účinnnej do 31.12.2005), čo z celkového počtu stíhaných osôb predstavuje podiel 0,13 % (v roku 2021 bolo stíhaných 73 osôb) a na 58 osôb podali prokurátori obžalobu (v roku 2021 bolo obžalovaných 53 osôb). Prokuratúra eviduje v roku 2022 nárast počtu odsúdených osôb za tento trestný čin, a to o osem osôb (v roku 2021 bolo odsúdených 29 osôb). Pokiaľ ide o páchanie tohto druhu trestnej činnosti právnickými osobami, v roku 2022 boli realizované trestné konania proti trom právnickým osobám.

Štatistické ukazovatele nasvedčujú pozitívnemu trendu mierneho nárastu postihu tejto trestnej činnosti. Najviac trestných stíhaní bolo realizovaných v obvode Krajskej prokuratúry v Košiciach (proti 22 osobám), v obvode Krajskej prokuratúry v Žiline (proti 17 osobám) a v obvode Krajskej prokuratúry v Trnave (proti 11 osobám). Prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry viedli trestné stíhanie pre túto trestnú činnosť celkovo proti 34 fyzickým osobám a štyrom právnickým osobám.

Finančné vyšetrovanie v súvislosti s touto trestnou činnosťou bolo v roku 2022 vykonávané v celkovo 113 trestných veciach, čo predstavuje oproti roku 2021 nárast o 54 realizovaných finančných vyšetrovaní. Z tohto počtu bolo finančné vyšetrovanie prevažne vykonané v jeho základnej (primárnej) forme a v ôsmich prípadoch v jeho rozšírenej forme. V trestnom konaní vedenom pre tento druh trestnej činnosti bol aplikovaný zaisťovací inštitút vo vzťahu k veciam a k majetku celkovo v 60 trestných veciach, oproti roku 2021 ide o nárast o 19 trestných vecí.

Najčastejšie využívanými zaisťovacími inštitútmi pri trestnom čine legalizácie výnosov z trestnej činnosti, najmä v súbehu s ďalšími trestnými činmi organizovanej a majetkovej kriminality, boli zaistenie peňažných prostriedkov (§ 95 ods. 1 Trestného poriadku), zaistenie nehnuteľnosti (§ 96a ods. 1 Trestného poriadku) a zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku (§ 425 ods. 1 Trestného poriadku). Celkovo bol týmito zaisťovacími inštitútmi zaistený majetok v celkovej hodnote 22 078 671,23 eur. V porovnaní s rokom 2021 ide o nárast hodnoty zaisteného majetku o 2 110 262,23 eur. Najvyššia hodnota majetku bola zaistená v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave.

Z hľadiska právnej kvalifikácie predikatívnej (t. j. zdrojovej) trestnej činnosti má jednoznačnú prevahu majetková a daňová trestná činnosť, ktorá je obvykle v prípade dokonania spojená s generovaním určitého výnosu. Dominujú trestné činy podvodu podľa § 221 Trestného zákona, krádeže podľa § 212 Trestného zákona, sprenevery podľa § 213 Trestného zákona, skrátene dane a poisťného podľa § 276 Trestného zákona a daňového podvodu podľa § 277a Trestného zákona. Prepierané výnosy boli generované aj páchaním trestného činu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 Trestného zákona.

Pokiaľ ide o podvodné konania, tieto boli najčastejšie spáchané formou elektronickej komunikácie (CEO podvody, phishing, investičné podvody, vylákatie zálohových platieb). Výnosy boli obvykle legalizované v iných štátoch. Pohyb výnosu mal cezhraničný presah so zapojením viacerých osôb s rôznou úrovňou vedomostnej zložky o legalizačnom charaktere ďalších platobných operácií. Legalizačný bankový účet má v mnohých prípadoch charakter tzv. prietokového účtu, pričom býva vedený na osoby, ktoré boli na spáchanie trestného činu zneužitú. V sledovanom období však možno identifikovať aj prípady, v ktorých sa vychádza zo zavinenia majiteľa účtu (legalizanta). Z hľadiska typológie možno uviesť, že najčastejšie dochádzalo k legalizácii finančných prostriedkov, ktoré boli podvodným spôsobom získané v zahraničí a poukávané na slovenské bankové účty, odkiaľ boli prevádzané na zahraničné bankové účty alebo vyberané v hotovosti. Ďalšiu rozšírenú formu prania špinavých peňazí na území Slovenskej republiky predstavuje legalizácia odcudzených motorových vozidiel.

3.2.2. Machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe

Trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 až § 268 Trestného zákona predstavuje minimálny podiel na celkovej páchanej trestnej činnosti. V roku 2022 bolo za tento trestný čin stíhaných 18 osôb, čo z celkového počtu stíhaných osôb predstavuje podiel 0,06 %. V porovnaní s rokom 2021 sa zvýšil počet stíhaných osôb za tento trestný čin o 12 osôb. Prokurátori podali obžalobu na 12 osôb, teda bolo o deväť obžalovaných osôb viac ako v roku 2021 a odsúdených bolo šesť osôb, čo je nárast o päť odsúdených osôb v porovnaní s rokom 2021.

V obvodoch krajských prokuratúr boli za tento druh trestnej činnosti začaté trestné stíhania celkovo v 23 veciach, z toho najviac v piatich veciach v obvodoch Krajskej prokuratúry v Bratislave a Krajskej prokuratúry v Trnave.

V šiestich trestných veciach bolo trestné oznámenie odmietnuté podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku. Predmetom výkonu prokurátorského dozoru v obvodoch krajských prokuratúr boli obvykle verejné obstarávania v oblasti štátnej správy a samosprávy, a to za predpokladu, že neboli financované (spolufinancované) z európskych fondov.

Trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 Trestného zákona je najčastejšie vo vecnej pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry, pôsobnosť ktorého ustanovuje § 14 písm. b) a n) Trestného poriadku v spojení s § 55b ods. 1 zákona o prokuratúre. Ide o prípady, keď v súvislosti s machináciami pri verejnom obstarávaní bola spôsobená škoda veľkého rozsahu (najmenej

133 000 eur), alebo ak sa tohto trestného činu dopustili členovia nebezpečného zoskupenia, alebo ak pri ňom boli zneužitú finančné prostriedky z fondov Európskej únie. Trestné stíhanie súviseli najmä s verejnými obstarávaniami právnických osôb s majetkovou účasťou štátu alebo v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu. Pre tieto verejné obstarávania bolo opäť, ako to bolo konštatované v predchádzajúcom roku, charakteristické zadávanie podmienok zákazky takmer „na mieru“ konkrétnemu vopred vybranému uchádzačovi alebo prispôsobovanie ich priebehu takému uchádzačovi.

Najmä zo strany neúspešných uchádzačov verejných súťaží evidujeme v roku 2022 zvýšený trend podávania trestných oznámení na rôznych verejných obstarávateľov (orgány verejnej moci) v súvislosti s realizáciou verejných obstarávaní zameraných na rôzne špecifické komodity týkajúce sa predovšetkým boja s pandemiou COVID-19 (ochranné rúška, respirátory, RT-PCR a antigénové testy, zariadenia na dezinfekciu, pulzné oxymetre a podobne). Oznamovateľmi tohto druhu trestnej činnosti boli aj zástupcovia mimovládnych organizácií (napr. nadácia Zastavme korupciu).

Podané trestné oznámenia boli často obsahovo neúplné, bolo nevyhnutné ich doplniť zaobstaraním listín vo forme dokumentácie verejného obstarávateľa z priebehu verejného obstarávania, súťažných podkladov, vyhodnotení a predložených ponúk uchádzačov. Trestné oznámenia boli doplnené aj výsluchmi osôb zodpovedných za prípravu, vyhlásenie, realizáciu a vyhodnocovanie verejného obstarávania na úrovni verejného obstarávateľa.

Obvykle bolo s prebiehajúcim trestným konaním paralelne vedené aj administratívne konanie o preskúmanie úkonov kontrolovaného verejného obstarávateľa, resp. konanie o správnom delikte verejného obstarávateľa, a to Úradom pre verejné obstarávanie, ktorý konal o námietke neúspešného uchádzača alebo z úradnej moci. Orgánom činným v trestnom konaní v takých situáciách poskytoval úrad súčinnosť pri zabezpečovaní dokumentácie z verejného obstarávania, ktorou už disponoval. Orgány činné v trestnom konaní zohľadňovali aj závery z administratívneho prieskumného konania Úradu pre verejné obstarávanie, s ktorým bolo možné identifikovať porušenia zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to v kontexte s posúdením existencie zákonných znakov objektívnej stránky trestného činu machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 Trestného zákona.

Úrad pre verejné obstarávanie a Generálna prokuratúra uzavreli 15. marca 2018 Dohodu o spolupráci, ktorá aj v roku 2022 tvorila rámec aktívnej spolupráce zameranej na vzájomnú výmenu informácií. V rámci tejto spolupráce Úrad pre verejné obstarávanie poskytol prokurátorom aktualizovaný zoznam pracovníkov, ktorí môžu byť konzultanti v trestnom konaní.

Aplikácia zákonných znakov trestného činu machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 Trestného zákona je v praxi limitovaná z hľadiska následku v odsekoch 2 a 3 spôsobením škody súťažiteľovi. Takáto škoda môže súťažiteľovi vzniknúť zo strany verejného obstarávateľa vtedy, ak dojedná prednosť alebo výhodnejšie podmienky inému súťažiteľovi. Objektivizovanie výšky

škody spôsobenej súťažiteľovi je v aplikačnej praxi často predmetom forenzného dokazovania. Z tohto dôvodu prokuratúra pri pripravovaných legislatívnych zmenách Trestného zákona iniciovala v roku 2022 v spolupráci s Úradom pre verejné obstarávanie potrebné legislatívne zmeny spočívajúce v legálnej definícii škody pri tomto trestnom čine a v úprave jeho zákonných znakov.

3.2.3. Finančné vyšetovanie a zaisťovanie majetku v trestnom konaní

Trestný poriadok v ustanovení § 1 definuje od 1. januára 2021 nový účel trestného konania, ktorý má smerovať aj k tomu, aby boli výnosy z trestnej činnosti definované v ustanovení § 130 ods. 8 Trestného zákona odňaté. Z tohto dôvodu sú predmetom dokazovania (tzv. finančného vyšetovania) podľa § 119 ods. 1 písm. f), g) Trestného poriadku aj výnosy z trestnej činnosti a prostriedky na jej spáchanie, ich umiestnenie, povaha, stav a cena a aj majetkové pomery na účely odňatia výnosov z trestnej činnosti.

V roku 2022 bolo na prokuratúre realizované finančné vyšetovanie v 1 053 trestných veciach, čo predstavuje nárast o 48 trestných vecí v porovnaní s rokom 2021. Najviac finančných vyšetovaní bolo realizovaných v obvode Krajskej prokuratúry v Žiline (v 290 trestných veciach), Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici (v 271 trestných veciach) a Krajskej prokuratúry v Bratislave (v 138 trestných veciach). V obvodoch ostatných krajských prokuratúr sa počet realizovaných finančných vyšetovaní pohyboval od 36 do 81 trestných vecí, pričom na Úrade špeciálnej prokuratúry, vzhľadom na charakter realizovaných trestných vecí, bolo finančné vyšetovanie vykonané takmer v každej trestnej veci. Počet finančných vyšetovaní v trestných veciach je uvedený v **tabuľke II.3.2.**

Celková hodnota zaisteného majetku na základe finančného vyšetovania za rok 2022 predstavuje sumu 39 305 298 eur, čo v porovnaní s rokom 2021 predstavuje nárast hodnoty zaisteného majetku o sumu 4 951 012,05 eur. Majetok v najväčšej hodnote bol zaistený v obvodoch Krajskej prokuratúry v Bratislave, Krajskej prokuratúry v Košiciach a Krajskej prokuratúry v Trnave.

Najpoužívanejším zaisťovacím úkonom bolo zaistenie peňažných prostriedkov podľa § 95 ods. 1 Trestného poriadku a zaistenie hnutelnej veci podľa § 96f Trestného poriadku.

Najväčší objem majetku v obvodoch krajských prokuratúr bol zaistený prostredníctvom inštitútu zaistenia nehnuteľnosti podľa § 96a ods. 1 Trestného poriadku. Na Úrade špeciálnej prokuratúry je tradične najviac využívaný inštitút zaistenia výkonu trestu prepadnutia majetku podľa § 425 ods. 1 Trestného poriadku.

Najčastejším druhom zaisťovaného majetku v sledovanom období boli tieto veci: finančné prostriedky vedené na účte v banke, nehnuteľnosti (najmä byty, pozemky, domy), motorové vozidlá, peniaze v hotovosti, šperky a luxusný tovar vysokej hodnoty.

Aj v roku 2022 pretrvával žiaduci pozitívny trend využívania jednotlivých zaisťovacích úkonov v trestnom konaní. Výrazne sa zvýšil objem, resp. hodnota zaisteného majetku najmä v obvodoch jednotlivých krajských prokuratúr. Pozitívne je

treba hodnotiť zvýšený objem zaistovania majetku pri trestnom čine legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 a § 233a Trestného zákona.

Tieto výsledky sú determinované aktívnou spoluprácou prokuratúry a Finančnej spravodajskej jednotky.

Postih tejto trestnej činnosti sa odvodzuje nielen zo spáchania a preukázania tzv. predikatívneho trestného činu, ale aj z vyhodnotenia poznatkov a operatívnych informácií od Finančnej spravodajskej jednotky o páchaní legalizácie výnosov z trestnej činnosti a tzv. neobvyklých obchodných operáciách vykonávaných na bankových účtoch.

Prokuratúra plnila aj v roku 2022 povinnosti uložené zákonom č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ťažisko spolupráce medzi Finančnou spravodajskou jednotkou a orgánmi činnými v trestnom konaní smeruje k zvýšeniu miery využiteľnosti vzájomne poskytovaných informácií. Spolupráca prokuratúry s Finančnou spravodajskou jednotkou sa odvíja od metodiky Svetovej banky a skúseností z procesov národného hodnotenia rizika v oblasti legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Zvýšený trend zaistovania majetku vytvára predovšetkým pre konajúce policajné súčasti ťažkosti, ktoré súvisia s obmedzenými kapacitami uskladnenia zaisteného majetku a ochrany jeho úžitkových vlastností.

Tento problém je čiastočne riešený Úradom pre správu zaisteného majetku, ktorý svoju činnosť začal vykonávať 1. augusta 2021. Úrad pre správu zaisteného majetku vykonáva všetky potrebné činnosti pre ochranu a správu zaisteného majetku v trestnom konaní, ktorý mu bol orgánmi činnými v trestnom konaní zverený do správy. V roku 2022 sa uskutočnili viaceré medzirezortné stretnutia zástupcov Generálnej prokuratúry, Policajného zboru a Úradu pre správu zaisteného majetku. Cieľom bolo odstránenie aplikačných problémov týkajúcich sa preberania zaisteného majetku v trestnom konaní úradom do výkonu správy. V tejto súvislosti v druhej polovici roku 2022 Ministerstvo spravodlivosti iniciovalo prípravu stanoviska generálneho prokurátora k problematike zmeny dôvodu zaistenia veci v trestnom konaní. Podklady na prijatie stanoviska predložil komisii pre vydávanie záväzných stanovísk trestný odbor Generálnej prokuratúry. Komisia pre vydávanie záväzných stanovísk navrhla generálnemu prokurátorovi výkladové stanovisko, ktoré vydal pod por. č. 1/2023 z 1. marca 2023.

Efektívitu postihu trestného činu legalizácie výnosov trestnej činnosti má od 1. februára 2022 zabezpečiť špecializovaný policajný útvar - Národná centrála osobitných druhov kriminality a jej odbory finančného vyšetrovania. Tento policajný útvar plnil požadované úlohy len čiastočne, a to v dôsledku jeho nedostatočného personálneho obsadenia.

Okrem vyšetrovania trestných činov legalizácie výnosov z trestnej činnosti podľa § 233, § 233a a § 234 Trestného zákona, tento útvar realizuje aj finančné vyšetrovanie vo vzťahu k predikatívnej trestnej činnosti, ktorá je realizovaná na jednotlivých krajských a okresných riaditeľstvách Policajného zboru. Zabezpečuje

aj vyhotovovanie tzv. majetkových profilov pre operatívno-kriminalistické zložky Policajného zboru a pre orgány činné v trestnom konaní. Majetkové profily predstavujú efektívne inštitúty finančného vyšetrovania, nakoľko sú významným zdrojom poznatkov o majetku páchatelov trestnej činnosti. Sú následne využívané pri určení zaisťovacieho inštitútu v trestnom konaní, a to z hľadiska neskoršieho uloženia majetkového trestu (trestu prepadnutia veci alebo tzv. náhradnej hodnoty, trestu prepadnutia majetku) alebo ochrany majetkových práv poškodených osôb (zaistenie nároku poškodeného na náhradu škody na majetku obvineného). Prekážky realizácie efektívneho finančného vyšetrovania a postihu trestnej činnosti súvisiacej s legalizáciou výnosov z trestnej činnosti predstavuje v súčasnosti personálna poddimenzovanosť policajných útvarov zabezpečujúcich realizáciu trestných konaní za predikatívne trestné činy, najmä tých, z ktorých sa obvykle najviac generujú výnosy, ktoré sú následne predmetom legalizácie (organizovaná, majetková a hospodárska kriminalita).

Služobným predpisom na úseku postihu legalizácie výnosu z trestnej činnosti, finančného vyšetrovania, zaisťovania vecí a majetku a odoberania výnosov z trestnej činnosti a nástrojov použitých na jej spáchanie, vrátane ukladania majetkových trestov a ochranných opatrení záväzným pre prokurátorov je opatrenie generálneho prokurátora sp. zn. V/2 Spr 125/20/1000-53 z 29. júna 2021. Tento služobný predpis upravuje pôsobnosť prokuratúry v oblasti boja s legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu a v oblasti zaistenia a konečného odoberania výnosov z trestnej činnosti.

Na základe tohto opatrenia sa vykonáva tzv. finančné vyšetrovanie podľa § 119 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku vo všetkých trestných veciach, v ktorých Trestný zákon ustanovuje ukladanie trestu prepadnutia majetku (§ 58 Trestného zákona), ukladanie trestu prepadnutia veci, ak ide o prepadnutie výnosu z trestnej činnosti alebo tzv. náhradnej hodnoty a uloženia ochranného opatrenia zhabania veci podľa § 83 ods. 1 písm. a) až c) a f) Trestného zákona a ochranného opatrenia zhabania časti majetku podľa § 83a ods. 1 Trestného zákona. Finančné vyšetrovanie sa realizuje aj vo všetkých trestných veciach, ktoré sa vedú pre trestný čin legalizácie výnosu z trestnej činnosti (§ 233, 233a a 234 Trestného zákona), v trestných veciach, v ktorých predikatívnymi trestnými činmi sú zneužívanie právomoci verejného činiteľa, závažné podvody, finančná kriminalita, trestné činy daňové, závažná majetková trestná činnosť, trestná činnosť páchaná organizovanými skupinami a trestná činnosť súvisiaca s terorizmom. Do tohto opatrenia boli implementované závery vyplývajúce pre rezort prokuratúry z 5. kola hodnotenia Slovenskej republiky Výborom expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu – MONEYVAL, Strategické princípy boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti, financovania terorizmu a financovania rozširovania zbraní hromadného ničenia na obdobie rokov 2019 - 2024 a Akčný plán boja proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu na obdobie rokov 2019 - 2022.

Uvedené opatrenie generálneho prokurátora bolo doplnené opatrením generálneho prokurátora č. 3/2022 z porady generálneho prokurátora konanej v dňoch 13. až 15. decembra 2022 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo. Na základe doplňujúceho opatrenia sú zabezpečované štatistické prehľady zaisťovania majetku, vecí a výnosov z trestnej

činnosti, vrátane ich hodnoty za príslušný kalendárny štvrťrok od jednotlivých krajských prokuratúr a Úradu špeciálnej prokuratúry.

Z hľadiska medzirezortnej spolupráce prokuratúra v roku 2022 zhromažďovala informácie, ktoré poskytovala aj ostatným rezortom v rámci činnosti Multidisciplinárnej integrovanej skupiny odborníkov zameranej na elimináciu legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Informácia o činnosti tejto skupiny za rok 2022 bola predmetom rokovania medzirezortného Expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou za účasti zástupcu Generálnej prokuratúry a bola schválená bez pripomienok.

Problematika finančného vyšetrovania, odoberania výnosov z trestnej činnosti a nástrojov použitých na jej spáchanie a správy zaisteného majetku bola rozhodujúcou témou pracovnej porady riaditeľa trestného odboru Generálnej prokuratúry s vedúcimi prokurátormi trestného odboru, námestníkmi krajských prokurátorov pre trestný úsek a vedúcimi trestných oddelení krajských prokuratúr, ktorá sa uskutočnila v dňoch 24. až 25. marca 2022 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Stará Lesná a tiež pracovnej porady trestného odboru Generálnej prokuratúry so zástupcami Policajného zboru a Finančnej správy k finančnému vyšetrovaniu, ktorá sa uskutočnila v dňoch 3. až 4. novembra 2022 vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky v Starej Lesnej. Prokurátori trestného odboru Generálnej prokuratúry sa v roku 2022 zúčastnili na pracovnej porade odboru finančného vyšetrovania Národného centra osobitných druhov kriminality.

Na pravidelných pracovných poradách krajských prokurátorov, okresných prokurátorov, vrátane medzirezortných pracovných porád so zástupcami krajských riaditeľstiev Policajného zboru, okresných riaditeľstiev Policajného zboru a aj zástupcami odboru finančného vyšetrovania Národného centra osobitných druhov kriminality je téme finančného vyšetrovania venovaná pozornosť. Na pracovné porady sú pozývaní aj zástupcovia Úradu pre správu zaisteného majetku. Na základe záverov prijatých na pracovných poradách sú krajskými prokuratúrami a okresnými prokuratúrami prijímané interné opatrenia za účelom efektívneho odoberania výnosov z trestnej činnosti.

Aj v roku 2022 prokuratúra dôsledne plnila úlohy vyplývajúce z procesov patriacich do pôsobnosti Výboru expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu – MONEYVAL a súvisiacich štandardov medzinárodnej organizácie pre boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu Finančnej akčnej skupiny (FATF – Financial Action Task Force), z procesov patriacich do pôsobnosti Konferencie zmluvných strán Varšavského dohovoru (Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu zo 16. mája 2005), do oblasti vzájomného hodnotenia členských štátov Európskej únie, ako aj z procesov v rámci ďalších hodnotiacich mechanizmov Rady Európy, Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) a Organizácie spojených národov.

Príkladom efektívneho spôsobu odčerpávania výnosov pri stíhaní legalizácie výnosov z trestnej činnosti spojenej s výkonom finančného vyšetrovania a zaistením výnosov z trestnej činnosti je trestná vec realizovaná v roku 2022 na Krajskej

prokuratúre v Trnave (predtým na Okresnej prokuratúre Trnava). Trestné stíhanie bolo a je vedené pre skutok, ktorého sa mal obvinený konajúci v postavení štatutárneho orgánu Slovenského pozemkového fondu zodpovedajúci podľa § 30 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách za hospodárenie s verejnými prostriedkami dopustiť tak, že napriek tomu, že pri používaní verejných prostriedkov podľa § 19 ods. 6 zákona o rozpočtových pravidlách bol povinný zachovávať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť ich použitia, pri správe nehnuteľností v majetku Slovenskej republiky realizovanej podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“) si tieto povinnosti neplnil v rámci uspokojovania reštitučného nároku osoby M. J. M. N. Príkazmi prokurátora Okresnej prokuratúry Trnava podľa § 96a Trestného poriadku boli zaistené nehnuteľnosti v súhrnnej hodnote 2 224 560 eur a finančné prostriedky podľa § 95 Trestného poriadku v sume 771 167 eur. Proti piatim fyzickým osobám bolo vznesené obvinenie za obzvlášť závažný zločin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1, ods. 3 písm. b), ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona a iné. Prípravné konanie nebolo doposiaľ meritórne skončené.

3.3. Trestné činy proti životnému prostrediu

V roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 došlo k poklesu počtu stíhaných osôb za trestné činy proti životnému prostrediu. V roku 2022 bolo stíhaných 325 osôb, čo je v porovnaní s rokom 2021 pokles o 115 osôb. Počet stíhaných osôb v oblasti environmentálnej kriminality predstavuje len asi 1 % z celkového počtu stíhaných osôb. Pokles počtu stíhaných osôb sa odzrkadlil aj v počte obžalovaných osôb, ktorých bolo 225 (v porovnaní s rokom 2021 išlo o pokles o 47 osôb). Za túto trestnú činnosť bolo v roku 2022 odsúdených 218 osôb (rovnako ako v roku 2021). Dohodou o vine a treste bolo ukončených 28 vecí (pokles o tri veci), podmiennečne zastavené trestné stíhanie bolo 41 osobám (pokles o 47 osôb) a uzavretím zmieru a zastavením trestného stíhania bolo ukončené trestné stíhanie 20 osôb (pokles o 14 osôb).

Najviac stíhaných osôb v roku 2022 bolo za trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona, za ktorý bolo stíhaných 90 osôb (v porovnaní s rokom 2021 išlo o pokles o 12 osôb). Z hľadiska počtu stíhaných osôb nasledoval trestný čin pytliactva podľa § 310 Trestného zákona, za ktorý bolo stíhaných 86 osôb (v porovnaní s rokom 2021 išlo o pokles o 35 osôb), trestný čin porušovania ochrany stromov a krov podľa § 306 Trestného zákona, za ktorý bolo stíhaných 51 osôb (pokles o 31 osôb), trestný čin porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona, za ktorý bolo stíhaných 49 osôb (pokles o 79 osôb) a trestný čin týrania zvierat podľa § 305a Trestného zákona, za ktorý bolo stíhaných 24 osôb (v porovnaní s rokom 2021 nárast o tri osoby). Zostávajúce trestné činy podľa druhého dielu šiestej hlavy osobitnej časti Trestného zákona sa vyskytujú v menšom počte. V porovnaní s predchádzajúcim rokom v roku 2022 nastala zmena v tom smere, že najviac stíhaných osôb bolo za trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona, pričom v roku 2021 eviduje Generálna prokuratúra najviac stíhaných osôb za trestný čin porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona. V porovnaní s rokom 2021 došlo k miernemu poklesu stíhaných a obžalovaných osôb za tento trestný čin.

Začiatkom roku 2022 v rámci reorganizácie Policajného zboru bol na Prezídiu Policajného zboru zriadený nový útvar - Národná centrála osobitných druhov kriminality a jej odbor odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality s príslušnými oddeleniami. Organizačná zmena znamenala presun všetkých trestných vecí, aj neskončených, na novovzniknutý odbor, a to od 1. februára 2022. Novú organizačnú štruktúru Policajného zboru na úseku boja proti environmentálnej kriminalite vníma Generálna prokuratúra pozitívne, a to z hľadiska rozvoja intenzívnejšej spolupráce a kvality činnosti tzv. prírodnej polície.

Tak ako v iných členských štátoch Európskej únie, aj v Slovenskej republike sa vyznačuje tento druh kriminality vysokou mierou latentnosti. Práve latentnosť tohto druhu kriminality v kombinácii s požiadavkami na odbornú znalosť problematiky zo strany polície a iných štátnych orgánov venujúcich sa tejto problematike má za následok, že objasnené a úspešne stíhané trestné činy naďalej predstavujú marginálnu časť z celkovej skladby kriminality. Na základe poznatkov Generálnej prokuratúry možno konštatovať, že k celkovému počtu odhalených trestných činov vo výraznej miere, okrem operatívno-pátracej činnosti polície, prispela zvýšená angažovanosť občanov a zástupcov občianskych združení, ktorým osud životného prostredia nie je ľahostajný.

Téma ochrany životného prostredia sa dostáva v dôsledku globálnych negatívnych dosahov ľudskej činnosti na životné prostredie čoraz viac do popredia záujmu širokej verejnosti. Evidujeme zvyšujúci sa počet aktivistov z radov fyzických osôb a zástupcov občianskych združení, ako aj zvýšený záujem o medializáciu tejto problematiky (týranie zvierat, odpady, znečistenie riek a jazier, výrub stromov a iné). V tejto oblasti sa nepochybne zvýšila úroveň právneho povedomia občanov, s čím súvisí aj zvýšený počet podaní zo strany fyzických osôb, zástupcov občianskych združení, ale aj anonymných podaní. Je nepochybné, že občania Slovenskej republiky aj zástupcovia občianskych združení začali byť všímavejší k rôznym skládkam odpadu, zaobchádzaniu s odpadom, výrubu stromov, znečisťovaniu životného prostredia, ako aj k starostlivosti majiteľov a chovateľov o chov spoločenských a hospodárskych zvierat.

Trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona má zásadný dosah na životné prostredie a jeho uvedenie do pôvodného stavu nie je vždy možné, prípadne si vyžaduje vynaloženie značných finančných prostriedkov z dôvodu širokospektrálneho negatívneho dosahu trestnej činnosti na viaceré zložky životného prostredia vyznačujúceho sa často dlhodobými (až „medzigeneračnými“) negatívnymi vplyvmi. Generálna prokuratúra eviduje vyššiu sofistikovanosť páchatel'ov pri páchaní tejto protiprávnej činnosti a v niektorých prípadoch aj využívanie zahraničných subjektov na jej páchanie. S touto trestnou činnosťou je častokrát spojená aj iná kriminalita spočívajúca v legalizácii výnosov z trestnej činnosti, podvodoch, prípadne korupcii. Na základe poznatkov Generálnej prokuratúry získaných na medzinárodných fórach možno uviesť, že štáty prevažne z východnej časti Európskej únie sú častokrát páchatel'mi využívané ako cieľová destinácia pre uskladnenie či likvidáciu odpadu, ktorý pochádza najmä zo štátov západnej Európy, v ktorých je legálne spracovanie odpadu finančne nákladné. Cezhraničný charakter tejto trestnej činnosti do značnej miery sťažuje jej dokazovanie.

V rámci aktuálne vedených trestných stíhaní za trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona eviduje Generálna prokuratúra niekoľko trestných vecí, v ktorých bolo vznesené obvinenie aj proti právnickým osobám. Uvedené vyplýva z podstaty podnikania a zainteresovania mnohých subjektov na páchaní tohto druhu trestnej činnosti (konatelia firiem, zodpovední pracovníci, spriaznené osoby). Ako príklad je možné uviesť trestné veci vedené v súvislosti s výstavbou významných dopravných projektov európskeho významu (cestný obchvat hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava, veľké skládky odpadu v Bratislave a jej okolí alebo v okolí Trnavy).

V trestných konaniach prokurátori často pristupujú k zaisťovaniu vecí použitých na spáchanie trestnej činnosti (stavebné mechanizmy), finančných prostriedkov (na bankových účtoch fyzických osôb a právnických osôb alebo v hotovosti) a aj nehnuteľností, ktoré mohli byť nadobudnuté z prostriedkov získaných trestnou činnosťou. Uplatňovanie zaisťovacích úkonov úzko súvisí s finančným vyšetrovaním, ktoré je pri tomto druhu kriminality vykonávané obligatórne.

Z hľadiska spôsobu páchania trestnej činnosti proti životnému prostrediu neboli v územných obvodoch krajských prokuratúr zaznamenané prípady vymykajúce sa obvyklému spôsobu páchania tohto druhu trestnej činnosti.

V aplikačnej praxi týkajúcej sa tohto druhu kriminality boli získané poznatky o neprimeranej dĺžke forenzného znaleckého dokazovania. Takmer v každom trestnom stíhaní vedenom za trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona je priberaný do trestného konania znalec. Jeho úlohou je určenie ceny, za ktorú sa odpad v čase a v mieste zistenia činu obvykle zbieral, prepravoval, vyvážal, dovážal, zhodnocoval, zneškodňoval alebo ukladal a ceny odstránenia odpadu z miesta, ktoré na jeho uloženie nebolo určené. Bez zistenia týchto informácií, ktoré determinujú rozsah činu, nie je možné ustáliť právnu kvalifikáciu skutku ako trestného činu a postupovať vo vyšetrovaní. Pre celé územie Slovenskej republiky bolo v roku 2022 činných len deväť znalcov zapísaných v odbore ochrany životného prostredia, odvetvia priemyselný a komunálny odpad a odhad škôd v životnom prostredí, čo má významný vplyv na celkovú rýchlosť trestného konania. Aj v ostatných odvetviach odboru ochrany životného prostredia je nízky počet znalcov zapísaných v zozname znalcov.

Trestné oznámenia týkajúce sa environmentálnej kriminality boli v roku 2022 podávané väčšinou občanmi alebo zástupcami občianskych združení.

Z dôvodu silnejúceho záujmu spoločnosti o problematiku ochrany zvierat a na základe poznatkov prokurátorov Generálnej prokuratúry získaných z diskusií so zástupcami mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa touto problematikou bolo v roku 2022 vypracované „Zhodnotenie stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov podľa § 305a, § 305b, § 305c Trestného zákona“ (ďalej v tomto bode len „zhodnotenie“). Vypracovanie zhodnotenia bolo stanovené v Pláne hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022. Cieľom zhodnotenia bolo zistenie aplikovateľnosti novozavedených skutkových podstát trestných činov súvisiacich s trestnoprávnou ochranou zvierat, a to týrania zvierat podľa § 305a Trestného zákona, zanedbania starostlivosti o zviera podľa § 305b Trestného zákona a organizovania zápasov zvierat podľa § 305c Trestného zákona. Zhodnotenie bolo

zaslané na ďalšie využitie krajským prokuratúram, okresným prokuratúram, prezidentovi Policajného zboru a riaditeľovi odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru. Tento materiál je zverejnený na webovom sídle Generálnej prokuratúry. Vo všeobecnosti bola konštatovaná vysoká odbornosť policajtov a prokurátorov pri výkone ich dozoru v tejto oblasti. Vo všetkých trestných veciach, v ktorých prokurátori podali obžaloby, súdy tieto akceptovali a na ich základe boli vydané odsudzujúce rozsudky alebo trestné rozkazy. Ani v jednej z preskúmaných trestných vecí nebol páchatel' oslobodený spod obžaloby. V prevažnej miere boli páchatel'mi tejto trestnej činnosti osoby vo veku 15 až 35 rokov. Páchatelia boli väčšinou nezamestnaní alebo žili v sociálne nepriaznivom prostredí, čo malo vplyv, napríklad, na výšku peňažného trestu, ktorý im súdy uložili. Fotografická dokumentácia nachádzajúca sa vo vyšetrovacích spisoch preukázala v prevažnej väčšine prípadov obzvlášť bezcitné a surové zaobchádzanie so zvieratami. Spôsob vykonania skutku bol v niektorých trestných konaniach aj dôvodom na vyšetrenie duševného stavu páchatel'a.

Prokurátori Generálnej prokuratúry zaznamenali pri vykonávaní dohľadovej činnosti konanie páchatel'ov, ktorí usmrcovali zvieratá, aby z nich získali mäso, masť, kožu, kožušinu a podobne. Išlo však o také prípady, v ktorých neboli splnené zákonné dôvody k usmrteniu zvierat'a, ktoré ustanovuje § 22 ods. 5 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. Tieto podnety viedli Generálnu prokuratúru k vykonaniu analýzy existujúcej právnej úpravy ochrany zvierat podľa ustanovenia § 305a Trestného zákona (do 31. októbra 2020 aj § 378 Trestného zákona). Zo záverov analýzy prokurátorov Generálnej prokuratúry vyplynuli zistenia, že takéto konanie osôb nebolo možné bez naplnenia ďalších znakov skutkovej podstaty podradiť pod uvedené ustanovenia Trestného zákona. Ak nebolo preukázané „utýranie“ zvierat'a [§ 305a ods. 1 písm. c) Trestného zákona], konanie bolo možné posúdiť „len“ ako priestupok podľa § 48 ods. 5 písm. p) zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, teda že bol porušený zákaz týrania zvierat'a spôsobmi opísanými v ustanovení § 22 ods. 2 tohto zákona.

Orgánmi činnými v trestnom konaní bolo vyššie opísané usmrcovanie zvierat zaznamenané len pri psoch. V aktuálnych spoločenských podmienkach si trestnoprávnu ochranu, aj podľa názoru Generálnej prokuratúry, vyžadovali aj mačky, ale súčasne bola vnímaná potreba zvýšenia trestnoprávnej ochrany aj tých zvierat, ktoré sú používané na liečebné, športové alebo rekreačné účely. S niektorými druhmi zvierat, ako sú psy, mačky a kone, ľudia vykonávajú rôzne aktivity, napríklad kynologické športy (agility), psie záprahy, dostihy chrtov alebo koní, agroturistické jazdenie na koňoch, animoterapiu pomocou koní (hipoterapia), psov (canisterapia) alebo mačiek (felinoterapia) a iné. Generálna prokuratúra začala koncom roku 2022 s legislatívnymi prácami na novele Trestného zákona a následne generálny prokurátor, využijúc svoje zákonné oprávnenie, predložil predsedovi Národnej rady podnet na prijatie zmeny a doplnenie príslušných ustanovení Trestného zákona, predmetom ktorého bola ochrana spoločenských zvierat – psov a mačiek, pred ich usmrtením bez primeraného zákonného dôvodu, zvýšenie ochrany zvierat používaných na liečebné, športové alebo rekreačné účely pred ich týraním a aj rozšírenie ochrany koňovitých zvierat pred zanedbaním starostlivosti a ich týraním. Výsledkom tohto legislatívneho podnetu bolo prijatie zákona č. 117/2023 Z. z., ktorým

sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov; účinnosť nadobudol 1. mája 2023.

Organizácia školení, pracovných porád či prednášok bola ešte v roku 2022 limitovaná protipandemickými opatreniami v súvislosti s ochorením COVID-19. Napriek tejto situácii organizoval v dňoch 25. a 26. októbra 2022 v Bratislave odbor odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Národnej centrály osobitných druhov kriminality Prezídia Policajného zboru pre zástupcov štátov Vyšehradskej skupiny pracovné rokovanie tematicky zamerané predovšetkým na novú hrozbu štátov Vyšehradskej skupiny, ktorou je nelegálna cezhraničná preprava odpadov. Pracovného rokovania sa zúčastnili aj prokurátori Generálnej prokuratúry so špecializáciou na trestnú činnosť proti životnému prostrediu a zástupcovia polície a iných štátnych orgánov s pôsobnosťou pri odhaľovaní nelegálnych cezhraničných preprav odpadov. Predmetom rokovania bola nielen vnútroštátna právna úprava zástupcov jednotlivých štátov, ale aj štruktúra uvedenej protiprávnej činnosti, identifikovanie problémov a postupov pri odhaľovaní, dokumentovaní a vyšetrowaní tejto kriminality a perspektíva vzájomnej spolupráce zameranej na spoločné kontroly, výmenu operatívnych poznatkov a spoločné vyšetrowanie.

Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2022 prokurátori okresných a krajských prokuratúr špecializujúci sa na trestnú činnosť proti životnému prostrediu realizovali medzirezortné špecializované porady s útvarmi Policajného zboru.

3.4. Kriminalita mladistvých a trestné činy súvisiace s domácim násilím a trestné činy páchané na deťoch

3.4.1. Kriminalita mladistvých

Na účely tejto správy je treba pod označením „kriminalita mladistvých“ rozumieť páchanie trestných činov osobami staršími ako 14 rokov a mladšími ako 18 rokov. Ide o závažný celospoločenský problém, ktorý si neustále vyžaduje pozornosť orgánov verejnej moci.

Trend poklesu trestných stíhaní mladistvých osôb od roku 2015 pokračoval aj v roku 2022. V roku 2022 bolo vedené trestné stíhanie proti 1 337 mladistvým (4,5 % z 29 913 stíhaných osôb), čo predstavuje v porovnaní s rokom 2021 pokles o 13,6 % (v roku 2021 bolo trestne stíhaných 1 548 mladistvých).

Na trestnej činnosti mladistvých sa mladistvé osoby staršie ako 14 rokov a mladšie ako 15 rokov podieľali takmer v 27 % trestných vecí, čo predstavuje pokles o 5 % v porovnaní s rokom 2021. Dievčatá tvorili 11,2 % z trestne stíhaných mladistvých osôb, čo predstavuje mierny nárast oproti minulému roku.

Vplyv alkoholu alebo inej návykovej látky na páchanie trestnej činnosti mladistvými predstavoval 7 % trestných činov, čo je o 1 % menej ako v roku 2021. V 9,8 % trestných veciach bolo vedené trestné konanie proti mladistvým recidivistom (v roku 2021 to bolo 12 % trestných vecí). Každá siedma obžaloba (v roku 2021 každá ôsma obžaloba) bola podaná na mladistvého recidivistu. Alarmujúce je zistenie, že tak ako v roku 2021, každá tretia obžaloba bola podaná na mladistvého staršieho ako 14 rokov a mladšieho ako 15 rokov.

Vývoj počtu obžalovaných mladistvých, resp. mladistvých recidivistov za posledné tri roky je v **tabuľke II.3.4.1**.

Najviac trestných stíhaní proti mladistvým v roku 2022 evidujú, tak isto ako v roku 2021, Krajská prokuratúra v Košiciach (499 trestných stíhaní v roku 2022, 419 v roku 2021) a Krajská prokuratúra v Prešove (373 trestných stíhaní v roku 2022, 381 v roku 2021). Najmenej vedených trestných stíhaní proti mladistvým bolo v roku 2022, tak isto ako v roku 2021, v obvode Krajskej prokuratúry v Trenčíne (trestné stíhanie proti 88 mladistvým). Uvedený trend sa v porovnaní s rokom 2021 nezmenil.

Prokurátori v roku 2022 ukončili trestné stíhanie proti mladistvým obžalobou v 923 trestných veciach, teda takmer v 69 % všetkých ukončených trestných vecí mladistvých (v roku 2021 to bolo v 1 198 trestných veciach, teda v 78 % ukončených trestných veciach mladistvých). Najviac obžalôb podali tak, ako aj v roku 2021, prokurátori v obvodoch Krajskej prokuratúry v Košiciach (250 obžalôb v roku 2022, 334 v roku 2021), Krajskej prokuratúry v Prešove (199 obžalôb v roku 2022, 309 v roku 2021) a Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici (171 obžalôb v roku 2022, 212 v roku 2021).

V porovnaní s rokom 2021 prokurátori častejšie aplikovali proti mladistvým alternatívne spôsoby skončenia trestného stíhanie, najmä podmienené zastavenie trestného stíhanie, dohodu o vine a treste alebo schválenie zmiernosti a zastavenie trestného stíhanie. Tieto odklony boli v roku 2022 aplikované v 25 % zo všetkých ukončených trestných stíhaní proti mladistvým (8 % nárast v porovnaní s rokom 2021). Najčastejšie využívaným odklonom bola dohoda o vine a treste, a to v 161 trestných veciach (103 trestných vecí v roku 2021), najviac v obvode Krajskej prokuratúry v Košiciach (42 trestných vecí); podielovo najviac tento inštitút využívali prokurátori v obvode Krajskej prokuratúry v Trenčíne, a to v 36 % všetkých ukončených trestných stíhaní proti mladistvým. Podmieneným zastavením trestného stíhanie bolo skončených 117 trestných stíhaní proti mladistvým (pokles o štyri v porovnaní s rokom 2021) a schválením zmiernosti a zastavením trestného stíhanie bolo skončených 44 trestných stíhaní proti mladistvým (nárast o šesť v porovnaní s rokom 2021). V roku 2021 bolo postúpením vecí ukončené trestné stíhanie v 15 trestných veciach mladistvých obvinených (šesť trestných vecí v roku 2021). Trestné stíhanie mladistvých bolo prokurátorom zastavené v 58 veciach, čo je pokles v porovnaní s rokom 2021 o dve veci.

V roku 2022 bolo vedené trestné stíhanie v Slovenskej republike proti 11 mladistvým cudzincom, čo predstavuje z celkovej skladby trestne stíhaných mladistvých len 0,8 % (17 mladistvých cudzincov v roku 2021).

Skladba trestnej činnosti mladistvých sa ani v roku 2022 nezmenila. Mladiství sa v roku 2022 dopustili celkovo 1 809 trestných činov. Najviac ukončených trestných stíhaní proti mladistvým bolo vedených za trestné činy proti majetku (872, čo predstavuje 48 % z trestných činov spáchaných mladistvými). Najčastejším trestným činom proti majetku, ktorého sa v roku 2022 dopustili mladiství páchatelia, bol trestný čin krádeže podľa § 212 Trestného zákona (654 trestných činov). Ide o najčastejšie páchaný trestný čin mladistvými. Z majetkovej trestnej činnosti sa mladiství dopúšťali aj trestných činov poškodzovania cudzej veci podľa § 245 Trestného zákona (98 trestných činov), neoprávneného vyrobenia a používania

platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty podľa § 219 Trestného zákona (32 trestných činov) a neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla podľa § 216 Trestného zákona (30 trestných činov).

Trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti predstavovali druhú najčastejšie páchanú trestnú činnosť mladistvými (407, čo predstavuje 23 % z trestných činov spáchaných mladistvými). Pri trestných činoch proti slobode išlo o 341 trestných vecí proti mladistvým, najviac za trestný čin porušovania domovej slobody podľa § 194 Trestného zákona (180). Vo významnej miere sa vyskytovali aj trestné činy lúpeže podľa § 188 Trestného zákona (70) a vydierania podľa § 189 Trestného zákona (23). Pri trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti sa mladiství dopustili najčastejšie trestného činu sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona (115).

Tretím štatisticky najčastejším druhom trestnej činnosti spáchanej mladistvými v roku 2022 boli trestné činy proti iným právam a slobodám (266), čo predstavuje 15 % z trestných činov spáchaných mladistvými. Najčastejším trestným činom páchaným mladistvými bol trestný čin výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona (180). Mladiství páchali aj trestné činy súvisiace s detskou pornografiou podľa § 368 až 370 Trestného zákona (57), trestné činy nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona (21) a aj trestné činy proti životu a zdraviu (161); najviac bolo trestných činov ublíženia na zdraví podľa § 155 až 158 Trestného zákona (90 vecí). Znepokojujúce sú zistenia, že až v 71 prípadoch mladiství spáchali úmyselné ublíženie na zdraví (§ 156 Trestného zákona) a v troch prípadoch aj trestný čin vraždy podľa § 145 Trestného zákona. Za ďalšie negatívum je treba považovať nárast počtu trestných činov nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 171 až 173 Trestného zákona. V porovnaní s rokom 2021 išlo o nárast o 15 vecí (59 vecí v roku 2022, 44 v roku 2021).

Mladiství sa v roku 2022 v menšej miere dopúšťali aj trestných činov všeobecne nebezpečných a proti životnému prostrediu (50 vecí, čo je takmer 3 % z trestných činov spáchaných mladistvými), trestných činov proti poriadku vo verejných veciach (33 vecí, čo je takmer 2 % z trestných činov spáchaných mladistvými), trestných činov proti rodine a mládeži (šesť vecí), trestných činov hospodárskych (štyri veci) a trestných činov extrémizmu (dve veci).

Medzi základné príčiny kriminality mladistvých stále patrí zlá sociálna a ekonomická situácia v rodine, málo podnetné rodinné a výchovné prostredie, narušené rodinné vzťahy rozvrátených a neúplných rodín, nezáujem alebo nedostatočný záujem rodičov o výchovu dieťaťa, negatívny vplyv rovesníkov, snaha zapadnúť do určitej skupiny mladých ľudí, negatívny vplyv masovokomunikačných prostriedkov, vedenie konzumného spôsobu života, úpadok morálnych hodnôt, úcty k životu a zdraviu a nedostatok pocitu zodpovednosti. Aj násilné videohry, televízne programy plné násilia alebo webové stránky obdobného charakteru prispievajú k zľahčovaniu násilia a k následnej slovnej a fyzickej agresivite mladistvých. Pri trestnej činnosti mladistvých je dôležitá prevencia, potreba kvalitného vzdelávania a výchovy v rodine či v komunite, pretože takéto prostredie je najbližším sociálnym prostredím dieťaťa a dáva základ jeho socializácii a akceptovania pozitívneho hodnotového systému.

Podstatné regionálne odlišnosti pri kriminalite mladistvých spôsobuje v porovnaní s predchádzajúcim obdobím nemeniaci sa hospodársky a ekonomický faktor, ktorý prevláda najmä v oblastiach so skupinami obyvateľov vyznačujúcimi sa sociálnym vylúčením. Najviac prípadov trestnej činnosti mladistvých bolo opakované v Košickom kraji (v obvode Okresnej prokuratúry Spišská Nová Ves, Okresnej prokuratúry Trebišov a Okresnej prokuratúry Rožňava), kde podiel kriminality mladistvých na celkovej kriminalite je 7,57 % a v Prešovskom kraji (v obvode Okresnej prokuratúry Prešov, Okresnej prokuratúry Stará Ľubovňa a Okresnej prokuratúry Kežmarok), kde podiel kriminality mladistvých na celkovej kriminalite predstavuje 7,30 %. Podiel kriminality mladistvých na celkovej kriminalite má klesajúcu tendenciu, pretože v roku 2021 podiel kriminality mladistvých na celkovej kriminalite predstavoval v Košickom kraji a v Prešovskom kraji až 10 %.

Prípacom hodným osobitného zreteľa, ktorý sa vymyká obvyklému spôsobu páchania trestnej činnosti mladistvými, je trestná vec evidovaná Okresnou prokuratúrou Košice II, ktorá bola médiami prezentovaná ako „mládežnícky gang zo sídliska KVP v Košiciach“. Skupina mladistvých osôb fyzicky napádala svojich rovesníkov, maloleté osoby, ale aj osoby vyššieho veku. Ich konania boli právne kvalifikované ako trestné činy lúpeže (§ 188 Trestného zákona), vydierania (§ 189 Trestného zákona) a ďalšie trestné činy. Vodcom skupiny mladistvých bol tiež mladistvý, ktorý bol trestne stíhaný väzobne. V priebehu vyšetrovania bol tento mladistvý súdom prepustený z väzby na slobodu. Z dôvodu pokračovania v páchaní trestnej činnosti bol opakované vzatý do väzby.

Ďalšou trestnou vecou, ktorá sa svojou povahou vymyká obvyklej forme trestnej činnosti mladistvých, je vec vedená na Okresnej prokuratúre Zvolen. Mladistvá obvinená z pomsty voči kamarátovi a aj z túžby zaujať pozornosť svojej mamy a prezentovať sa v pozícii obeť, vytvorila na sociálnej sieti nepravý účet, ktorý sa podobal účtu kamaráta. Z takto vytvoreného „fejkového“ účtu si zaslala výhražnú správu v mene kamaráta, ktorá bola predložená do trestného konania. Tým, že iného krivo obvinila a krivo svedčila, naplnila znaky skutkových podstát troch trestných činov, a to marenia spravodlivosti [§ 344 ods. 1 písm. b) Trestného zákona], krivého obvinenia (§ 345 ods. 1 Trestného zákona) a krivej výpovede a krivej prisahy (§ 346 ods. 1 Trestného zákona).

Na Krajskej prokuratúre v Žiline bola evidovaná vec, kde mladistvý páchatel napadol poškodeného, lebo mu robil neporiadok v byte, a to cigaretovým dymom, ktorým naplnil celú chodbu. Takéto konanie mladistvého bolo súdom právne kvalifikované ako obzvlášť závažný zločin vraždy v štádiu pokusu (§ 14 ods. 1 k § 145 ods. 1 Trestného zákona). Za tento trestný čin bol mladistvý odsúdený.

Negatívnym javom v obvode Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici je zvýšený výskyt drogovej trestnej činnosti (§ 172 Trestného zákona). Ide najmä o obvod Okresnej prokuratúry Rimavská Sobota (tri trestné veci z celkových päť). Podstatou trestnej činnosti bolo predávanie drog mladistvým rovesníkom, najmä spolužiakom, kamarátom, ale aj maloletým osobám.

V niektorých trestných veciach prokurátori rovnako ako v roku 2021 podali návrhy na uloženie ochrannej výchovy podľa § 102 Trestného zákona. Bolo to v prípadoch, keď sa tí istí mladiství opakované dopustili trestnej činnosti

a (výchovné) opatrenia ukladané podľa zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) neboli účinné.

Prokurátori so špecializáciou na trestnú činnosť mladistvých a maloletých a trestné činy páchané na deťoch a násilie v rodinách sa pravidelne zúčastňovali na koordinačných stretnutiach na príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny s cieľom užšej spolupráce pri riešení problémov s mladistvými. V Žilinskom kraji boli prokurátormi v spolupráci s koordinátormi a zamestnancami oddelenia sociálnoprávnej kurately uskutočnené preventívne aktivity, a to prednášky adresované žiakom základných škôl a stredných škôl so zameraním na tému „Prevencia kriminality, trestná zodpovednosť mladistvých osôb a postavenie prokurátora v trestnom konaní“. Prevencia kriminality mladistvých osôb formou výchovnovzdelávacích aktivít v rámci vyučovacieho procesu, podpora ich voľnočasových aktivít a v neposlednom rade i pozitívne pôsobenie masovokomunikačných prostriedkov má aj podľa názoru prokurátorov prednosť a je dôležitejšia ako uplatňovanie represie.

3.4.2. Trestné činy súvisiace s domácim násilím

Problematika domáceho násillia patrí dlhodobo k prioritám činnosti prokuratúry a je mu venovaná náležitá pozornosť.

Od roku 2008 je pokynom generálneho prokurátora zabezpečená na každej okresnej prokuratúre, krajskej prokuratúre i na Generálnej prokuratúre špecializácia prokurátorov na trestnú činnosť mladistvých a maloletých a trestné činy páchané na deťoch a násilie v rodinách. Prokurátori s touto špecializáciou sú povinní zúčastňovať sa systematického odborného vzdelávania uskutočňovaného prokuratúrou, Justičnou akadémiou a medzinárodnými inštitúciami.

Trestné činy patriace do kategórie domáceho násillia sa v porovnaní s inými druhmi trestnej činnosti násillného charakteru vyznačujú viacerými špecifikami, ktoré podstatnou mierou determinujú postup orgánov činných v trestnom konaní pri dokazovaní. Tento druh trestnej činnosti charakterizuje špecifické miesto spáchania, kedy vo väčšine prípadov absentujú priami svedkovia (sú páchané prevažne v súkromí za „zatvorenými dverami“) a špecifický okruh osôb (medzi páchatelom a obeťou je blízky vzťah). Pre páchanie trestných činov hodnotených ako domáce násillie sú charakteristické rôznorodé formy násillia, a to násillie fyzické, verbálne, psychické, sexuálne, sociálne alebo ekonomické. Páchatelia násillie opakujú, stupňujú jeho intenzitu a spravidla trvá dlhšiu dobu. Pre túto trestnú činnosť je charakteristická vysoká latencia, pri ktorej obeť zväčša dlhodobo trpia a mlčia, a to aj v prípade intervencií „zvonku“ a snahy okolia pomôcť. Obete konanie domáceho agresora bagatelizujú, nakoľko v prevažnej miere sú na ňom ekonomicky, psychicky a sociálne závislé. V mnohých prípadoch spája obeť s agresorom nielen majetok, ale aj spoločné deti.

Uvedené dôvody spôsobujú problémy pri odhaľovaní a dokazovaní tohto druhu trestnej činnosti. Obete domáceho násillia aj napriek podanému trestnému oznámeniu často menia svoje výpovede, bagatelizujú konanie páchatel'a a odmietajú v ďalšom

priebehu trestného stíhania vypovedať. To sťažuje dokazovanie najmä v konaní pred súdom.

Latencia je charakteristická predovšetkým pri trestných činoch páchaných v prostredí blízkych vzťahov, vrátane tých najzávažnejších, ako sú sexuálne zneužívanie, znásilnenie či týranie blízkej osoby a zverenej osoby. Následky spôsobené sekundárnou viktimizáciou sú výlučne psychologického charakteru a spôsobujú poškodenia, ktoré môžu byť často horšie a viac traumatizujúce ako dôsledky primárnej viktimizácie (ujma spôsobená priamo páchatelom v rámci trestného činu a jeho dopady).

Trestný zákon neobsahuje skutkovú podstatu trestného činu domáceho násillia. Na účely zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obetiach“) sa trestným činom domáceho násillia rozumie [§ 2 ods. 1 písm. e) tohto zákona] trestný čin spáchaný násillím alebo hrozbou násillia na príbuznom v priamom rade, osvojiteľovi, osvojencovi, súrodencovi, manželovi, bývalom manželovi, druhovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.

Medzi trestné činy, ktoré je možné posudzovať ako trestné činy domáceho násillia, patria najmä trestné činy týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona, nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona, ublíženia na zdraví podľa § 155 a § 156 Trestného zákona, vydierania podľa § 189 Trestného zákona a menej často aj trestné činy znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona, sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona, sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona, pozbavenia osobnej slobody podľa § 182 Trestného zákona alebo obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 Trestného zákona, ak sú spáchané na blízkej osobe ako chránenej osobe podľa § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona.

Medzi hlavné kriminogénne faktory umožňujúce páchanie fyzického a psychického násillia na blízkych osobách patrí zvýšená konzumácia alkoholu, závislosť na omamných a psychotropných látkach, osobnostné poruchy páchatela, psychické ochorenie páchatela, nezamestnanosť a zlá finančná situácia. Nezanedbateľný je aj vplyv rodiny na dieťa, v ktorej vyrastá a rodinné prostredie, ktoré ho formuje do dospelosti. Agresivita páchatelov voči blízkym osobám vyplýva aj z napodobňovania vzorcov správania, s ktorými sa v detstve stretávali.

Obeťami domáceho násillia sú najčastejšie ženy a deti, následne rodičia, starí rodičia a súrodenci páchatela.

V rámci vekového zloženia páchatelov trestných činov domáceho násillia je možné konštatovať, že týchto trestných činov sa dopúšťajú prevažne muži v produktívnom veku, teda vo veku od 30 do 50 rokov.

Za jeden z najzávažnejších prejavov domáceho násillia je považovaný trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona. Pri tomto trestnom čine bol v roku 2022 (252 stíhaných osôb) zaznamenaný pokles o 1,56 % stíhaných osôb v porovnaní s rokom 2021 (256 stíhaných osôb). Najčastejším

páchateľom tohto trestného činu boli muži vo veku od 31 do 40 rokov (67 vedených trestných stíhaní). Z hľadiska spôsobu páchania išlo o páchanie násillia na partnerke, deťoch a na rodičoch, s ktorými páchateľ žil v spoločnej domácnosti. Významným kriminogénnym faktorom umožňujúcim páchanie domáceho násillia je vplyv alkoholu a iných návykových látok na páchateľa. Tento bol zistený v 34 % trestných stíhaní.

Z celkového počtu trestných stíhaní vedených proti osobe v roku 2022 (29 913 obvinených) je podiel trestných stíhaní za trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona proti osobe vo výške 0,84 %, čo je porovnateľné s rokom 2021 (0,9 %). Najviac páchateľov tohto trestného činu v roku 2022 bolo opäť evidovaných v obvode Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici (57 stíhaných osôb). V obvode Krajskej prokuratúry v Nitre bol zaznamenaný oproti roku 2020 a 2021 výrazný nárast, pričom stíhanie páchateľov za tento trestný čin má každoročne stúpajúcu tendenciu. Pri ostatných krajských prokuratúrach išlo o približne rovnaký počet páchateľov ako v roku 2021.

Za trestný čin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona bola v roku 2022 podaná obžaloba proti 205 osobám rovnako ako v roku 2021, odsúdených bolo 160 osôb (v roku 2021 bolo odsúdených 176 osôb).

Znenie skutkovej podstaty trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona je v aplikačnej praxi považované za problematické. Následkom pri tomto trestnom čine je spôsobenie fyzického utrpenia alebo psychického utrpenia. Poškodená osoba má subjektívne vnímanie vonkajšieho sveta, ktoré môže byť ovplyvnené jej osobnostným nastavením, pretože totožné konanie môže jedna osoba vnímať ako konfliktné spolunažívanie a druhej, citlivejšej osobe s nižšou toleranciou stresu, už môže spôsobovať psychické utrpenie. Spôsobovanie psychického utrpenia je potom pre orgány činné v trestnom konaní ťažko objektivizovateľné, nakoľko ide o neurčitý právny pojem (legislatívne neurčený) a na jeho posúdenie je treba forenzné psychologické znalecké dokazovanie. Posúdenie psychického utrpenia len na základe subjektívneho vnímania poškodenej osoby je zneužitelné (napríklad v rozvodových konaniach, v sporoch o majetok alebo o dieťa). Hoci skutková podstata uvedeného trestného činu postihuje konania rôznych stupňov závažnosti, trestný čin je sankcionovaný rovnakou trestnou sadzbou. Aplikačné problémy by bolo možné riešiť legislatívnym spôsobom, a to definovaním fyzického a psychického utrpenia na účely Trestného zákona.

Na účely vytvorenia prehľadu spôsobu páchania trestných činov domáceho násillia boli porovnané štatistické údaje a informácie aj za trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona a trestný čin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona. Páchanie týchto trestných činov je možné bez ohľadu na vzťah páchateľa k obeti, teda nevyžaduje sa vzájomný vzťah blízkej osoby. Možno konštatovať pokles trestných stíhaní za trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona (o 9,2 %), ale podiel na celkovej kriminalite je takmer rovnaký ako v roku 2021. Ak v roku 2021 bolo stíhaných 1 544 osôb, v roku 2022 to bolo 1 402 osôb. V prípade trestného činu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona počet stíhaných osôb mierne klesol (v roku 2021 bolo stíhaných 119 osôb, v roku 2022 to bolo 102 osôb).

Pri ostatných trestných činoch, ktoré je možné vnímať ako spôsob páchania domáceho násillia, ak boli spáchané na blízkej osobe, je vyhodnotenie štatistických údajov zložitá, nakoľko počty trestných konaní vedených za tieto trestné činy proti osobe sú evidované ako celok, bez ohľadu na existenciu vzťahu blízkych osôb medzi poškodeným a páchatelom. Počet trestných stíhaní za trestné činy sexuálneho charakteru, ktoré sú často súčasťou domáceho násillia, je približne rovnaký ako v roku 2021.

Za prípad vymykajúci sa obvyklému spôsobu páchania trestnej činnosti, ktorý vzbudil aj mediálny ohlas, možno označiť vec vedenú Krajskou prokuratúrou v Banskej Bystrici. V marci 2022 v priestoroch rodinného domu po hádke manžel usmrtil uškrtením manželku a jej telo v kúpeľni rozrezal na menšie časti kuchynským nožom a elektrickou pílou. Páchatel bol v máji 2023 právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 ods. 1, ods. 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona a súd mu uložil trest odňatia slobody vo výmere 21 rokov a 6 mesiacov, trest prepadnutia vecí, ochranný dohľad a zaviazal ho k náhrade škody poškodeným.

Vzhľadom na stúpajúci trend v páchaní trestných činov patriacich do kategórie domáceho násillia bola v roku 2022 do Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky zaradená úloha spočívajúca vo vypracovaní „Zhodnotenia stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov tzv. domáceho násillia za roky 2020 – 2021“ (ďalej v tomto bode len „zhodnotenie“). Predmetom zhodnotenia boli trestné veci, v ktorých bolo od 1. januára 2020 do 31. decembra 2021 začaté a aj právoplatne ukončené trestné stíhanie a tie, v ktorých bolo trestné stíhanie začaté a bola v nich podaná obžaloba. Zhodnotenie bolo vypracované prokurátormi Generálnej prokuratúry v spolupráci s prokurátormi okresných prokuratúr a krajských prokuratúr. Tento materiál je zverejnený na webovom sídle Generálnej prokuratúry. V zhodnotení boli prijaté opatrenia, napríklad aby sa zabezpečilo dôsledné vyhodnocovanie potreby pribratia znalcov psychiatrov ihneď po vznesení obvinenia za účelom skúmania duševného zdravia poškodenej osoby, a to, či vznikol následok na duševnom zdraví poškodených osôb v príčinnej súvislosti s protiprávnym konaním páchatela. Ďalšie opatrenia boli zamerané na to, aby sa výsluch obzvlášť zraniteľných obetí uskutočnil v trestnom konaní bez zbytočného odkladu po podaní trestného oznámenia, aby sa eliminoval počet výsluchov týchto osôb v priebehu trestného konania a aby sa výsluchy konali iba nevyhnutne na účely vyšetrovania trestného činu s dôsledným dodržiavaním ustanovení § 134 ods. 4, § 135 ods. 2 a 3 Trestného poriadku v prípravnom konaní. Zhodnotenie bolo 3. a 4. novembra 2022 prerokované na pracovnej porade všetkých prokurátorov so špecializáciou na trestnú činnosť mladistvých a maloletých, trestné činy spáchané na deťoch a násillie v rodinách.

3.4.3. Trestné činy páchané na deťoch

Určenie presnej skladby trestnej činnosti páchanej na deťoch a jej súhrnného podielu na celkovej kriminalite je náročné vzhľadom na množstvo detských obetí trestnej činnosti a na to, že kritériá zberu štatistických údajov to neumožňujú, nakoľko sa deti stávajú obeťami trestnej činnosti niekedy spoločne s dospelými osobami. Detské obeť nie sú v štatistických údajoch evidované osobitne.

Deti ako najzraniteľnejšia časť ľudskej populácie sú veľmi ľahko manipulovateľné, ovplyvniteľné, pričom následky trestnej činnosti sa na nich, ako poškodených, nemusia výrazne prejavíť hneď po spáchaní trestného činu, ale často až v neskoršom, dospelom veku, čo môže ovplyvniť ich ďalší život. Dokazovanie trestnej činnosti páchanej na deťoch je veľmi náročné a vyžaduje si osobitnú odbornosť orgánov činných v trestnom konaní.

Typickými trestnými činmi, pri ktorých sú obeťami deti, sú trestné činy proti rodine a mládeži. Najčastejšie evidovaným trestným činom bol podľa štatistických ukazovateľov trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Trestného zákona. V roku 2022 bolo za tento trestný čin vedených 2 466 trestných stíhaní proti osobe, čo je mierny pokles v porovnaní s rokom 2021 (2 525 stíhaných osôb). Z celkového počtu trestných stíhaní vedených proti osobe v roku 2022 podiel trestných stíhaní za trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 207 Trestného zákona predstavuje asi 8 %. Páchatelom tohto trestného činu bol v roku 2022 najčastejšie muž - otec dieťaťa, voči ktorému mal zákonnú vyživovaciu povinnosť. Ženy sa tohto trestného činu dopustili asi v jednej sedmine trestných vecí. V poradí druhým najčastejšie evidovaným trestným činom bol v roku 2022 trestný čin ohrozovania mravnej výchovy mládeže podľa § 211 Trestného zákona, za ktorý bolo vedených 1 541 trestných stíhaní proti osobe. Je to takmer dvojnásobne viac ako v roku 2021 (v tomto roku bolo vedených 812 trestných stíhaní). Z celkového počtu trestných stíhaní vedených proti osobe v roku 2022 podiel trestných stíhaní vedených za tento trestný čin predstavuje asi 5 %. Najčastejšie bola jeho páchatelkou žena – matka (viac ako polovica trestných stíhaní) a išlo o konanie majúce za následok zanedbanie, resp. neplnenie povinnej školskej dochádzky. Z ostatných trestných činov proti rodine a mládeži sa v roku 2022 v menšej miere vyskytovali aj trestné činy odloženia dieťaťa podľa § 205 Trestného zákona (tri trestné stíhanie), opustenia dieťaťa podľa § 206 Trestného zákona (sedem trestných stíhaní) a únosu podľa § 210 Trestného zákona (jedno trestné stíhanie). Počet trestných stíhaní za tieto trestné činy je porovnateľný s rokom 2021.

Podľa štatistických údajov aj v roku 2022 boli vedené trestné stíhanie za trestné činy sexuálneho charakteru. Za zločin sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona bolo vedených 256 trestných stíhaní proti osobe (v roku 2021 to bolo 251 trestných stíhaní). Z celkového počtu trestných stíhaní vedených proti osobe v roku 2022 podiel trestných stíhaní vedených za zločin sexuálneho zneužívania podľa § 201 Trestného zákona predstavuje 0,85 %. Ide o najtypickejší trestný čin tohto charakteru, ktorého obeťou sú deti mladšie ako 15 rokov. Až 45 % vecí bolo vedených proti mladistvému, z čoho vyplýva, že najčastejším páchatelom tohto trestného činu je rovesník obete. V ôsmich veciach (v roku 2021 v deviatich trestných stíhaniach) bolo vedené trestné stíhanie proti osobe za prečin sexuálneho zneužívania podľa § 201a Trestného zákona, ktorého skutková podstata spočíva v kontaktovaní dieťaťa mladšieho ako 15 rokov prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby v úmysle spáchať na ňom trestný čin sexuálneho zneužívania alebo trestný čin výroby detskej pornografie, pričom páchatel sám nie je dieťaťom a v dvoch veciach, tak ako v roku 2021, bolo vedené trestné stíhanie proti osobe za trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 201b Trestného zákona. V siedmich veciach, rovnako ako v roku 2021, bolo vedené trestné stíhanie proti osobe za trestný čin sexuálneho zneužívania podľa § 202 Trestného zákona, ktorého skutková podstata spočíva v pohnutí dieťaťa

k mimomanželskej súložii alebo iným taxatívne uvedeným spôsobom sexuálneho zneužitia dieťaťa.

Deti boli aj obeťami trestných činov znásilnenia podľa § 199 Trestného zákona a sexuálneho násillia podľa § 200 Trestného zákona. Štatistický údaj o počte detských obeťi pri týchto trestných činoch nie je možné exaktne uviesť, pretože centrálny informačný systém prokuratúry nemá vek osoby ako rozlišovacie kritérium.

Rozvoj digitálnych technológií so sebou prináša aj nové spôsoby páchania trestnej činnosti. Počítačová kriminalita, ktorá má veľmi dynamický charakter, priamo úmerne rastie s pokračujúcou informatizáciou spoločnosti a čoraz väčším využívaním informačných a komunikačných technológií v každodennom živote. Dostupnosť elektronických zariadení (mobilných telefónov, notebookov, tabletov a iných technických prostriedkov), ich čoraz širšie využívanie a zdanlivá anonymita, ktorú poskytuje virtuálny priestor, vedie k nárastu tohto druhu kriminality. Uvedené súvisí s rozvojom komunikácie detí v digitálnom priestore a manifestácie ich naivity pri takejto komunikácii (stupeň rozumového a mravného vývoja detí je omnoho nižší ako starších osôb – páchatel'ov) a ich neskúsenosťou, kedy páchatel' využíva aj svoj vplyv z pozície postavenia. Ide o veľmi závažnú trestnú činnosť, pri ktorej dochádza k sexuálnemu zneužívaniu a vykorisťovaniu detí v digitálnom priestore. Uvedené sa týka trestných činov výroby detskej pornografie, rozširovania detskej pornografie a prechovávanía detskej pornografie, ale aj sexuálneho zneužívania bezkontaktnou formou (navádzanie dieťaťa na sexuálne aktivity pred kamerou, napríklad cez videočieť alebo živý prenos), či navádzanie dieťaťa na osobné stretnutie za účelom jeho sexuálneho zneužitia. V súvislosti s výrobou detskej pornografie prokuratúra evidovala ako typický spôsob páchania tejto trestnej činnosti taký spôsob, že osoba naviedla dieťa na vyrobenie záznamu (videa alebo fotografií), na ktorých podľa pokynov páchatel'a vykonávala sexuálne aktivity alebo sa obnažovala.

Za trestný čin výroby detskej pornografie podľa § 368 Trestného zákona bolo v roku 2022 vedených 34 trestných stíhaní proti osobe (v roku 2021 to bolo 26 trestných stíhaní), za trestný čin rozširovania detskej pornografie podľa § 369 Trestného zákona 101 trestných stíhaní (v roku 2021 to bolo 99 trestných stíhaní) a za trestný čin prechovávanía detskej pornografie a účasti na detskom pornografickom predstavení podľa § 370 Trestného zákona 60 trestných stíhaní (v roku 2021 to bolo 55 trestných stíhaní). Pokiaľ ide o štatistické údaje vo vzťahu k detskej pornografii, za rok 2022 bol zaznamenaný nárast trestných stíhaní vedených proti osobe asi o 7,7 % v porovnaní s rokom 2021. Uvedenú skutočnosť je možné pripísať práve presunu života detí do digitálneho priestoru, najmä využívanía sociálnych sietí ako Facebook, Instagram alebo YouTube či Tik-tok. Počet trestných stíhaní vedených vo veci, teda bez vznesenia obvinenia proti konkrétnej osobe, za trestné činy súvisiace s detskou pornografiou je však niekoľkonásobne vyšší. Tento druh kriminality je v praxi objasňovaný predovšetkým na základe poznatkov Prezídia Policajného zboru v rámci realizovaných policajných akcií zameraných na sledovanie detskej pornografie na sociálnych sieťach v Slovenskej republike a hlásenia Národného centra pre nezvestné a vykorisťované deti (NCMEC).

V rámci obvodov jednotlivých krajských prokuratúr neboli zistené regionálne odlišnosti či špecifiká a ani nové spôsoby páchania („modus operandi“) trestných činov páchaných na deťoch.

V roku 2022 vo verejnosti rezonovala trestná vec vedená Okresnou prokuratúrou Zvolen za prečin súložie medzi príbuznými podľa § 203 ods. 1 Trestného zákona a zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 139 ods. 1 písm. a) Trestného zákona. Otec maloletej dcéry dlhodobo v mieste bydliska využíval jej bezbrannosť a nevedomosť o pohlavnom styku a sexuálnych praktikách. Dotýkal sa maloletej a bozkával ju na tele, aj na intímnych miestach a takmer denne s ňou vykonal súložie, a to napriek tomu, že v tom čase ešte nedovršila 15. rok svojho veku. V tomto konaní pokračoval aj po dovŕšení 15. roku jej veku, avšak odvtedy sa už bránila kopaním a kričaním. Ako maloletá porodila dieťa. Výsledky znaleckého dokazovania preukázali, že otcom dieťaťa je otec maloletej.

Orgány činné v trestnom konaní pri oznamovateľoch trestnej činnosti a pri poskytovaní ochrany obetiam tejto trestnej činnosti kladú dôraz na ochranu pred sekundárnou viktimizáciou obetí a prijímajú opatrenia na zabránenie kontaktu s osobou, ktorú obeť označila za páchatela. Prokurátor je povinný už pri prvom kontakte poskytnúť obeti všetky informácie podľa zákona o obetiach. Zároveň je povinný poskytnúť súčinnosť pri kontaktovaní subjektov poskytujúcich pomoc obetiam. Obeť je vypočúvaná s využitím audiovizuálneho technického zariadenia. Oznamovateľ alebo obeť, ak sú ohrozené domácim násilím, môžu požiadať o pomoc aj pri riešení bytovej otázky a táto pomoc je poskytovaná za súčinnosti úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý aktívne napomáha pri vyhľadani ubytovania. V prípade detských obetí je potrebné postupovať tak, aby záujem dieťaťa bol vždy prvoradým hľadiskom. Na výsluchu maloletých obetí vo veku do 15 rokov je prokurátor povinný sa zúčastniť. Ochrana záujmov dieťaťa je počas výsluchu zabezpečená aj prítomnosťou zástupcu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Môže sa pribrať aj psychológ, ktorý pred výsluchom a počas výsluchu poskytuje dieťaťu odbornú pomoc. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečí umiestnenie dieťaťa v príslušnom zariadení a zároveň podáva miestne príslušnému súdu návrh na vydanie neodkladného opatrenia, ak sa obzvlášť zraniteľná obeť nachádza v domácom prostredí s nedostatočným zabezpečením riadnej výchovy, prípadne je vystavená násiliu. V týchto konaniach v civilnej oblasti uplatňuje svoje oprávnenia často aj prokurátor pôsobiaci v netrestnej oblasti.

V rámci preventívneho pôsobenia sa prokurátori zúčastňujú na besedách a školeniach zameraných nielen na deti základných škôl, ale aj na pedagogických zamestnancov zaoberajúcich sa prevenciou protispoločenských javov, ako sú kyberšikana, šikana a psychické násilie. Prokurátori sa podieľajú aj na koordinačných stretnutiach na príslušných úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny s cieľom užšej spolupráce medzi jednotlivými subjektmi participujúcimi na ochrane detí pred násilím a snahou urýchliť proces riešenia prípadov rôznych foriem násillia páchaného na deťoch poskytnutím možnosti riešenia konkrétnych problémov.

3.5. Trestná činnosť príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a príslušníkov finančnej správy (colníkov)

Dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vo vzťahu k trestnej činnosti príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov, a to Policajného zboru a Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej aj „príslušníci Policajného zboru a príslušníci Zboru väzenskej a justičnej stráže“), ako aj colníkov – príslušníkov finančnej správy (ďalej aj „príslušníci finančnej

správy“) vykonávajú na základe zákona č. 6/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, prokurátori krajských prokuratúr. Prokurátori Generálnej prokuratúry sú druhostupňovými orgánmi činnými v trestnom konaní v týchto veciach.

Príslušníci Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy v roku 2022 páchali trestnú činnosť rôzneho druhu. Išlo o trestnú činnosť, ktorú príslušníci Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy páchali v súvislosti s výkonom funkcie verejného činiteľa a ostatnú trestnú činnosť, ktorá nesúvisí s plnením ich služobných úloh. V porovnaní s rokom 2021 nedošlo k zásadnejšej zmene skladby trestnej činnosti týchto príslušníkov.

Pri trestnej činnosti súvisiacej s výkonom funkcie príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy v roku 2022 dominovali trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona a marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 Trestného zákona.

V roku 2022 príslušníci Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy páchali aj inú trestnú činnosť, najmä trestné činy usmrtenia podľa § 149 Trestného zákona, ublíženia na zdraví podľa § 156, 157 a 158 Trestného zákona, nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona, nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona, výtržníctva podľa § 364 Trestného zákona, ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona, vydierania podľa § 189 Trestného zákona, týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona a nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 Trestného zákona.

Štruktúra trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 zásadnejšie nezmenila. Najviac trestných oznámení a trestných stíhaní sa týkalo príslušníkov Policajného zboru, v malej miere príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a výnimočne príslušníkov finančnej správy.

Osobitnú skupinu páchatel'ov trestnej činnosti z radov príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a finančnej správy tvorili tí, ktorí sú trestne stíhaní za najzávažnejšiu trestnú činnosť, ktorá je uvedená v § 14 Trestného poriadku (napríklad trestné činy prijímania úplatku, podplácania, nepriamej korupcie a ďalšie). Vo vzťahu k tejto trestnej činnosti vykonávajú dozor prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry.

Zo štatistických údajov o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy za rok 2022 podľa územných obvodov krajských prokuratúr, vyplýva, že najviac trestných vecí v prípravnom konaní i pred začatím trestného stíhania bolo vedených Krajskou prokuratúrou v Bratislave, nasleduje Krajská prokuratúra v Košiciach a Krajská prokuratúra v Žiline. Pri Krajskej prokuratúre v Bratislave ide o pretrvávajúci jav odzrkadľujúci skutočnosť, že v jej obvode je služobne zaradená najväčšia časť príslušníkov Policajného zboru.

V roku 2022 došlo v porovnaní s rokom 2021 k poklesu nápadu trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy

v prípravnom konaní na 177 vecí (228 vecí v roku 2021). Zostupný trend bol zaznamenaný v počte vecí, v ktorých bolo vznesené obvinenie. V roku 2022 bolo obvinenie vznesené proti 57 osobám (71 osobám v roku 2021). Úrad špeciálnej prokuratúry zaznamenal nárast počtu obvinených osôb, a to o štyri osoby (13 osôb v roku 2022, deväť osôb v roku 2021).

Zo štatistických údajov o trestných veciach pred začatím trestného stíhania vyplýva, že v roku 2022 bolo vedených 1 080 vecí (1 482 vecí v roku 2021), čo predstavuje pokles o 402 vecí. Všetky krajské prokuratúry, aj Úrad špeciálnej prokuratúry, evidovali v roku 2022 zníženie počtu trestných vecí pred začatím trestného stíhania v porovnaní s rokom 2021. Výnimkou je Krajská prokuratúra v Žiline, kde v roku 2022 došlo k podstatne vyššiemu nápadu trestných vecí, a to o 36 vecí v porovnaní s rokom 2021 (109 trestných vecí v roku 2021, 145 trestných vecí v roku 2022). Počty trestných vecí príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy za posledné dva roky podľa jednotlivých krajských prokuratúr a Úradu špeciálnej prokuratúry vyplývajú z **tabuľky II.3.5.1**.

V roku 2022, obdobne ako v roku 2021, prokuratúra eviduje trestné oznámenia podané na príslušníkov Policajného zboru, ktoré nadväzujú na trestné konania, v ktorých sú samotní oznamovatelia stíhaní ako obvinení. Motiváciou oznamovateľov je zrejme zabezpečiť si touto formou „nátlaku“ beztrestnosť v ich trestných veciach. V obvode viacerých krajských prokuratúr bolo podávané aj množstvo trestných oznámení, predovšetkým na príslušníkov Policajného zboru, pričom motiváciou bola „pomsta“ za to, že orgány činné v trestnom konaní nerozhodli podľa ich predstáv o ich pôvodne podaných trestných oznámeniach.

Možno konštatovať, že výrazné zníženie nápadu vecí, predovšetkým na príslušníkov Policajného zboru v roku 2022 sčasti súvisí aj s dôsledným vyhodnocovaním podaní oznamovateľov, z ktorých veľká časť je podľa obsahu posúdená ako žiadosť o preskúmanie postupu policajta v prípravnom konaní.

Prokuratúra zaznamenala v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 výrazný pokles trestných oznámení podaných predovšetkým na príslušníkov Policajného zboru v súvislosti s plnením si ich služobných povinností súvisiacich s opatreniami na zamedzenie a odvrátenie šírenia pandémie COVID-19.

K trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy formou spolupáchateľstva dochádzalo v roku 2022 skôr výnimočne. Ide o pretrvávajúci jav z predchádzajúcich rokov.

Najčastejšie sa vyskytujúcim trestným činom u príslušníkov Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy bol aj v roku 2022, obdobne ako v roku 2021, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona. Táto trestná činnosť mala rôznorodú skladbu v závislosti od rôzneho výkonu zverených právomocí príslušníkmi Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže a finančnej správy. Najčastejšie išlo o trestnú činnosť súvisiacu s použitím donucovacích prostriedkov pri vykonávaní služobného zákroku alebo v služobných priestoroch.

Aj v roku 2022 bolo realizované trestné konanie proti príslušníkom Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej správy a príslušníkom finančnej stráže za spáchanie trestných činov korupcie. Obvinenie bolo vznesené 13 osobám (11 osobám v roku 2021), na tri osoby bola podaná obžaloba a dohoda o vine a treste bola uzatvorená so siedmimi osobami. V týchto veciach dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonávali prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry.

3.6. Trestná činnosť ostatných verejných činiteľov (trestné činy osôb, ktoré sú verejnými činiteľmi, v súvislosti s výkonom ich funkcie)

Pod trestnou činnosťou ostatných verejných činiteľov rozumieme trestné činy páchané osobami, ktoré sú verejnými činiteľmi, okrem príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a príslušníkov finančnej správy, za súčasného splnenia podmienky, že skutok bol spáchaný v súvislosti s výkonom ich funkcie ako verejného činiteľa. Do kategórie trestných činov páchaných verejnými činiteľmi sa zaraďujú trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona a marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 a § 327a Trestného zákona. Verejní činitelia sa v súvislosti s plnením úloh vo verejnom záujme dopúšťajú aj iných trestných činov. Najčastejšie ide o trestné činy subvenčného podvodu podľa § 225 Trestného zákona, porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 a 238 Trestného zákona, sprenevery podľa § 213 Trestného zákona, legalizácie výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona, ale aj machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 Trestného zákona, ktoré sú obvykle páchané v súbehu s vyššie uvádzanými trestnými činmi. Prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry realizujú trestné stíhania takýchto verejných činiteľov, najmä pokiaľ ide o korupčnú trestnú činnosť.

Trestné činy ostatných verejných činiteľov predstavujú minimálny podiel na celkovom počte spáchaných trestných činov, avšak ide o mimoriadne závažnú trestnú činnosť, ktorá má priamy dosah na celú spoločnosť, a s tým súvisiacu dôveru občanov v riadne fungovanie štátu a štátnych orgánov.

Pri trestných činoch ostatných verejných činiteľov bol v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 zaznamenaný približne dvojnásobný nárast v počte obvinených. Okresné prokuratúry a krajské prokuratúry evidujú za rok 2022 za trestné činy ostatných verejných činiteľov spolu 22 trestných vecí, v ktorých bolo vznesené obvinenie spolu 23 osobám (12 osobám v roku 2021). V počte podaných obžalôb za trestné činy ostatných verejných činiteľov bol zistený pokles v porovnaní s rokom 2021 o 20 %, keď obžaloba bola podaná v 12 trestných veciach (v roku 2021 v 15 trestných veciach). V piatich trestných veciach za trestné činy ostatných verejných činiteľov zastavili prokurátori trestné stíhanie podľa § 215 Trestného poriadku, pričom takéto rozhodnutie v roku 2021 nebolo evidované.

Okresné prokuratúry a krajské prokuratúry evidujú v porovnaní s rokom 2021 za rok 2022 nárast v počte odsúdených osôb, a to až o 33 %. Za trestné činy ostatných verejných činiteľov bolo odsúdených osem osôb (šesť odsúdených osôb bolo v roku 2021).

V dvoch trestných veciach došlo k uzavretiu dohody o vine a treste medzi prokurátorom a obvineným, ktorá bola súdom schválená. V roku 2021 nebol takýto spôsob skončenia trestných konaní vedených za trestné činy ostatných verejných činiteľov evidovaný vôbec.

Okrem príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a príslušníkov finančnej správy bolo v roku 2022 za korupciu vznesené obvinenie 12 verejným činiteľom, čo predstavuje takmer dvojnásobný pokles v porovnaní s rokom 2021, kedy bolo obvinenie vznesené 26 verejným činiteľom. Prokurátori Úradu špeciálnej prokuratúry podali v roku 2022 obžalobu na rôznych verejných činiteľov v štyroch prípadoch (na päť osôb v roku 2021) a v 12 prípadoch bola uzavretá dohoda o vine a treste (so siedmimi osobami v roku 2021), čím došlo k zvýšeniu počtu uzatvorených dohôd o vine a treste asi o 70 % v porovnaní s rokom 2021.

Podiel stíhaných osôb za korupčnú trestnú činnosť na celkovej kriminalite predstavuje 0,04 %.

Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2022 boli vo výraznej miere podávané trestné oznámenia na rôzne osoby s rozhodovacou právomocou, ako sú napríklad sudcovia, prokurátori, policajti, starostovia, primátori či iné osoby. Oznamovatelia napádali trestnými oznámeniami rozhodovaciu činnosť týchto verejných činiteľov, ak sa s ich rozhodnutiami nestotožnili, alebo ak nekonali hospodárne pri nakladaní s majetkom miest a obcí, prípadne si nespĺnili povinnosti ustanovené zákonom. Trestné oznámenia smerovali aj proti verejným činiteľom, s ktorými prichádzajú väčšinou ľudia do kontaktu, ako sú napríklad zamestnanci stavebných oddelení, katastra nehnuteľností, štátnych orgánov pôsobiacich na úseku daní, súdov, súdni exekútori, notári či príslušníci mestskej polície. V roku 2022 bol naďalej evidovaný zvýšený počet trestných oznámení smerujúcich proti osobám zodpovedným za prijímanie protipandemických opatrení, najmä proti osobe hlavného hygienika Slovenskej republiky a zamestnancom Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky. Celkovo možno konštatovať zníženie nápadu trestných vecí týkajúcich sa trestných činov ostatných verejných činiteľov. Prevažná časť trestných oznámení bola policajtní odmietnutá postupom podľa § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, čo bolo odôvodnené najmä tým, že oznamovatelia sa snažili prostredníctvom trestného konania zabezpečiť si plnenie svojich požiadaviek, ktoré im príslušným orgánom neboli priznané, prípadne pred podaním trestného oznámenia nevyužili všetky zákonné prostriedky civilného práva, alebo už došlo k odstráneniu protiprávneho stavu, napríklad zásahom príslušného kontrolného orgánu alebo zásahom prokurátora pri výkone dozoru v oblasti verejnej správy.

Pri danom druhu trestnej činnosti nie sú evidované výraznejšie odlišnosti v obvodoch krajských prokuratúr, či už z hľadiska obsahu podávaných trestných oznámení alebo konkrétneho konania verejných činiteľov, ktorým bolo vznesené obvinenie v súvislosti s ich postavením, právomocou a zodpovednosťou, čo je ovplyvnené najmä špeciálnym charakterom subjektov týchto trestných činov v rámci štruktúry štátnych orgánov a ich zameraní (išlo napríklad o súdnych exekútorov, notárov, zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, stavebných oddelení, katastra nehnuteľností a podobne).

Z konkrétnych vecí, v ktorých došlo v roku 2022 k vzneseniu obvinenia, možno spomenúť dve trestné veci vedené v obvode Krajskej prokuratúry v Trenčíne.

V jednej trestnej veci bolo vznesené obvinenie proti zastupujúcej starostke obce za prečin marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 ods. 1 Trestného zákona pre skutok spočívajúci v zmarení vyhlásenia doplňujúcich volieb starostu obce. V druhej trestnej veci bolo vznesené obvinenie proti zástupcovi primátora mesta a vedúcej ekonomického oddelenia mesta za prečin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. b) Trestného zákona. Podstatou konania páchatel'ov malo byť neoprávnené schválenie finančnej odmeny štatutárnemu zástupcovi mesta a jej následné neoprávnené vyplatenie.

V obvode Krajskej prokuratúry v Trnave bolo zase vznesené obvinenie proti súdnej exekútorke za pokračovací zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b), j) Trestného zákona v súbehu s prečinom porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1, ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Protiprávneho konania sa súdna exekútorka mala dopustiť tak, že vymožené finančné prostriedky v prebiehajúcej exekúcii od povinných osôb nevyúčtovala a ponechala si ich aj napriek tomu, že bola pred týmto konaním odvolaná z funkcie súdnej exekútorke.

Z hľadiska určenia trestnej zodpovednosti konkrétnych osôb za trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona možno považovať za problematické preukázanie motívu verejného činiteľa, teda že konal „v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech“. Poznatky z aplikačnej praxe pri trestnom čine marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 Trestného zákona poukazujú na problematické preukázanie „zmarenia alebo podstatného sťaženia splnenia dôležitej úlohy“. Dokazovanie tejto trestnej činnosti je veľmi náročné, ide o sofistikovanú činnosť vzdelaných osôb a je potrebné objasniť veľké množstvo odborných otázok z rôznych oblastí, vypočúť svedkov, ktorí sú potenciálnymi páchatel'mi trestnej činnosti, prípadne majú motiváciu sa navzájom kryť. Páchanie tohto druhu trestnej činnosti je vo veľkej miere motivované finančným prospechom, pre ktorý často dochádza k prieniku s možným naplnením skutkovej podstaty niektorého z korupčných trestných činov.

Aplikačné problémy v danej oblasti kriminality neboli evidované, pričom nemožno konštatovať ani nedostatky súčasnej právnej úpravy. Predmetnú trestnú činnosť možno bezpochyby zaradiť medzi kriminalitu vyznačujúcu sa nízkou objasnenosťou a spočívajúcu v jej neskorom oznamovaní, sofistikovanom konaní páchatel'ov a neochote kľúčových svedkov spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní. K jej objasnenosti výrazne prispieva využívanie inštitútu spolupracujúceho obvineného.

Pre efektívne odhaľovanie a postih tejto trestnej činnosti je dôležité využívanie odborných konzultantov, zabezpečovanie odborných vyjadrení či znaleckých posudkov, zjednotenie rozhodovacej činnosti štátnych orgánov, najmä v oblasti stavebného konania, rozšírenie využívania inštitútu poskytovania ochrany oznamovateľom protispoločenskej činnosti podľa zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ako aj zvýšenie kvality materiálneho vybavenia

príslušníkov Policajného zboru, ktoré je využívané pri nasadení informačno-technických prostriedkov, posilnenie personálnych kapacít príslušnej zložky realizujúcej predmetnú utajovanú činnosť a zabezpečenie ich edukácie.

3.7. Počítačová kriminalita

Kybernetická kriminalita predstavovala aj v roku 2022 závažný problém. Rozmach priamej i nepriamej počítačovej kriminality je priamo úmerný rozvoju informačných technológií a ich prienikom do bežného života, kde sa moderné technológie stávajú prostriedkom na páchanie trestnej činnosti a v závislosti od ich charakteru i prostredím, v ktorom je trestná činnosť páchaná. Na protispoločenskú činnosť využívajúcu prostriedky a prostredie takto prudko sa rozvíjajúcej oblasti ľudskej činnosti často dostatočne rýchlo nereflektujú zákonodarné orgány štátov a páchatelom sa v takomto vývoji otvára množstvo nových možností na vyvíjanie ich protiprávnej činnosti, ktorá vzhľadom na globálny charakter počítačovej siete má medzinárodný charakter. Odhaľovanie kybernetickej kriminality vyžaduje vzájomnú, často i medzikontinentálnu spoluprácu štátov a ich orgánov, keďže ani vyspelé štáty nedokážu vždy rýchlo, účinne a pružne legislatívne reagovať na dynamicky sa vyvíjajúce a meniace informačné technológie. Často aj legálny a legitímny cieľ tvorcu počítačového programu, sociálnej siete či virtuálneho prostredia je zneužitý v kriminálnom prostredí na páchanie trestnej činnosti, pričom závažné protiprávne aktivity často prebiehajú vo „virtuálnom podsvetí“, teda na neverejných sieťach s obmedzeným prístupom, čo orgánom činným v trestnom konaní sťažuje možnosti odhaľovania a objasňovania tejto trestnej činnosti.

Napriek tomuto konštatovaniu možno prijať záver, že v rámci počítačovej kriminality nie je za posledné roky zaznamenaný výrazný nárast v početnosti trestných činov patriacich do kategórie počítačovej kriminality. Ide o trestnú činnosť, ktorá má v značnej miere latentný charakter a medziročné trendy nápadu súvisiacich trestných vecí majú skôr kolísavý charakter. Na jej odhaľovanie majú významný vplyv materiálne a personálne podmienky orgánov činných v trestnom konaní.

Štatistické medziročné vyhodnocovanie trestných činov patriacich do kategórie priamej počítačovej kriminality (§ 247 až § 247d Trestného zákona) neodzrkadľuje skutočný reálny stav tejto kriminality. Pri nepriamej počítačovej kriminalite, teda v prípadoch, kedy výpočtová technika alebo inými slovami informačné technológie v širšom ponímaní sú prostriedkom alebo prostredím využitým na páchanie inej trestnej činnosti, je jej štatistické vyhodnocovanie nepresné, nakoľko prejavy nepriamej počítačovej kriminality sú vykazované pri iných trestných činoch (napríklad ide o trestné činy podvodu, vydierania, sexuálneho zneužívania, nebezpečného vyhrážania alebo nebezpečného prenasledovania).

Počet trestných činov počítačovej kriminality, ich páchatelov a spôsob skončenia trestného konania je v informačno-technickom prostredí prokuratúry možné identifikovať len v rámci kategórie trestných činov priamej počítačovej kriminality, a síce trestných činov spáchaných proti počítačovému systému.

Za trestný čin neoprávneného prístupu do počítačového systému podľa § 247 Trestného zákona boli v roku 2022 vedené trestné stíhania proti dvom osobám, rovnako ako v roku 2021 a na žiadnu osobu nebola podaná obžaloba (v roku 2021

bola obžaloba podaná na jednu osobu) a nebola uzatvorená ani dohoda o vine a treste (v roku 2021 bola uzatvorená s jednou osobou). Rovnako ako v roku 2021 boli aj v roku 2022 za tento trestný čin odsúdené dve osoby.

Za trestný čin neoprávneného zásahu do počítačového systému podľa § 247a Trestného zákona nebolo v roku 2022 vedené trestné stíhanie proti žiadnej osobe rovnako ako v roku 2021. Za tento trestný čin, tak ako v roku 2021, nebola na žiadnu osobu podaná obžaloba a tiež nebola žiadna osoba odsúdená.

V roku 2022 bolo vedené trestné stíhanie proti jednej osobe pre trestný čin neoprávneného zásahu do počítačového údajov podľa § 247b Trestného zákona (v roku 2021 boli vedené tri trestné stíhania proti osobe) a na žiadnu osobu nebola podaná obžaloba (dve osoby v roku 2021) a nikto nebol za tento trestný čin odsúdený (v roku 2021 boli odsúdené dve osoby).

Za trestný čin neoprávneného zachytávania počítačových údajov podľa § 247c Trestného zákona nebolo v roku 2022 vedené trestné stíhanie proti žiadnej osobe (v roku 2021 bolo vedené proti jednej osobe), na žiadnu osobu nebola podaná obžaloba (v roku 2021 bola obžaloba podaná na jednu osobu) a rovnako ako v roku 2021 nebol nikto za tento trestný čin odsúdený.

Za trestný čin výroby a držby prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov podľa § 247d Trestného zákona rovnako ako v roku 2021 nebolo vedené trestné stíhanie proti žiadnej osobe, prokurátori nepodali obžalobu a nikto nebol odsúdený.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že v dnešnej dobe je možné prostredníctvom počítačových systémov a sietí spáchať v zásade akúkoľvek trestnú činnosť. Nejde pritom o sofistikované využívanie počítačových systémov, pretože počítačový systém slúži, napríklad, len ako prostriedok nadviazania kontaktu a následnej komunikácie medzi zúčastnenými osobami. Z tohto dôvodu sa ani príčiny využitia počítačového systému na páchanie trestnej činnosti nelíšia od všeobecných príčin páchania trestnej činnosti. V tomto smere nejde o také špecifikum, ktoré by bolo treba osobitne hodnotiť.

Pre výmenu informácií a komunikáciu medzi ľuďmi slúžia informačné a komunikačné technológie, ktoré prekonávajú bariéru času a obmedzenia priestorom.

Páchatelia počítačovej kriminality informačné a komunikačné technológie buď využívajú na páchanie trestných činov alebo tieto sú ich cieľom. Ide o trestnú činnosť, pri ktorej je dokazovanie zamerané na ich obsah, napríklad pri trestných činoch detskej pornografie či porušovania autorských práv alebo ide o trestnú činnosť, pri ktorej sú prostriedkom na ich páchanie, napríklad pri trestných činoch vydierania, krádeže, sprenevery či falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov a iných. Informačné a komunikačné technológie sú aj cieľom páchatelov trestných činov, keď dochádza k útoku na ne narušením dát a systémov (ide napríklad o prípady známe pod pojmom „ransomware“, kedy škodlivý software zaútočí na zariadenie, uzamkne ho alebo zašifruje jeho obsah s cieľom, napríklad, vymôcť od majiteľa zariadenia peniaze za navrátenie zariadenia do pôvodného stavu).

Pretrvávajúcim trendom sú podvody páchané formou vytvorenia imitovaného emailu banky, Slovenskej pošty či prepravnej spoločnosti. Páchateľ potom kontaktuje poškodenú osobu elektronicky prostredníctvom napodobujúceho emailu napríklad s návrhom na aktiváciu určitej bankovej služby, s požiadavkou na dodatočnú úhradu poštovného či úhradu nákladov na prepravu zásielky. Páchatelia sú spôsobilí vyvrátiť prípadné pochybnosti poškodených osôb aj tým spôsobom, že za účelom ich presvedčenia o svojej autenticite si vytvárajú internetové stránky kopírujúce skutočné stránky týchto spoločností. Postup páchatelov pokročil do takej miery, že si vytvárajú kontaktné autorizačné emaily, z ktorých s poškodenými osobami v prípade ich pochybností komunikujú vystupujúc ako zamestnanci týchto spoločností.

V roku 2022 je v porovnaní s rokom 2021 evidovaný väčší počet vecí súvisiacich s virtuálnou menou so zhodným „modusom operandi“. Vo viacerých prípadoch poškodení z vlastného záujmu o investovanie do kryptomien (bitcoin) reagovali na podvodné inzeráty zverejnené v sieti internet. Na základe následnej elektronickej komunikácie prostredníctvom rôznych nástrojov (elektronická pošta, bezplatné aplikácie na volanie a posielanie správ ako napríklad Viber, WhatsApp, Telegram a iné) alebo aj s využitím počítačových nástrojov umožňujúcich ovládanie počítača z iného zariadenia na diaľku (AnyDesk) poškodení uvedení do omylu zaslali páchatelom finančné prostriedky na nákup kryptomeny, prípadne im umožnili prístup do ich počítača, čo títo zneužili na realizáciu neoprávnených prevodov finančných prostriedkov. Takéto konania sú spravidla právne kvalifikované ako trestný čin podvodu podľa § 221 Trestného zákona, v niektorých prípadoch v súbehu s trestným činom neoprávneného vyrobenia a používania platobného prostriedku podľa § 219 Trestného zákona. V roku 2022 sa vyskytli aj prípady, kedy páchatelia priamo oslovili poškodených bez toho, aby títo prejavili záujem o investovanie.

Vo všeobecnosti pretrváva záujem ľudí o investovanie do kryptomien. Je tomu tak aj v dôsledku mediálne prezentovanej možnosti vysokých ziskov pri tomto spôsobe investovania. Potencionálni investori nevnímajú nemalú mieru rizika, ktorá sa s touto formou investovania spája, a to aj pri legitímnych obchodníkoch a burzách. Prokuratúra eviduje viacero podvodných konaní, v ktorých však nedochádza k neoprávneným zásahom do počítačových systémov, ale ide o jednoduché podvodné schémy spočívajúce vo vylákaní finančných prostriedkov na investovanie do kryptomien pod príslubom ich zjavne nereálneho budúceho zhodnotenia.

Nakoľko páchatelia komunikujú s poškodenými z rôznych elektronických adries, ktorých „IP adresa“ (adresa počítača) sa nedá identifikovať, a poškodení platia rôzne poplatky súvisiace s kúpou bitcoinu na tranzitné účty v rámci celej Európskej únie, je stotožnenie vlastníka bitcoinovej elektronickej peňaženky s konkrétnou osobou takmer nemožné. Navyše, vo vzťahu k transakciám realizovaným prostredníctvom bitcoinových peňaženiek slovenské orgány činné v trestnom konaní nedisponujú softvérom, ktorý by tieto transakcie umožňoval účinne sledovať. Vyšetrowanie tejto kategórie trestných činov preto končilo prerušením trestného stíhania podľa § 228 ods. 1 Trestného poriadku.

Súčinnosť a efektívnosť policajných orgánov možno hodnotiť pozitívne najmä pri trestných činoch súvisiacich s detskou pornografiou. V posledných rokoch významne prispievajú k efektívnemu boju s detskou pornografiou hlásenia súkromnej organizácie sídliacej v Spojených štátoch amerických (NCMEC - National Center for Missing and

Exploited Children), ktorá je centrom nahlasovania a triedenia informácií o využívaní detí. Tieto hlásenia obsahujú aj údaje o internetovej identite a geografickej polohe a ich obsah je dostatočný na to, aby orgány činné v trestnom konaní mohli pristúpiť k vydaniu príkazu na uchovanie, vydanie alebo odňatie počítačových údajov (§ 91 Trestného poriadku), vykonanie domovej prehliadky (§ 100 Trestného poriadku) alebo na vydanie príkazu na zistenie a oznámenie údajov o telekomunikačnej prevádzke (§ 116 Trestného poriadku).

V prípade potreby sa neodkladne zabezpečujú dôkazy prostredníctvom medzinárodnej justičnej spolupráce, a to buď formou európskeho vyšetrovacieho príkazu alebo postupom podľa Dohovoru o počítačovej kriminalite. Navyše, postup pri vyšetrovaní trestných činov súvisiacich s detskou pornografiou majú policajné orgány interne dostatočne upravený. Určité negatívum je možné pozorovať v schopnosti orgánov činných v trestnom konaní pri zdokumentovaní a objasňovaní konkrétneho trestného činu pre zložitosť súčasného systému preukazovania počítačovej kriminality, nakoľko na zabezpečenie väčšiny relevantných údajov je potrebný predchádzajúci súhlas prokurátora alebo jeho príkaz či predchádzajúci príkaz súdu alebo vzhľadom na cezhraničný aspekt páchania uvedenej trestnej činnosti aj potreba zabezpečovania dôkazov prostredníctvom žiadostí o právnu pomoc, čo je v praxi spojené so značným časovým zdržaním a vedie k neefektívnemu získavaniu požadovaných údajov. Spravidla sa jedná o reťaz viacerých úkonov, ktoré nie je možné realizovať súbežne, nakoľko na seba nadväzujú, čo je taktiež spojené s istým časovým zdržaním. Za zmienku pri objasňovaní počítačovej kriminality stojí tiež skutočnosť, že obdobné prípady trestnej činnosti s rovnakým spôsobom jej spáchania, pri ktorých sa dá predpokladať ich vzájomné prepojenie, vyšetrujú samostatne jednotlivé súčasti Policajného zboru, a to spravidla podľa miesta bydliska poškodeného, čím nie je možné zabezpečiť koordinovaný a efektívnejší postup pri vyšetrovaní.

Pri objasňovaní počítačovej kriminality sú často vydávané príkazy na zistenie a oznámenie údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke podľa § 116 Trestného poriadku. Poskytovatelia telekomunikačných služieb však v mnohých prípadoch v čase vydania príkazu už nedisponujú relevantnými údajmi o telekomunikačnej prevádzke vzhľadom na pomerne krátke doby ich uchovávania. Pokiaľ aj poskytovateľ telekomunikačnej služby poskytne údaje o IP adrese, zistiť užívateľa dynamickej IP adresy spätne k určitému dátumu je veľmi obtiažne, nakoľko tieto adresy sa menia v pravidelných intervaloch. Vo vzťahu k statickej IP adrese je potrebné poukázať na skutočnosť, že aktuálne sú tieto IP adresy pridelované jednému užívateľovi, na ktorého je napojených viacero (niekedy až stovky) koncových užívateľov.

Dokazovanie komplikuje páchanie tohto druhu kriminality s využívaním aplikácií, ktoré umožňujú „prekrytie“ telefónnych čísiel a IP adries. V prípade použitých telefónnych čísiel nie je následne možné zistiť, cez akého poskytovateľa bol hovor iniciovaný, nakoľko sú presmerované cez niekoľkých poskytovateľov, pričom zobrazované číslo nie je reálne a poskytovatelia telekomunikačných služieb k nim nevedia uviesť žiadne relevantné skutočnosti. Taktiež v prípade IP adries, využitím VPN (Virtual Private Network) dochádza k zakrytiu pôvodnej IP adresy alebo zmene geografickej polohy pripojenia k internetu.

Pokiaľ ide o špecifiká trestných činov, pri ktorých je použitý počítačový systém, je potrebné vyzdvihnúť ako prínos skutkovú podstatu trestného činu nebezpečného elektronického obťažovania podľa § 360b Trestného zákona, ktorá bola zavedená do Trestného zákona s účinnosťou od 1. júla 2021. V roku 2022 bolo pre tento trestný čin ukončené trestné stíhanie proti deviatim osobám a bola podaná obžaloba na päť osôb. Zo všetkých trestných vecí možno ako príklad uviesť prípad, kedy páchatel' na viacerých internetových portáloch zverejnil fotografie aktov poškodenej. Týmto konaním jej privodil ujmu v súkromnom aj v pracovnom živote a ohrozil jej spoločenskú vážnosť.

Pri páchaní drogovej trestnej činnosti boli registrované prípady, keď páchatelia v roku 2022 objednávali drogy prostredníctvom špecifických skrytých sietí, vo virtuálnom priestore známom ako „Darknet“ a platili za ne virtuálnou menou Monero. Napríklad v obvode Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici bolo za takéto konanie začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie proti jednej osobe za trestný čin nedovolennej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1, ods. 4 písm. b), c), ods. 6 písm. d) Trestného zákona a § 172 ods. 3 a ods. 4 písm. c) Trestného zákona.

Relatívne novým fenoménom spojeným s počítačovou kriminalitou sú takzvané „scamy“, teda informácie, správy, ktoré sa na prvý pohľad javia ako dôveryhodné, vytvárajú dojem autentickosti, a uvádzajú tak adresáta takej správy do omylu.

Ide o rôzne správy posielané do elektronických schránok alebo aj textové správy, ktoré navodzujú dojem, že ich odosielateľom je, napríklad, banka. Po kliknutí na odkaz uvedený v správe dochádza následne k vylákaniu údajov od poškodeného, napríklad o bankomatovej karte, ktoré sú zneužitú v dôsledku ťažko dohľadateľných transakcií, čím dochádza k spôsobeniu škody poškodenému.

Pomerne často sa stretávame aj s trestným činom rozširovania detskej pornografie podľa § 369 Trestného zákona. Páchatelia uvedenej trestnej činnosti využívajú práve počítač, resp. internet na páchanie tejto trestnej činnosti prostredníctvom sociálnych sietí, ktoré umožňujú nielen obyčajnú komunikáciu medzi jednotlivými užívateľmi, ale aj zdieľanie obrazových súborov obsahujúcich detský pornografický materiál či už formou súkromných správ alebo formou rôznych fotoalbumov a podobne.

Ďalšou skupinou trestných činov, ktoré v širšom ponímaní možno subsumovať pod počítačovú kriminalitu, sú trestné činy nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona (neustále a nevyžiadané kontaktovanie poškodeného na sociálnych sieťach) či nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona. Nežiaduci jav roku 2022 je naďalej zasielanie rôznych výhražných správ elektronickou poštou alebo zverejňovanie komentárov s takým obsahom na sociálnych sieťach a podobne.

V roku 2022 orgány činné v trestnom konaní evidovali nárast „online podvodov“, spáchaných v rôznych formách. Išlo najmä o už dosť známe „phishingové kampane“ zneužívajúce identitu známych spoločností ako Slovenská pošta, Microsoft, Bazoš, Finančná správa Slovenskej republiky alebo rôzne peňažné ústavy, pri ktorých sa páchatelia pokúšali o získanie citlivých informácií, ako sú napríklad heslá k bankovým

úctom, údaje o kreditných kartách tým, že sa vydávali za dôveryhodnú osobu takej spoločnosti. Páchatelia tejto formy trestnej činnosti využívajú čoraz sofistikovanejšie technické postupy zamerané na zakrytie svojej trestnej činnosti, ktorú páchajú prostredníctvom počítačových systémov, ako aj na zakrytie ich identity, s čím súvisí využívanie anonymizačných služieb.

V roku 2017 bola zriadená sieť prokurátorov na boj proti počítačovej kriminalite. Jej cieľom je zhromažďovanie a výmena praktických poznatkov týkajúcich sa počítačovej kriminality v rámci vnútroštátneho konania a medzinárodnej spolupráce a podieľanie sa na riešení aplikačných problémov v rámci vyšetrovania počítačovej kriminality. Existencia tejto siete je dlhodobo hodnotená ako prínosná aj poskytovaním praktických informácií prokurátorom a policajtom, a to aj v spolupráci s odborom počítačovej kriminality úradu kriminálnej polície Prezídia Policajného zboru.

3.8. Trestná zodpovednosť právnických osôb

V roku 2022 bolo na území Slovenskej republiky vedených 315 vecí (261 vecí v roku 2021), v ktorých bola trestne stíhaná právnická osoba, čo predstavuje nárast o 54 vecí, t. j. o 20,69 %.

Pri porovnaní štatistických údajov jednotlivých krajských prokuratúr možno konštatovať výrazné regionálne rozdiely v uplatňovaní zákona č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb“). Napríklad, v obvode Krajskej prokuratúry v Prešove je vedených 75 vecí (teda takmer 1/4 z celkového počtu vecí vedených proti právnickým osobám), naproti tomu v obvode Krajskej prokuratúry v Nitre a Krajskej prokuratúry v Trnave bolo zhodne vedené trestné stíhanie proti 19 právnickým osobám. Tieto rozdiely sú zrejme determinované aj objektívne, a to počtom právnických osôb, druhom a rozsahom ich podnikateľských alebo iných aktivít v príslušnom kraji.

Z celkového počtu 315 vecí realizovaných v období od 1. januára do 31. decembra 2022 sa jedná v 18 veciach o prípady, kedy bolo a je vedené trestné stíhanie len proti obvinenej právnickej osobe a v 297 veciach o prípady, kedy bolo a je vedené trestné stíhanie proti obvinenej právnickej osobe a súčasne proti obvinenej fyzickej osobe, štatutárnemu zástupcovi konkrétnej právnickej osoby za ten istý skutok.

Z hľadiska skladby trestnej činnosti páchanej právnickými osobami ide:

- v 160 veciach o daňovú trestnú činnosť (najmä trestné činy skrátenia dane a poistného podľa § 276 Trestného zákona, neodvedenia dane a poistného podľa § 277 Trestného zákona, nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 Trestného zákona),
- v 53 veciach o trestné činy podvodu podľa § 221 Trestného zákona a úverového podvodu podľa § 222 Trestného zákona,
- v 13 veciach o trestný čin sprenevery podľa § 213 Trestného zákona,
- v 10 veciach o trestný čin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 Trestného zákona,
- v ôsmich veciach o trestný čin porušovania ochrany stromov a krov podľa § 306 Trestného zákona,

- v troch veciach o trestný čin legalizácie príjmu, resp. výnosu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona,
- v ostatných 68 veciach o rôznorodé trestné činy majetkovej a všeobecnej kriminality (napríklad trestné činy poškodzovania veriteľa podľa § 239 Trestného zákona, skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 259 Trestného zákona, porušovania ochrany rastlín a živočíchov podľa § 305 Trestného zákona, prevádzkačstva podľa § 356 Trestného zákona).

Úrad špeciálnej prokuratúry viedol v roku 2022 trestné stíhanie proti 35 právnickým osobám, čo predstavuje pokles o takmer štvrtinu trestne stíhaných právnických osôb v porovnaní s rokom 2021, kedy bolo trestne stíhaných 47 právnických osôb.

Z 315 trestných vecí, v ktorých bolo v roku 2022 vznesené obvinenie proti konkrétnym právnickým osobám, bolo v 86 veciach právoplatne skončené prípravné konanie, z toho v 80 veciach podali prokurátori obžalobu príslušnému okresnému súdu.

V 23 trestných veciach, v ktorých bolo v roku 2022 vznesené obvinenie proti právnickým osobám, prokurátori (právoplatne) skončili prípravné konanie z dôvodu zániku trestnosti činu, a to vydaním uznesenia o zastavení trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku s poukazom na § 86 ods. 1 písm. d) Trestného zákona a § 8 ods. 1 písm. a) zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb.

V troch veciach boli zastavené trestné stíhanie právnických osôb podľa § 215 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku z dôvodu, že skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Trestné stíhanie bolo vedené proti obvineným právnickým osobám v jednom prípade za prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 Trestného zákona, v druhom prípade za prečin skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1 Trestného zákona a v treťom prípade za prečin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 Trestného zákona.

V jednej trestnej veci, v ktorej bola právnická osoba stíhaná za prečin daňového podvodu podľa § 277a ods. 1 Trestného zákona, bolo rozhodnuté o postúpení veci podľa § 214 ods. 1 Trestného poriadku príslušnému daňovému úradu, nakoľko výsledky vyšetrovania preukazovali, že nejde o trestný čin, ale o skutok, ktorý by mohol byť priestupkom (správnym deliktom).

Ďalej bolo v jednej trestnej veci evidované zastavenie trestného stíhania podľa § 215 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku obvinenej právnickej osoby za zločin skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 259 ods. 1 písm. c), ods. 3 písm. a) Trestného zákona, nakoľko je nepochybné, že sa nestal skutok, pre ktorý sa viedlo trestné stíhanie. V ďalšej trestnej veci bolo zastavené trestné stíhanie obvinenej právnickej osoby za prečin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 Trestného zákona a za prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 Trestného zákona podľa § 215 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku s poukazom na § 9 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, nakoľko trestné stíhanie je neprípustné, keďže právnická osoba zanikla bez právneho nástupcu.

V dvoch veciach bolo podmiennečne zastavené trestné stíhanie vedené proti obvinenej právnickej osobe (v oboch prípadoch za prečin daňového podvodu podľa § 277a ods. 1 Trestného zákona) podľa § 216 ods. 1 Trestného poriadku, pričom podľa § 216 ods. 2 Trestného poriadku bola obvinenej právnickej osobe v jednom prípade určená skúšobná doba vo výmere dva roky a v druhom prípade vo výmere 18 mesiacov.

V ďalších dvoch veciach (v jednom prípade právnická osoba stíhaná za prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 Trestného zákona a v druhom prípade právnická osoba stíhaná za prečin neoprávneného nakladania s odpadmi podľa § 302 ods. 1 Trestného zákona) prokurátori rozhodli o schválení zmiery medzi obvinenou právnickou osobou a poškodeným podľa § 220 ods. 1 Trestného poriadku, pričom podľa § 220 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bola na účet prokuratúry zložená peňažná suma určená na ochranu a podporu obetí trestných činov podľa osobitného zákona (v jednom prípade 250 eur a v druhom prípade 750 eur).

V roku 2022 boli v piatich veciach schválené dohody o vine a treste uzatvorené medzi prokurátorom a obvinenou právnickou osobou, z toho v troch veciach bol obvinenej právnickej osobe uložený peňažný trest vo výške 1 500 eur, v jednej veci bol uložený trest zákazu činnosti spočívajúci v zákaze výkonu predmetu podnikania, a to uskutočňovania stavieb a ich zmien v trvaní jedného roka a v jednej trestnej veci bol uložený trest zrušenia právnickej osoby.

V 53 veciach vedených proti právnickým osobám bolo právoplatne skončené súdne konanie, a to právoplatnými rozhodnutiami (trestnými rozkazmi a rozsudkami) príslušných okresných súdov. Išlo o trestné veci, v ktorých boli podané obžaloby nielen v roku 2022, ale aj v rokoch 2020 a 2021. Súdny v právoplatných rozhodnutiach obvineným (obžalovaným) právnickým osobám

- v 36 veciach uložili primeraný peňažný trest, rešpektujúc minimálnu výšku v sume 1 500 eur podľa § 15 zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb; z toho v štyroch veciach bol súčasne uložený trest zverejnenia odsudzujúceho rozsudku a v jednej veci bol súčasne uložený trest zákazu činnosti,
- v ôsmich veciach uložili primeraný trest zákazu činnosti, so špecifikovaním konkrétneho predmetu podnikania, resp. konkrétnej činnosti, ktorej sa uložený trest zákazu činnosti týka (v jednej trestnej veci bol súčasne uložený aj peňažný trest),
- v šiestich veciach uložili trest zrušenia právnickej osoby; z toho v jednej veci bol súčasne uložený peňažný trest,
- v jednej veci súd uložil trest prepadnutia majetku,
- v jednej veci súd uložil primeraný trest zákazu prijímať dotácie alebo subvencie,
- v jednej veci súd upustil od potrestania.

Úrad špeciálnej prokuratúry eviduje v roku 2022 skončenie prípravného konania podaním obžaloby v piatich veciach vedených proti právnickým osobám (27 vecí v roku 2021). V štyroch veciach došlo ku konaniu o dohode o vine a treste (10 vecí v roku 2021). Špecializovaný trestný súd rozhodol v ôsmich veciach odsudzujúcim rozsudkom (10 vecí v roku 2021).

Vychádzajúc z vyššie uvedeného možno konštatovať, že uplatňovanie zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb malo v roku 2022 stúpajúcu tendenciu v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Na nárast počtu vecí, v ktorých bolo vedené

trestné stíhanie proti právnickým osobám malo pozitívny vplyv to, že problematike zisťovania zákonných podmienok na určenie trestnoprávnej zodpovednosti právnických osôb a uplatňovaniu zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb je venovaná sústavná pozornosť zo strany Generálnej prokuratúry i podriadených prokuratúr.

Trestná zodpovednosť právnických osôb je pravidelne predmetom pracovných porád riaditeľa trestného odboru Generálnej prokuratúry a pravidelne je prejednávaná na pracovných poradách krajských prokurátorov, na pracovných poradách okresných prokurátorov a aj na medzirezortných súčinnostných poradách.

Stúpajúce štatistické údaje o uplatňovaní zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb v roku 2022 svedčia o postupnom etablovaní sa problematiky trestného stíhania právnických osôb v činnosti orgánov činných v trestnom konaní. Podiel trestnej činnosti právnických osôb bol však v porovnaní s celkovou kriminalitou na území Slovenskej republiky za sledované obdobie roku 2022 naďalej veľmi nepatrný.

4. Postup prokuratúry v trestnej oblasti

4.1. Činnosť prokuratúry pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní

Oprávnenie prokurátora vykonávať dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní ako súčasť oprávnení prokuratúry vyplýva z čl. 149 ústavy, § 4 ods. 1 písm. a) zákona o prokuratúre a § 230 ods. 1 Trestného poriadku.

Dozorová činnosť prokurátorov sa uplatňuje na základe § 230 Trestného poriadku. Využívaním oprávnení podľa § 230 ods. 2 Trestného poriadku si prokurátori zabezpečujú prehľad o stave vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania v konkrétnych trestných veciach a realizáciou týchto oprávnení účinne ovplyvňujú priebeh vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania, prípadne odstraňujú zistené nedostatky a pochybenia v postupe policajtov. Najúčinnějšími oprávneniami prokurátorov sú previerky vyšetrovacích spisov a záväzné pokyny prokurátorov vydávané za účelom usmernenia postupu policajtov v priebehu vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania. Relevantným oprávnením prokurátora je zrušovanie nezákonných alebo neopodstatnených rozhodnutí policajtov postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku, účasť na úkonoch trestného konania, počas ktorých môže prokurátor priamo usmerňovať postup policajta, či vykonať úkon aj osobne, a zabezpečiť tak zákonné vykonanie úkonu trestného konania.

Najvyššia aktivita prokurátorov bola aj v roku 2022 zameraná na previerkovú činnosť podľa § 230 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku. V roku 2022 vykonali prokurátori celkom 76 005 individuálnych previerok vyšetrovacích spisov, čo predstavuje nárast o 2,8 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo vykonaných 73 952 individuálnych previerok vyšetrovacích spisov (vývoj počtu previerok vykonaných za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.4.1.1.**). O vykonaní každej previerky spíše prokurátor záznam, ktorého súčasťou sú aj konkrétne pokyny policajtovi na ďalší postup vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní a upozornenia na prípadné nedostatky alebo pochybenia v postupe policajta týkajúce sa skutkových

a formálno-právnych nedostatkov, ako aj návrhy na ich riešenie či odstránenie. Pri vykonávaní previerok prokurátori vždy analyzujú zákonnosť a správnosť vykonaných vyšetrovacích úkonov a vydaných rozhodnutí, dbajú na zabezpečenie bezprietahového vykonávania vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania a za tým účelom zisťujú prípadné dôvody priesťahov vo vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní a vyhodnocujú, či tieto boli spôsobené subjektívnymi dôvodmi na strane policajta alebo objektívnymi dôvodmi.

Okrem previerkovej činnosti usmerňujú prokurátori postup policajta aj podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku, teda vydávaním záväzných pokynov. Týmto pokynmi prokurátor záväzne upravuje ďalší postup policajta vo vyšetrovaní alebo v skrátenom vyšetrovaní. Vydávanie záväzných pokynov často nadväzuje na vykonané individuálne previerky stavu vyšetrovania. Záväzné pokyny prokurátora sú súčasťou vyšetrovacieho spisu. V období roku 2022 bolo prokurátormi vydaných celkom 19 898 záväzných pokynov podľa § 230 ods. 2 písm. a) Trestného poriadku, čo predstavuje nárast skoro o 1 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo vydaných 19 705 záväzných pokynov. Najviac záväzných pokynov bolo vydaných prokurátormi v obvode Krajskej prokuratúry v Prešove a Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici.

Napriek vykonávaniu previerkovej činnosti a vydávaniu záväzných pokynov prokurátori aj v roku 2022 vrátili veci policajtom na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania s pokynom podľa § 230 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku, a to v 1 868 prípadoch, čo predstavuje pokles o 7,9 % v porovnaní s rokom 2021 (v tomto roku bol daný postup uplatnený v 2 027 prípadoch). Dôvodmi uplatnenia zákonných opatrení boli, opätovne ako v minulých rokoch, predovšetkým porušenia procesných práv obvinených, obhajcov alebo poškodených, nedostatočné splnenie záväzných pokynov prokurátora, nedostatočné objasnenie skutkových okolností vecí, nedostatky pri záverečnom preštudovaní spisového materiálu po ukončení vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania a iné procesné pochybenia policajtov.

Vývoj počtu pokynov podľa § 230 ods. 2 písm. a) alebo d) Trestného poriadku za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.4.1.2**.

Počas roku 2022 prokurátori postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku zrušili celkovo 2 439 rozhodnutí policajtov ako nezákonných alebo neopodstatnených, čo je nárast o necelé 1 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo zrušených 2 416 rozhodnutí policajtov. Táto neoddeliteľná súčasť dozoru prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní vo väčšine prípadov nadväzuje na vykonávanie individuálnych previerok vyšetrovacích spisov. Medzi najčastejšie dôvody zrušenia rozhodnutí policajtov patria obdobne ako v minulých rokoch nedostatočná objasnenosť skutkových zistení v rozsahu potrebnom pre vydanie konkrétneho procesného rozhodnutia policajta alebo nesprávne vyhodnotenie skutkových zistení, formálne procesné nedostatky v rozhodnutí policajta, vrátane arbitrárnosti jeho odôvodnenia, v prípade uznesení o začatí trestného stíhania alebo o vznesení obvinenia nedostatky vo formulácii skutkových viet, ktoré často neobsahujú obligatórne znaky skutkovej podstaty stíhaného trestného činu.

Neopomenuteľnou činnosťou prokurátora priamo súvisiacou s výkonom dozorovej právomoci, je rozhodovanie prokurátora o sťažnostiach proti uzneseniam policajta v prípadoch ustanovených Trestným poriadkom. Túto činnosť prokurátor

realizuje podľa § 193 a § 194 Trestného poriadku. Aj rozhodovaním prokurátora o opravných prostriedkoch podaných proti uzneseniam policajta realizuje prokurátor dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní. V roku 2022 prokurátori rozhodovali celkom o 8 079 podaných sťažnostiach, čo predstavuje pokles o 9 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo rozhodované o 8 877 sťažnostiach. V prevažnej väčšine, tak ako v predchádzajúcich rokoch, išlo o rozhodnutie podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, teda sťažnosť bola prokurátorom zamietnutá ako nedôvodná celkovo 6 755 rozhodnutiami, čo predstavuje pokles o 8,6 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo vydaných 7 385 takých uznesení. Druhým kvantitatívne najčastejším rozhodnutím prokurátora o sťažnosti bolo, totožne ako v predchádzajúcich rokoch, zrušenie napadnutého rozhodnutia podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. Prokurátori rozhodli týmto spôsobom 1 022 rozhodnutiami, čo predstavuje pokles o 3,8 % oproti roku 2021, v ktorom bolo vydaných 1 062 uznesení podľa § 194 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Vývoj počtu zrušených uznesení policajta prokurátorom v posledných troch rokoch postupom podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku alebo podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva z **tabuľky II.4.1.3.**

Z hľadiska účinnosti, resp. efektívnosti použitia oprávnení prokurátora v rámci dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní je potrebné upriamiť pozornosť na oprávnenie prokurátora osobne vykonať jednotlivý úkon alebo zúčastniť sa na vykonávaní úkonov policajta podľa § 230 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku. Týmto oprávnením je možné ovplyvniť priamo prebiehajúci úkon policajta, ako napríklad výsluch obvineného, svedka alebo znalca či obhliadku miesta činu, a tak zabezpečiť efektívne a zákonné vykonanie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania, najmä v skutkovo zložitých či procesne náročných konaniach. V období roku 2022 sa prokurátori zúčastnili na celkovo 4 147 vyšetrovacích úkonoch, čo predstavuje pokles o 33,1 % v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo vykonaných 6 195 účasť prokurátora na vyšetrovacích úkonoch. Najviac aktívnymi v tomto smere boli prokurátori z obvodov Krajskej prokuratúry v Žiline a Krajskej prokuratúry v Košiciach.

V nadväznosti na pokles štatistických údajov o účasti prokurátorov na vyšetrovacích úkonoch je treba poznamenať, že bola vykonaná úprava kritérií pre vykazovanie tohto štatistického údajov a účasť prokurátora na výsluchu obvineného pred sudcom pre prípravné konanie už nie je vykazovaná ako účasť na vyšetrovacom úkone.

V súvislosti s vyhodnotením efektívnosti použitia jednotlivých oprávnení prokurátora v roku 2022 je potrebné poukázať aj na medziročný nárast počtu vybavených spisov (v registroch Pv, Kv, Gv) o 1,9 % na 58 412 vybavených spisov (v porovnaní s rokom 2021, v ktorom bolo vybavených 57 337 spisov). Tým sa dosiahla vyššia vybavenosť spisov v roku 2022 v porovnaní s počtom novonapadnutých spisov za totožné obdobie, a to aj napriek medziročnému nárastu novonapadnutých trestných spisov (nápad v registroch Pv, Kv, Gv) v prípravnom konaní, ktorý predstavoval nárast o 5,6 % na 56 097 novonapadnutých spisov (v porovnaní s rokom 2021, v ktorom napadlo 53 113 spisov). Z vývoja daných ukazovateľov za posledné tri roky uvedených v tabuľke II.2.1. vyplýva, že v roku 2022 došlo k ich zmene a ukončeniu opakovaného medziročného poklesu týchto

ukazovateľov, avšak súčasne sa zachoval pozitívny trend každoročného znižovania rozpracovaných trestných vecí.

Napriek vyššie uvedenému medziročnému nárastu nápadu vecí, a tým aj zaťažnosti prokurátorov, si prokurátori naďalej udržali vysokú mieru aktivity pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní, a to najmä v činnostiach priamo závisiacich od ich aktivity, ktorými sú výkon previerkovej činnosti, ukladanie záväzných pokynov prokurátora a účasť prokurátora na vyšetrovacích úkonoch. Je to pozitívne najmä preto, že prokurátori aj v roku 2022 plnili svoje úlohy za doznievajúcich sťažných podmienok vyplývajúcich z opatrení prijatých v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19.

Pozitívne je vnímané uplatňovanie iných vyššie uvedených oprávnení prokurátora, ktorých kvantifikácia výkonu je závislá mimo činnosti, resp. aktivity prokurátora (vrátenie veci policajtovi na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania, zrušovanie nezákonných alebo neopodstatnených rozhodnutí policajta, rozhodovanie o sťažnostiach), a to najmä v kontexte medziročne zvyšujúceho sa počtu novonapadnutých vecí. Vzhľadom na to, že je potrebné konštatovať pokles vrátených vecí policajtovi na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania, nepatrný nárast zrušených nezákonných alebo neopodstatnených rozhodnutí policajta a taktiež pokles zrušených uznesení policajta na podklade sťažnosti vedie k záveru, že uvedené kvantifikačné údaje indikujú medziročné skvalitnenie práce policajtov.

Predmetná činnosť prokurátorov sa prejavuje aj v pozitívnom vývoji (v medziročnom znižovaní) počtu vybavených vecí v prípravnom konaní prokurátormi voči známym páchatelom zastavením trestného stíhania, prerušením trestného stíhania alebo postúpením trestného stíhania, ktorý za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.4.1.4**. Pri neznámom páchateloch tieto rozhodnutia vydávajú policajti, pričom aj tu je potrebné, v kontexte medziročného zvyšovania nápadu vecí, vnímať pozitívny vývoj v posledných troch rokoch, ktorý vyplýva z **tabuľky II.4.1.5**.

4.1.1. Odklony v trestnom konaní

Odklony v trestnom konaní sú prejavom restoratívnej justície založenej na myšlienke, že ak má páchatel prevziať skutočnú trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin, ktorý spáchal, musí si najprv uvedomiť, priznať a pochopiť svoje konanie. Práve priznanie alebo vyhlásenie obvineného, že spáchal stíhaný skutok, je základnou podmienkou, ktorá musí byť splnená pri všetkých odklonoch. Len pri splnení tejto podmienky (a ďalších zákonných podmienok, ktoré sa pri jednotlivých odklonoch líšia) môže pristúpiť prokurátor k využitiu niektorého z odklonov.

Prokurátori uzavreli v roku 2022 dohodu o vine a treste podľa § 232 Trestného poriadku s 1 961 obvinenými, čo je o 539 obvinených viac ako v roku 2021. K podmienenému zastaveniu trestného stíhania podľa § 216 Trestného poriadku došlo v roku 2022 voči 1 033 obvineným, čo je o 104 obvinených viac ako v roku 2021. K schváleniu zmieru a následne zastaveniu trestného stíhania podľa § 220 Trestného poriadku došlo v roku 2022 voči 492 obvineným, čo je o 66 obvinených viac ako v roku 2021.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že na prokuratúre došlo v roku 2022 k zvýšeniu využívania inštitútu uzavretia dohody o vine a treste podľa § 232 Trestného poriadku v porovnaní s rokom 2021 o 37,9 %, k zvýšeniu využívania inštitútu podmieneného zastavenia trestného stíhania podľa § 216 Trestného poriadku o 11,2 % a k zvýšeniu využívania inštitútu zmieru a následného zastavenia trestného stíhania podľa § 220 Trestného poriadku o 15,5 %.

Prehľad vývoja počtu využitých odklonov v trestnom konaní za posledné tri roky je v **tabuľke II.4.1.1.1.**

4.1.2. Prietahy v prípravnom konaní

Základným ukazovateľom pri vyhodnotení a posúdení rýchlosti prípravného konania a prietahov v prípravnom konaní je dĺžka konania od začatia trestného stíhania do rozhodnutia v prípravnom konaní.

Na prokuratúrach bolo v roku 2022 evidovaných celkovo

- 2 904 trestných vecí, v ktorých prípravné konanie trvá viac ako jeden rok,
- 954 trestných vecí, v ktorých prípravné konanie trvá viac ako dva roky,
- 869 trestných vecí, v ktorých prípravné konanie trvá viac ako tri roky.

V porovnaní s rokom 2021 ide v trestných veciach starších ako jeden rok o nárast o 0,6 % (v roku 2021 bolo evidovaných 2 887 vecí), v trestných veciach starších ako dva roky o nárast o 0,5 % (v roku 2021 bolo evidovaných 949 vecí) a v trestných veciach starších ako tri roky o pokles o 0,1 % (v roku 2021 bolo evidovaných 870 vecí). Z týchto štatistických údajov vyplýva stabilizovaný stav z hľadiska rýchlosti konania, ktorý sa aj vďaka prijatým opatreniam podarilo udržať, a to aj napriek 5,6 % nárastu nových trestných vecí.

Najčastejšie príčiny, ktoré vedú k predlžovaniu prípravného konania a ktoré sa takmer bez výnimky každoročne opakujú, sú tieto:

- neprimeraná dĺžka vypracovania znaleckých posudkov, ktorá je determinovaná osobou znalca, zložitou znaleckého dokazovania a preťaženosťou znalcov v niektorých odboroch, ktorá vzniká následkom ich nedostatočného počtu,
- neprimeraná dĺžka vybavovania žiadostí o právnu pomoc (problémy sa vyskytujú pri vybavovaní žiadostí o právnu pomoc orgánmi Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska, Spojených štátov amerických, Čínskej ľudovej republiky a viacerých iných štátov, osobitne takých, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie, prípadne sa nenachádzajú v Európe), neúplnosť výsledkov právnej pomoci a následné žiadanie o ich doplnenie, nereagovanie dožiadaného štátu na takú žiadosť a s tým spojená potreba konať prostredníctvom kontaktných bodov Európskej justičnej siete alebo cez Eurojust; Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska naďalej uplatňuje zásadu „de minimis“ (pod určenú hodnotu škody vec nevybavia) a neposkytuje právnu pomoc pri trestných činoch, ktoré v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska nie sú trestnými činmi (napríklad trestný čin zanedbania povinnej výživy),
- prísny formalizmus prípravného konania; niektoré úkony sa opakujú viackrát v rámci predprípravného a prípravného konania, keďže súdy často neakceptujú úkony vykonané pred vznesením obvinenia a považujú ich za nezákonné,

- obštrukcie osobitne zo strany obvinených a obhajcov (rôzne formy podaní a návrhov namietajúcich postup orgánov prípravného konania, ktoré majú desiatky a niekedy aj stovky strán, nepreberanie zásielok, vyhýbanie sa úkonom trestného konania, účelové ospravedlnenia neúčasti na nariadených úkonoch trestného konania, zmeny obhajcov),
- nemožnosť zabezpečiť osoby na úkony trestného konania (nepreberanie zásielok na nimi uvedenej adrese alebo na adrese trvalého pobytu, ich zdržiavanie sa mimo územia Slovenskej republiky a zriedkavé dochádzanie do miesta trvalého pobytu, časté zmeny pobytu týchto osôb na území Slovenskej republiky aj v zahraničí),
- skutková a právna náročnosť trestných vecí, náročnosť dokazovania, nutnosť vykonania veľkého počtu procesných úkonov (uvedené sa týka najmä ekonomickej kriminality, daňových trestných činov a počítačovej kriminality),
- nedostatočná kvalita vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania, povrchné vykonávané dokazovanie policajtmí, nedostatočné zistenie skutkového stavu, nedostatočná znalosť merita veci policajtmí, nedostatočné dodržiavanie procesných postupov, ktoré opodstatňujú vrátenie veci policajtovi na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania,
- dlhodobo vysoká fluktuácia v Policajnom zbore, reorganizácie Policajného zboru, ktoré spoločne spôsobujú, že trestné veci sú pridelené novým policajtom, ktorí ich nepoznajú a musia sa s nimi oboznámiť,
- pasívny prístup policajtov, ktorí často nekonajú samostatne, ale len na základe záväzných pokynov prokurátorov; rozsah uskutočnených úkonov často nebýva dostatočný pre kvalifikované a zákonné rozhodnutie,
- nefungujúca zastupiteľnosť u poverených príslušníkov Policajného zboru a vyšetrovateľov Policajného zboru (s výnimkou väzobných vecí), ktorá má za následok, že v čase, keď poverený príslušník Policajného zboru alebo vyšetrovateľ Policajného zboru čerpá dovolenku, je na rehabilitácii, je práceneschopný a podobne, sa v jemu pridelených veciach nevykonávajú žiadne procesné úkony.

Pokiaľ ide o prietahy, ktoré vznikajú na strane príslušníkov Policajného zboru, je potrebné vo všeobecnosti uviesť, že tak ako v minulých rokoch aj v roku 2022 prokurátori zistenú nečinnosť policajtov signalizovali nadriadeným policajtom, prípadne odňali policajtovi trestnú vec. Takéto opatrenia nemali ani v roku 2022 požadovaný efekt (policajti odňatie náročného, spravidla rozsiahleho spisu skôr ocenili). Počet vecí, v ktorých prokurátor podľa § 230 ods. 2 písm. f) Trestného poriadku odňal vec policajtovi, bol v roku 2022 v celej Slovenskej republike 114 (113 v roku 2021).

Odhliadnuc od uvedeného, zo strany prokurátorov je potrebné vykonávať náležitý dozor v pridelených trestných veciach a aktívne využívať príslušné dozorové oprávnenia v každej trestnej veci. Prokurátori sú povinní dôsledne vyhodnocovať potrebu a opodstatnenosť vykonávania konkrétnych úkonov dokazovania, ktoré môžu spôsobiť prietahy v prípravnom konaní (najmä potrebu znaleckého dokazovania, či právnej pomoci), ale tiež trvať na riadnom a včasnom vykonávaní úkonov a plnení pokynov prokurátora policajtom.

Prokurátori, ktorí vykonávajú dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní sú kontrolovaní nadriadenými prokurátormi na všetkých úrovniach prokuratúry s cieľom zabrániť vzniku prietahov a odstrániť prietahy v prípravnom konaní.

Za účelom realizácie uvedeného bolo generálnym prokurátorom a ďalšími vedúcimi prokurátormi v predchádzajúcich obdobiach a aj v roku 2022 prijatých viacero opatrení, ktoré sú priebežne v prípade potreby aktualizované. Medzi takéto opatrenia možno zaradiť pravidelné podávanie informácií generálnemu prokurátorovi krajskými prokurátormi o stave prípravného konania v trestných veciach, v ktorých prípravné konanie trvá viac ako jeden rok, dva roky alebo viac ako tri roky. Tieto informácie generálny prokurátor vyhodnocuje, pričom vyhodnocuje aj účinnosť opatrení krajských prokurátorov prijatých za účelom odstránenia prieťahov a následne, v nadväznosti na uvedené, prijíma, v prípade potreby, opatrenia vo vzťahu k podriadeným prokuratúram.

Aj v nadväznosti na opatrenia generálneho prokurátora boli krajskými prokurátormi prijaté aj v priebehu roku 2022 viaceré opatrenia za účelom odstránenia prieťahov v prípravnom konaní, pričom každý krajský prokurátor zohľadnil pri prijímaní uvedených opatrení špecifiká týkajúce sa okresných prokuratúr v územnej pôsobnosti krajskej prokuratúry, ktorú riadi.

Medzi takéto opatrenia možno zaradiť pravidelné vykonávanie previerok prokurátormi okresných prokuratúr, okresnými prokurátormi a prokurátormi krajských prokuratúr. Uvedené platí primerane aj pre trestné veci, v ktorých vykonávajú dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní prokurátori krajských prokuratúr. Záznamy z vykonaných previerok sú v ustanovených lehotách predkladané bezprostredne nadriadeným prokurátorom, prípadne nadriadeným prokurátorom. Okresní prokurátori majú zároveň vo vzťahu k týmto trestným veciam uloženú povinnosť podávať krajským prokuratúram správy o stave konania. Za účelom ukončenia prípravného konania v uvedených trestných veciach bez zbytočných prieťahov sú pravidelne realizované medzirezortné porady na úrovni okresných prokuratúr a okresných riaditeľstiev Policajného zboru, ako aj na úrovni krajských prokuratúr a krajských riaditeľstiev Policajného zboru.

4.2. Činnosť prokuratúry v súdnom konaní

V roku 2022 bolo súdmi na území Slovenskej republiky odsúdených 23 085 osôb, oslobodených spod obžaloby bolo 731 osôb (počet oslobodených spod obžaloby za posledné 3 roky je v **tabuľke II.4.2.1.**). V porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu počtu odsúdených osôb o 7,23 % (21 529 osôb v roku 2021) a počtu oslobodených osôb o 36,63 % (535 osôb v roku 2021). Stúpol počet obžalovaných osôb, a to o 0,02 %, keď v roku 2022 bolo obžalovaných 24 246 osôb (24 241 osôb v roku 2021), z toho bolo 6 736 osôb obžalovaných na základe postupu podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku (superskrátené vyšetrovanie). Prehľad vývoja počtu obžalovaných a podiel osôb obžalovaných na základe postupu podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky II.4.2.2.**

Súdy podmienene zastavili v roku 2022 trestné stíhanie proti 119 osobám (118 osôb v roku 2021), čo predstavuje nárast o 0,85 %. V roku 2022 súdy schválili zmier a zastavili trestné stíhanie proti 104 osobám (proti 82 osobám v roku 2021), čo znamená nárast o 26,83 %. Nárast o 37,17 % bol zaznamenaný aj pri dohodách o vine a treste uzatvorených medzi prokurátormi a obvinenými, keď ich súdy v roku 2022 schválili proti 1 775 obvineným (proti 1 294 obvineným v roku 2021). Trestné stíhanie bolo súdmi zastavené voči 213 osobám (voči 182 osobám v roku 2021) a mierne vzrástol počet súdmi postúpených vecí iným orgánom na prejednanie priestupku,

iného správneho deliktu alebo na prejednanie v disciplinárnom konaní, a to o 6,45 % (99 vecí v roku 2022, 93 vecí v roku 2021).

Len v minimálnom počte vecí súdy v roku 2022 odmietli obžalobu a vrátili vec do prípravného konania prokurátorovi z dôvodu odstránenia procesných pochybení. Išlo o 14 vecí (v 11 veciach v roku 2021).

V roku 2022 využívali prokurátori v súdnom konaní v primeranom rozsahu zákonné oprávnenie podávať riadne opravné prostriedky proti prvostupňovým rozhodnutiam súdov. Celkovo bolo podaných 1 394 odvolaní (1 193 v roku 2021), čo je nárast o 16,85 %. Z celkového počtu podaných odvolaní súdy druhého stupňa vyhovelí 490 odvolaniam (401 v roku 2021) a zamietnutých bolo 552 odvolaní (482 odvolaní v roku 2021). Proti rozhodnutiam súdov prokurátori podali 212 sťažností (187 v roku 2021), z toho úspešných bolo 74 sťažností (65 v roku 2021) a neúspešných bolo 62 sťažností (70 v roku 2021). O ostatných odvolaniach a sťažnostiach nebolo v roku 2022 rozhodnuté. Proti trestným rozkazom podali v roku 2022 prokurátori 842 odporov (835 v roku 2021).

4.2.1. Priet'ahy v súdnom konaní (vrátane sťažností na priet'ahy v súdnom konaní podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku)

S trestným konaním súdnym, ktoré je obligatónym štádiom trestného konania, iniciovaným na základe obžaloby alebo iného návrhu prokurátora je priamo spojený aj časový aspekt vychádzajúci z požiadavky čl. 48 ods. 2 ústavy a § 2 ods. 7 Trestného poriadku, v ktorých je upravené právo na verejné prejednanie veci a na rozhodnutie veci bez zbytočných priet'ahov.

V roku 2022 do dĺžky trvania súdneho konania ešte stále určitým spôsobom zasiahli negatívne dôsledky pandémie koronavírusu COVID-19, čo malo za následok ich dlhšie trvanie.

Dĺžka konania na súde po podaní obžaloby býva prevažne ovplyvnená aktivitou strán trestného konania, najmä disciplinovanosťou obvinených, obhajcov a svedkov. V neposlednej miere dĺžku trestného konania determinuje aj nevyhovujúca personálna situácia na súdoch.

Prokuratúra ako jedna zo strán súdneho konania nemôže jeho dĺžku zásadným spôsobom ovplyvniť. Prokurátor ako procesná strana má v tomto smere oprávnenie vyplývajúce zo zákonnej úpravy, a to podanie sťažnosti pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku. Prokurátori priebežne sledujú stav trestných vecí po podaní obžaloby a v odôvodnených prípadoch komunikujú so súdmi, aby zistili príčiny nekonania, resp. aktuálny stav vybavenia veci, spravidla písomnými žiadosťami a tiež na medzirezortných pracovných poradách za účasti okresného alebo krajského prokurátora a zástupcov vedenia okresného súdu alebo krajského súdu.

Sťažnosti pre nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku boli v roku 2022 prokurátormi uplatnené celkovo v 325 veciach (v 260 veciach v roku 2021). Najviac sťažností bolo podaných v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave (147 sťažností), Krajskej prokuratúry v Trnave (114 sťažností) a Krajskej prokuratúry v Trenčíne

(37 sťažností). Prehľad sťažností pre nečinnosť súdu podaných za posledné tri roky prokurátormi podľa obvodov krajských prokuratúr je v **tabuľke II.4.2.1.1.**

Sťažnosti pre nečinnosť podávajú prokurátori v súlade s opatrením generálneho prokurátora sp. zn. IV/1 Spr 38/21/1000-22 z 28. decembra 2021 podľa druhu trestného činu (vo veciach, v ktorých je podaná obžaloba za prečin a súd nevykonal v danej trestnej veci žiadny úkon po dobu viac ako šesť mesiacov; vo veciach, v ktorých bola podaná obžaloba pre zločin a súd nevykonal v danej trestnej veci žiadny úkon viac ako jeden rok; vo veciach, v ktorých bol podaný návrh na obnovu konania a súd o tomto návrhu nekonal dlhšie ako jeden rok).

Nečinnosť súdov determinovanú subjektívnymi prieťahmi sudcu možno považovať za výnimočnú a je najmä dôsledkom nepriaznivého personálneho stavu sudcov okresných súdov.

Pri zistení neodôvodnených prieťahov v súdnom konaní prokurátori reagujú podaním sťažnosti podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, prípadne prieťahy signalizujú predsedovi príslušného okresného súdu alebo krajského súdu.

Podkladom pre hodnotenie rýchlosti súdneho konania a aktivity prokurátorov v súdnom konaní sú aj nálezy Ústavného súdu o priznaných finančných zadostučineniach za prieťahy, pričom z celkového počtu 383 náleзов v roku 2022, v ktorých Ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa iba 34 náleзов týkalo trestných vecí, čo predstavuje 8,88 % zo všetkých náleзов.

Neúmerná dĺžka súdneho konania bola ovplyvnená aj tým, že pri zmene samosudcu alebo zloženia senátu (pri odchode sudcu do dôchodku, pri úmrtí sudcu a podobne) obžalovaní nesúhlasili so zmenou samosudcu alebo zmenou v zložení senátu a hlavné pojednávanie sa muselo vykonať znova (§ 277a ods. 1 Trestného poriadku), čím dochádzalo k opätovnému a opakovanému procesu dokazovania.

Osobitným spôsobom predlžovania súdneho konania je využívanie „legálnej“ obštrukcie obvineným (obžalovaným) využitím § 34 ods. 3 a § 40 ods. 2 Trestného poriadku, a to práva žiadať ustanovenie obhajcu z dôvodu, že nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby. V prípade podania takej žiadosti krátko pred termínom hlavného pojednávania môže obžalovaný zmariť vykonanie tohto úkonu súdu, keďže z § 40 ods. 2 Trestného poriadku vyplýva povinnosť sudcu (predsedu senátu) ustanoviť mu obhajcu aj v prípade, že neexistujú dôvody povinnej obhajoby. Vzhľadom na časovú tieseň je následne obtiažne upovedomiť obhajcu o termíne hlavného pojednávania za súčasného zachovania procesných lehôt na vykonanie hlavného pojednávania (aspoň 5 pracovných dní), a zabezpečiť tak priestor na riadny výkon práv obhajoby. Obžalovaný, ktorému bol obhajca takto ustanovený, má až dodatočnú povinnosť, do 30 dní od doručenia opatrenia o ustanovení obhajcu, preukázať nedostatok prostriedkov, pričom následne, keď nedostatok prostriedkov nepreukáže, ustanovenie obhajcu bude zrušené. Opakované podávanie takýchto žiadostí obžalovaným aktuálna zákonná úprava nijakým spôsobom nelimituje.

Pretrvávajúcim trendom predlžovania súdneho konania, najmä zo strany obvinených, je zneužívanie inštitútu námietky zaujatosti podľa § 31 a nasl. Trestného

poriadku či inštitútu odňatia a prikázania veci podľa § 23 Trestného poriadku. Uplatnenie týchto inštitútov vytvára procesnú prekážku na ďalšie konanie a rozhodnutie vo veci až do času právoplatného rozhodnutia o námietke zaujatosti alebo o návrhu na odňatie veci, čo negatívne ovplyvňuje celkovú dĺžku súdneho konania.

K objektívnemu predĺženiu súdneho konania dochádza aj v dôsledku právnych prekážok ustanovených Trestným poriadkom, a to:

- v prípade, ak do úvahy prichádza uloženie súhrnného trestu a je potrebné počkať na nadobudnutie právoplatnosti súdnych rozhodnutí vydaných v iných trestných veciach o ostatných zbíhajúcich trestných činoch,
- v prípade, ak sa v konaní pred samosudcom v priebehu hlavného pojednávania alebo v jeho závere zistí, že do úvahy prichádza uloženie súhrnného alebo spoločného trestu k trestu, ktorý bol uložený v konaní pred senátom (§ 349 ods. 2 Trestného poriadku); v takom prípade musí samosudca postúpiť vec senátu s dôsledkami spočívajúcimi vo vykonaní súdneho konania od začiatku.

V neposlednom rade objektívnou príčinou neskončenia trestnej veci v čo najkratšom možnom čase je aj dĺžka vypracovania znaleckých posudkov, ktorých výsledky sú často zásadným dôkazom v trestných veciach, bez ktorých nie je možné v trestnom konaní riadne postupovať a rozhodnúť.

S problematikou prietahov v súdnom konaní súvisí aj osobitné postavenie okresných súdov v sídle krajských súdov ako súdov príslušných na vydanie príkazov na zaisťovacie úkony ustanovené v § 24 ods. 4 Trestného poriadku, ako aj na konanie o trestných činoch uvedených v § 16 ods. 1 Trestného poriadku, kde sa kumuluje v trestných veciach agenda „bežného“ okresného súdu s agendou podľa § 16 ods. 1 Trestného poriadku a niektorých u okresných súdov aj s tzv. „vojenskou“ agendou podľa § 16 ods. 2 Trestného poriadku.

Neprehliadnuteľným faktorom a trendom, ktorý negatívne ovplyvnil súdne konania, a to nielen v trestnej oblasti, bolo opakujúce sa nahlasovanie výbušnín na súdoch, čím boli zmarené viaceré súdne pojednávania.

4.3. Činnosť prokuratúry v prieskumnej agende

Generálny prokurátor v rámci prieskumnej činnosti zabezpečuje nápravu právoplatných rozhodnutí orgánov činných v trestnom konaní a súdov, ktoré boli vydané v rozpore so zákonom. Túto činnosť vykonáva na trestnom úseku, a to prostredníctvom dvoch zákonných oprávnení.

V prípravnom konaní je generálny prokurátor podľa § 363 Trestného poriadku oprávnený a zároveň povinný zrušiť právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon. V súdnom konaní je generálny prokurátor oprávnený podľa § 369 ods. 2 Trestného poriadku podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu druhého stupňa z dôvodov taxatívne ustanovených v § 371 ods. 1 písm. a) až n) Trestného poriadku, o ktorom rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“).

Poznatky o porušení zákona generálny prokurátor zisťuje na základe návrhov oprávnených osôb, najmä obvinených a poškodených, ale aj iných subjektov, a tiež na základe vlastných zistení prokuratúry, najmä z dohľadovej činnosti, v rámci ktorej nadriadení prokurátori priebežne a systematicky preskúmajú zákonnosť postupu a rozhodovacej činnosti podriadených prokurátorov a policajtov a zákonnosť právoplatných súdnych rozhodnutí.

Dôležitosť prieskumnej agendy možno identifikovať v dvoch základných rovinách. V prvom rade zákonné oprávnenia generálneho prokurátora dôsledne uplatňované v tejto oblasti výkonu pôsobnosti prokuratúry sú nástrojom reálne zabezpečujúcim nápravu nezákonných rozhodnutí neprípustne zasahujúcich do individuálnych práv fyzických osôb a právnických osôb. V druhom rade predstavujú účinný prostriedok zjednocovania aplikačnej praxe policajtov a prokurátorov v prípravnom konaní a prostredníctvom rozhodnutí Najvyššieho súdu vydaných na základe dovolaní generálneho prokurátora aj aplikačnej praxe súdov.

4.3.1. Zrušenie právoplatných rozhodnutí v prípravnom konaní

Právomoc generálneho prokurátora zrušiť z dôvodu nezákonnosti právoplatné rozhodnutia orgánov prípravného konania podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku predstavuje mimoriadne dôležitý a v podstate jediný právny nástroj, ktorým môže generálny prokurátor v konkrétnej trestnej veci poznačenej porušením zákona vysloviť záväzný právny názor a opätovne v nej dosiahnuť stav zákonnosti, čo má zásadný význam nielen pre dotknuté subjekty trestného konania, ale aj pre procesný postup a rozhodovacia činnosť všetkých podriadených prokurátorov v analogických prípadoch.

Na rozdiel od minulosti, platná právna úprava, vzhľadom na zákaz tzv. negatívnych pokynov (§ 6 ods. 8 zákona o prokuratúre) a absenciu inštitútu podnetov v trestnom konaní (okrem podnetov na podanie dovolania), bráni nielen generálnemu prokurátorovi, ale aj ostatným nadriadeným prokurátorom zabezpečiť nápravu nezákonného stavu iným spôsobom.

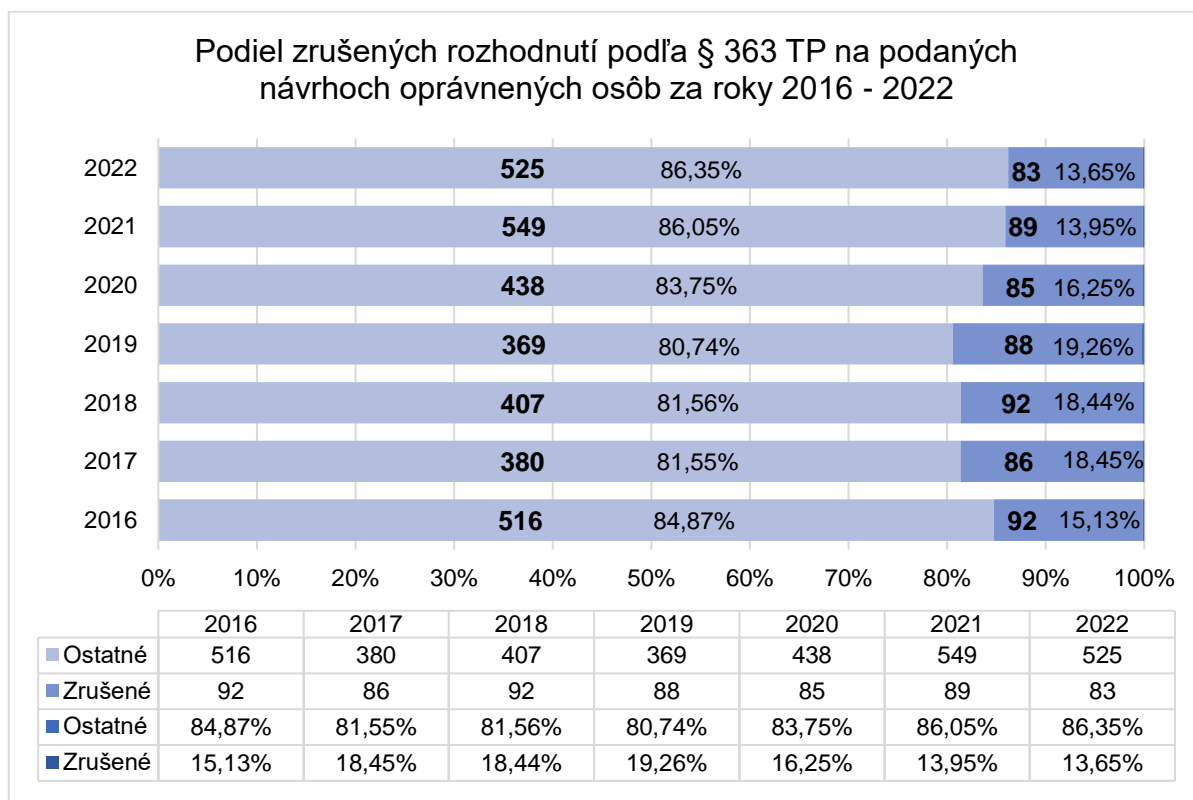
V konaní podľa § 363 až 367 Trestného poriadku generálny prokurátor dôsledne preskúma všetky zákonné hmotnoprávne a procesnoprávne predpoklady pre vedenie trestného konania. Pri uplatňovaní svojej mimoriadnej kasačnej právomoci uplatňuje zásadu subsidiarity, v medziach ktorej sa tento inštitút využíva v situáciách, kedy nápravu nezákonného stavu nemožno zabezpečiť inými právnymi prostriedkami, predovšetkým procesnými oprávneniami samotného dozorového prokurátora.

Nedostatky identifikované v mimoriadnom opravnom konaní v procesnom postupe a rozhodovacej činnosti orgánov prípravného konania sa na základe rozhodnutia generálneho prokurátora oboznamujú a prejednávajú na pracovných poradách generálneho prokurátora s krajskými prokurátormi, ako aj na pracovných poradách riaditeľa trestného odboru Generálnej prokuratúry s námestníkmi krajských prokurátorov pre trestný úsek a vedúcimi trestných oddelení krajských prokuratúr, na ktorých sú v záujme eliminácie opakovaného výskytu obdobných pochybení v budúcnosti prijímané konkrétne ciele opatrenia.

V roku 2022 bolo generálnemu prokurátorovi podaných celkom 608 návrhov oprávnených osôb a iných subjektov na zrušenie právoplatného rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní vydaného v prípravnom konaní (638 návrhov v roku 2021). V medziročnom porovnaní bol zaznamenaný mierny pokles nápadu na tomto úseku prieskumnej agendy, a to o 4,7 %. V súlade s dlhodobým trendom najväčší počet návrhov, a to až 582 návrhov (95,7 % zo všetkých návrhov) podali obvinení (617 návrhov v roku 2021).

Z celkového počtu 608 návrhov až 546 návrhov smerovalo proti uzneseniu o vznesení obvinenia (542 návrhov v roku 2021), čo predstavuje takmer 90 % z celkového nápadu. V zostávajúcich 62 prípadoch bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie iného druhu.

V roku 2022 generálny prokurátor zrušil 83 právoplatných rozhodnutí orgánov prípravného konania (89 rozhodnutí v roku 2021), čo predstavuje akceptáciu 13,65 % návrhov z celkového počtu podaných návrhov. V medziročnom porovnaní bol percentuálny podiel návrhov, ktorým bolo v roku 2022 v konaní podľa § 363 až 367 Trestného poriadku generálnym prokurátorom vyhovie, najnižší za obdobie posledných šiestich rokov, čo je zrejmé aj z nižšie vyobrazeného grafu a **tabuľky II.4.3.1.1**. V žiadnom z týchto prípadov generálny prokurátor nevyužil zákonnú možnosť rozhodnúť následne vo veci sám. Namiesto toho po zrušení napadnutého rozhodnutia prikázal orgánu, o ktorého rozhodnutie spravidla išlo, aby o veci znovu konal a rozhodol.

Z 83 uznesení generálneho prokurátora bolo v 37 prípadoch zrušené výlučne rozhodnutie prokurátora (prvostupňové, druhostupňové, prípadne prvostupňové a zároveň aj druhostupňové), v 45 prípadoch bolo zrušené druhostupňové rozhodnutie prokurátora v spojení s jemu predchádzajúcim prvostupňovým rozhodnutím policajta,

vo zvyšnom prípade bolo predmetom zrušenia výlučne prvostupňové rozhodnutie policajta.

Z hľadiska územnej pôsobnosti jednotlivých krajských prokuratúr bolo najviac právoplatných rozhodnutí orgánov prípravného konania v roku 2022 zrušených v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave (21) a obvode Krajskej prokuratúry v Prešove (11), ďalej v obvode Krajskej prokuratúry v Žiline (osem); v obvodoch Krajskej prokuratúry v Trnave, Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici a Krajskej prokuratúry v Košiciach bolo zrušených zhodne sedem rozhodnutí orgánov prípravného konania, v obvodoch Krajskej prokuratúry v Trenčíne a Krajskej prokuratúry v Nitre zhodne šesť rozhodnutí orgánov prípravného konania.

V trestných veciach dozorovaných na krajských prokuratúrach a okresných prokuratúrach bolo v roku 2022 zrušených celkom šesť meritórnych rozhodnutí prokurátorov (deväť rozhodnutí v roku 2021), z toho v troch prípadoch o zastavení trestného stíhania obvineného, v dvoch prípadoch o podmieneneom zastavení trestného stíhania obvineného a v jednom prípade o schválení zmieru a zastavení trestného stíhania obvineného.

V sledovanom období sa uplatnenie mimoriadnej kasačnej právomoci generálneho prokurátora v trestných veciach dozorovaných na krajských prokuratúrach a okresných prokuratúrach týkalo celkom 63 uznesení o vznesení obvinenia (62 uznesení v roku 2021). V 26 prípadoch bolo zrušené len druhostupňové uznesenie prokurátora o zamietnutí sťažností obvinených podľa § 193 ods. 1 písm. a), b) alebo písm. c) Trestného poriadku (29 uznesení v roku 2021), v nadväznosti na čo bolo uložené o sťažnosti znovu konať a rozhodnúť v súlade so zákonom, teda odstrániť generálnym prokurátorom vytýkané nedostatky smerujúce k zrušeniu právoplatného rozhodnutia.

V trestných veciach patriacich do pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry bolo v roku 2022 podaných celkom 117 návrhov oprávnených osôb a iných subjektov na zrušenie právoplatného rozhodnutia v prípravnom konaní. V roku 2022 generálny prokurátor vydal 10 uznesení podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku, čo predstavuje akceptáciu menej ako 9 % z celkového počtu podaných návrhov. Upovedomením podľa § 365 ods. 1 Trestného poriadku bolo v roku 2022 generálnym prokurátorom vybavených 75 vecí.

Z celkového počtu 117 návrhov podaných v trestných veciach patriacich do pôsobnosti Úradu špeciálnej prokuratúry smerovalo až 104 návrhov proti uzneseniu o vznesení obvinenia (podiel takmer 89 % na celkovom nápade). V zostávajúcich 13 prípadoch bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie iného druhu. Generálny prokurátor rozhodol v ôsmich veciach o zrušení uznesenia o vznesení obvinenia, v ktorých zrušil nielen druhostupňové uznesenie prokurátora, ale aj prvostupňové uznesenie o vznesení obvinenia (sedem vecí v roku 2021). Z tohto počtu však v štyroch veciach bolo uznesenie o vznesení obvinenia zrušené len čiastočne, teda len vo vzťahu k časti skutkov, prípadne len vo vzťahu k niektorým obvineným. V ďalších dvoch veciach generálny prokurátor zrušil výlučne druhostupňové uznesenie prokurátora, ktorým bola zamietnutá sťažnosť obvineného či obvinených proti uzneseniu o vznesení obvinenia (tri veci v roku 2021).

Charakter dôvodov, pre ktoré bol generálnym prokurátorom v mimoriadnom opravnom konaní prijatý záver o porušení zákona odôvodňujúcim zrušenie právoplatného rozhodnutia prokurátora alebo policajta, bol v sledovanom období rôznorodý. Najfrekvencovanejšie sa porušenie zákona v aplikačnej praxi prokurátorov už dlhodobo identifikuje v súvislosti s ich rozhodovaním v sťažnostnom konaní (najmä z dôvodu nedodržania funkčnej príslušnosti, nesprávneho určenia plynutia lehoty na podanie sťažnosti, nevysporiadania sa so sťažnostnou argumentáciou prezentovanou v samotnom odôvodnení riadneho opravného prostriedku, neexistencie všetkých zákonných predpokladov pre sťažnostné konanie a arbitrárnosti rozhodnutia o sťažnosti v dôsledku nesplnenia elementárnych požiadaviek na kvalitu a presvedčivosť jeho odôvodnenia), osobitne v kontexte s uplatňovaním práva obvineného na obhajobu (najmä z hľadiska zabezpečenia povinnej obhajoby a práv súvisiacich s nazeraním do vyšetrovacieho spisu).

Dlhodobo ustálenú kategóriu dôvodov predstavujú nedostatky skutkového charakteru, ktoré sa procesnoprávnym spôsobom v roku 2022 prejavili predovšetkým v zmätočnom a nezrozumiteľnom opise skutku, prípadne v opise skutku, ktorý nevyjadroval všetky obligatórne zákonné znaky príslušného trestného činu, v predčasnosti vznesenia obvinenia vzhľadom na neúplnosť skutkových zistení v dôsledku vykonania nedostatočného, prípadne nezákonného dokazovania, ale aj v selektívnom hodnotení dôkazov získaných zákonným spôsobom. Z hmotnoprávneho hľadiska sa predmetný druh pochybení aj v roku 2022 prejavil v nesprávnej právnej kvalifikácii skutku ako trestného činu, napriek absencii jedného alebo viacerých obligatórných znakov objektívnej či subjektívnej stránky jeho skutkovej podstaty.

V neposlednom rade bolo podkladom pre postup generálneho prokurátora podľa § 363 ods. 1 Trestného poriadku v roku 2022 zistenie, že neboli splnené zákonné podmienky na skončenie prípravného konania podmieneným zastavením trestného stíhania obvineného, zastavením trestného stíhania z dôvodu nepríčetnosti obvineného v čase spáchania skutku, ako aj z dôvodu schválenia zmiery medzi obvineným a poškodeným, ďalej zistenie porušenia vecnej príslušnosti policajta na vedenie trestného konania, nesprávneho rozhodnutia prokurátora o nároku ustanoveného obhajcu na odmenu a náhradu podľa tarify, nedodržania zákonného postupu pri doručovaní zásielok oprávneným osobám do cudziny, duplicitného nariadenia znaleckého psychologického vyšetrenia poškodenej a s tým spojeného rizika druhotnej viktimizácie, či zistenie, že trestné konanie podmienené súhlasom poškodeného bolo vedené bez toho, aby bol takýto súhlas orgánom činným v trestnom konaní zo strany poškodeného udelený.

Mnohé z nedostatkov zistených generálnym prokurátorom zodpovedajú svojím charakterom podstatným vadám konania, ktorých odstránenie je v ďalšom priebehu trestného konania vylúčené a ktoré tak priamo ohrozujú dosiahnutie jeho účelu v podobe náležitého zistenia trestných činov, spravodlivého potrestania ich páchatel'ov a odňatia výnosov z trestnej činnosti. Ak by k odstráneniu takýchto chýb nedošlo ešte v rámci prípravného konania, po podaní obžaloby by súdu často neostalo iné, ako obžalobu odmietnuť, trestné stíhanie zastaviť alebo obvineného spod obžaloby oslobodiť, čo v konečnom dôsledku rezultuje do zodpovednosti prokuratúry podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej

moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej správy“).

Bez vyhovenia návrhu na zrušenie právoplatného rozhodnutia bolo v roku 2022 generálnym prokurátorom vybavených celkom 440 vecí (448 vecí v roku 2021), z ktorých v 376 veciach bolo vypracované riadne odôvodnené upovedomenie podľa § 365 ods. 1 Trestného poriadku (395 vecí v roku 2021), predovšetkým vzhľadom na nezistenie dôvodov na zrušenie napadnutého právoplatného rozhodnutia, prípadne z dôvodu uplynutia zákonom ustanovenej lehoty alebo z dôvodu podania návrhu neoprávneným subjektom. Zostávajúcich 64 vecí bolo vybavených iným spôsobom, napríklad konštatovaním predčasnosti podania návrhu na postup podľa § 363 až 367 Trestného poriadku (návrh smeroval voči rozhodnutiu orgánu prípravného konania, ktoré zatiaľ nenadobudlo právoplatnosť), oznámením o nemožnosti uplatnenia mimoriadnej kasačnej právomoci vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu súdu, pripojením k inej veci za účelom spoločného vybavenia, postúpením veci súdu na ďalšie konanie o medzičasom podanej obžalobe, postúpením miestne príslušnej krajskej prokuratúre na vykonanie nápravy vlastnými právnymi prostriedkami, vzatím na vedomie opakovane podaného návrhu oprávnenej osoby na postup podľa § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku, prípadne vzatím na vedomie späťvzatia takého návrhu a podobne.

4.3.2. Dovolania

V roku 2022 generálny prokurátor konal v 559 veciach (v 640 veciach v roku 2021), v ktorých bol podaný podnet na podanie dovolania, alebo v ktorých obvinení sami podali dovolanie na súd.

Podstatnú časť podnetov na podanie dovolania, rovnako ako v minulosti, podali obvinení. V roku 2022 generálny prokurátor odložil pre neopodstatnenosť 134 podnetov (175 podnetov v roku 2021).

Súčasťou dovolacej agendy v trestnom konaní je aj príprava a účasť prokurátorov Generálnej prokuratúry na verejných zasadnutiach, na ktorých Najvyšší súd rozhoduje o dovolaniach podaných obvinenými, ministerkou spravodlivosti a generálnym prokurátorom.

Generálny prokurátor v roku 2022 podal deväť dovolaní (jedno v roku 2021) v neprospech obvineného. Najvyšší súd vyhovel štyrom dovolaniam generálneho prokurátora, jedno dovolanie odmietol a o štyroch dovolaniach zatiaľ nerozhodol.

Dovolania generálneho prokurátora sa opierajú predovšetkým o dva zákonom ustanovené dôvody:

1. rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení skutku,
2. uložený trest bol mimo zákonom ustanovenej trestnej sadzby alebo bol uložený taký druh trestu, ktorý zákon nepripúšťa za prejednávaný trestný čin.

Generálny prokurátor v roku 2022 v piatich veciach podnetom požiadal ministra spravodlivosti o podanie dovolania v prípadoch, v ktorých sám nedisponuje oprávnením podať dovolanie (v troch veciach v roku 2021). Minister spravodlivosti vyhovel trom podnetom - podal dovolanie a dvom podnetom nevyhovel.

5. Základné údaje o činnosti prokuratúry v trestnej oblasti na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce

Úlohy v oblasti medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach plnia na prokuratúre prokurátori medzinárodného odboru Generálnej prokuratúry (ďalej len „medzinárodný odbor“), prokurátori krajských prokuratúr a prokurátori okresných prokuratúr.

Medzinárodný odbor plní úlohy spojené s koordináciou postupu orgánov prokuratúry, polície, medzinárodných organizácií, justičných orgánov cudzích štátov a iných orgánov pri vybavovaní agendy právneho styku s cudzinou a justičnej spolupráce v trestných veciach na základe zásady vzájomného uznávania v rámci Európskej únie podľa osobitných zákonov a medzinárodných vzťahov. Okrem toho v rozsahu svojej pôsobnosti usmerňuje, riadi a kontroluje činnosť podriadených prokuratúr a tiež koordinuje stanoviská prokuratúry.

V rámci organizačnej štruktúry krajských prokuratúr sú na šiestich krajských prokuratúrach vytvorené medzinárodné oddelenia, na Krajskej prokuratúre v Trnave je zriadené oddelenie medzinárodné a dozoru v trestnom konaní a na Krajskej prokuratúre v Nitre oddelenie medzinárodné a boja s organizovaným zločinom. Prokurátori medzinárodných oddelení na krajských prokuratúrach vybavujú buď výlučne agendu medzinárodnej justičnej spolupráce, alebo okrem tejto agendy vykonávajú aj dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní, prípadne dohľadovú právomoc.

Na okresných prokuratúrach vykonávajú agendu právneho styku s cudzinou a medzinárodnej justičnej spolupráce prokurátori so špecializáciou na právny styk s cudzinou a medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach v počte jeden až dvaja, a to v súlade s pokynom generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 8/2015 z 20. októbra 2015 o zriadení špecializácie prokurátorov pre právny styk s cudzinou a medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach. Súčasne sú určení zastupujúci prokurátori na danú agendu, ktorí vybavujú veci napadnuté v čase neprítomnosti prokurátorov s touto špecializáciou. Okrem agendy medzinárodnej justičnej spolupráce vybavujú prokurátori aj ostatnú trestnú agendu. V oblasti aktívnej právnej pomoci je prax na okresných prokuratúrach diferencovaná na dva modely. V rámci jedného modelu veci napadnuté v tejto oblasti vybavujú výhradne prokurátori so špecializáciou na právny styk s cudzinou a medzinárodnú justičnú spoluprácu v trestných veciach a v rámci druhého modelu títo prokurátori poskytujú len súčinnosť dozorovým prokurátorom.

Nápad agendy na medzinárodnom odbore bol v roku 2022 porovnateľný s rokom 2021. V roku 2022 v agende medzinárodnej justičnej spolupráce napadlo na medzinárodný odbor 1 508 vecí (1 515 vecí v roku 2021). Nápad vecí v agende analytickej činnosti, pripomienok v legislatívnom procese, stanovísk k materiálom vlády, Ústavného súdu, ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, ako aj vecí týkajúcich sa vzťahov k Európskej únii, Rade Európy, Organizácií spojených národov, Súdnemu dvoru Európskej únie, Európskemu súdu pre ľudské práva a iným medzinárodným orgánom a organizáciám predstavoval 549 vecí (547 vecí v roku 2021).

Nápad trestných vecí v agende medzinárodnej justičnej spolupráce na okresných prokuratúrach, krajských prokuratúrach a Generálnej prokuratúre dokumentuje **tabuľka II.5.1**.

Vo všeobecnosti je možné konštatovať pokles nápadu agendy medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach v služobných obvodoch všetkých krajských prokuratúr s výnimkou služobného obvodu Krajskej prokuratúry v Bratislave. Túto skutočnosť možno vysvetliť ako výsledný efekt obmedzení prijatých v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 v priebehu rokov 2020 až 2022, v dôsledku ktorých došlo k obmedzeniu mobility, obmedzeniam na hraniciach jednotlivých štátov a k odkladaniu vyšetrovacích úkonov.

Najvyšší pokles agendy na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach bol zaznamenaný na Krajskej prokuratúre v Nitre, a to o 117 vecí. Z hľadiska počtu nasleduje Krajská prokuratúra v Košiciach s poklesom agendy o 81 vecí, Krajská prokuratúra v Žiline o 80 vecí, Krajská prokuratúra v Banskej Bystrici o 72 vecí, Krajská prokuratúra v Trnave o 71 vecí a Krajská prokuratúra v Trenčíne o 13 vecí. Naopak, mierny nárast bol zaznamenaný na Krajskej prokuratúre v Prešove, a to o 24 vecí a na Krajskej prokuratúre v Bratislave o 12 vecí.

Na okresných prokuratúrach bol najvyšší pokles agendy na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach zaznamenaný v obvode Krajskej prokuratúry v Košiciach, kde došlo k poklesu na všetkých okresných prokuratúrach s výnimkou Okresnej prokuratúry Košice II.

Mierny nárast agendy na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach bol z hľadiska okresných prokuratúr zaznamenaný na okresných prokuratúrach v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave, a to o 23 vecí a na okresných prokuratúrach v obvode Krajskej prokuratúry v Trnave o 10 vecí.

5.1. Stav a vývoj kriminality s cudzím prvkom

Kriminalita cudzincov na našom území

V roku 2022 bolo na území Slovenskej republiky ukončené trestné stíhanie 1 291 cudzincov (1 075 cudzincov roku 2021), čo predstavuje nárast o 216 osôb. Počet stíhaných cudzincov v jednotlivých obvodoch krajských prokuratúr a na Generálnej prokuratúre dokumentuje **tabuľka II.5.1.1**.

Obžaloba bola podaná v roku 2022 na 1 056 cudzincov, čo v porovnaní s rokom 2021 predstavuje nárast o 232 osôb. Právoplatne odsúdených cudzincov v roku 2022 bolo 880, čo predstavuje nárast o 164 odsúdených osôb. Počet obžalovaných a odsúdených cudzincov v jednotlivých obvodoch krajských prokuratúr a na Generálnej prokuratúre dokumentuje **tabuľka II.5.1.2**.

Na rozdiel od počtu vecí napadnutých na úseku medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach, kde bol vo všeobecnosti v roku 2022 zaznamenaný pokles v porovnaní s rokom 2021, možno teda za obdobie roku 2022 konštatovať výrazný nárast počtu stíhaných, obžalovaných a odsúdených cudzincov v porovnaní s rokom 2021.

Skladba štátnej príslušnosti stíhaných cudzincov na území Slovenskej republiky bola v roku 2022 porovnateľná s rokom 2021. Najčastejšie stíhanými cudzincami boli v roku 2022 opätovne občania Ukrajiny (344 osôb v roku 2022, 262 osôb v roku 2021), druhú najpočetnejšiu skupinu tvorili občania Českej republiky (246 osôb v roku 2022, 234 osôb v roku 2021), tretiu najpočetnejšiu skupinu tvorili občania Maďarska (104 osôb v roku 2022, 103 v roku 2021) a štvrtú najpočetnejšiu skupinu občania Poľskej republiky (95 osôb v roku 2022, 72 v roku 2021). Celkovú skladbu štátnej príslušnosti stíhaných cudzincov na území Slovenskej republiky dokumentuje **tabuľka II.5.1.3**.

V roku 2022 cudzinci, ktorí páchali trestnú činnosť na území Slovenskej republiky boli vo vyššej miere občanmi štátov susediacich so Slovenskou republikou, prípadne štátov, ktorých občania dochádzajú na územie Slovenskej republiky za prácou.

Pokiaľ ide o charakter trestnej činnosti páchanej cudzincami na území Slovenskej republiky, najpočetnejšiu skupinu tvoria trestné činy proti majetku (krádež, poškodzovanie cudzej veci, neoprávnené vyrobenie a používanie platobného prostriedku a podvod). Z hľadiska počtu nasledujú trestné činy všeobecne nebezpečné a proti životnému prostrediu (najmä trestný čin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky, zaznamenaný bol aj trestný čin pytlactva), trestné činy proti rodine a mládeži (najmä zanedbanie povinnej výživy), trestné činy proti poriadku vo verejných veciach (falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky, prevádzkačstvo a marenie výkonu úradného rozhodnutia), trestné činy proti životu a zdraviu (usmrtenie, ublíženie na zdraví a nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi) a trestné činy proti slobode a ľudskej dôstojnosti (najmä porušovanie domovej slobody).

5.2. Odovzdanie trestného konania do cudziny a preberanie trestného konania z cudziny (vrátane odovzdania a preberania trestných oznámení do cudziny a z cudziny)

5.2.1. Odovzdané trestné stíhania

V roku 2022 bol zaznamenaný pokles o sedem odovzdaných trestných stíhaní do cudziny podľa § 529 Trestného poriadku oproti roku 2021. Celkovo bolo odovzdaných 16 trestných stíhaní (**tabuľka II.5.2.1**).

5.2.2. Odovzdané trestné oznámenia

V roku 2022 bolo do cudziny odovzdaných 250 trestných oznámení podľa čl. 21 ods. 1 Európskeho dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach z 20. apríla 1959, § 196 ods. 4 Trestného poriadku a čl. 17 ods. 1 a 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV.

V priamom právnom styku bolo z uvedeného počtu trestných oznámení odovzdaných do cudziny krajskými prokuratúrami a okresnými prokuratúrami 224 trestných oznámení (256 trestných oznámení v roku 2021). Počet odovzdaných

trestných oznámení podľa územných obvodov jednotlivých krajských prokuratúr dokumentuje **tabuľka II.5.2.2.**

Počet trestných konaní (trestných stíhaní a trestných oznámení) odovzdaných do cudziny v roku 2022 sa v porovnaní s rokom 2021 výrazne nezmenil a prehľad o ich počtoch je uvedený v **tabuľke II.5.2.3.**

V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa nezmenila ani skladba trestných činov spáchaných cudzincami, ktorých trestné veci boli odovzdané do cudziny. Z majetkovej trestnej činnosti prevládali trestné činy krádeže, podvodu a sprenevery a z trestných činov proti rodine a mládeži to bol trestný čin zanedbania povinnej výživy. V nízkom počte bola evidovaná aj trestná činnosť súvisiaca s prechovávaním drog a iné trestné činy.

5.2.3. Prevzaté trestné stíhania

V roku 2022 bolo z cudziny prevzatých 13 trestných stíhaní, z toho v priamom právnom styku deväť trestných stíhaní (13 trestných stíhaní v roku 2021). Prehľad o počte prevzatých trestných stíhaní podľa obvodov krajských prokuratúr je zaznamenaný v **tabuľke II.5.2.4.**

5.2.4. Prijaté trestné oznámenia

Od cudzích justičných orgánov bolo v roku 2022 prijatých 235 trestných oznámení na občanov Slovenskej republiky, z toho v priamom právnom styku bolo z cudziny okresnými prokuratúrami a krajskými prokuratúrami prijatých 223 trestných oznámení (273 trestných oznámení v roku 2021), čo je prehľadne uvedené podľa obvodov krajských prokuratúr v **tabuľke II.5.2.5.**

Evidovaný bol mierny pokles trestných konaní prevzatých z cudziny (trestných stíhaní a trestných oznámení) v porovnaní s rokom 2021. Prehľad o ich počte je zaznamenaný v **tabuľke II.5.2.6.**

Skladba trestnej činnosti spáchanej občanmi Slovenskej republiky v cudzine sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom nezmenila. Najviac prevzatých trestných konaní sa týkalo trestných činov proti majetku ako sú krádež, podvod, sprenevera a neoprávnené vyrobenie a používanie platobného prostriedku, elektronických peňazí alebo inej platobnej karty a trestných činov proti rodine a mládeži, najmä zanedbania povinnej výživy.

5.3. Medzinárodná právna pomoc v trestných veciach

Justičná spolupráca s inými štátmi v oblasti právnej pomoci sa vykonáva na základe mnohostranných a dvojstranných medzinárodných zmlúv, prípadne na základe princípu faktickej reciprocity.

Úkony právnej pomoci sú na území Slovenskej republiky vykonávané na základe ustanovení mnohostranných alebo dvojstranných medzinárodných zmlúv a vnútroštátnej právnej úpravy. Postup justičných orgánov je vnútroštátne upravený predovšetkým v ustanoveniach piatej časti Trestného poriadku a v zákone č. 236/2017

Z. z. o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 150/2022 Z. z. (ďalej len „zákon o európskom vyšetrovacom príkaze“), ktorým bola do právneho poriadku Slovenskej republiky transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/41/EÚ z 3. apríla 2014 o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach (ďalej len „smernica Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach“). Najmä týmto právnym nástrojom je realizovaný právny styk so štátmi Európskej únie, cieľom ktorého je zabezpečenie dôkazu pre trestné konanie. Smernicu Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach transponovali všetky členské štáty Európskej únie s výnimkou Dánskeho kráľovstva a Írskej republiky.

Podľa Trestného poriadku je na vybavenie právnej pomoci príslušná okresná prokuratúra, v obvode ktorej má byť úkon vykonaný. Zákon o európskom vyšetrovacom príkaze zmenil vecnú príslušnosť prokuratúry na vykonanie úkonov právnej pomoci a upravil ju v prospech krajskej prokuratúry.

V oblasti justičnej spolupráce nastala od 1. januára 2021 zmena v dôsledku vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie. Styk justičných orgánov, ktorý sa v oblasti právnej pomoci realizoval na základe právnych aktov Európskej únie, je aktuálne vykonávaný v súlade s ustanoveniami Dohody o obchode a spolupráci medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

V oblasti právnej pomoci je v posledných rokoch zaznamenaný nárast počtu žiadostí o vydanie európskeho zatýkacieho rozkazu.

Právna pomoc sa v nasledujúcej časti rozdeľuje na pasívnu právnu pomoc, ktorou sa rozumie vykonávanie úkonov v trestných veciach slovenskými orgánmi na území Slovenskej republiky na základe žiadostí cudzozemských justičných orgánov a aktívnu právnu pomoc, ktorou sa rozumie vykonávanie takýchto úkonov v cudzine na základe žiadostí slovenských justičných orgánov. Právny styk s tými štátmi, s ktorými to mnohostranné alebo dvojstranné zmluvy umožňujú, bol aj v roku 2022 realizovaný priamo prokurátormi okresných prokuratúr a krajských prokuratúr. Možnosti priameho právneho styku sú na základe rovnakých zmlúv využívané aj v rámci pasívnej právnej pomoci. Pri európskych vyšetrovacích príkazoch sa uskutočňuje právny styk priamou formou.

5.3.1. Pasívna právna pomoc

V roku 2022 bolo na jednotlivé prokuratúry, vrátane Generálnej prokuratúry, doručených spolu 1 158 žiadostí o právnu pomoc (1 433 žiadostí v roku 2021). Klesajúci trend žiadostí doručených z cudziny možno pozorovať od roku 2020 (1 650 žiadostí v roku 2020).

Žiadosti o právnu pomoc sú zasielané slovenským orgánom len tretími štátmi a štátmi Európskej únie, ktoré do svojho právneho poriadku netransponovali smernicu Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach, ale aj štátmi Európskej únie, ktoré ju síce transponovali, avšak predmetom takej žiadosti je úkon, ktorý nemožno považovať za dôkaz (napríklad doručenie,

zaistenie výnosu z trestnej činnosti, preštudovanie spisového materiálu po skončení vyšetrovania a podobne). Predmetom právnej pomoci vo väčšine prípadov je zabezpečenie dôkazu, ktorý sa nachádza na území iného štátu Európskej únie, na čo slúži práve európsky vyšetrovací príkaz.

Na vybavenie žiadostí o právnu pomoc cudzozemských justičných orgánov sú príslušné okresné prokuratúry a na vybavenie európskych vyšetrovacích príkazov krajské prokuratúry. V **tabuľke II.5.3.1.1.** k celkovému nápadu žiadostí na krajské prokuratúry sú osobitne zohľadnené žiadosti o právnu pomoc, ktoré boli vybavované v priamom právnom styku. Nápad žiadostí o právnu pomoc z cudziny podľa dožadujúcich štátov je uvedený v **tabuľke II.5.3.1.2.** Na ich základe bolo zrealizovaných 972 úkonov právnej pomoci (1 307 úkonov v roku 2021). Sledované boli len úkony uvedené v **tabuľke II.5.3.1.3.** Predmetom žiadostí o právnu pomoc boli predovšetkým výsluchy obvinených, svedkov a poškodených a doručovanie písomností osobám na území Slovenskej republiky. Cudzozemské orgány najčastejšie žiadali o zabezpečenie rôznych listín, údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, údajov tvoriacich predmet bankového tajomstva a počítačové údaje. Na základe európskych vyšetrovacích príkazov cudzích štátov bolo vykonaných 1 677 úkonov (1 964 úkonov v roku 2021).

Pri zaistení majetku je zaznamenaný rastúci trend. Zaistenie majetku je realizované predovšetkým podľa zákona č. 650/2005 Z. z. o vykonaní príkazu na zaistenie majetku alebo dôkazov v Európskej únii a o zmene a doplnení zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok a zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje vnútroštátny postup orgánov aj pri výkone nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1805 zo 14. novembra 2018 o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu. V ostatných prípadoch, ak je dožadujúcim štátom štát, ktorý nie je členským štátom Európskej únie, sa postupuje podľa príslušných ustanovení piatej hlavy Trestného poriadku. Žiadosti sa týkajú najmä zaistenia finančných prostriedkov na účtoch vedených finančnými inštitúciami na území Slovenskej republiky, obchodných podielov v obchodných spoločnostiach alebo zaistenia nehnuteľnosti ako náhradnej hodnoty za výnos z trestnej činnosti, prípadne zaistenia hnutelých vecí, najčastejšie motorových vozidiel alebo výpočtovej techniky. Účelom zaistenia je následná konfiškácia zaisteného majetku. V prípadoch, v ktorých neboli v roku 2022 žiadosti o právnu pomoc týkajúce sa zaistenia majetku zrealizované, sa tak stalo výlučne z dôvodu zrušenia bankového účtu pred doručením žiadosti alebo nedostatku finančných prostriedkov na bankovom účte. Prehľad zaistenia majetku v konaniach vedených pre všetky trestné činy, s výnimkou trestného činu legalizácie výnosu z trestnej činnosti, je uvedený v **tabuľke II.5.3.1.4.**

Na úkonoch právnej pomoci sa v roku 2022 v Slovenskej republike zúčastnili aj prokurátori iných štátov, napríklad z Poľskej republiky a Švajčiarskej konfederácie, ale aj cudzozemské policajné zložky a obhajcovia.

Žiadosti o právnu pomoc sú vybavované príslušnými prokurátormi prevažne v celom rozsahu. Pokiaľ v roku 2022 došlo k ich čiastočnému vybaveniu, prípadne vráteniu dožadujúcemu štátu bez vybavenia, stalo sa tak z objektívnych dôvodov ako napríklad pre neznáme miesto pobytu osoby, uvádzanie fiktívnej adresy sídla právnickej osoby, ktorej sa úkon právnej pomoci týkal, či nestotožnenie osoby

na základe údajov obsiahnutých v žiadosti o právnu pomoc alebo z dôvodu problémov pri zabezpečení jej účasti na úkone. Ďalším dôvodom boli nedostatočne alebo nejasne vyplnené formuláre európskych vyšetrovacích príkazov, nedoplnenie žiadosti zo strany cudzieho justičného orgánu o údaje nevyhnutné na jej vybavenie alebo sa požadovali informácie operatívno-kriminálnej povahy, resp. boli žiadosti doručené správnymi orgánmi, nie justičnými orgánmi.

Efektívnu komunikáciu medzi justičnými orgánmi zabezpečujú kontaktné body (kontaktné osoby) Európskej justičnej siete a prokurátori pôsobiaci v Eurojuste. Bez poskytnutia ich súčinnosti by vybavenie právnej pomoci bolo nepochybne náročnejšie.

5.3.2. Európsky vyšetrovací príkaz (pasívne)

Európsky vyšetrovací príkaz sa realizuje len vo vzťahu k štátom, ktoré do svojho právneho poriadku transponovali smernicu Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach. Počet vybavených európskych vyšetrovacích príkazov je uvedený v **tabuľke II.5.3.2.1.** a ich nápad z cudziny podľa štátov pôvodu je uvedený v **tabuľke II.5.3.2.2.** Prehľad úkonov vykonaných na základe európskeho vyšetrovacieho príkazu, ktoré vybavovali krajské prokuratúry a úkonov vykonaných na základe žiadosti o poskytnutie súčinnosti inej krajskej prokuratúry sú uvedené v **tabuľke II.5.3.2.3.**

5.3.3. Aktívna právna pomoc

V roku 2022 prokuratúry požiadali cudzozemské justičné orgány o poskytnutie právnej pomoci v 1 796 veciach (2 066 vecí v roku 2021). Vysoký počet žiadostí je naďalej zasielaný do susediacich štátov a aj do Spojených štátov amerických, kde sídlia poskytovatelia informačno-technologických služieb, ktoré sú páchatelmi využívané na páchanie trestnej činnosti s využitím počítačového systému. Obsahom týchto žiadostí je predovšetkým zabezpečenie obsahových a prevádzkových počítačových údajov. Problematike počítačovej kriminality sa správa venuje v časti II. v bode 5.3.5. K vyššiemu počtu žiadostí nepochybne prispelo aj už spomenuté vystúpenie Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie, v dôsledku čoho už nie je možné britské orgány žiadať o právnu pomoc zaslaním európskeho vyšetrovacieho príkazu.

V celkovom počte žiadostí o právnu pomoc sú zahrnuté i žiadosti o právnu pomoc vypracované prokurátormi medzinárodného odboru v trestných veciach, v ktorých vykonáva dozor Úrad špeciálnej prokuratúry alebo trestný odbor. Nápad všetkých žiadostí o právnu pomoc do cudziny je uvedený v **tabuľke II.5.3.3.1.** a počet žiadostí podľa dožiadaných štátov v **tabuľke II.5.3.3.2.**

Na základe týchto žiadostí bolo vykonaných 1 847 úkonov právnej pomoci (1 811 úkonov v roku 2021). Hodnotené boli len úkony uvedené v **tabuľke II.5.3.3.3.** Okrem nich bolo predmetom žiadostí predovšetkým zabezpečenie rôznych listín, údajov z policajných a justičných databáz, údajov tvoriacich predmet bankového tajomstva, uchovanie a vydanie počítačových údajov a informácií o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke.

5.3.4. Európsky vyšetrovací príkaz (aktívne)

Ďalších 2 328 úkonov bolo vykonaných na základe európskeho vyšetrovacieho príkazu (2 704 úkonov v roku 2021) a len niektoré z nich boli sledované pre štatistické účely. Rozsah úkonov, ktoré možno realizovať na základe žiadosti o právnu pomoc alebo európskeho vyšetrovacieho príkazu je však podstatne širší. Počet vybavených európskych vyšetrovacích príkazov je uvedený v **tabuľke II.5.3.4.1.**, počet európskych vyšetrovacích príkazov podľa vykonávajúcich štátov je uvedený v **tabuľke II.5.3.4.2.** (uvádzané sú len štáty, ktoré do svojho právneho poriadku transponovali smernicu Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach) a prehľad sledovaných úkonov právnej pomoci z cudziny v **tabuľke II.5.3.4.3.**

Účasť prokurátorov na úkonoch vykonávaných v cudzine v roku 2022 bola zaznamenaná v jednom prípade. Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry sa zúčastnil na vykonaní domovej prehliadky vo Švajčiarskej konfederácii.

Žiadosti o právnu pomoc sú vybavované príslušnými cudzozemskými justičnými orgánmi v celom rozsahu. K nevybaveniu žiadostí dochádza z objektívnych dôvodov, napríklad z dôvodu neznámeho pobytu osoby. V niektorých prípadoch úkony právnej pomoci vykonané boli, avšak bez dodržania zákonných procesných postupov požadovaných slovenskými justičnými orgánmi, čo malo za následok ich nepoužiteľnosť v trestnom konaní.

Vybavenie žiadosti o právnu pomoc je pomerne zdĺhavé a výlučne závisí od aktivity cudzozemského justičného orgánu. Nie je výnimkou, že žiadosť je vybavovaná aj počas obdobia dlhšieho ako jeden rok, a to najmä v prípade štátov, ktoré nie sú členskými štátmi Európskej únie. Ide najmä o žiadosti zaslané Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska, Spojeným štátom americkým, Írskej republike a Kanade, čo zrejme súvisí s vysokým počtom žiadostí, ktoré sú týmto štátom zasielané a s ich odlišným právnym systémom. Extrémnym príkladom sú štáty Afriky a niektoré štáty Ázie, v prípade ktorých vybavenie právnej pomoci trvá aj niekoľko rokov a na rýchlosť ich vybavenia má aktivita medzinárodného odboru minimálny efekt.

K zrýchleniu zabezpečovania dôkazov z cudziny výrazne prispela kodifikácia európskeho vyšetrovacieho príkazu, ktorý umožňuje priamu formu komunikácie medzi vydávajúcim a vykonávajúcim justičným orgánom a vyhotovuje sa s použitím jednotného formulára. Žiadané úkony sa vykonávajú v primeraných lehotách. Lehoty zabezpečenia dôkazov boli príkazom skrátené na niekoľko týždňov, niekedy mesiacov. Príkladom mimoriadne dobrej spolupráce je Česká republika, kde sú európske vyšetrovacie príkazy vybavované v priemere do dvoch mesiacov. V tejto súvislosti je potrebné oceniť aj aktivitu národného zastúpenia v Eurojuste, ktoré výrazne urýchľuje justičnú spoluprácu zabezpečením komunikácie s justičnými orgánmi dožiadaného (vykonávajúceho) štátu.

5.3.5. Počítačová kriminalita

Počítačová kriminalita predstavuje v prevažnej miere trestnú činnosť s cezhraničným prvkom. Jej preukazovanie je zložité aj z dôvodu nevyhnutnosti zabezpečovania najmä elektronických dôkazov mimo územia Slovenskej republiky.

Potvrdzujú to aj viaceré trestné veci analyzované vo vnútroštátnom hodnotení problematiky počítačovej kriminality. Medzinárodná justičná spolupráca sa tak stala súčasťou takmer každej trestnej veci v oblasti počítačovej kriminality.

Počítačová kriminalita nie je doposiaľ záväzne definovaná žiadnym medzinárodným právnym aktom. Aj táto skutočnosť odôvodňuje potrebu vyhodnocovania žiadostí o právnu pomoc a európskych vyšetrovacích príkazov v rámci Európskej únie nie podľa konkrétnych trestných činov, ale vo vzťahu k trestnej činnosti spáchanej s použitím počítačových systémov alebo zameraných proti nim alebo súvisiacej s virtuálnou menou.

Pokračujúca digitalizácia a rozvoj technológií má svoj odraz aj v rámci trestnej činnosti, ktorá sa naďalej presúva do virtuálneho priestoru. Prispel k tomu rozvoj elektronických komunikačných platforiem, vrátane sociálnych sietí, rozvoj elektronického obchodu, presun komunikácie na sociálne siete a pseudoanonymita, ktorú poskytuje virtuálny priestor. Nedostatky v oblasti zabezpečenia telekomunikácií umožňujú podvodné volania zo zahraničia tak, že volajúci sa javí ako používateľ zo Slovenskej republiky. Aj z uvedených dôvodov efektívne postihovanie a preukazovanie počítačovej kriminality predstavuje zložitý proces a je mimoriadne náročné. Nevyhnutnosť zabezpečovania elektronických dôkazov, najmä cezhranične, sa týka všetkých trestných činov, ktoré sú vo vysokej miere páchané aj prostredníctvom počítačových systémov, prípadne s ich využitím na komunikáciu.

Vzostup počítačovej kriminality potvrdzujú aj počty žiadostí zaslaných v rámci medzinárodnej justičnej spolupráce. V roku 2022 ich bolo do cudziny zaslaných 632, čo je o 152 žiadostí viac ako v roku 2021 a o 274 žiadostí viac ako v roku 2020 (480 žiadostí v roku 2021, 358 žiadostí v roku 2020). Nárast počtu žiadostí bol zaznamenaný aj v pasívnej oblasti. Zvýšil sa zo 129 žiadostí v roku 2021 na 154 žiadostí v roku 2022.

Fenomén počítačovej kriminality v rámci medzinárodnej justičnej spolupráce sa podľa dát v súčasnosti javí ako nerovnomerne zasahujúci rôzne časti Slovenskej republiky. V rámci aktívnej právnej pomoci sú v oblasti počítačovej kriminality najviac zaťažené prokuratúry v obvodoch Krajskej prokuratúry v Prešove (202 žiadostí), Krajskej prokuratúry v Bratislave (128 žiadostí) a Krajskej prokuratúry v Košiciach (90 žiadostí).

V pasívnej právnej pomoci sú v hodnotenej oblasti najviac zaťaženými prokuratúry v obvodoch Krajskej prokuratúry v Bratislave (106 žiadostí) a Krajskej prokuratúry v Košiciach (40 žiadostí). V ostatných obvodoch krajských prokuratúr neboli v pasívnej forme evidované žiadne žiadosti alebo bol ich počet nepatrný (jedna až tri žiadosti). Pri pasívnej právnej pomoci možno poukázať na legislatívnu disproporciu vo vzťahu k členským štátom Európskej únie uplatňujúcim európske vyšetrovacie príkazy, keď vybavovanie žiadostí o urýchlené uchovanie uložených počítačových údajov patrí do pôsobnosti okresných prokuratúr, avšak sprístupnenie tých istých dôkazov na základe európskych vyšetrovacích príkazov patrí do pôsobnosti krajských prokuratúr. Bolo by vhodné určiť pôsobnosť prokuratúry pre sprístupnenie tohto druhu dôkazov jednotne.

V roku 2022 bol v porovnaní s rokom 2021 na Okresnej prokuratúre Bratislava I zaznamenaný nárast žiadostí o právnu pomoc aktívnej aj pasívnej formy až o 325%.

Počty žiadostí o právnu pomoc zaslaných do konkrétnych štátov týkajúcich sa trestných činov spáchaných prostredníctvom počítačových systémov sú uvedené v **tabuľke II.5.3.5.1.** a v **tabuľke II.5.3.5.2.**

Dôkazy sú v tejto oblasti primárne zabezpečované na základe Dohovoru o počítačovej kriminalite a mechanizmu vytvoreného smernicou Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach. Vo väčšine prípadov sa postupuje podľa čl. 29 Dohovoru o počítačovej kriminalite, ktorý umožňuje urýchléné uchovanie uložených počítačových údajov.

Žiadosti o poskytnutie počítačových údajov sú posielané predovšetkým do Spojených štátov amerických (197 žiadostí), v ktorých sídlia najväčší poskytovatelia služieb elektronických komunikácií, ako napríklad spoločnosti Meta Platforms, Inc., Google LLC, Yahoo Inc., WhatsApp Inc., Snap Inc., Microsoft Corporation a podobne. Trestná činnosť je páchaná aj prostredníctvom platforiem a sociálnych sietí, akými sú Facebook, Instagram, WhatsApp, Snapchat, Viber, TikTok a ďalšie.

Aj v roku 2022 boli žiadosti o právnu pomoc súvisiace s počítačovou kriminalitou realizované najmä v trestných veciach vedených za majetkovú trestnú činnosť. Išlo o rôzne podvodné konania, kde sa k už známym spôsobom ich páchania, najmä zo strany predávajúceho, pridali aj podvodné konania na strane kupujúceho, a to napríklad na internetových inzertných portáloch. Evidované boli znovu aj prípady prienikov páchatel'ov do elektronickej komunikácie rôznych obchodných spoločností, v rámci ktorej páchatel' modifikoval platobné údaje predávajúceho, v dôsledku čoho kupujúcu spoločnosť uviedol do omylu v tom, že uhradza faktúry na účet predávajúceho, avšak platby boli zaslané na páchatel'om modifikované účty. Evidované boli opäť aj podvodné konania známe ako „romance scam“ alebo „love scam“, napríklad konania páchatel'ov vydávajúcich sa za príslušníkov americkej armády, ktorí nadviazali s obeťami online komunikáciu cez rôzne platformy, získali si ich dôveru a podvodnými praktikami od nich vylákali peňažné prostriedky, ktorých vrátenie prisľúbili po príchode za obeťou do Slovenskej republiky. Zaznamenané boli aj prípady s falošnými policajtmi či bankármi alebo pôžičkami, ktorých cieľom bolo podvodné vylákание finančných prostriedkov. Vzrástol aj počet podvodných konaní pri investovaní do virtuálnej meny. Vo veľkom rozsahu sa zabezpečovanie dôkazov vzťahovalo na trestnú činnosť súvisiacu s detskou pornografiou vo všetkých jej formách, ale aj súvisiacu s vydieraním, neoprávneným vyrobením a používaním platobného prostriedku, krádežami, neoprávneným zásahom do počítačového systému, ohováraním, porušovaním autorského práva alebo legalizáciou výnosu z trestnej činnosti.

Predmetom žiadostí cudzích justičných orgánov o právnu pomoc bolo zabezpečenie užívateľských údajov ako napríklad meno, priezvisko, obchodný názov, adresa, telefónne číslo, emailová adresa, platobné údaje, IP adresa (adresa počítača) a podobne, teda údaje nevyhnutné na identifikáciu používateľa. Okrem toho boli predmetom žiadostí aj prevádzkové údaje, lokalizačné údaje, ako aj obsah komunikácie, pričom rozsah dostupných údajov sa líšil podľa povahy služby a jej

poskytovateľa, ale aj údaje tvoriace predmet bankového tajomstva, rôzne listiny, vykonanie domovej prehliadky či výsluchy osôb.

Prokurátori medzinárodného odboru pri vykonávaní slovenských žiadostí o právnu pomoc, najmä v oblasti detskej pornografie, museli žiadať doplňujúce informácie, aby boli splnené požiadavky právneho poriadku Spojených štátov amerických. V roku 2022 došlo v dôsledku rozhodovacej činnosti súdov Spojených štátov amerických ku komplikáciám pri zabezpečovaní dôkazov v súvislosti s detskou pornografiou, keďže došlo k obmedzeniu typov materiálov, ktoré sú za detskú pornografiu považované.

Permanentná komunikácia prokurátorov medzinárodného odboru s partnerským ústredným justičným orgánom umožňuje, okrem iného, aj prostredníctvom Vnútroštátnej siete prokurátorov na boj proti počítačovej kriminalite sprístupňovanie aktuálnych poznatkov, ktoré majú vplyv na vybavovanie žiadostí prokurátorov v danej oblasti orgánmi Spojených štátov amerických. Pozitívnym príkladom spolupráce je úspešné riešenie problému s uplatňovaním kritéria „de minimis“ orgánmi Spojených štátov amerických, kde v mnohých prípadoch trestné činy, za ktoré sa žiada právna pomoc, nie sú dostatočne závažné z hľadiska ich právneho poriadku. V prípade podvodov spáchaných s rovnakým modus operandi sa na základe intenzívnej komunikácie podarilo dosiahnuť realizáciu žiadostí o právnu pomoc, ktoré boli pôvodne odmietnuté alebo ktoré by neboli realizované.

V oblasti medzinárodnej justičnej spolupráce sa viac objavoval fenomén virtuálnych mien, napríklad v kontexte podvodov súvisiacich s investovaním do virtuálnych mien, ale aj pri inej trestnej činnosti. Viacerí globálni poskytovatelia služieb virtuálnych mien však nemajú fyzické sídlo, prípadne nie je zrejmé, do ktorého štátu adresovať žiadosť o právnu pomoc. Z uvedeného dôvodu Vnútroštátna sieť prokurátorov na boj proti počítačovej kriminalite nadviazala komunikáciu so zástupcom spoločnosti Binance, ktorý členov siete informoval o možnostiach spolupráce a títo zdieľali informácie s ostatnými prokurátormi. V rámci medzinárodnej justičnej spolupráce bolo nevyhnutné aj zabezpečenie dôkazov od spoločností Coinbase, Kraken, KuCoin a ďalších vo vzťahu k rôznym virtuálnym menám, ako sú Bitcoin, Ethereum a v jednom prípade DIBaCOIN. Predmetom žiadostí boli údaje o disponentoch peňaženiek, údaje týkajúce sa transakcií, ale aj zaistenie hodnoty na týchto peňaženkách.

Kriminalita súvisiaca s virtuálnymi menami zvyšuje nároky na odbornosť policajtov i prokurátorov. Pre slovenské policajné orgány je nevyhnutné zabezpečenie trasovacieho nástroja potrebného na skúmanie transakcií virtuálnych mien. Ide o dlhodobý neriešený problém, ktorý má vplyv na efektivitu vyšetrovania aj medzinárodnú justičnú spoluprácu.

Medzinárodný odbor na základe žiadosti orgánov Spojených štátov amerických v roku 2022 vyhodnocoval efektivnosť medzinárodnej justičnej spolupráce v oblasti počítačovej kriminality a zabezpečovania elektronických dôkazov so Spojenými štátmi americkými za predchádzajúce roky. Boli identifikované nedostatky pri uplatňovaní mechanizmu urýchleného uchovania uložených počítačových údajov prokurátormi (spočívajúce najmä v podaní žiadosti o urýchlené uchovanie v neprimerane dlhej dobe po začatí trestného stíhania, hoci tento úkon slúži primárne na predchádzanie straty

dôkazov). Z úrovne medzinárodného odboru boli preto v roku 2022 poskytnuté podrobné objasnenia zistených nedostatkov a bol prijatý súbor opatrení na ich predchádzanie a elimináciu.

Pre aplikačnú prax bolo významné rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-724/19 zo 16. decembra 2021, ktorého podstatou je výklad čl. 2 písm. c) bod i) smernice Európskeho parlamentu a Rady o európskom vyšetrovacom príkaze v trestných veciach, ktorý bráni tomu, aby mal prokurátor právomoc vydať v prípravnej fáze trestného konania európsky vyšetrovací príkaz v zmysle tejto smernice na získanie údajov o prenose dát a polohe, týkajúcich sa telekomunikačnej prevádzky, ak v rámci podobného vnútroštátneho konania prijatie vyšetrovacieho opatrenia na účely prístupu k takýmto údajom patrí do výlučnej právomoci sudcu. Prokuratúra zaznamenala trestné veci, v ktorých príslušný súd odmietol vydať príkaz podľa § 116 Trestného poriadku pri vyžiadaní údajov o prenose dát a lokalizačných údajov ako podklad pre vydanie európskeho vyšetrovacieho príkazu.

Vzhľadom na ťažkosti s uplatňovaním právnej pomoci vo vzťahu k volatílnym dôkazom dochádza v rámci Európskej únie, Rady Európy, ako aj Organizácie spojených národov k významným legislatívnym iniciatívam. Druhý dodatkový protokol k Dohovoru o počítačovej kriminalite bol otvorený na podpis 12. mája 2022. Tento významný medzinárodný nástroj zefektívni medzinárodnú spoluprácu a umožní aj priamu cezhraničnú spoluprácu s poskytovateľmi služieb v cudzine.

Do prijatia a implementácie nových medzinárodných a európskych nástrojov bude potrebné zvážiť aj možnosti priamej cezhraničnej spolupráce s poskytovateľmi elektronických komunikačných služieb či služieb virtuálnej meny pri zabezpečovaní niektorých dôkazov, vrátane zmeny vnútroštátnej právnej úpravy.

5.3.6. Uznávacie konanie

V roku 2022 napadlo spolu 136 vecí v súvislosti s konaním o uznaní a výkone cudzieho rozhodnutia, čo v porovnaní s rokom 2021 predstavuje pokles o 36 vecí (172 vecí v roku 2021). Cudzie rozhodnutia na uznanie boli zasielané v najvyššom počte z Českej republiky (49), ďalej nasledovali rozhodnutia z Rakúskej republiky (33), zo Spolkovej republiky Nemecko (14), z Maďarska (12), Poľskej republiky (deväť), Holandského kráľovstva (osem), Belgického kráľovstva (dve), Švédskeho kráľovstva (dve) a z Lotyšskej republiky (dve) a po jednom rozhodnutí z Chorvátskej republiky, Slovinskej republiky, Talianskej republiky, Rumunska a Dánskeho kráľovstva.

Z celkového počtu 136 vecí sa 91 týkalo konaní o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii podľa zákona č. 549/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody v Európskej únii a o zmene a doplnení zákona č. 221/2006 Z. z. o výkone väzby v znení neskorších predpisov. Druhým najpočetnejším, bolo konanie o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii podľa zákona č. 183/2011 Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí o peňažnej sankcii v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (35 vecí). V rámci konania o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá sankcia nespojená s odňatím slobody alebo probačné oprávnenie na účely dohľadu v Európskej únii bolo evidovaných 10 vecí podľa zákona č. 533/2011

Z. z. o uznávaní a výkone rozhodnutí, ktorými sa ukladá trestná sankcia nespojená s odňatím slobody alebo probačné opatrenie na účely dohľadu v Európskej únii v znení neskorších predpisov. V rámci uznávacieho konania podľa § 518 Trestného poriadku nebola v roku 2022 evidovaná žiadna trestná vec. Rovnako nebola evidovaná ani jedna trestná vec v súvislosti s konaním o uznávaní a výkone rozhodnutí podľa zákona č. 398/2015 Z. z. o európskom ochrannom príkaze v trestných veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona č. 161/2013 Z. z. o odovzdávaní, uznávaní a výkone rozhodnutí o opatreniach dohľadu ako náhrade väzby v Európskej únii v znení neskorších predpisov a ani podľa zákona č. 316/2016 Z. z. o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zo štatistických údajov vyplýva jednoznačná prevaha uznávacích konaní na základe právnych nástrojov Európskej únie. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch sa uznávacie nástroje v aplikačnej praxi v Európskej únii, s výnimkou uznania a výkonu nepodmienečných trestov odňatia slobody a peňažných sankcií, využívali len minimálne. Najčastejšie využívaným právnym nástrojom pre členské štáty Európskej únie je uznávacie konanie vo vzťahu k rozhodnutiam, ktorými sa ukladá trestná sankcia spojená s odňatím slobody. Jeho výhodou je najmä skutočnosť, že uznanie nie je vo väčšine prípadov podmienené súhlasom dotknutej osoby a najčastejšie je využívané najmä vo vzťahu k Českej republike a Rakúskej republike. Druhým často využívaným právnym nástrojom je uznávanie a výkon rozhodnutí o peňažných sankciách, ktorý bol v roku 2022 najviac uplatňovaný vo vzťahu k Spolkovej republike Nemecko, Poľskej republike a Holandskému kráľovstvu.

Rovnako, ako to bolo konštatované v minulom roku, je vo vzťahu k jednotlivým nástrojom vzájomného uznávania problematická predovšetkým roztrieštenosť právnej úpravy do viacerých zákonov s rôzne stanovenými pravidlami. Prínosným v tejto oblasti by bolo prijatie nového komplexného zákona o justičnej spolupráci v trestných veciach. Problémom je tiež rozdielnosť v právnych úpravách jednotlivých členských štátov, ktorú je často náročné prekenuť. Najčastejšie sa vyskytujúcimi aplikačnými problémami sú problémy v súvislosti s uznávaním rozhodnutí o peňažných sankciách, najmä posudzovanie obojstrannej trestnosti skutkov, ich nesprávne zaradenie do kategórií trestných konaní, pri ktorých sa trestnosť skutku nepreskúmava, alebo vágna formulácia konaní zakladajúcich porušenie pravidiel cestnej premávky, pri ktorých je problematické identifikovať, či vôbec došlo k porušeniu pravidiel cestnej premávky. Snaha o riešenie sporných problémov sa odzrkadľuje v rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie, ako aj v judikatúre slovenských súdov.

Prehľad vecí súvisiacich so vzájomným uznávaním príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1805 zo 14. novembra 2018 o vzájomnom uznávaní príkazov na zaistenie a príkazov na konfiškáciu je uvedený v II. časti v bode 5.3. týkajúcej sa aktívnej a pasívnej právnej pomoci. Prehľad počtu trestných vecí podľa právneho titulu na vykonanie uznávacieho konania a podľa štátov je uvedený v **tabuľke II.5.3.6.**

5.3.7. Spolupráca s Eurojustom

Agentúra Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (Eurojust) so sídlom v Haagu podporuje a posilňuje justičnú koordináciu a spoluprácu medzi

justičnými orgánmi zodpovednými za vyšetovanie a stíhanie závažnej trestnej činnosti, ktorá sa týka viac než jednej krajiny Európskej únie alebo si vyžaduje trestné stíhanie na spoločnom základe.

Eurojust pomáha členským štátom Európskej únie v boji proti závažnej trestnej činnosti páchanej vo viacerých členských štátoch tým, že koordinuje vyšetovania a trestné stíhanie zahŕňajúce aspoň dve krajiny, uľahčuje vybavenie žiadostí o justičnú spoluprácu, pomáha riešiť spory o právomoc, uľahčuje navrhovanie a uplatňovanie právnych nástrojov Európskej únie, ako sú napríklad európsky zatýkací rozkaz, príkaz na zaistenie a konfiškáciu a plní aj ďalšie úlohy podľa zákona a v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1727 zo 14. novembra 2018 o Agentúre Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (Eurojust) a o nahradení a zrušení rozhodnutia Rady 2002/187/SVV.

Okrem členských štátov spolupracuje Eurojust aj s viacerými tretími štátmi, ako aj s inými orgánmi a agentúrami Európskej únie, čo významne zvyšuje efektivitu justičnej spolupráce v boji proti závažnej organizovanej cezhraničnej trestnej činnosti.

V roku 2022 v súlade s platnou právnou úpravou, a to § 14 ods. 3 zákona č. 383/2011 Z. z. o zastúpení Slovenskej republiky v Eurojuste v znení zákona č. 316/2016 Z. z., ako aj pokynom generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 7/2015 z 27. augusta 2015, ktorým sa upravuje výmena informácií a spolupráca prokurátorov s národným členom zastupujúcim Slovenskú republiku v Eurojuste, sa spolupráca s Eurojustom zabezpečovala priebežne a táto je zo strany jednotlivých prokuratúr opakovane vysoko pozitívne hodnotená.

V roku 2022 zaznamenal národný člen zastupujúci Slovenskú republiku v Eurojuste celkový nápad 321 vecí vedených vo všetkých registroch (332 vecí v roku 2021).

V roku 2022 bol zaznamenaný mierny nárast nápadu vecí z prokuratúr a súdov v prípade žiadostí národného zastúpenia Slovenskej republiky o súčinnosť, a to o 10 vecí. Zo 120 napadnutých žiadostí o súčinnosť bolo 109 registrovaných z prokuratúr a 11 zo súdov a z Ministerstva spravodlivosti.

Národnými členmi iných členských štátov Európskej únie alebo z tretích štátov bolo v rámci Eurojustu proti Slovenskej republike zaevidovaných 111 vecí, čo je porovnateľné s rokom 2021. Prehľad celkového nápadu je uvedený v **tabuľke II.5.3.7.**

Aj v roku 2022 bolo viac vecí evidovaných justičnými orgánmi Slovenskej republiky proti cudzím štátom, ako bolo registrovaných cudzích vecí (žiadostí) proti justičným orgánom Slovenskej republiky. Najviac žiadostí o súčinnosť z prokuratúr bolo v roku 2022 adresovaných do Spolkovej republiky Nemecko (18 vecí). Z hľadiska počtu nasledujú Rakúska republika (15), Maďarsko (11) a zhodne po 10 vecí Francúzska republika, Španielske kráľovstvo a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska. Iné štáty Európskej únie a tretie štáty boli v roku 2022 požiadané slovenskou stranou o súčinnosť menej ako desaťkrát.

Najviac žiadostí o súčinnosť z prokuratúr tvoria aj v roku 2022 žiadosti v súvislosti s európskym vyšetovacím príkazom, ako je napríklad zabezpečenie

dodatočných informácií k európskym vyšetrovacím príkazom cudzích štátov, urýchlenie ich vybavenia v urgentných veciach alebo otázky týkajúce sa rozsahu ich aplikácie a podobne, a to v počte 58 vecí (55 vecí v roku 2021). Ďalej nasledujú žiadosti o súčinnosť v súvislosti so žiadosťami o právnu pomoc, a to 40 vecí (38 vecí v roku 2021), žiadosti o súčinnosť v súvislosti s vydaným európskym vyšetrovacím príkazom, a to deväť vecí (12 vecí v roku 2021), veci týkajúce sa jurisdikcie, zásady „ne bis in idem“ a odovzdávania trestného konania v počte päť vecí (12 vecí v roku 2021) a žiadosti o súčinnosť týkajúce sa zaistenia a konfiškácie v počte päť vecí (sedem vecí v roku 2021). Žiadosti o súčinnosť týkajúce sa iných právnych nástrojov boli v roku 2022 zastúpené v počte jednej až dvoch.

Najčastejšími trestnými činmi v rámci výkonu pôsobnosti Eurojustu boli aj v roku 2022 rôzne druhy podvodných konaní. Nasleduje legalizácia výnosu z trestnej činnosti, trestné činy proti životu a zdraviu, trestná činnosť páchaná organizovanou skupinou, drogová trestná činnosť, trestné činy proti finančným záujmom Európskej únie a počítačová trestná činnosť.

Eurojust zorganizoval v roku 2022 pre potreby prokurátorov Slovenskej republiky 12 koordinačných stretnutí (deväť stretnutí v roku 2021) a prokurátori Slovenskej republiky sa ako pozvaná strana zúčastnili na ďalších 19 koordinačných stretnutiach organizovaných Eurojustom (dve stretnutia v roku 2021).

5.3.8. Spoločné vyšetrovacie tímy

Slovenské zastúpenie v Eurojuste zostáva naďalej aktívne v oblasti kreovania spoločných vyšetrovacích tímov a poskytovania komplexného poradenstva pri využívaní grantu Eurojustu pre financovanie aktivít spoločných vyšetrovacích tímov. Vzhľadom na ukončenie obmedzení prijímaných v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19 mali slovenské justičné orgány v priebehu roku 2022 opätovne vytvorené podmienky na efektívnu spoluprácu v rámci pôsobenia v spoločných vyšetrovacích tímoch.

Slovenská republika uzatvorila v roku 2022 dohody o vytvorení ôsmich nových spoločných vyšetrovacích tímov (štyri dohody v roku 2021) a počet aktívnych spoločných vyšetrovacích tímov bol 15 v roku 2022 (16 spoločných vyšetrovacích tímov v roku 2021).

Eurojust registroval v roku 2022 požiadavku o financovanie vo vzťahu k siedmim spoločným vyšetrovacím tímom, ktorých jednou zo zmluvných strán bola Slovenská republika (15 žiadostí v roku 2021). Vo všetkých siedmich prípadoch bolo financovanie schválené (dve zamietnuté žiadosti v roku 2021). Celková suma pridelená spoločným vyšetrovacím tímom, ktorých jednou zo zmluvných strán bola Slovenská republika, bola 168 082 eur, z ktorej bolo vyčerpaných 29 217 eur, pričom Slovenská republika čerpala sumu vo výške 18 653 eur. Celkovo bolo Eurojustom financovanie pridelené 59 novým spoločným vyšetrovacím tímom.

Na podporu využívania spoločných vyšetrovacích tímov je zriadená Sieť národných expertov na spoločné vyšetrovacie tímy, ktorá každoročne organizuje ich stretnutie. V pozícii národných expertov zastupujú prokuratúru Slovenskej republiky

dve prokurátorky medzinárodného odboru a Policajný zbor Slovenskej republiky jeden zástupca.

Pôsobenie v spoločných vyšetrovacích tímoch hodnotia prokurátori vysoko pozitívne, a to najmä pre intenzívnu a operatívnu spoluprácu, efektívnu a rýchlu výmenu dôkazov a informácií, ktorú pôsobenie v spoločných vyšetrovacích tímoch umožňuje, čo prispieva k urýchleniu prípravného konania.

Dňa 30. mája 2022 bol Slovenskou republikou podpísaný Dodatok k Dohode o spoločnom vyšetrovacom tíme uzatvorenom medzi Litovskou republikou, Poľskou republikou a Ukrajinou vo veci vyšetrovania vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti spáchaných v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine. Dňom 30. mája 2022 do predmetného spoločného vyšetrovacieho tímu pristúpila Slovenská republika. Ide o veľmi špecifický spoločný vyšetrovací tím, a to nielen s prihliadnutím na jeho účel a činnosť, ale aj z hľadiska počtu jeho členov (sedem štátov, ide o doposiaľ najrozsiahljší spoločný vyšetrovací tím uzatvorený s podporou Eurojustu) a skutočnosti, že historicky prvýkrát je účastníkom zriadeného spoločného vyšetrovacieho tímu Medzinárodný trestný súd.

5.3.9. Európska justičná sieť

Európska justičná sieť je Sieť kontaktných bodov členských štátov pôsobiacich v trestnom konaní, ktorej neformálny charakter umožňuje zabezpečovanie a poskytovanie informácií rôzneho charakteru potrebných na ďalší procesný postup. V Slovenskej republike ju tvoria kontaktné body na Ministerstve spravodlivosti, kontaktné body prokuratúry, spravodajca pre Európsku justičnú sieť a národný spravodajca Európskej justičnej siete (zástupcovia Ministerstva spravodlivosti). Jej hlavným prínosom je urýchľovanie a zjednodušovanie priamej komunikácie medzi justičnými orgánmi v trestných veciach.

Sieť kontaktných bodov Európskej justičnej siete prokuratúry v roku 2022 tvorili v súlade s pokynom generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 6/2015 z 27. augusta 2015, ktorým sa upravuje činnosť Európskej justičnej siete na prokuratúre, kontaktné body jednotlivých krajských prokuratúr, a to jeden prokurátor pôsobiaci v obvode každej krajskej prokuratúry a dve prokurátorky medzinárodného odboru za Generálnu prokuratúru.

V roku 2022 sa po ukončení protipandemických opatrení opätovne konali obvyklé pracovné a plenárne zasadnutia Európskej justičnej siete, na ktorých sa zúčastňovali delegáti za každý členský štát. Obsahom rokovaní boli otázky a právne nástroje justičnej spolupráce a výmena skúseností k aktuálnym témam pri realizácii medzinárodnej justičnej spolupráce v trestných veciach.

Na dvoch plenárnych zasadnutiach v roku 2022, ktoré sa konali vo Francúzskej republike a v Českej republike, sa zúčastnili prokurátori Generálnej prokuratúry (kontaktné body). Sekretariát Európskej justičnej siete organizoval v roku 2022 jazykový kurz vo Fínskej republike, ktorého sa zúčastnil kontaktný bod Krajskej prokuratúry v Trnave.

Kontaktné body Európskej justičnej siete prokuratúry Slovenskej republiky v roku 2022 poskytli súčinnosť celkovo v 136 veciach (126 vecí v roku 2021), čo dokumentuje **tabuľka II.5.3.8**. Počet žiadostí slovenských kontaktných bodov Európskej justičnej siete o súčinnosť adresovaných cudzozemským kontaktným bodom výrazne prevyšuje počet žiadostí o spoluprácu, ktoré sú adresované z cudziny slovenským kontaktným bodom.

Aj v roku 2022 prevažnú časť žiadostí o súčinnosť tvorili žiadosti týkajúce sa zisťovania stavu realizácie európskeho vyšetrovacieho príkazu, prípadne urýchlenia jeho vybavenia. Ďalej to boli žiadosti o zistenie právnej úpravy iného štátu, žiadosti vo vzťahu k vydanému európskemu zatýkaciu rozkazu a žiadosti týkajúce sa odovzdaného trestného oznámenia. Zaznamenané boli aj žiadosti o súčinnosť v súvislosti so zaistením a konfiškáciou a v súvislosti s odovzdávaním odsúdených osôb.

Podstatná časť žiadostí o súčinnosť, rovnako ako v roku 2021, sa týkala majetkovej trestnej činnosti, ale evidované boli aj trestné činy proti životu a zdraviu, trestné činy proti rodine a mládeži, daňové trestné činy a počítačová trestná činnosť.

V roku 2022 sa najviac žiadostí o súčinnosť v aktívnej aj pasívnej rovine týkalo justičnej spolupráce s Maďarskom (18 vecí), nasledovali Francúzska republika a Spolková republika Nemecko (po 11 vecí), Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska (10 vecí), Poľská republika a Holandské kráľovstvo (po osem vecí), Talianska republika, Írska republika a Česká republika (po sedem vecí) a Španielske kráľovstvo (päť vecí). Spolupráca s inými štátmi bola realizovaná v počte menej ako päť vecí. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že prostredníctvom Európskej justičnej siete možno požiadať o súčinnosť nielen členské štáty Európskej únie, ale aj ďalšie štáty Európy, Ázie, Afriky a Južnej Ameriky, a to prostredníctvom prepojenia Európskej justičnej siete s inými sieťami (napríklad IPA2019, SEEPAG, EuroMed Justice, IberRed, WACAP a iné).

Spolupráca s kontaktnými bodmi Európskej justičnej siete iných štátov je zo strany slovenských kontaktných bodov hodnotená pozitívne, hoci tak ako v roku 2021, aj v roku 2022 sa vyskytli prípady, kedy kontaktný bod z iného štátu na žiadosť o súčinnosť nereagoval. Tradične úspešná spolupráca bola zaznamenaná s kontaktnými bodmi Európskej justičnej siete susediacich štátov (Česká republika, Maďarsko, Poľská republika). Kontaktné body Európskej justičnej siete komunikujú v cudzom jazyku, nie je potrebné zabezpečovať preklady textu, čo prispieva k hospodárnosti konania.

Informácie o dianí a činnosti Európskej justičnej siete sú zverejnené na jej webovej stránke a možno ich získať aj z priebežných správ o jej činnosti.

5.4. Extradíčné konanie

V rámci aktívnej extradície (vyžiadanie obvineného z cudziny) v roku 2022 podali prokurátori súdu osem návrhov na vydanie medzinárodného zatýkacieho rozkazu (11 návrhov v roku 2021), ktoré boli všetky súdom akceptované.

V piatich veciach nebolo miesto pobytu vyžadanej osoby známe, v jednej veci bol obvinený vyžiadaný z Belize, v jednej veci z Moldavskej republiky a v jednej veci z Ruskej federácie. Podľa štátnej príslušnosti boli v štyroch veciach obvinení občania Slovenskej republiky, v dvoch veciach občania Ukrajiny, v jednej veci bol obvineným občan Moldavskej republiky a v jednej veci bol obvineným občan s dvojším štátnym občianstvom Moldavskej republiky a Ruskej federácie.

Z hľadiska skladby trestnej činnosti dominovala majetková trestná činnosť.

V rámci pasívnej extradície (vydanie páchatel'a do cudziny na základe žiadosti cudzieho štátu) bolo v roku 2022 realizovaných 26 vecí (osem vecí v roku 2021).

Slovenskej republike bolo doručených osem medzinárodných zatýkacích rozkazov zo Srbskej republiky, šesť z Ruskej federácie, po dve zo Severného Macedónska a z Tureckej republiky, po jednom z Azerbajdžanskej republiky, Bieloruskej republiky, Iránskej islamskej republiky, Spojených arabských emirátov, Štátu Izrael, Tadžickej republiky, Ukrajiny a z roku 2021 bola prenesená do roku 2022 jedna vec z Thajského kráľovstva. V 16 veciach boli vyžiadané osoby na trestné stíhanie, v deviatich trestných veciach na výkon trestu odňatia slobody a v jednej veci zároveň na trestné stíhanie a na výkon trestu odňatia slobody.

V štyroch veciach boli osoby prepustené z predbežnej väzby z dôvodu nedoručenia extradičných materiálov štátom, ktorý žiadal o ich vydanie, v piatich veciach skončilo konanie povolením vydania vyžadanej osoby ministrom spravodlivosti. V týchto veciach došlo v roku 2022 k fyzickému odovzdaniu jednej vyžadanej osoby dožadujúcemu štátu.

V jednej veci bol podaný návrh na súd na vyslovenie prípustnosti vydania, v jednej veci návrh na vyslovenie neprípustnosti vydania. V týchto veciach nebolo v roku 2022 súdom rozhodnuté o návrhu prokurátora.

V 12 veciach nebolo extradičné konanie skončené v roku 2022 a v troch veciach skončilo inak. Z hľadiska skladby trestnej činnosti dominovala aj pri pasívnej extradícii majetková trestná činnosť.

5.5. Konanie o Európskom zatýkacom rozkaze

5.5.1. Postup slovenských orgánov ako orgánov štátu pôvodu

V roku 2022 podali prokurátori 37 návrhov na vydanie európskeho zatýkacieho rozkazu (49 návrhov v roku 2021). Vo všetkých veciach súdy návrhy akceptovali. V tejto súvislosti možno konštatovať pretrvávajúcu kvalitu návrhov na vydanie európskych zatýkacích rozkazov a dôsledné skúmanie zásady primeranosti.

Európsky zatýkací rozkaz z hľadiska analýz vykonaných v rámci Európskej únie predstavuje jeden z najefektívnejších nástrojov justičnej spolupráce. Je potrebné ho začať opätovne vo väčšej miere aktívne využívať tak, aby nedochádzalo k neúmernému predlžovaniu trestného konania z dôvodu neprítomnosti obvineného.

Z hľadiska štátnej príslušnosti osôb, na ktoré bol v sledovanom období vydaný európsky zatýkací rozkaz slovenskými súdmi, stále prevládajú európske zatýkacie rozkazy vydané na slovenských občanov.

Možno konštatovať, že skladba trestnej činnosti, za ktorú boli vydávané európske zatýkacie rozkazy, sa zásadnejšie nezmenila, dominovali majetkové trestné činy.

Vzhľadom na priemernú dĺžku trestného konania v Slovenskej republike a počet obvinených osôb, po ktorých sa pátra, je stále nedostatočný počet podávaných návrhov na ich vydanie.

Včasné vydanie európskeho zatýkacieho rozkazu má vplyv na celkovú dĺžku konania a v neposlednom rade aj na zachovanie podmienok na spravodlivý proces pri zabezpečovaní dôkazov a pri zachovaní zásady primeranosti.

Vážnejšie aplikačné problémy pri podávaní návrhov na vydanie európskych zatýkacích rozkazov prokurátormi neboli identifikované.

5.5.2. Postup slovenských orgánov ako vykonávajúcich justičných orgánov

Krajským prokuratúram ako slovenským vykonávajúcim justičným orgánom bolo v roku 2022 z cudziny doručených 106 európskych zatýkacích rozkazov (104 európskych zatýkacích rozkazov v roku 2021), z toho 59 európskych zatýkacích rozkazov sa týkalo vyžiadania osôb na trestné stíhanie a 47 európskych zatýkacích rozkazov na výkon trestu odňatia slobody (61 európskych zatýkacích rozkazov v roku 2021 na trestné stíhanie, 43 európskych zatýkacích rozkazov v roku 2021 na výkon trestu), v dvoch prípadoch bolo realizované dočasné odovzdanie. Zaťaženosť krajských prokuratúr je v rámci výkonu tejto agendy rozdielna, výrazne dominuje Krajská prokuratúra v Bratislave (43 vecí), ktorá niekoľkonásobne prevyšuje nápadom ostatné krajské prokuratúry. V porovnaní s rokom 2021 sa nápad v obvode viacerých krajských prokuratúr mierne znížil, v obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave sa naopak zvýšil na 43 vecí (29 vecí v roku 2021).

Skladba štátov žiadajúcich o vydanie osôb na základe európskeho zatýkacieho rozkazu zo Slovenskej republiky sa v porovnaní s rokom 2021 výraznejšie nezmenila. Najväčší počet bol doručený z Českej republiky a Rakúskej republiky. Iné štáty zaslali európsky zatýkací rozkaz na vykonanie do Slovenskej republiky v štatisticky nevýznamnom počte.

Doručené európske zatýkacie rozkazy sa z hľadiska štátnej príslušnosti vyžiadaných osôb týkali predovšetkým štátnych príslušníkov Slovenskej republiky, čo predstavuje pretrvávajúcu výraznú črtu konania o európskom zatýkacom rozkaze. Najviac ich je doručených do Slovenskej republiky na jej štátnych príslušníkov.

Z hľadiska skladby trestnej činnosti aj v roku 2022 dominovala majetková trestná činnosť, nasledovala daňová trestná činnosť a trestné činy proti životu a zdraviu, vo väčšej miere ako v minulosti trestné činy obchodovania s ľuďmi a prevádzachstva.

V rámci konania o európskom zatýkacom rozkaze aj v roku 2022 prokurátori rozhodli o väčšine doručených európskych zatýkacích rozkazov na základe súhlasu vyžiadanej osoby vo vlastnej kompetencii podľa § 21 zákona č. 154/2010 Z. z. o európskom zatýkacom rozkaze v znení neskorších predpisov. Rozhodnutia súdu predstavujú len približne tretinu celkovo vybavených (rozhodnutých) európskych zatýkacích rozkazov. Príslušné krajské sudy v týchto prípadoch rozhodli podľa návrhu prokurátora.

Aplikačné problémy neboli prokuratúrami avizované.

Prehľad nápadu európskych zatýkacích rozkazov podľa krajských prokuratúr je uvedený v **tabuľke II.5.5.1.**, počet európskych zatýkacích rozkazov doručených z cudziny v **tabuľke II.5.5.2.** a počet európskych zatýkacích rozkazov vydaných v Slovenskej republike v **tabuľke II.5.5.3.**

5.6. Justičná spolupráca vo veciach legalizácie výnosu z trestnej činnosti

Kvalitatívne posúdenie údajov v oblasti justičnej spolupráce vo veciach legalizácie výnosu z trestnej činnosti má osobitný význam pri určovaní cezhraničných aspektov hrozieb a zraniteľnosti Slovenskej republiky v uvedenej oblasti a je tiež dôležitým indikátorom preukázania efektívnosti podľa štandardov medzinárodnej organizácie pre boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu Finančnej akčnej skupiny (FATF – Financial Action Task Force) a Výboru expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL).

V roku 2022 sa znížil nápad žiadostí z cudziny, naopak, narástol počet žiadostí adresovaných prokurátormi do cudziny, čo je pozitívny ukazovateľ, ktorý odráža účinnosť opatrení prijatých v tejto oblasti a dôsledok zvýšenia celkového objemu stíhaných cezhraničných prípadov legalizácie výnosov z trestnej činnosti.

Cudzie justičné orgány požiadali slovenskú prokuratúru o právnu pomoc (pasívna právna pomoc) v 137 veciach legalizácie výnosov z trestnej činnosti (163 vecí v roku 2021). Až v 127 veciach išlo o realizáciu európskeho vyšetrovacieho príkazu. Vo väčšine prípadov vykonaných európskych vyšetrovacích príkazov bola dožadujúcim štátom Poľská republika (54 žiadostí), nasledovali Česká republika (21 žiadostí), Spolková republika Nemecko (19 žiadostí), Talianska republika a Holandské kráľovstvo po šesť žiadostí, Rakúska republika, Francúzska republika, Lotyšská republika, Portugalská republika po tri žiadosti, ostatné štáty zaslali po jednom európskom vyšetrovacom príkaze. Vzhľadom na geografické a podnikateľské prepojenie je zaujímavou skutočnosťou, že aj z Maďarska bol realizovaný len jeden európsky vyšetrovací príkaz.

Cudzie justičné orgány žiadali predovšetkým o poskytnutie údajov tvoriacich predmet bankového tajomstva, a to v 261 veciach (501 vecí v roku 2021), daňových údajov v 34 veciach, údajov tvoriacich predmet obchodného tajomstva v 33 veciach, iné listiny boli vyžiadané v 55 veciach a až v 40 veciach boli vyžiadané údaje z registra trestov. Výsluchy osôb boli vyžiadané v 104 veciach, domové prehliadky a prehliadky iných priestorov v štyroch veciach a počítačové údaje tiež v štyroch veciach. V jednej veci bolo predmetom dožiadania cezhraničné sledovanie a prenasledovanie osoby,

zaistenie veci ako dôkazu a jeho následné vydanie a bežným úkonom bolo doručovanie procesných písomností.

Z hľadiska predikatívnej trestnej činnosti išlo o prepierané výnosy pochádzajúce najmä z podvodnej činnosti a daňovej trestnej činnosti. Zaznamenané boli aj prípady autonómneho prania špinavých peňazí. Oproti predchádzajúcemu roku stúpol počet dožiadaní, v ktorých boli prepierané výnosy generované drogovou trestnou činnosťou (deväť žiadostí). Z pohľadu umiestnenia výnosov išlo až v 41 veciach o výnosy generované na území Poľskej republiky (50 vecí v roku 2021), v 25 veciach na území Spolkovej republiky Nemecko, v 18 veciach na území Českej republiky a na území Slovenskej republiky, v ôsmich veciach na území Holandského kráľovstva a na území Francúzskej republiky, v siedmich veciach na území Rakúskej a Talianskej republiky, v štyroch veciach na území Belgického kráľovstva a Portugalskej republiky, v troch veciach na území Lotyšskej republiky, Litovskej republiky a Írskej republiky. Na území ostatných štátov v piatich veciach na území Veľkej Británie a Severného Írska, v troch na Ukrajine, v dvoch v Spojených štátoch amerických, Hongkongu a Švajčiarskej konfederácii, ale napríklad aj Ruskej federácii, Katare, Austrálskom zväze. Výnosy sa prepierali v 49 veciach v Slovenskej republike (61 vecí v roku 2021), v 32 veciach v Poľskej republike, v 16 veciach v Českej republike, v štyroch veciach v Cyperskej republike, v troch veciach v Hongkongu, po dvoch veciach v Litovskej republike, Lotyšskej republike, Portugalskej republike, Bulharskej republike, Rakúskej republike, Tureckej republike, v Spojených arabských emirátoch a na Britských Panenských ostrovoch a Seychelách.

Slovenské justičné orgány v roku 2022 reálne vykonali zaistenie v prospech cudzích justičných orgánov vo veciach vedených za pranie špinavých peňazí celkovo v ôsmich veciach (z celkových 31 vecí cudzích žiadostí o zaistenie výnosov v Slovenskej republike) v celkovom rozsahu 1 985 926,32 eur, 72 720 USD, 25 524 472 502 AMD, 53 624 985 PLN, jeden obchodný podiel v hodnote 380 000 eur, jedna rekreačná chata a ďalšia nehnuteľnosť a jedno motorové vozidlo v celkovej hodnote 30 000 eur. Štyri žiadosti boli adresované z Francúzskej republiky, dve žiadosti z Poľskej republiky a po jednej žiadosti z Litovskej republiky, Arménskej republiky a zo Saudskej Arábie.

Za uvedenú trestnú činnosť nebol v roku 2022 realizovaný medzinárodný a ani európsky zatýkací rozkaz.

V dvoch veciach bolo prijaté trestné oznámenie z Českej republiky pre podozrenie z legalizácie výnosov z trestnej činnosti.

V prípade žiadostí slovenských justičných orgánov do cudziny (aktívna právna pomoc) sa odzrkadľuje trend posilňovania aspektov vnútroštátneho trestného stíhania legalizácie výnosov z trestnej činnosti. Slovenská republika požiadala o právnu pomoc v 89 veciach legalizácie výnosov z trestnej činnosti (68 vecí v roku 2021). Až v 68 veciach bol realizovaný európsky vyšetrovací príkaz. Najčastejším štátom bola Česká republika, a to v 15 veciach, Spolková republika Nemecko a Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska v deviatich veciach, Maďarsko v siedmich veciach, Španielske kráľovstvo v piatich veciach a Rakúska republika v štyroch veciach. Zaujímavou skutočnosťou v porovnaní s pasívnou pomocou je, že poľské justičné orgány boli požiadané o zabezpečenie dôkazov len v dvoch prípadoch.

Aj v prípade dožiadaní slovenských justičných orgánov zasielaných do cudziny boli predmetom žiadostí údaje tvoriace predmet bankového tajomstva a obchodného tajomstva, daňové údaje (66 vecí) a rôzne listinné dôkazy (12 vecí). V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide o rastúci trend. Celkovo v 141 veciach boli vyžiadané výsluchy osôb v procesnom postavení poškodených, obvinených, prípadne svedkov, čo predstavuje dvojnásobný počet žiadostí v porovnaní s rokom 2021. V troch veciach boli vyžiadané počítačové údaje a v dvoch zistenie a oznámenie údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke. Okrem toho medzi ďalšie úkony patrilo doručovanie procesných písomností.

Dominantnou predikatívnou trestnou činnosťou sú stále podvodné konania, nasledujú trestné činy sprenevery a krádeže.

Slovenské justičné orgány v roku 2022 požiadali cudzie justičné orgány o zaistenie výnosov z trestnej činnosti pre pranie špinavých peňazí celkovo v troch veciach (z celkových 18 žiadostí o zaistenie výnosov v cudzine). V roku 2021 nebola zaslaná ani jedna takáto žiadosť. Za tento druh trestnej činnosti bolo v prospech slovenských orgánov činných v trestnom konaní vykonané zaistenie výnosov z trestnej činnosti umiestnených v Českej republike, Spolkovej republike Nemecko a Litovskej republike vo výške 41 871,14 eur a 399,45 CZK (z celkového objemu zaistených výnosov v cudzine 68 354,28 eur, 1 443 226,12 CZK a ďalšie hnutelné veci). Z hľadiska predikatívnej trestnej činnosti išlo najmä o krádeže a podvodné konania.

Vo viacerých prípadoch sa už viedlo trestné stíhanie aj pre autonómne pranie špinavých peňazí, avšak údaje o súvisiacej predikatívnej trestnej činnosti stále signalizujú nízku závažnosť reálne stíhaných prípadov legalizácie výnosov z trestnej činnosti.

Ďalšie inštitúty právneho styku s cudzinou neboli v roku 2022 v aktívnej forme realizované.

Zo štatistických ukazovateľov vyplýva, že sa ustáľuje trend z predchádzajúceho obdobia v podobe umiestňovania výnosov z trestnej činnosti v Slovenskej republike generovaných v Poľskej republike. I naďalej je Slovenská republika viac využívaná subjektmi z Poľskej republiky ako tranzitný článok reťazca legalizácie, než finálna destinácia ich vykonania. Obdobne to platí vo vzťahu k Českej republike, Litovskej republike a Lotyšskej republike. Oproti minulým rokom pokračoval trend prepierania výnosov generovaných, resp. umiestňovaných na území Maďarska, ale aj Rakúskej republiky. Možno však konštatovať črtajúce sa znaky umiestňovania výnosov v mimoeurópskych destináciách. Avšak tieto tendencie úplne nekorešponujú s rozsahom aktívnej i pasívnej časti zaistenia výnosov za tento druh trestnej činnosti. Zo štatistických údajov vyplýva, že v prípade umiestnenia výnosov na slovenskom území je i naďalej Slovenská republika a jej finančný sektor využívaný zahraničnými subjektmi najmä ako tranzitný prvok mechanizmu prania špinavých peňazí, výnosy z trestnej činnosti sú vyvádzané najmä cez bankové nástroje do iných štátov, v limitovanej miere ostávajú k dispozícii na konečné použitie na slovenskom území, najviac v podobe ich umiestnenia do nehnuteľností. V dôsledku zintenzívnenia činnosti orgánov finančného vyšetrovania vykonávaného organizačnými zložkami polície je dôvodné predpokladať narastajúci trend v aktívnej časti danej oblasti prokurátorských činností.

ČASŤ III

ČINNOSŤ PROKURATÚRY V NETRESTNEJ OBLASTI A POZNATKY PROKURATÚRY O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI

1. Základné informácie o činnosti prokuratúry v netrestnej oblasti

Ústava v čl. 149 definuje postavenie prokuratúry ako ústredného orgánu verejnej moci a jej ústavnú pôsobnosť. V nadväznosti na tento článok ústavy upravuje postavenie, pôsobnosť a právomoc prokurátorov v netrestnej oblasti prioritne zákon o prokuratúre a z hľadiska uplatňovania tejto pôsobnosti aj viaceré osobitné právne predpisy.⁷⁾ Pri plnení úloh v netrestnej oblasti prokurátori postupujú aj podľa príkazov, pokynov a iných služobných predpisov generálneho prokurátora.⁸⁾

NETRESTNÚ OBLASŤ PROKURATÚRY VYKONÁVAJÚ

OKRESNÉ PROKURATÚRY

KRAJSKÉ PROKURATÚRY (netrestné oddelenia)

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

netrestný odbor

1. oddelenie dozoru orgánov verejnej správy
2. oddelenie civilného procesu a právneho zastupovania

Poznámka: v roku 2022 (až do 31. júla 2023) agendu netrestného odboru vybavovali: 1. oddelenie dozoru orgánov verejnej správy, 2. oddelenie civilného procesu a 3. oddelenie právneho zastupovania pred súdmi a inými orgánmi

Z hľadiska zamerania sa netrestná oblasť prokuratúry delí na dve základné časti. Do prvej časti patrí dozor prokuratúry nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy. Súčasťou tejto pôsobnosti prokuratúry je aj oblasť správneho súdnictva. Do druhej časti patrí pôsobnosť prokuratúry v oblasti civilného procesu. Okrem uvedenej pôsobnosti prokuratúry plní prokuratúra v netrestnej oblasti aj iné zákonom ustanovené úlohy, ktoré sú uvedené v časti V tejto správy o činnosti prokuratúry.

Najrozsiahlejšiu oblasť v rámci činnosti netrestného úseku prokuratúry predstavuje výkon dozoru prokurátorov nad zachovávaním zákonnosti orgánmi

⁷⁾ Napríklad zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov, zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

⁸⁾ Napríklad príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2021 z 29. januára 2021 o organizácii a riadení práce na prokuratúre v znení neskorších predpisov a príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2017 z 25. augusta 2017 o postupe prokurátorov pri vykonávaní pôsobnosti prokuratúry v netrestnej oblasti v znení príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 6/2023.

verejnej správy, ktorého rozsah, metódy a prostriedky sú upravené v § 20 až 30 zákona o prokuratúre. Netrestný dozor prokuratúry sa vykonáva rôznymi metódami, a to preskúmaním zákonnosti správnych aktov a postupu orgánov verejnej správy (na základe rôznych prameňov, ako sú podnety, vlastné poznatky získané z rôznych zdrojov, a to aj aktívnou vyhľadávacou činnosťou jednotlivých prokurátorov, oznámenia štátnych orgánov, medializované informácie, vzájomná spolupráca netrestného a trestného úseku formou signalizácie a podobne), ďalej vykonávaním previerok zachovávaní zákonnosti v orgánoch verejnej správy v skončených veciach, ako aj uplatňovaním poradného hlasu na zasadnutiach orgánov verejnej správy. Pôsobnosť prokuratúry vo vzťahu k orgánom verejnej správy patrí do systému záruk dodržiavania zákonnosti v oblasti verejnej správy. Výkon tejto pôsobnosti nie je podmienený návrhom alebo iným podnetom. Prokurátori môžu vlastnou činnosťou zisťovať prípady, keď nezákonné postupy, rozhodnutia alebo nečinnosť orgánov verejnej správy vedú k porušovaniu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu.

Prokuratúra koná na základe zásady oficiality, pričom postupuje pri realizácii svojich zákonných úloh iniciatívne aj na základe vlastných poznatkov, ktoré získava z rôznych zdrojov.

Netrestný dozor prokuratúry je predovšetkým upriamený na poskytnutie ochrany objektívnemu právu, pričom ochrana subjektívnych práv účastníka správneho konania je sekundárna a môže prípadne aj úplne chýbať v prípade, ak bol zákon porušený v prospech účastníka konania.

Prokurátor na ochranu objektívneho práva využíva zákonom ustanovené právne prostriedky dozoru, ktorými sa snaží čo najefektívnejšie prispieť k obnove porušených práv, a teda k zákonnosti rozhodovania a postupov orgánov verejnej správy. Týmito prostriedkami dozoru sú protest prokurátora, upozornenie prokurátora, správna žaloba a vstup prokurátora do konania pred správnym súdom.

Súčasťou pôsobnosti prokuratúry pri dozore nad dodržiavaním a zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy je oblasť správneho súdnictva.

Vzťah medzi pôsobnosťou prokuratúry pri vykonávaní dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy a správnym súdnictvom je ustanovený v § 5 ods. 11 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Správny súdny poriadok“). Podľa § 5 ods. 11 Správneho súdneho poriadku konanie pred správnym súdom a dozor prokuratúry nad zachovávaním zákonnosti v oblasti verejnej správy funkčne súvisia. Tento vzájomný vzťah vyjadrujú aj ustanovenia § 20 ods. 1, § 24 ods. 14, § 26 ods. 6, § 27 ods. 5 a § 29 ods. 8 zákona o prokuratúre.

Pri porovnaní správneho súdnictva a dozoru prokuratúry je možné nájsť rovnaké, ako aj rozdielne črty. Jednotiacim znakom je zabezpečovanie zákonnosti v postupe a rozhodovaní orgánov verejnej správy pri výkone verejnej správy so zameraním na ochranu práv fyzických osôb a právnických osôb.

Najmarkantnejším rozdielom je, že výlučne správny súd má právomoc zrušiť nezákonné rozhodnutie orgánu verejnej správy, resp. toto v rámci prípadov plnej jurisdikcie nahradiť svojím rozhodnutím. Na rozdiel od toho, právne prostriedky dozoru prokurátora v tejto oblasti (protest, upozornenie) majú vždy voči orgánu verejnej správy návrhový charakter. Pri ich aplikácii sa totiž dáva správnym orgánom možnosť odstrániť prokurátorom namietanú nezákonnosť v rámci vlastného rozhodovania alebo postupu. Ak sa orgány verejnej správy s názorom prokurátora nestotožnia, neakceptujú ho, prokurátor má možnosť preniesť rozhodnutie o zákonnosti na správny súd, ktorý má možnosť prokurátorom napádané rozhodnutie či opatrenie aj proti nesúhlasu orgánu verejnej správy zrušiť.

V správnom súdnictve je predovšetkým poskytovaná ochrana subjektívnym právam žalobcu, pričom je povinnosťou žalobcu tvrdiť v správnej žalobe, že došlo k zásahu do jeho subjektívnych práv. Dozorová činnosť prokuratúry (ako je uvedené vyššie) je predovšetkým upriamená na poskytnutie ochrany objektívnemu právu, pričom ochrana subjektívnych práv účastníka správneho konania je sekundárna a môže prípadne aj úplne chýbať v prípade, ak bol zákon porušený v prospech účastníka konania.

Účelom nadväznosti správneho súdnictva a netrestného dozoru prokuratúry je najmä odbremenenie správneho súdnictva, pričom prokuratúra v danom prípade pôsobí ako filter, prostredníctvom ktorého sa rýchlejšie, účinnejšie a hospodárnejšie môže odstrániť nezákonnosť, teda ešte predtým, ako by bola predmetom rozhodovania pred správnym súdom. Nepochybniteľný význam prokuratúry v rámci správneho súdnictva má aj zabezpečovanie zákonnosti vo veciach, v ktorých protiprávny stav vyhovuje všetkým účastníkom i orgánu verejnej správy, a teda absentuje ten, kto by sa so žalobou obrátil na správny súd, ako aj zjednocovanie judikatúry správnych súdov a „vymáhanie jej akceptácie“ zo strany orgánov verejnej správy. Prokuratúra je so správnymi súdmi v poslednom období vysoko súčinná, nakoľko na výzvu veľkého senátu Najvyššieho správneho súdu napomáha zjednocovať rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu zaujatím stanoviska k rozdielnym rozhodnutiam v totožných veciach, ako aj na výzvu predsedu Najvyššieho správneho súdu zaujíma stanoviská k publikovaniu súdnych rozhodnutí.

Netrestný dozor prokuratúry tak prispieva k znižovaniu zaťaženia správnych súdov, pretože sa v jeho rámci preskúmavajú rozhodnutia, opatrenia a nečinnosť orgánov verejnej správy, o zákonnosti ktorých by inak rozhodovali správne súdy.

Všeobecne možno skonštatovať, že prokuratúra účinne pôsobí najmä už na samotnú prevenciu nezákonnosti, a to činnosťou v súvislosti s realizovaním previerok zachovávanía zákonnosti. Previerková činnosť sa riadi jednak Plánom hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky, ako aj vlastnými poznatkami krajských prokuratúr a okresných prokuratúr. Vykonávaním previerok zachovávanía zákonnosti v orgánoch verejnej správy prokuratúra komplexnejšie preskúmava konkrétnu právnu oblasť. Častokrát orgány verejnej správy vnímajú previerkovú činnosť prokurátora ako prínos pre skvalitnenie ich rozhodovacej činnosti. Prokuratúra najmä v dôsledku previerkovej činnosti, ale aj v rámci celkovo vykonaných opatrení pri zistení porušenia zákona prispieva výraznou mierou na zvyšovanie právneho povedomia zamestnancov orgánov verejnej správy. Je možné dôjsť k záveru, že prokurátori svojou nezastupiteľnou činnosťou tak plnia aj úlohu metodického orgánu, a to najmä

vo vzťahu k orgánom územnej samosprávy, najmä v obciach s malým počtom obyvateľov, a teda aj logicky malým počtom zamestnancov obce.

Ciele a priority orgánov prokuratúry v netrestnej oblasti na republikovej úrovni boli premietnuté do Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 a súvisia s previerkovou činnosťou prokuratúry. Na netrestnom úseku pôsobnosti prokuratúry boli plnené dve úlohy. Prvá bola úloha č. 8 Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 pod názvom „Zhodnotenie stavu zákonnosti rozhodovania v mimoodvolacom konaní podľa § 65 ods. 1, 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov vo vzťahu k rozhodnutiam miest a obcí ako stavebných úradov“. Ďalšou bola úloha č. 9 pod názvom „Zhodnotenie stavu zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí vo veciach územnej samosprávy podľa § 4 ods. 5 písm. a) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení“)“.

Oprávnenie prokurátora na výkon previerok dodržiavania zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v skončených veciach v orgánoch verejnej správy je odrazom proaktívneho charakteru prokuratúry a jej iniciatívneho prístupu k plneniu zverených úloh. Plán hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky, ako záväzný riadiaci akt generálneho prokurátora, na základe poznatkov o plošnom poruchovom jave v činnosti orgánov verejnej správy determinuje previerkovú aktivitu prokuratúry v celorepublikovom meradle. Avšak treba zvýrazniť aj vlastné, parciálne previerky okresných prokuratúr a krajských prokuratúr, ktorými napĺňajú ciele a priority pri kontrole zákonnosti na teritoriálnej, regionálnej úrovni. Vlastnými previerkami reagujú na regionálne špecifiká a činnosť miestnych orgánov verejnej správy.

Pôsobnosť prokurátora v civilnom procese je v zákone o prokuratúre vymedzená iba rámcovo (§ 19). Podrobnejšia úprava oprávnení prokurátora vyplýva z osobitných právnych predpisov, sú to najmä Civilný sporový poriadok a Civilný mimosporový poriadok, v súlade s ktorými prokurátor uplatňuje svoje oprávnenia návrhové (žalobné) a vstupové v konaní pred súdmi. Pôsobnosť prokurátora v civilnom procese je vykonávaná aj oprávneniami generálneho prokurátora podať opravný prostriedok a stanovisko podľa uvedených predpisov.

Podľa súčasnej právnej úpravy je pomerne úzka ingerencia prokurátora v civilnom sporovom konaní, ktoré majú súkromno-právny charakter. Naopak, veľmi široké oprávnenia má prokurátor v civilnom mimosporovom konaní. Pôsobnosť prokurátora v nesporných súdnych konaniach je výrazom posilnenia záujmu štátu na ochrane práv najmä tzv. zraniteľných skupín osôb (napr. maloletých osôb, zdravotne znevýhodnených osôb).

V oblasti dozoru nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy (registre Pd, Kd, Gd) došlo k zníženiu počtu evidovaných vecí v sledovanom období. Prispieva k tomu aj zrušenie opatrení orgánov verejnej správy prijatých v súvislosti s ochorením COVID-19. Administratívnym opatrením v oblasti správy registratúry sa presunulo zapisovanie časti agendy do iných registrov (Pc, Kc a Gc), čím došlo k zvýšeniu počtu vecí v týchto registroch.

Celkový nápad vecí v netrestnej oblasti za posledné tri roky vyplýva z **tabuľky III.1.1.**

Cieľom prokuratúry v netrestnej oblasti je dôsledné a efektívne využívanie všetkých postupov, ktorými prokurátor môže v zmysle platných právnych predpisov realizovať pôsobnosť prokurátora v oblasti dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy, ako aj v civilnom procese. Aj z tohto dôvodu sa neustále kladie dôraz na prepojenie netrestného úseku a trestného úseku prokuratúry. Poznatky získané na trestnom úseku prokuratúry slúžia ako základ pre využitie návrhových oprávnení prokurátora v civilnom procese, pri vstupoch do súdneho konania, ako aj pri podávaní opatrení prokurátora voči orgánom verejnej správy. Tieto poznatky sa týkajú najmä vecí, kde vystupujú deti a mladiství, ale aj ďalších oblastí. Smerujú k využitiu žalobného oprávnenia na vydanie bezdôvodného obohatenia, návrhového oprávnenia na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony či vstupového oprávnenia do konania o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení. Takéto poznatky výraznou mierou prispievajú k ochrane základných ľudských práv, k presadzovaniu verejného záujmu a k dodržiavaniu zákonnosti.

V rámci kontrolnej činnosti boli vykonané previerky práce na vybraných podriadených prokuratúrach. Cieľom bolo získať podrobný prehľad o kvalite práce podriadených prokuratúr. Získané poznatky slúžili aj na vypracovanie všeobecných metodických aktov, ktoré majú prispieť k zvýšeniu kvality rozhodovacej činnosti prokuratúry na jej netrestnom úseku.

Personálne zabezpečenie činnosti v tejto oblasti pôsobnosti prokuratúry sa riadi príkazom generálneho prokurátora por. č. 9/2017 z 25. augusta 2017 o postupe prokurátorov pri vykonávaní pôsobnosti prokuratúry v netrestnej oblasti. Týmto príkazom je zriadená špecializácia a teda pôsobnosť prokuratúry v netrestnej oblasti vykonávajú určení prokurátori (prokurátor-špecialista na netrestnú oblasť), resp. ich náhradníci.

Z hľadiska personálneho možno konštatovať, že na každej okresnej prokuratúre pôsobí samostatne prokurátor - špecialista pre netrestnú oblasť a na niektorých väčších prokuratúrach v počte dvaja až traja. Na zabezpečenie skvalitnenia činnosti na netrestnom úseku, a to hlavne na okresných prokuratúrach slúži funkcia náhradníka. Náhradník zabezpečuje najmä zastupiteľnosť v prípade absencie alebo nemožnosti výkonu funkcie prokurátorom - špecialistom pre netrestnú oblasť. No predstavuje aj plnohodnotnú personálnu náhradu v prípade, že prokurátor - špecialista pre netrestnú oblasť prestane pôsobiť na konkrétnej prokuratúre (zánik funkcie, funkčný postup atď.) Samozrejme na malých prokuratúrach, kde pôsobí celkovo menej prokurátorov, je na zabezpečenie riadneho plnenia všetkých úloh prokuratúry nevyhnutné, aby sa prokurátor - špecialista pre netrestnú oblasť, podieľal aj na vybavovaní agendy z iných úsekov pôsobnosti prokuratúry. Sú však vyvíjané naďalej snahy do budúcna eliminovať tento stav a skvalitniť prácu prokurátorov aj na menších prokuratúrach.

Pôsobnosť prokuratúry v netrestnej oblasti je na krajských prokuratúrach zabezpečovaná štyrmi a viacerými prokurátormi netrestných oddelení. Personálny stav na krajských prokuratúrach je stabilizovaný.

Personálne obsadenie netrestného odboru Generálnej prokuratúry nie je úplné. Napriek tomu vedúci prokurátori vytvárajú pre prokurátorov podmienky na plnenie zverených úloh pri vybavovaní konkrétnej netrestnej agendy, ako aj v oblasti kontrolnej, metodickej a riadiacej.

Personálne zabezpečenie je základnou podmienkou na to, aby prokuratúra mohla plniť zákonom ustanovené úlohy na požadovanej kvalitatívnej úrovni. Preto nemenej dôležitou úlohou bude udržať tento personálny stav aj v budúcom období a vyvíjať maximálnu snahu, hlavne na úrovni krajských prokuratúr a Generálnej prokuratúry, na vyhľadávanie a motivovanie najmä právnych čakatelov prokuratúry a mladých prokurátorov na výkon pôsobnosti v netrestnej oblasti.

Pre realizáciu úloh, ktoré prokuratúra plní v netrestnej oblasti, je podstatné, aby sa špecialisti mali možnosť venovať tejto agende sústavne, dôsledne a aktívne, čo kladie požiadavky na ich neustále odborné vzdelávanie a štúdium, ktoré nie je možné bez vytvorenia dobrých pracovných podmienok a časového priestoru pre túto činnosť. V rámci skvalitnenia činnosti prokuratúry v netrestnej oblasti sa špecialisti a sporadicky aj ich náhradníci intenzívne zúčastňujú odborných seminárov a pracovných porád organizovaných Generálnou prokuratúrou, ako aj odborných seminárov organizovaných Justičnou akadémiou.

Vzhľadom na šírku a rozsah oprávnení prokuratúry v oblasti dozoru orgánov verejnej správy i v oblasti civilného procesu sa nepochybne dá konštatovať, že kvantita agendy (množstvo, rozsah) je prakticky limitovaná len personálnymi možnosťami prokuratúry. Inými slovami, dá sa skonštatovať, že rozsah agendy v tomto segmente činnosti prokuratúry je v podstate obmedzený celkovým personálnym stavom. Poznatky z vlastnej činnosti prokuratúry v tejto oblasti i z prijatých podnetov nasvedčujú tomu, že prípadné zvýšenie počtu prokurátorov - špecialistov na netrestnú oblasť, by sa odrazilo nielen v zintenzívnení previerkovej činnosti vo vzťahu k orgánom štátnej správy a orgánom samosprávy a následne v počte prijatých prostriedkov prokurátorského dozoru, ale aj vo zvýšenej aktivite v civilnom súdnom konaní.

Nadalej možno skonštatovať, že nielen orgány verejnej správy a sudcovia, ale aj prokurátori pôsobiaci na netrestnom úseku sa stretávajú s aplikačnými problémami spočívajúcimi v nejasnej a nepresnej právnej úprave umožňujúcej viacero možných výkladov, teda aj spôsobov riešenia, ale aj v nedostatočnej alebo chýbajúcej právnej úprave, čo zasa vedie k potrebe použitia analógie, t. j. nevyhnutnosti úvahy o správnosti voľby použitia primeranej právnej úpravy na riešenie daného problému. Aj z tohto dôvodu za účelom odstránenia aplikačných problémov je prehlbovaná vzájomná súčinnosť medzi orgánmi verejnej správy, no najmä medzi súdmi a prokuratúrou.

2. Činnosť prokuratúry v oblasti civilného procesu

2.1. Návrhové oprávnenia prokurátora v civilnom procese

Prokurátor je oprávnený iniciovať civilný proces v prípadoch ustanovených zákonom, a to najmä mimosporové konanie a v menšom rozsahu aj konanie sporové.

Prokurátor môže podať návrh na začatie mimosporového konania v tých prípadoch, kedy môže súd začať konanie aj bez návrhu. Prokurátor teda môže iniciovať väčšinu mimosporových konaní, ktorých významom je ochrana verejného záujmu, prípadne ochrana práv maloletých osôb alebo ďalších osôb, ktoré v procese vystupujú v postavení tzv. slabšieho účastníka konania.

Význam zdanlivej duplicity medzi oprávnením súdu, na jednej strane, začať konanie aj bez návrhu a oprávnením prokurátora, na druhej strane, podať návrh na začatie konania, spočíva v tom, že prokurátor môže konať tam, kde je súd málo iniciatívny, alebo kde súd rezignoval na svoju povinnosť konať aktívne v zmysle vyšetrovacieho princípu na ochranu verejného záujmu a ochranu práv slabších. Okrem toho, prokurátor vie v mnohých prípadoch zistiť poznatky o dôvodnosti začatia mimosporového konania z činnosti prokuratúry v trestnej oblasti.

Údaje o počte návrhov prokurátora na začatie mimosporového konania v roku 2022 a porovnanie s minulými rokmi sú uvedené v **tabuľke č. III.2.1.1.**

Štruktúra návrhov na začatie mimosporového konania bola v roku 2022 rôznorodá. Početnosťou a významom však dominovali návrhy vo veciach starostlivosti súdu o maloletých.

V tejto oblasti prokurátori podali v roku 2022 v početných prípadoch návrhy na uloženie výchovného opatrenia maloletému. Poznatky o nevhodnom spoločenskom správaní maloletej osoby sú získavané najmä z trestného úseku prokuratúry. Ide často o prípady, kedy protiprávne konanie maloletého vykazuje znaky činu inak trestného, prípadne znaky menšej protispoločenskej intenzity. V tomto smere prokurátori konajú aj tam, kde by do úvahy prichádzal aj návrh na uloženie výchovného opatrenia maloletému zo strany orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately však v mnohých situáciách nemajú rovnakú možnosť ako prokurátor získať všetky poznatky o nevhodnom správaní maloletého, no najmä, tieto orgány sú preťažené vysokým nápadom vecí a personálne poddimenzované a aj z tohto dôvodu v niektorých prípadoch málo iniciatívne.

Jedným z častých dôvodov na podanie návrhu na uloženie výchovného opatrenia maloletému býva záškoláctvo, ktoré bolo vo väčšom rozsahu zaznamenané v obvode Krajskej prokuratúry v Košiciach.

Z trestného úseku prokuratúry boli v oblasti starostlivosti o maloletých tiež využívané poznatky o prípadoch, kedy prokurátor zistil, že maloletý sa nachádza v problematickom rodinnom prostredí. Prokurátor reagoval na takúto situáciu najmä návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia za účelom dočasného zverenia maloletého vhodnej osobe (napríklad vo veci Okresnej prokuratúry Rožňava sp. zn. 1Pc 75/22/8808) alebo dočasného umiestnenia maloletého do reedukačného zariadenia (napríklad vo veci Okresnej prokuratúry Levice sp. zn. Pc 33/22/4402).

Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých boli v roku 2022 podané aj návrhy na obmedzenie výkonu rodičovských práv, zväčša v dôsledku právoplatného

odsúdenia rodiča za zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby (napríklad vo veci Okresnej prokuratúry Brezno sp. zn. 1Pc 11/22/6603).

Popri konaniach vo veciach ochrany maloletých boli druhou najpočetnejšou skupinou návrhy vo veciach obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Aj tu boli často podkladom pre podanie návrhu poznatky získané z trestného úseku prokuratúry, najmä ak v trestnom konaní znalec z odboru psychiatrie diagnostikoval duševnú chorobu obvinenej osoby (napríklad vo veci Okresnej prokuratúry Michalovce sp. zn. Pc 60/22/8807).

Prokurátori v roku 2022 podali tiež návrhy na ustanovenie opatrovníka, na zmenu opatrovníka a na schválenie právneho úkonu súdom.

Okrem oprávnenia iniciovať mimosporové konanie, ktoré je ťažiskové, čo do významu chráneného záujmu, ako aj čo do počtu iniciovaných konaní, prokurátor disponuje aj oprávnením podať žalobu (iniciovať sporové konanie), avšak výlučne v zákonom úzko špecifikovaných prípadoch. Žaloba prokurátora sa týka najmä dvoch oblastí, a to:

- uplatnenie nároku štátu na vydanie bezdôvodného obohatenia,
- ochrana vlastníckeho práva za predpokladu, že prokurátor identifikuje na podaní žaloby verejný záujem.

Údaje o počte žalôb prokurátora podaných v roku 2022 a porovnanie s minulými rokmi sú uvedené v **tabuľke č. III.2.1.2.**

Nárok štátu na vydanie bezdôvodného obohatenia žalobou uplatňuje prokurátor najmä v tých prípadoch, kedy má bezdôvodné obohatenie pôvod v nepoctivých zdrojoch, napríklad majetok majúci pôvod v trestnej činnosti. V praxi ide najmä o trestné činy, ktoré sú spôsobilé privodiť majetkový prospech, avšak z rozličných dôvodov neprichádza do úvahy prepadnutie veci alebo zhabanie veci v rámci trestného procesu. V roku 2022 bolo podaných viacero žalôb na vydanie bezdôvodného obohatenia získaného v dôsledku trestného činu neoprávneného podnikania.

Čo sa týka žalôb na ochranu vlastníckeho práva, ich účelom nie je suplovať iniciatívu subjektov súkromného práva. Prokurátor koná tam, kde je jasne identifikovaný verejný záujem na ochrane majetku, teda najmä, ak ide o majetok subjektov verejného práva (majetok štátu alebo majetok samosprávy). Napríklad, prokurátor podal žalobu o určenie vlastníckeho práva z dôvodu, že Slovenský pozemkový fond ako správca nehnuteľností vo vlastníctve Slovenskej republiky previedol bezodplatne na dve fyzické osoby spoluvlastnícky podiel len na niektorých pozemkoch patriacich do spoločnej nehnuteľnosti (vo veci Okresnej prokuratúry Ružomberok sp. zn. Pc 7/22/5508).

Len výnimočne býva verejný záujem na podaní vlastníckej žaloby prokurátorom identifikovaný aj v prípadoch, keď sa o majetok subjektu verejného práva nejedná. Vtedy je verejný záujem zväčša daný v potrebe nápravy dôsledkov trestnej činnosti. Napríklad, trestne stíhaná zamestnankyňa Okresného úradu vykonala záznamy vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bez relevantných zápisu spôsobilých listín, v dôsledku čoho podal prokurátor žalobu na určenie vlastníckeho práva (vo veci

Okresnej prokuratúry Michalovce sp. zn. Pc 70/21/8807 a Pc 71/21/8807). Alebo napríklad, Krajská prokuratúra v Nitre podala päť žalôb na určenie vlastníckeho práva proti osobám, ktorých nadobúdací titul bol v súvislosti s trestnou činnosťou.

2.2. Vstupové oprávnenia prokurátora v civilnom procese

V zákonoch ustanovených prípadoch môže prokurátor vstúpiť do civilného procesu, kde potom vystupuje ako subjekt sui generis. Úlohou prokurátora je vykonávať procesné úkony objektívnym a nestranným spôsobom, teda vystupovať ako amicus curiae za účelom ochrany verejného záujmu a osôb v postavení slabších účastníkov konania. Prokurátor predkladá súdu skutkové tvrdenia, prezentuje názor na právne posúdenie veci, uplatňuje opravné prostriedky, vplýva na správnosť procesných úkonov súdu, ako aj na to, aby konanie prebehlo bez prieťahov.

Ťažiskom vstupovej agendy prokurátora sú mimosporové konania. Prokurátor môže vstúpiť do každého mimosporového konania s výnimkou konania o rozvod manželstva. Počet vstupov prokurátora do mimosporových konaní v roku 2022 je uvedený v **tabuľke č. III.2.2.1.**

Podobne ako návrhové oprávnenie prokurátora, aj vstupové oprávnenia prokurátora boli v roku 2022 najčastejšie využívané vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Vstupy boli realizované na základe signalizácie súdov konajúcich v týchto veciach, na základe oznámení orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ďalej tiež z poznatkov z vlastnej vyhľadávacej činnosti (prokurátori nahliadajú do súdnych registrov), ako aj šetrením podnetov. Priestor na vstup do konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých vytvárajú aj poznatky prokuratúry z trestnej oblasti, či už poznatky o porušovaní rodičovských práv a povinností alebo o nevhodnom protispoločenskom správaní maloletého.

V roku 2022 boli realizované aj vstupy prokurátora do konaní o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní. Ide o časovo náročnú agendu, sústredenú na dokazovanie, pričom výsledok tohto konania môže mať zásadný dopad na ďalší vývoj maloletého.

Druhou najpočetnejšou skupinou vstupov prokurátora sú konania vo veciach obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Prokurátori sa v týchto prípadoch zúčastňujú aj na osobnom stretnutí s osobou, o ktorej spôsobilosti sa koná, ak sa táto osoba z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu nemôže zúčastniť pojednávania pred súdom.

Prokurátori v roku 2022 vstúpili tiež do ďalších mimosporových konaní, napríklad do konania o povolenie uzavrieť manželstvo, do konania o osvojenie, do konania o výživné a do konania o vyhlásení za mŕtveho.

V rámci vstupovej agendy prokurátori poukazovali na prieťahy v konaní, a teda neúmernú dĺžku konaní, a to najmä v statusových a rodinných veciach, kde je obzvlášť vysoký záujem na včasnom meritórnom rozhodnutí.

Prokurátor je oprávnený v úzko špecifikovaných prípadoch vstúpiť aj do sporového konania, a to vtedy, ak je stranou sporu štát alebo subjekt verejného práva, alebo, ak ide o spor zo zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Vstupy do sporových konaní boli realizované len výnimočne. Prokurátor totiž vždy okrem toho, či je na jeho účasti v sporovom konaní daný verejný záujem, zvažuje aj to, aby jeho účasťou nedošlo k narušeniu zásady rovnosti zbraní, ktorou sa sporové konanie spravuje. Napríklad, Okresná prokuratúra Kežmarok vstúpila do konania o určenie vlastníckeho práva vo veci žaloby Slovenskej republiky proti 76 žalovaným, ktorí dosiahli zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností na základe nedôvodného osvedčenia o vydržaní. Počet vstupov prokurátora do sporových konaní v roku 2022 je uvedený v **tabuľke č. III.2.2.2.**

2.3. Dovolanie generálneho prokurátora

Dovolanie generálneho prokurátora je subsidiárny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam súdov v civilnom procese, ktorého použitie je vysoko výnimočné. Pre uplatnenie dovolania generálneho prokurátora je potrebné vyhovieť prísnemu testu proporcionality. Ten spočíva v posúdení, či v civilnom procese došlo k fundamentálnej vade (najmä k zásahu do práva na spravodlivý proces), pričom záujem na náprave takejto fundamentálnej vady prevyšuje nad záujmom na zachovaní právnej istoty, teda nad zachovaním stavu nastoleného právoplatným rozhodnutím.

Vychádzajúc z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva fundamentálnou vadou je len také pochybenie, ktoré má vplyv na integritu a verejnú reputáciu civilného procesu. Zásah do právnej istoty, teda zrušenie konečného súdneho rozhodnutia, musí byť odôvodnený okolnosťami podstatného a naliehavého charakteru.

Interpretácia právnej úpravy inštitútu dovolania generálneho prokurátora zodpovedá požiadavkám ustanoveným v čl. 22 odporúčania Výboru ministrov Rady Európy o úlohe prokurátorov mimo trestného justičného systému (Recommendation CM/Rec (2012)11), podľa ktorého majú byť dôvody, pre ktoré prokurátor žiada preskúmať konečné rozhodnutie súdu limitované na výnimočné prípady, pri zachovaní princípov právnej istoty a *res iudicata*.

V roku 2022 napadlo 221 podnetov na dovolanie generálneho prokurátora, z toho v štyroch veciach bolo podané dovolanie generálneho prokurátora (**tabuľka III.2.3.1.**). Išlo o nemeritórne súdne rozhodnutia v sporových veciach. Niektoré prípady indikujú nesprávnu právnu prax pri riešení určitej právnej otázky, pričom rozhodnutie dovolacieho súdu prispeje k náprave aj vo všeobecnej rovine.

Dovolanie generálneho prokurátora bolo podané proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania. Odvolací súd sa pri počítaní plynutia lehoty na podanie odvolania dopustil omylu a odvolanie, ktoré bolo objektívne podané v lehote, odmietol ako oneskorené. Odvolací súd tak zasiahol do práva odvolateľa na spravodlivý proces, konkrétne do jeho práva na prístup k súdu, keďže sa riadne a včas podaným odvolaním odmietol vecne zaoberať.

V ďalšej veci bolo dovolanie generálneho prokurátora podané proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania, pričom odvolací súd považoval za rozhodujúci pre začiatok plynutia lehoty na podanie odvolania deň, kedy

sa nedoručená zásielka vrátila súdu. Nedoručená zásielka sa ale v súdnom spise nenachádzala. Tento prípad indikuje, že súdy v praxi objednávajú v poštovom podniku službu, ktorá je v rozpore s postupom doručovania súdnych písomností zakotveným v Civilnom sporovom poriadku. Poštový podnik potom nedoručené zásielky súdu nevracia, len súdu oznámi, že zásielka nebola doručená a zásielku skartuje. Skartovanie zásielky predstavuje neprípustné zničenie súdnej listiny, ktorá má povahu verejnej listiny. Protiprávne zničenie zásielky v praxi znamená, že fikcia doručenia súdnej listiny nie je v súdnom spise osvedčená verejnou listinou, ako aj to, že strana sporu nemôže účinne namietat' údaje a obsah nedoručenej zásielky s cieľom vyvrátiť domnienku ich správnosti a preukázať navrhnutými dôkazmi opak.

Dovolanie generálneho prokurátora bolo ďalej podané proti uzneseniu, ktorým sudca na základe sťažnosti strany zmenil uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom, hoci sťažnosť nebola doručená protistrane. Nedoručením sťažnosti protistrane došlo k porušeniu práva na kontradiktórny proces. Takéto pochybenie bolo aj v minulosti identifikované v praxi vo viacerých prípadoch.

Dovolanie generálneho prokurátora bolo tiež podané proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým došlo k zmene odvolaním napadnutého uznesenia tak, že odvolací súd zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania o odporovacej žalobe. Odvolací súd tým, že konanie neprerušil, postavil žalobcu do situácie, kedy by odporovacia žaloba musela byť zamietnutá z čisto formálnych a nelogických dôvodov, len preto, že žalobca (zatiaľ) nedisponoval exekučným titulom, ktorý sa ale v inom spore snažil získať. Vzhľadom na prekluzívnu lehotu na podanie odporovacej žaloby a s prihliadnutím na priemernú dĺžku konania za účelom získania exekučného titulu, odvolací súd interpretoval inštitút odporovacej žaloby tak, že táto žaloba by bola v praxi nepoužiteľná a neslúžila by na dosiahnutie ochrany veriteľa. Pochybenie odvolacieho súdu pri interpretácii práva malo teda takú intenzitu, že bolo pri aplikácii testu proporcionality neudržateľné.

3. Činnosť prokuratúry v rámci výkonu dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy

Dozor prokuratúry v netrestnej oblasti predstavuje rozsah oprávnení ustanovených zákonom o prokuratúre, ktorými prokurátori uskutočňujú pôsobnosť prokuratúry preskúmaním zákonnosti správnych aktov orgánov verejnej správy, preskúmaním zákonnosti ich postupu, vykonávaním previerok zachovávanía zákonnosti v orgánoch verejnej správy a uplatňovaním poradného hlasu na zasadnutiach orgánov verejnej správy.

Dozor nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy realizujú prokurátori vybavovaním podnetov fyzických osôb a právnických osôb, vykonávaním previerok zachovávanía zákonnosti v orgánoch verejnej správy a využívaním vlastných poznatkov svedčiacich o porušovaní zákonnosti, ktoré boli vyťažené z inej prokurátorskej agendy, z médií alebo boli získané z iných zdrojov.

Proces výkonu prokurátorského dozoru môže byť zavŕšený využitím niektorého z právnych prostriedkov, ktoré sú prokurátorovi zverené zákonom o prokuratúre. Ide o protest prokurátora, upozornenie prokurátora, správnu žalobu, ako aj o oprávnenia generálneho prokurátora podľa Správneho súdneho poriadku a v konaní

pred Ústavným súdom, ak je predmetom posudzovania všeobecne záväzný právny predpis vydaný orgánom verejnej správy.

Výsledkom tohto dozoru nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy bolo uplatnenie spomínaných právnych prostriedkov, ktorými prokurátori vykonávajú dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy, a to najmä protest prokurátora, upozornenie prokurátora a následne aj s nimi súvisiaca správna žaloba. Prehľad podaných protestov prokurátora, upozornení prokurátora za posledné 3 roky je uvedený **v tabuľke III.3.1. a tabuľke III.3.2.**

3.1. Vybavovanie podnetov a vlastných poznatkov na výkon dozoru nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy

Vybavovanie podnetov fyzických osôb a právnických osôb, ktorými podávatelia žiadajú o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia, opatrenia alebo postupu orgánov verejnej správy, ale aj podnetov samotných orgánov verejnej správy, ktorými žiadajú o preskúmanie vlastných rozhodnutí, predstavuje v oblasti dozoru nad orgánmi verejnej správy významnú časť agendy.

Svojou podstatou je podnet fyzickej alebo právnickej osoby metódou, na základe ktorej má prokurátor oprávnenie preskúmať zákonnosť v rozsahu vyplývajúcom zo zákona o prokuratúre [§ 21 ods. 1 písm. a) a b)]. Podnet v najširšom význame možno porovnať so žalobou v správnom súdnictve, od ktorej sa odlišuje svojou neformálnosťou, nepodmienenosťou právnym zastúpením a platením poplatku za jeho podanie. Osoba môže podať podnet aj vo veci, ktorá sa priamo netýka jej práv.

Z pohľadu prokuratúry sú podnety významným zdrojom poznatkov o stave zákonnosti v jednotlivých oblastiach verejnej správy, z ktorých môže vychádzať pri plánovaní svojich úloh a na ktoré nadväzujú ďalšie oprávnenia prokurátorov – spolupráca s kontrolnými orgánmi, legislatívna iniciatíva. Podľa smerovania podnetov možno usudzovať na oblasti, v ktorých dochádza najčastejšie k zásahom do práv a povinností fyzických osôb a právnických osôb a možno identifikovať dôvody nespokojnosti s rozhodovacou činnosťou orgánov verejnej správy.

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2022 riešili prokurátori podnety od orgánov, ktoré pri výkone svojej pôsobnosti v konkrétnych veciach vydali právoplatné rozhodnutia, pri ktorých samé následne zistili porušenie zákona. Na prokuratúru sa v týchto veciach obracali z dôvodu, že platná právna úprava im neumožňuje, aby vlastné pochybenie odstránili a dozorový prostriedok prokurátora je jediným právnym nástrojom na odstránenie porušenia zákona. Takéto podnety podávali najmä obvodné oddelenia Policajného zboru, okresné a krajské dopravné inšpektoráty vo veciach postihu za priestupky v blokovom konaní, katastrálne odbory okresných úradov a obce ako stavebné úrady. Nápravu je možné v takýchto prípadoch dosiahnuť len v konaní o proteste prokurátora, pričom prokuratúra vystupuje ako orgán chrániaci objektívne právo.

Napríklad Okresný úrad Trenčín, katastrálny odbor podal sedem podnetov na preskúmanie vlastných rozhodnutí. Okresná prokuratúra Trenčín podala

na podklade týchto podnetov protesty prokurátora. Dôvodom bolo nezákonné vykonanie zápisu poznámky do katastra nehnuteľností, porušenie zásady poradia pri zápise práv k nehnuteľnostiam či vykonanie zápisu do katastra nehnuteľností na základe nespôsobilej listiny.

Do tejto kategórie podnetov patria aj podnety prvostupňových správnych orgánov nespokojných s rozhodnutím nadriadeného orgánu verejnej správy, ktorými sa od prokuratúry domáhali preskúmania zákonnosti rozhodnutí odvolacích orgánov o zrušení prvostupňového rozhodnutia a vrátenia veci na nové prejednanie a rozhodnutie. Prvostupňové orgány sa nevedeli stotožniť s právnymi názormi odvolacích orgánov, ktoré sú pre nich záväzné.

Počet podnetov, ktoré napadli na jednotlivé stupne prokuratúry v roku 2022, mierne klesol. Nápad podnetov je však skutočnosťou, na ktorú nemá prokuratúra vplyv. Nápad podnetov v roku 2022 a porovnanie ich počtu s predchádzajúcimi rokmi sú uvedené v **tabuľke č. III.3.1.1.**

Skladba podnetov sa v roku 2022 oproti minulým rokom výrazne nezmenila, prekonaním pandémie ochorenia COVID-19 však ubudol nápad podnetov, ktorými sa podávateľia domáhali preskúmania zákonnosti vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorými boli nariadené opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 alebo preskúmania postupu orgánov verejnej správy pri ukladaní pokút za ich nedodržiavanie.

Najpočetnejšiu skupinu podnetov v roku 2022 tvorili podnety v stavebných veciach, vo veciach katastra nehnuteľností, v oblasti administratívneho trestania (priestupky a správne delikty) a vo veciach územnej samosprávy.

Pri vybavovaní podnetov v stavebných veciach, v ktorých konajú a rozhodujú obce (mestá) v rámci preneseného výkonu štátnej správy, prokuratúry skonštatovali opakujúce sa nedostatky v postupe stavebného úradu. Najviac pochybení bolo zistených pri vydávaní územných rozhodnutí, povoľovaní stavieb v rozpore s územným plánom obce, pochybenia pri ohlasovaní drobných stavieb, prieťahy v kolaudačných konaniach i dodatočnom povoľovaní čiernych stavieb či v nečinnosti stavebného úradu v prebiehajúcim konaní alebo v rámci štátneho stavebného dohľadu.

Výrazným, pretrvávajúcim aplikačným problémom je kolaudácia rodinných domov na území mesta Košice. Problém sa týka lokalít, kde síce boli zhotovené, ale nie skolaudované pozemné komunikácie, ktoré predstavujú jediný prístup k zhotoveným (a riadne povoleným) rodinným domom. Spravidla to boli podnety stavebníkov smerujúce proti rozhodnutiam stavebných úradov o prerušení kolaudačného konania. Ďalšia skupina podnetov smerovala proti rozhodnutiam stavebných úradov, ktoré nevyhoveli žiadosti stavebníkov vydať územné alebo stavebné povolenie práve z dôvodu absencie pozemnej komunikácie. Tieto podnety vybavovala v minulom roku Okresná prokuratúra Košice II i Krajská prokuratúra v Košiciach. Vychádzajúc zo súčasne platnej, ale nepresnej právnej úpravy § 7 ods. 4 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie, sporným stále zostáva, či pozemná

komunikácia musí byť v čase kolaudovania stavby už zhotovená, alebo aj skolaudovaná. Táto nejednoznačnosť a nepresnosť právnej normy tak dáva priestor na jej rôzny výklad a následnú aplikáciu zo strany zainteresovaných správnych orgánov i účastníkov konania, čo spôsobuje v praxi mnohé, právne ťažko, resp. vôbec neriešiteľné problémy nielen stavebníkom, ale i samotným stavebným úradom.

Vyriešenie nepriaznivej situácie v stavebnej oblasti sa očakáva od novej legislatívy v podobe dvoch nových právnych predpisov - zákona o územnom plánovaní a zákona o výstavbe, ktorá nadobudne účinnosť v roku 2024. Jednou z hlavných a pozitívnych zmien je prenos kompetencií vykonávaných v rámci stavebných konaní obcami pri prenesenom výkone štátnej správy späť na štát.

Podnety smerujúce proti rozhodnutiam orgánov katastra sa týkali vkladového alebo záznamového konania, ako aj konania o oprave chyby v katastrálnom operáte. Zistené pochybenia súviseli väčšinou s postupom správneho orgánu, ktorý pri rozhodovaní neprihliadal na všetky pre vec relevantné skutkové a právne skutočnosti, ktoré mohli mať vplyv na povolenie vkladu či nespôsobilosť listiny na vykonanie záznamu.

Mnohé podnety sa týkali oblasti objasňovania a prejednávania priestupkov. Prokuratúrou boli zaznamenané pochybenia spočívajúce v nesprávnej kvalifikácii skutku ako priestupku, nedostatočne zistený skutkový stav, predčasné zastavenie konania o priestupku, nedodržanie lehôt na začatie konania a rozhodnutie vo veci, prípadne nečinnosť správneho orgánu. Mnohé protesty prokurátora v priestupkových veciach boli podané proti rozhodnutiam policajných orgánov o uložení blokovej pokuty. Dôvodom bolo, že v preskúmaných veciach absentovalo splnenie zákonných podmienok na uloženie blokovej pokuty - spoľahlivé zistenie priestupku, či už ohľadom totožnosti páchatel'a priestupku alebo zistenia skutkového stavu (najmä následku priestupku).

V roku 2022 pretrval nárast podnetov v sociálnych veciach, v oblasti životného prostredia a v oblasti slobodného prístupu k informáciám.

Osobitnú kategóriu predstavujú podnety ohľadom činnosti orgánov územnej samosprávy. Zo získaných poznatkov vyplýva, že porušenia zákonnosti v orgánoch samosprávy spočívajú najmä v nesprávnej aplikácii právnych predpisov v procese prijímania uznesení, pri vydávaní všeobecne záväzných nariadení, ale tiež pri využívaní sistačného oprávnenia starostu, nechote obcí poskytnúť žiadateľom prístup k informáciám, ako aj v rámci prijímania zmien a doplnkov územných plánov obcí.

Skutočnosť, že sa v roku 2022 uskutočnili voľby do orgánov územnej samosprávy, sa prejavila vo zvýšení nápadu podnetov starostov obcí a poslancov obecného zastupiteľstva na preskúmanie zákonnosti uznesení obecných zastupiteľstiev, na preskúmanie zákonnosti prijatých všeobecne záväzných nariadení, ako aj rozhodnutí a postupu starostov obcí. Napäté vzťahy medzi starostom obce a obecným zastupiteľstvom viedli k zvýšenému nápadu podnetov na prokuratúru a boli zaznamenané naprieč celým Slovenskom. Na základe takýchto podnetov, napríklad, Okresná prokuratúra Trenčín podala 20 protestov prokurátora proti uzneseniam obecného zastupiteľstva. Týmito uzneseniami obecné zastupiteľstvo ukladalo

starostovi obce rôzne povinnosti a príkazy, ako napríklad, starosta sa zaväzuje preveriť majetok na obecnom ihrisku, starosta musí bezodkladne podať žalobu prostredníctvom konkrétne zvoleného advokáta na súd, starosta musí bezodkladne začať vyjednávať, či už osobne alebo prostredníctvom advokáta, s vlastníkom stavby. Týmito uzneseniami obecné zastupiteľstvo nad rámec zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení zasahovalo do kompetencií starostu obce. Vzťah starostu obce vo vzťahu k obecnému zastupiteľstvu nie je vzťahom organizačnej podriadenosti; tento fakt obecné zastupiteľstvo nerešpektovalo.

Opakovane boli prokurátormi riešené aj podnety, ktoré sa týkali porušenia zásad hospodárenia s majetkom obce zo strany starostu spočívajúce v preplácaní faktúr nad sumu, od ktorej si vyhradilo schvaľovanie obecné zastupiteľstvo. Takéto prípady boli signalizované aj trestnému úseku prokuratúry a zároveň boli podnety postúpené Najvyššiemu kontrolnému úradu Slovenskej republiky, prípadne hlavnému kontrolórovi obce za účelom vykonania kontroly.

Generálna prokuratúra venovala náležitú pozornosť viacerým podnetom, na základe ktorých preskúmala zákonnosť všeobecne záväzného nariadenia obce Varín č. 4/2011 o určení a zmene názvu ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce Varín. Proti tomuto všeobecne záväznému nariadeniu podal prokurátor Generálnej prokuratúry protest. Dôvodom podania protestu bolo, že ustanovenie § 3 ods. 1 napadnutého všeobecne záväzného nariadenia v časti, v ktorej bol určený názov ulice Dr. Jozefa Tisu, je v rozpore s ustanovením § 2b ods. 3 a § 6 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení účinnom do 30. novembra 2020.

Namietaná nezákonnosť spočívala v tom, že obec určila názov ulice Dr. Jozefa Tisu v rozpore s ustanovením § 2b ods. 3 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Názov ulice nebol určený s prihliadnutím na významné nežijúce osobnosti; zároveň ide o názov urážajúci náboženské alebo národnostné cítenie a navyše aj o jazykovo nesprávny názov.

Obecné zastupiteľstvo obce Varín na rokovaní 19. júna 2022, za účasti prokurátora Generálnej prokuratúry, protestu nevyhovelo. Generálna prokuratúra využila svoje zákonné oprávnenie a podala na Krajský súd v Žiline správnu žalobu na preskúmanie súladu tohto všeobecne záväzného nariadenia so zákonom. V žalobe sa navrhuje vysloviť nesúlad namietaného určenia názvu ulice so zákonom a zároveň jeho zrušenie. O podanej žalobe nebolo doposiaľ rozhodnuté.

Generálna prokuratúra považuje pomenovanie ulíc za problematiku celospoločenského významu, preto na základe medializovaných informácií uložila pokynom miestne a vecne príslušným okresným prokuratúram preskúmanie zákonnosti určenia názvu ďalších ulíc, konkrétne určenie názvu ulice Gottwaldova v obciach Želovce a Jelka, resp. ulice Leninova v obciach Veľké Úľany, Šoporňa a Bušince. Vo všetkých týchto prípadoch ide o určenie názvu ulíc po predstaviteľoch komunistického režimu, čo sa v zmysle aktuálnej právnej úpravy považuje za rozporné so zákonom.

Po preskúmaní a vyhodnotení zákonnosti určenia uvedených názvov ulíc bolo okresnými prokuratúrami podaných celkovo päť opatrení prokurátora, z toho štyri upozornenia a jeden protest prokurátora. Na základe podaných opatrení prokurátora

jednotlivé obce následne započali legislatívny proces na prijatie všeobecne záväzného nariadenia o určení názvov ulíc, ktoré budú v súlade so zákonom. V obci Bušince (okres Veľký Krtíš), resp. v obci Jelka (okres Galanta) už bolo zo strany obecného zastupiteľstva na základe upozornenia prokurátora prijaté všeobecne záväzné nariadenie, ktorým bol v oboch prípadoch zmenený názov ulice Gottwaldova. Možno konštatovať, že na základe intervencie prokuratúry došlo, resp. v dohľadnej dobe dôjde k premenovaniu názvov ulíc, ktorých obsah nie je v súlade s aktuálnou právnou úpravou.

Okrem medializovaných informácií získavali prokurátori vlastné poznatky najmä z prokurátorských previerok, vyťažením z iných úsekov činnosti prokuratúry, z materiálov orgánov verejnej správy, kontrolných a inšpekčných orgánov, ako aj z podaní fyzických osôb a právnických osôb, ktoré podľa § 31 ods. 3 v spojení s § 33 ods. 1 zákona o prokuratúre nie sú podnetom.

Dôležitou súčasťou dozorovej činnosti prokurátora v netrestnej oblasti sú poznatky signalizované prokurátormi trestného úseku prokuratúry týkajúce sa už prejednaných priestupkov z dôvodu, že skutok, o ktorom bolo rozhodnuté v priestupkovom konaní, je postihnutelný ako trestný čin. Takéto rozhodnutia predstavujú prekážku *res iudicata*, a tak ďalšie trestné stíhanie postihnutej osoby (pre závažnejší trestný čin) je možné až po zrušení vydaného rozhodnutia o priestupku na základe protestu prokurátora. Z trestného úseku prokuratúry sú pravidelne vyťažované aj poznatky o priestupkoch rodičov podľa § 37 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov z dôvodu zanedbávania povinnej školskej dochádzky maloletými deťmi.

Zaujímavým poznatkom vyťaženým z trestného úseku bol poznatok Okresnej prokuratúry Rožňava v súvislosti s medializovaným znečistením vodného toku Slaná. Cieľom prokuratúry bolo preskúmať zákonnosť postupu orgánov verejnej správy z dôvodu predpokladanej nečinnosti pri riešení vzniknutej situácie zo strany Okresného úradu Rožňava, odboru starostlivosti o životné prostredie. V súvislosti so znečistením rieky Slaná podal prokurátor Okresnej prokuratúry Rožňava upozornenie prokurátora, v ktorom Okresnému úradu Rožňava, odboru starostlivosti o životné prostredie vytkol jeho nečinnosť po zistení poškodenia povrchových vôd vodného toku Slaná. Okresný úrad Rožňava podanému upozorneniu prokurátora vyhovel, pričom doposiaľ realizuje úkony smerujúce k zisteniu pôvodcu poškodenia v zmysle ustanovení zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov.

3.2. Previerky zachovávaní zákonnosti v orgánoch verejnej správy

Pri výkone previerkovej činnosti prokurátormi je preskúmaná zákonnosť správnych aktov alebo postupu orgánov verejnej správy vo väčšom počte na určitom úseku verejnej správy, čo prokuratúre umožňuje zhromaždenie komplexnejších poznatkov o činnosti orgánov verejnej správy v jednotlivých oblastiach rozhodovania za účelom vykonania podrobnejšej analýzy a zovšeobecnenie poruchových javov. Získané poznatky následne slúžia prokuratúre na prijímanie takých opatrení, ktorými

dochádza k odstráneniu nezákonných postupov a rozhodnutí a účinnej ochrane práva a právom chránených záujmov.

Obsahové zameranie previerok v roku 2022 bolo určované najmä úlohami plnenými v rámci Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022, plánov úloh krajských a okresných prokuratúr. V celoslovenskom meradle v netrestnej oblasti boli plnené dve úlohy.

Prvou bola úloha zameraná na zhodnotenie stavu zákonnosti rozhodovania v mimoodvolacom konaní podľa § 65 ods. 1, 2 správneho poriadku vo vzťahu k rozhodnutiam miest a obcí ako všeobecných stavebných úradov.

Previerky vykonali všetky krajské prokuratúry preskúmaním rozhodnutí odborov výstavby a bytovej politiky okresných úradov v sídle kraja, ktoré nadobudli právoplatnosť od 1. januára 2020 do vykonania previerok, o zrušení alebo o zmene rozhodnutí stavebných úradov obcí mimo odvolacieho konania, a to z hľadiska základného rozporu s § 4 ods. 3 písm. b) zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý všeobecne vylučuje okresné úrady v sídle kraja z preskúmania rozhodnutí miest a obcí.

Previerkami bolo zistené, že v preverovanom období, okrem Okresného úradu Bratislava, Okresného úradu Trenčín a Okresného úradu Žilina, okresné úrady v rozpore s § 4 ods. 3 písm. b) zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov preskúmavali a aj rušili rozhodnutia stavebných úradov obcí mimo odvolacieho konania.

Generálna prokuratúra vykonala previerku preskúmaním rozhodnutí bývalého Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky vydaných v preverovanom období v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam okresných úradov v sídle kraja o zrušení alebo o zmene rozhodnutí stavebných úradov obcí mimo odvolacieho konania. Previerkou bolo zistené, že ministerstvo v preverovanom období, okrem dvoch zrušujúcich rozhodnutí v roku 2021, v odvolacích konaniach potvrdzovalo zrušujúce mimoodvolacie rozhodnutia okresných úradov v sídle kraja.

Sekundárnym zameraním previerok bolo zistenie všeobecnej praxe okresných úradov v sídle kraja pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutí miest a obcí mimo odvolacieho konania. Previerkami bolo zistené, že Okresný úrad Bratislava, Okresný úrad Trenčín a Okresný úrad Žilina nepreskúmavali a nepreskúmavajú (Žilina od augusta 2017) takéto rozhodnutia mimo odvolacieho konania. Okresný úrad Košice takéto rozhodnutia od roku 2016 konzistentne preskúmaval a preskúmava a ostatné okresné úrady túto prax menili v závislosti od aktuálneho meniaceho sa postoja ministerstva v tejto otázke.

V dôsledku zistených pochybení boli podané príslušné opatrenia, a to buď protest prokurátora alebo upozornenie prokurátora, ktorým nebolo vyhovené. Pretože ministerstvo pri nevyhovení opatreniam jednotlivých prokuratúr prijatých na základe vykonaných previerok konzistentne uplatňuje rovnakú argumentáciu, ako bola odmietnutá aktuálne právoplatným rozsudkom Krajského súdu v Prešove, táto

argumentácia ministerstva nie je spôsobilá zmeniť správnosť a dôvodnosť prijatých opatrení krajských prokuratúr a ani budúcich opatrení Generálnej prokuratúry podaných na základe zistení z jej časti previerky.

Z výsledkov vykonanej previerky je preto nutné vyvodiť záver, že aj napriek neúspešnosti prijatých opatrení táto úloha splnila svoj účel, pretože príslušné prokuratúry na jej základe dôsledne zaznamenali poznatky o stave zákonnosti v postupe a rozhodovaní okresných úradov a ministerstva v mimoodvolacích konaniach proti rozhodnutiam miest a obcí ako všeobecných stavebných úradov.

Prax okresných úradov a ministerstva v prípade takého závažného inštitútu, ako je mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným rozhodnutiam, je obzvlášť neprípustná a rozporná s princípom právnej istoty založeným právoplatnými rozhodnutiami. Prispieva to k správnosti prijatých prokurátorských opatrení, predovšetkým podaných protestov prokurátora a následných správnych žalôb vo vzťahu k výkladu § 4 ods. 3 písm. b) zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, oproti výkladu tohto zákonného ustanovenia ministerstvom prezentovaným v nevyhovujúcich oznámeniach k upozorneniam prokurátora, v nevyhovujúcich rozhodnutiach o protestoch prokurátora a vo vyjadreniach k správny žalobám prokuratúry.

Druhá celoslovenská úloha bola zameraná na zistenie a zhodnotenie stavu zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí vo veciach územnej samosprávy podľa § 4 ods. 5 písm. a) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Predmetom úlohy bolo preskúmanie dodržiavania zákonnosti pri aplikácii ustanovenia § 4 ods. 5 písm. a) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, obsahom ktorého je katalóg obligatórnych (povinných) všeobecne záväzných nariadení, ktoré musí mať každá obec vo veciach územnej samosprávy prijaté.

Plnenie úlohy bolo rozdelené na dve časti – štatistickú (prieskumnú) a previerkovú. V rámci prieskumnej časti bolo úlohou prokurátorov okresných prokuratúr zozbieranie a následné vyhodnotenie štatistických poznatkov o tom, ako si mestá a obce plnia zákonom uloženú povinnosť prijať všeobecne záväzná nariadenia uvedené v ustanovení § 4 ods. 5 písm. a) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Samotná previerková činnosť následne spočívala vo vyhodnotení stavu zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí prijatých podľa § 4 ods. 5 písm. a) piaty bod č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. V tomto ustanovení sú uvedené činnosti, ktorých vykonávanie je na zabezpečenie verejného poriadku možné v obci zakázať alebo obmedziť na určitý čas alebo na určité miesto.

Prieskumná časť, ktorá spočívala v zhromažďovaní údajov o aktuálnom stave prijatia obligatórnych všeobecne záväzných nariadení v zmysle § 4 ods. 5 písm. a) prvý až piaty bod zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, bola zameraná na vytvorenie databázy obsahujúcej štatistické údaje zo všetkých miest a obcí Slovenskej republiky (celkovo 2914). Databáza dokumentuje stav plnenia povinnosti prijať všeobecne záväzná nariadenia, ktorá im bola uložená na základe zákona č. 70/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Účelom zhromaždenia štatistických údajov bolo následne na ich základe vyhodnotiť dôvodnosť a účelnosť tejto právnej úpravy, ktorá vo svojej podstate upravuje najdôležitejšiu oblasť normotvornej činnosti miest a obcí.

Touto prieskumnou činnosťou sa prokuratúre podarilo nakumulovať veľké množstvo (nielen) štatistických informácií, ktoré v kontexte doterajších poznatkov, ktorými orgány prokuratúry disponovali už pred vykonaním tejto úlohy, predstavujú jedinečný súhrn zistení o aplikácii zákona o obecnom zriadení po jeho novelizovaní zákonom č. 70/2018 Z. z., teda o stave zákonnosti v danej oblasti. Zo získaných poznatkov vyplýva záver, že aj napriek uplynutiu už dostatočne dlhého časového obdobia od 1. apríla 2018, kedy novela zákona o obecnom zriadení nadobudla účinnosť, predovšetkým obce dostatočne nezareagovali na túto právnu úpravu a zodpovedajúce nariadenia na svojom území neprijali.

Vo vzťahu ku konkrétnym zisteniam možno uviesť, že celkovo v rámci územnej samosprávy prevláda nízka až veľmi nízka úroveň stavu dodržiavania zákonnosti obcami spočívajúcej v povinnosti prijať niektoré z obligatórných samosprávnych všeobecne záväzných nariadení. Napriek skutočnosti, že od zavedenia uvedenej povinnosti uplynuli už viac ako štyri roky, napr. pri všeobecne záväznom nariadení o určení názvov ulíc a verejných priestranstiev si túto povinnosť nespĺnilo až 78% obcí. Analýzou konkrétnych percentuálnych vyjadrení stavu prijatia niektorých všeobecne záväzných nariadení možno s určitosťou vysloviť záver, že jeho úroveň (výška) je výrazne determinovaná previerkovou činnosťou orgánov prokuratúry, keď obce prijali predmetné všeobecne záväzné nariadenie (a teda splnili si svoju zákonnú povinnosť) až na základe podaného upozornenia prokurátora.

S poukazom na uvedené zistenia preto možno zvýrazniť nezastupiteľnú činnosť orgánov prokuratúry vo sfére výkonu dozoru nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy, a to nielen v rovine bezprostrednej a dostupnej ochrany zákonnosti a práv fyzických osôb a právnických osôb, ale aj v rovine zavádzania jednotlivých zákonných zmien v oblasti obecného zriadenia do právnej praxe, čo je spôsobené ich presadzovaním a vynucovaním orgánmi prokuratúry.

Nadväzujúc na uvedené možno uviesť, že aj keď stav prijatia všeobecne záväzných nariadení obcami a mestami je znepokojivý, keďže poukazuje na skutočnosť, že väčšina územných samospráv sa (vedome alebo nevedome) neriadi zákonnou úpravou, za omnoho závažnejšie možno považovať zistené dôvody neprijatia všeobecne záväzných nariadení, resp. postoj jednotlivých územných samospráv k právnej úprave tzv. obligatórných všeobecne záväzných nariadení.

Zákonodarca obecným samosprávam síce zaviedol povinnosť v podobe prijatia obligatórných všeobecne záväzných nariadení, no následne štát nevykonal žiadne opatrenia (napr. legislatívne) na jej splnenie, resp. vymoženie jej splnenia. Na základe uvedeného teda možno vysloviť pochybnosť o účelnosti legislatívnej úpravy, nakoľko ani štyri roky po jej prijatí nie je možné v obciach badať jej pozitívne dopady na stav a úroveň legislatívnej činnosti orgánov územnej samosprávy a v konečnom dôsledku na bežný život v daných obciach. Zo zistených dôvodov neprijatia všeobecne záväzných nariadení je preto zrejmé, že právna úprava nielenže nereflektuje potreby a faktické miestne pomery územných samospráv, ale táto bola navyše prijatá aj metódou *ex parte*, t. j. jej konečné a Národnou radou schválené znenie zjavne nebolo výsledkom konzultácií s územnými samosprávami, resp. s ich kvalifikovanými reprezentantmi.

Samotná previerková činnosť bola zameraná na preskúmanie zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí prijatých podľa § 4 ods. 5 písm. a) piateho bodu zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Týmto všeobecne záväznými nariadeniami sa na zabezpečenie verejného poriadku v obci (meste) ustanovujú činnosti, ktorých vykonávanie je zakázané alebo obmedzené na určitý čas alebo na určitom mieste, pričom ich možno skratkovite nazvať aj ako tzv. nariadenia o verejnom poriadku. Cieľom previerkovej činnosti jednotlivých prokuratúr bolo zistiť aktuálny stav zákonnosti normotvornej činnosti miest a obcí v oblasti regulácie tejto samosprávnej pôsobnosti, kde samospráva priamo zasahuje do práv, povinností a oprávnených záujmov fyzických osôb a právnických osôb ako adresátov týchto noriem, a to aj v spojitosti doterajšou judikatúrou Ústavného súdu a všeobecných súdov.

Napriek skutočnosti, že zamýšľaným predmetom previerkovej činnosti jednotlivých prokuratúr malo byť nariadenie s konkrétne určeným predmetom úpravy (samosprávne všeobecne záväzné nariadenia týkajúce sa verejného poriadku), počas jej faktického výkonu bolo zistené, že obce za účelom zabezpečenia verejného poriadku majú prijaté rôzne nariadenia, ktoré regulujú verejný poriadok danej obce z rôznych jeho aspektov. Previerková činnosť jednoznačne preukázala problémy obcí zorientovať sa v danej problematike a predovšetkým ich neznalosť, čo konkrétne má byť obsahom uvedených všeobecne záväzných nariadení, t. j. ktoré konkrétne otázky je nutné vo všeobecne záväznom nariadení upraviť tak, aby obec neprekročila svoje kompetencie (neuložila novú povinnosť či obmedzenie). Táto neznalosť sa v praxi prejavila buď pasivitou obce, ktorá takéto všeobecne záväzné nariadenie neprijala (možno aj z opatrnosti), alebo naopak, takou úpravou všeobecne záväzného nariadenia, ktorá nebola vo viacerých ustanoveniach v súlade so zákonom. Zákonodarca v tomto smere obciam túto situáciu nijako neuľahčil, keď v dotknutých bodoch len stručne odkázal na iné ustanovenia zákona.

Vykonanými previerkami bolo ďalej zistené, že vo väčšine samospráv, v ktorých boli všeobecne záväzné nariadenia podľa bodu 5. preskúmané, tieto vykazovali vady súladu so zákonom. Hlavnou príčinou daného stavu je početnosť referenčných noriem (s ktorými musia byť normy všeobecne záväzných nariadení podľa § 4 ods. 5 písm. a) piateho bodu zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v súlade) v spojení s obsahovou rozsiahlosťou a definičnou pestrosťou pojmu verejný poriadok implementovaného do všetkých sfér výkonu územnej samosprávy. Odohráva sa to za faktického stavu absencie odborných personálnych kapacít určených na prípravu všeobecne záväzných nariadení v podmienkach absolútnej väčšiny obcí a miest, čo znemožňuje nielen prijatie všeobecne záväzného nariadenia v súlade so zákonom, ale vedie aj k nemožnosti jeho ďalších revízií v nadväznosti na prípadné zmeny zákonnej úpravy. Za tohto stavu je navyše len otázkou času, kedy sa všeobecne záväzné nariadenia prijaté podľa § 4 ods. 5 písm. a) piateho bodu zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení dostanú do rozporu so zákonom, pretože obce len zriedkakedy stihnú pružne zareagovať na zmeny právnych predpisov, z ktorých tieto všeobecne záväzné nariadenia vychádzajú.

Konkrétne zistená nezákonnosť sa týkala najmä neurčitého a so zákonom rozporného definovania základných pojmov, najčastejšie pojmov „verejný poriadok“ a „verejné priestranstvo“, nezákonnej modifikácie recipovaného textu zákona do všeobecne záväzného nariadenia, obsahu všeobecne záväzného nariadenia

spočívajúceho v jeho neurčitosti a nezrozumiteľnosti bez toho, aby jeho adresáti boli schopní predvídať jeho aplikáciu a tomu prispôbiť svoje správanie, úpravy obsahu a noriem všeobecne záväzného nariadenia v rozpore a nad rámec zákonom ustanoveného splnomocňovacieho ustanovenia, úpravy povinností a obmedzení činnosti v obciach a mestách v rozpore so zákonom, úpravy sankcií za porušenie jednotlivých ustanovení všeobecne záväzného nariadenia v rozpore so zákonom a podobne.

Na vyššie zistené porušenia zákona reagovali prokuratúry celkovo 216 opatreniami prokurátora, z toho bolo 203 protestov a 13 upozornení.

Vzhľadom na poznatky vyplývajúce zo záverov danej úlohy je namieste vo vzťahu k všeobecne záväznému nariadeniu v zmysle § 4 ods. 5 písm. a) piaty bod zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení zväziť dôvodnosť zákonnej úpravy, ktorá núti obce určovať činnosti, ktoré sú v obci zakázané alebo obmedzené na určitý čas alebo v určitom mieste, nakoľko ako správne uviedli niektoré obce, nemusí byť v miestnych podmienkach daný žiaden dôvod na obmedzovanie či zákaz určitého konania.

Na základe zistených záverov možno jednoznačne ustáliť, že obce sú v rámci svojej pôsobnosti prostredníctvom všeobecne záväzného nariadenia oprávnené na určitom mieste a v určenom čase zakázať či obmedziť určitú činnosť, t. j. vo forme príkazov a zákazov regulovať správanie sa dotknutých adresátov tohto všeobecne záväzného nariadenia. K problematike zabezpečenia verejného poriadku v obci sa vzťahuje veľké množstvo právnych predpisov. Pokiaľ obce chcú túto problematiku regulovať, musia dôsledne porovnať predmet a cieľ zákonnej úpravy s úpravou prijatou vo všeobecne záväznom nariadení, a to tak, aby sa pohybovali v rámci zákonných medzí a súčasne, aby uloženými povinnosťami zabezpečili verejný poriadok.

Je potrebné pripomenúť, že regulácia uskutočnená vo všeobecne záväznom nariadení musí byť v súlade s princípom proporcionality (primeranosti), t. j. že povinnosti možno ukladať len v najmenšom možnom rozsahu vo vzťahu k sledovanému cieľu. Táto zásada tiež znamená, že by obce mali vydávať všeobecne záväzné nariadenia k zabezpečeniu miestnych záležitostí verejného poriadku len tam a vtedy, kde skutočne k narušovaniu verejného poriadku dochádza, t. j. v čo najmenšom rozsahu vymedziť činnosti, ktoré sú na daných miestach v obci spôsobilé narušiť verejný poriadok, aby priestor pre slobodu občanov zostal čo najväčší. V praxi to znamená, že by obec mala reguláciu určených činností vzťahovať na určité vo všeobecne záväznom nariadení vymedzených miestach, ako aj dobu, s prihliadnutím k povahe činností a ich spôsobilosti (významnou mierou) narušiť verejný poriadok v obci.

S poukazom na poznatky a závery vyplývajúce z tejto úlohy možno konštatovať, že úloha, napriek jej rozsahu, jednoznačne splnila svoj účel. V tomto kontexte je nevyhnutné zdôrazniť neopomenuteľné miesto prokuratúry v systéme orgánov ochrany a aplikácie práva vo vzťahu (nielen) k normotvorbe a rozhodovacej činnosti orgánov územnej samosprávy. Korešponduje tomu aj jedinečné ukotvenie postavenia prokuratúry v systéme prieskumu ústavnosti a zákonnosti všeobecne záväzných nariadení, kedy v podstatnej väčšine prípadov je len prokuratúra oprávnená sa obrátiť

na súd za účelom preskúmania súladu všeobecne záväzného nariadenia obce so zákonom (§ 357 a nasl. Správneho súdneho poriadku). Z konkrétnych záverov vyplývajúcich z tejto úlohy rezultuje, že dozorové oprávnenie prokuratúry, osobitne realizácia previerok zachovávanía zákonnosti, predovšetkým v orgánoch územnej samosprávy, sa vysokou mierou podieľa na dosiahnutí čo najvyššej súladnosti činnosti orgánov územnej samosprávy so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, keďže metodické usmerňovanie činnosti orgánov územnej samosprávy prakticky neexistuje.

Prokurátori na úrovni krajov a okresov vykonávali aj ďalšie previerky, pri obsahovom zameraní ktorých vychádzali z doterajších vlastných poznatkov o činnosti orgánov verejnej správy získaných pri vybavovaní podnetov, z materiálov územnej samosprávy, ako aj kontrolných a inšpekčných orgánov, z médií alebo vyťaženiím z iných úsekov činnosti prokuratúry, najmä z trestného úseku.

Vykonané previerky boli obsahovo rozmanité a týkali sa viacerých právnych oblastí, ako napr. postupu a rozhodovania orgánov územnej samosprávy pri ohlasovaní drobných stavieb, stavebných úprav a udržiavacích prác podľa stavebného zákona, postupu a rozhodovania miest a obcí pri vedení evidencie detí a žiakov vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky, ktorí majú v obci trvalé bydlisko a vedení evidencie, v ktorých školách ju plnia na základe ustanovenia § 6 ods. 19 zákona č. 596/2003 Z. z o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako aj vo veciach ohrozovania výchovy a vzdelávania maloletých alebo zanedbávania starostlivosti o povinnú školskú dochádzku, postupu orgánov verejnej správy pri vybavovaní žiadostí o sprístupnenie informácií podľa zákona o slobode informácií, postupu a rozhodovania orgánov verejnej správy v konaní o poskytovaní sociálnych služieb, ako aj o poskytovaní dávky v hmotnej núdzi, postupu a rozhodovania orgánov územnej samosprávy vo veciach miestnych daní, postupu a rozhodovania orgánov verejnej správy v oblasti ochrany životného prostredia so zameraním na ochranu vôd a drevín, postupu a rozhodovania orgánov verejnej správy v priestupkových konaniach, ako aj mnoho ďalších.

Prokurátori vykonali aj kontrolné previerky, ktorými overovali účinnosť skôr prijatých opatrení a zisťovali, či v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy nedochádza k rovnakým a opakovaným porušeniam zákona, ako v predchádzajúcom období. V prípade zistených pochybení boli opätovne prijaté príslušné prokurátorské opatrenia.

Všetky vykonané previerky boli ukončené protokolom o vykonaní previerky, ktorého obsah prokurátori prerokovali s vedúcim orgánu verejnej správy, o čom aj vyhotovili zápisnicu. Následne, podľa charakteru a závažnosti zistení, jednotliví prokurátori pristúpili k podaniu opatrení, a to buď protestu prokurátora alebo upozorneniu prokurátora.

Prehľad počtu previerok zachovávanía zákonnosti v orgánoch verejnej správy vykonaných prokurátormi za posledné tri roky (1 391 v roku 2022) je uvedený v **tabuľke III.3.2.1.**

3.3. Účasť na zasadnutiach orgánov verejnej správy

K dôležitým metódam výkonu dozoru nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy patrí uplatňovanie poradného hlasu na zasadnutiach orgánov verejnej správy v zmysle § 21 ods. 1 písm. d) zákona o prokuratúre, ako aj účasť na zasadnutiach orgánov verejnej správy, na ktorých sú prerokované prokurátorom podané opatrenia (protesty a upozornenia). Orgán verejnej správy, ktorý vybavuje protest či upozornenie prokurátora, je povinný umožniť prokurátorovi účasť na prerokovaní protestu alebo upozornenia, ak o to prokurátor požiada.

Prokuratúra tejto metóde dozoru nad orgánmi verejnej správy dlhodobo venuje náležitú pozornosť. Z poznatkov získaných z minulých rokov vyplýva, že účasť prokurátora na prerokovaní opatrení prokurátora, najmä na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev, prispieva k tomu, aby bolo odstránené porušovanie zákonov a zároveň zvyšuje právne povedomie orgánov územnej samosprávy.

Z tohto dôvodu sa prokurátori aj v roku 2022 zúčastňovali zasadnutí orgánov verejnej správy najmä v prípadoch, v ktorých obecné či mestské zastupiteľstvá prerokovali podané protesty a upozornenia prokurátora. Prokurátori na zasadnutiach obecných zastupiteľstiev prezentovali dôvody, pre ktoré bolo podané opatrenie prokurátora, podrobne poslancom vysvetlili predmetnú problematiku a zodpovedali pripomienky či námietky poslancov k problematike. Svojou účasťou prokurátori prispeli k úspešnosti podaných opatrení prokurátora, ako aj k pochopeniu ich zmyslu a účelu. V neposlednom rade prispela účasť prokurátora, jeho erudovaná právna analýza problematiky a fundovaná argumentácia na zasadnutí obecného zastupiteľstva, k tvorbe pozitívneho obrazu a dobrého renomé netrestného úseku prokuratúry medzi obyvateľmi obce, ktorí sa ako verejnosť zúčastňujú zasadnutí obecných zastupiteľstiev.

Význam účasti prokurátora na prerokovaní podaného opatrenia prokurátora sa napríklad potvrdil v okrese Trenčín. Okresná prokuratúra Trenčín podala na základe podnetu starostu obce protesty proti uzneseniam obecného zastupiteľstva, ktorými obecné zastupiteľstvo ukladalo starostovi obce rôzne povinnosti a príkazy nemajúce zákonnú oporu. Vzhľadom na skutočnosť, že vzťahy medzi starostom obce a obecným zastupiteľstvom boli napäté, obecné zastupiteľstvo nemienilo protestu prokurátora vyhovieť. Poslanci obecného zastupiteľstva chceli ponechať rozhodnutie na súde, ktorý by po nevyhovení protestu rozhodoval o prokurátorom podanej správnej žalobe. Prokurátor sa osobne zúčastnil na prerokovaní podaného protestu a argumentáciou k nedôvodnému ukladaniu povinnosti starostovi zo strany obecného zastupiteľstva presvedčil poslancov, ktorí napokon jeho protestom vyhovel.

3.4. Činnosť prokuratúry v oblasti správneho súdnictva

Výkon dozoru prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy funkčne súvisí s uplatnením oprávnení prokurátora v konaní pred správnym súdom podľa osobitného predpisu. Týmto predpisom je Správny súdny poriadok (§ 20 ods. 1 veta druhá zákona o prokuratúre). Vzájomným pôsobením oba systémy prispievajú k zvýšeniu efektivity vonkajšej kontroly fungovania verejnej správy.

V správnom súdnictve je prokurátor oprávnený podať žalobu proti rozhodnutiu alebo opatreniu orgánu verejnej správy, proti uzneseniu zastupiteľstva a proti všeobecne záväznému nariadeniu v prípadoch, keď nebolo vyhovené protestu prokurátora proti týmto správnym aktom a žalobu proti nečinnosti, ak orgán verejnej správy ostal nečinný aj po podaní upozornenia prokurátora (§ 45 ods. 1 až 4 Správneho súdneho poriadku).

Prostredníctvom žalôb prokurátora dochádza k realizácii základného princípu správneho súdnictva vyjadreného v § 5 ods. 3 Správneho súdneho poriadku, podľa ktorého správny súd dbá na ochranu zákonnosti a verejného záujmu. Prokurátor prostredníctvom realizácie svojej aktívnej žalobnej legitímácie sleduje prioritne ochranu zákonnosti a objektívneho práva.

Správnu žalobu podľa Správneho súdneho poriadku môže prokurátor podať, ak nebolo vyhovené podanému prokurátorskému opatreniu. Správna žaloba potom smeruje proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy, proti ktorému podal protest. Môže ísť o všeobecné správne žaloby, správne žaloby vo veciach správneho trestania, správne žaloby v sociálnych veciach, ako aj správne žaloby vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia. Prokurátor je taktiež oprávnený podať žalobu proti nečinnosti, ak orgán verejnej správy ostal nečinný aj po upozornení prokurátora.

Návrhovými oprávneniami prokurátora podľa Správneho súdneho poriadku sú aj oprávnenie podať žalobu proti uzneseniu zastupiteľstva, proti ktorému podal protest, ktorému nebolo vyhovené a oprávnenie podať žalobu proti všeobecne záväznému nariadeniu, proti ktorému podal protest, ktorému nebolo vyhovené.

Pre úplnosť je dôležité spomenúť, že generálny prokurátor je oprávnený podať žalobu na rozpustenie politickej strany, kasačnú sťažnosť proti rozhodnutiu správneho súdu vydanému v konaní, do ktorého bol prokurátor oprávnený vstúpiť, ale nevstúpil, a tiež je oprávnený podať žalobu na obnovu konania, do ktorého bol prokurátor oprávnený vstúpiť, ale nevstúpil.

Z hľadiska štruktúry správne žaloby v roku 2022 korešpondovali s predmetom prieskumu na základe podnetov a vlastných poznatkov a týkali sa predovšetkým stavebných vecí, katastrálnych vecí, ochrany životného prostredia, priestupkových vecí, sociálnych vecí, daňových vecí, nečinnosti orgánu verejnej správy, rozhodnutí vydaných podľa zákona o slobode informácií, uznesení orgánov územnej samosprávy a všeobecne záväzných nariadení miest a obcí.

V roku 2022 podali prokurátori v oblasti správneho súdnictva 45 žalôb, čo oproti minulému roku predstavuje pokles o osem žalôb. Túto skutočnosť však nemožno hodnotiť negatívne, pretože podmienkou podania správnej žaloby je nevyhovenie prokurátorskému opatreniu, kde nebol zaznamenaný vzostupný trend.

Ako príklad aktivity prokuratúry v správnom súdnictve možno uviesť právoplatný rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, ktorým vyhovel žalobe prokurátora na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Hlavného banského úradu v Banskej Štiavnici. Predmetom konania bolo rozhodnutie o povolení trhacích prác veľkého rozsahu v dobývacom priestore Závada, ktoré sa nachádza v II. ochrannom pásme vodného zdroja, v blízkosti vodného diela a aj v tesnej blízkosti rodinných domov

obyvateľov obce. Súd sa stotožnil s právnou argumentáciou obsiahnutou v správnej žalobe prokurátora. Súd rozhodol, že povoleniu trhacích prác v dobývacom priestore malo predchádzať konanie o povolení zmeny banskej činnosti. Len takýto postup by bol v súlade s banským zákonom, pretože došlo k zmene dobývacej metódy trhacích prác. Tým, že banské úrady povolili zmenu charakteru trhacích prác bez zmeny rozhodnutia o povolení banskej činnosti, znemožnili realizáciu ochrany práv a oprávnených záujmov dotknutých osôb. Zároveň znemožnili účasť orgánov verejnej správy chrániacich verejný záujem v oblasti zdravotníctva a životného prostredia.

Okrem oprávnenia prokurátora podať za splnenia zákonných podmienok správnu žalobu, je prokurátor oprávnený vstúpiť do ktoréhokoľvek konania pred správnym súdom (§ 46 Správny súdny poriadok), vrátane konania o kasačnej sťažnosti alebo o žalobe na obnovu konania. V tejto súvislosti je nutné dať do pozornosti, že prokurátor po vstupe do súdneho konania nevykonáva dozor nad rozhodovaním správneho súdu, ale jeho ingerencia sa vzťahuje na zákonnosť správneho aktu, nečinnosť alebo iný zásah orgánu verejnej správy preskúmaný správnym súdom. Možno konštatovať, že vstupom do konania je realizovaná snaha prokurátora byť nápomocný správnemu súdu pri jeho rozhodovaní prostredníctvom podávania kvalifikovaných vyjadrení a návrhov.

V roku 2022 realizovali prokurátori vstup do konania v pozemkových veciach a v stavebných veciach, ale aj vo veci slobodného prístupu k informáciám a starostlivosti o životné prostredie.

Počet správnych žalôb podaných prokuratúrami za rok 2022, ako i vstupov do konaní pred správnymi súdmi a ich porovnanie s predchádzajúcimi rokmi je v **tabuľke III.3.4.1. a tabuľke III.3.4.2.**

4. Poznatky prokuratúry o stave zákonnosti v netrestnej oblasti a návrhy opatrení na elimináciu najzávažnejších a najrozšírenejších poruchových javov

Pri výkone pôsobnosti prokuratúry v oblasti civilného procesu boli zistené aj nedostatky predstavujúce systémové pochybenia v právnej praxi. Častým problémom je najmä nerešpektovanie práva na kontradiktórny proces v situáciách, kedy je procesný predpis málo inštruktívny, teda keď výslovne neuvádza, že určité podanie strany má byť doručené protistrane. Doručenie podania protistrane musí však byť samozrejmosťou vyplývajúcou z práva na kontradiktórny proces, ak súd hodlá rozhodnúť v neprospech protistrany. Pochybenia tohto druhu boli identifikované najmä pri rozhodovaniach sudcov o sťažnostiach proti rozhodnutiam vydaným vyššími súdnymi úradníkmi, kedy súdy v mnohých prípadoch opomínajú doručiť sťažnosť protistrane a následne sťažnosti vyhovejú.

Ďalej je potrebné poukázať na nesprávnu prax, keď poštový podnik, na základe dohody so súdom, skartuje nedoručenú súdnu zásielku a súdu oznámi, že zásielka nebola doručená. Takýto postup je v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku o doručovaní. Ide o neoprávnené zničenie verejnej listiny, ktoré môže mať negatívne následky v civilnom procese.

V rámci činnosti prokuratúr v oblasti civilného procesu bolo tiež zistené, že konania, v ktorých súd rozhoduje o obmedzení spôsobilosti na právne úkony sa neúmerne predlžujú z dôvodu nadmernej zaťaženia znalcov priberaných do konania, pričom v niektorých prípadoch boli znalecké posudky súdu predkladané až po uplynutí štyroch mesiacov odo dňa pribratia znalca do konania.

Prietahy v konaniach boli zistené tiež v agende starostlivosti súdu o maloletých, napríklad pri rozhodovaní o ústavnej starostlivosti alebo o výchovných opatreniach, kedy je záujem na včasnom rozhodnutí obzvlášť dôležitý pre ďalší vývoj maloletého.

V praxi sa vyskytujú problémy pri aplikácii ustanovenia § 107aa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Prokurátor má podľa tohto ustanovenia oprávnenie podať správcovi konkurznej podstaty podnet, ak možno predpokladať, že tretia osoba drží alebo spravuje majetok na účet úpadcu - právoplatne odsúdeného na trest prepadnutia majetku. Účelné využitie tohto oprávnenia prokurátora však nie je možné, nakoľko prokurátor podľa platnej právnej úpravy nie je oprávnený vykonať šetrenia potrebné na zistenia relevantných skutočností. Oprávnenia prokurátora podľa Trestného poriadku tu neprichádzajú vzhľadom na skončenie trestného konania do úvahy. Oprávnenia prokurátora zisťovať určité skutočnosti na základe zákona o prokuratúre sú len okrajové a nepostačujúce. Opísaný problém je potrebné vyriešiť zmenou právnej úpravy, teda rozšírením oprávnení prokurátora vykonať šetrenia, aby mohol zistiť relevantné skutočnosti aj mimo trestného konania.

Pri výkone dozoru nad zachovávaním zákonnosti orgánmi verejnej správy je prokurátor povinný rešpektovať platnú právnu úpravu. Nezriedka však poznatky, ktoré prokurátor získa pri výkone pôsobnosti vedú k úvahám o nevyhnutnosti zmeny platnej právnej úpravy, a to či už vzhľadom na aplikačné problémy, ktoré v praxi spôsobuje alebo v záujme eliminácie zistených pochybení. Pri plnení úloh na netrestnom úseku prokurátori často zistia aj aplikačné problémy spočívajúce v tom, že právna úprava na určitom úseku obsahuje medzery, ktoré umožňujú obchádzať platnú právnu úpravu alebo platná právna úprava nie je jednoznačná a umožňuje viaceré výklady.

Analýzou poznatkov prokuratúry o stave zákonnosti v rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy možno dospieť k príčinám vzniku opakujúcich sa porušení zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v postupoch a rozhodovaní orgánov verejnej správy a k návrhom na ich odstránenie.

S poukazom na zistenia previerkovej činnosti prokuratúry vyplývajúce zo „Zhodnotenia stavu zákonnosti všeobecne záväzných nariadení miest a obcí vo veciach územnej samosprávy podľa § 4 ods. 5 písm. a) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení“ by bolo primárne potrebné a náležité iniciovať normatívnu zmenu ustanovenia § 4 ods. 5 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. Pri realizácii tejto zmeny zákona by sa nepochybne mali v čo najväčšej miere podieľať zástupcovia organizácií reprezentujúcich jednotky územnej samosprávy v Slovenskej republike.

Výsledky previerok a podklady spracované jednotlivými prokuratúrami vedú k záveru, že zmena súčasnej úpravy § 4 ods. 5 písm. a) zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je nevyhnutná. Obce by si mohli v rámci výkonu samosprávy normatívne upraviť tie spoločenské vzťahy, ktoré sú odôvodnené z hľadiska ich

miestnych pomerov. Obligatórne uloženie takejto povinnosti v zmysle súčasnej úpravy je v mnohých prípadoch nelogické a neefektívne. Je nesporné, že problematika samosprávnych všeobecne záväzných nariadení si zasluhuje väčšiu mieru pozornosti tak zo strany zákonodarcu, ako aj zo strany príslušných odborných inštitúcií. Obce častokrát toto ustanovenie vykladajú nezákonne a snažia sa regulovať právne vzťahy nad rozsah, ktorý im je umožnený právnymi predpismi. Z uvedeného dôvodu považujeme za vhodné a dôvodné precizovať rozsah samosprávnej pôsobnosti.

Z hľadiska hodnotenia príčin identifikovaného stavu zákonnosti, okrem okruhu dôvodov právneho charakteru špecifikovaných v zhodnotení danej úlohy, možno ďalej uviesť, že nezanedbateľným aspektom odrážajúcim nedostatočnú kvalitu hodnotenej normotvornej činnosti obce je aj nedostatok kvalifikovaného personálneho substrátu, osobitne v malých obciach. V neposlednom rade aj rýchlo sa meniaci právna úprava, v dôsledku čoho obce „nestíhajú“ na tieto zmeny reflektovať. S uvedeným úzko súvisí aj tá skutočnosť, že rovnaká kvantita úloh nielen v rámci samosprávnej pôsobnosti, ale aj v rámci preneseného výkonu štátnej správy, je zverená všetkým samosprávam bez ohľadu na ich veľkosť, a tým aj na kapacity obecného/mestského úradu. Na tieto skutočnosti už orgány prokuratúry poukazujú dlhodobo, avšak bez náležitej odozvy v legislatívnej oblasti.

V súvislosti s obcami možno spomenúť ďalší vypuklý problém, týkajúci sa ich rozhodovacej činnosti v stavebných veciach. Prokuratúra dlhodobo opakovane konštatuje rozpor vydaných územných rozhodnutí a stavebných povolení s územným plánom obce, ako aj nedostatky spočívajúce v nesplnení zákonných podmienok na spojenie územného a stavebného konania či v porušení zákona pri ustálení okruhu účastníkov stavebného konania. Taktiež boli konštatované pochybenia v postupe stavebných úradov, ktoré pri ohlasovaní stavieb vydávajú oznámenia, že nemajú námietky proti ohlasovanej stavbe bez toho, aby im boli predložené kompletne podklady v súlade so stavebným zákonom. Preto prokuratúra od novej právnej úpravy stavebného zákona očakáva zjednodušenie a skrátenie schvaľovacieho procesu stavieb, zefektívnenie kontrolného procesu stavebnej činnosti a v neposlednom rade zvýšenie kvalifikačných nárokov na personálny aparát stavebných úradov.

Orgány prokuratúry pravidelne zaznamenávajú problémy v priestupkových konaniach. Za roky aplikácie zákona SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch“) sa zozbierali mnohé podnety od správnych orgánov, ktoré je potrebné v záujme zabezpečenia nerušeného, efektívneho a plynulého konania o priestupkoch riešiť. Preto sa prokuratúra aktívne podieľa na novelizácii zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Predmetom posledného vypracovaného návrhu zákona sú úpravy reflektujúce na problémy vyskytujúce sa v aplikačnej praxi s cieľom skvalitnenia činnosti správnych orgánov prejednávajúcich priestupky, ako aj orgánov objasňujúcich priestupky. Treba si uvedomiť, že zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov bol novelizovaný viac ako 70-krát. Z poznatkov v tejto oblasti vyplýva opodstatnená potreba zamerať pozornosť rekodifikácii administratívneho trestania.

Aplikačnej praxi by prospelo vytvorenie novej všeobecnej a komplexnej právnej normy definujúcej delikt vo všeobecnosti, princípy, zásady a pravidlá administratívneho trestania bez ohľadu na to, či je pre spoločnosť nebezpečný osoba

oprávnená na podnikanie alebo právnická osoba. Univerzálny kódex administratívneho trestania, ktorý by zastrešoval v súčasnosti roztrieštenú oblasť postihovania priestupkov a správnych deliktov, by prispel k právnej istote a efektívnosti právneho systému. Inšpiráciou môže v tomto smere byť prijatá právna úprava v Českej republike v zákone č. 250/2016 Sb. o zodpovednosti za priestupky a řízení o nich.

Poznatky prokuratúry vedú aj k záveru o potrebe jednoznačnej úpravy rozsahu pôsobnosti a vecnej príslušnosti okresných úradov v sídle kraja, ktorú v niektorých prípadoch s ťažkosťami určí aj tento orgán a v nadväznosti na to aj pôsobnosti a vecnej príslušnosti odborov opravných prostriedkov týchto okresných úradov a jednotlivých ministerstiev.

Orgány prokuratúry už v minulosti poukázali na potrebu komplexnej novej právnej úpravy banského práva. Jestvujúca právna úprava je veľmi zastaraná a nereflektuje na aktuálne požiadavky ochrany životného prostredia. Okresná prokuratúra Rožňava pri preskúmaní vlastného poznatku z trestného úseku pri znečistení vodného toku Nižná Slaná identifikovala nedostatočnú legislatívnu úpravu riešenia ukončovania banskej činnosti a likvidácie banských diel a lomov a ukladania opatrení zo strany orgánov štátnej banskej správy. Aktuálna právna úprava neumožňuje riadne zabezpečovanie ochrany verejných záujmov, a znemožňuje tak aj prokuratúre plnenie jej úloh pri ochrane verejných záujmov.

Na základe poznatkov prokurátorov v netrestnej oblasti v roku 2022 možno konštatovať, že dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti orgánmi verejnej správy má nezastupiteľné miesto v systéme záruk zákonnosti výkonu verejnej správy, prispieva k riešeniu sporných otázok v oblasti verejnej správy a k jednotnému postupu správnych orgánov.

Vzhľadom na neustále opakujúce sa pochybenia orgánov verejnej správy bude prokuratúra pri výkone dozoru naďalej trvať na dôslednom plnení všetkých povinností orgánmi verejnej správy, ktoré rozhodujú o právach a právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy. Zároveň prokuratúra bude bezvýhradne prispievať k tomu, aby sa výkon verejnej správy (a následne výkon dozoru prokurátora) realizoval v podmienkach čo najstabilnejšieho právneho prostredia. Úloha prokuratúry je v tomto smere nezastupiteľná.

ČASŤ IV
ČINNOSŤ PROKURATÚRY V OBLASTI LEGISLATÍVY
A ÚSTAVNÉHO PRÁVA A POZNATKY PROKURATÚRY
O STAVE ZÁKONNOSTI V TEJTO OBLASTI

1. Základné informácie

Úlohy prokuratúry v oblasti legislatívy a ústavného práva v roku 2022 plnil do 31. októbra 2022 netrestný odbor, ktorého súčasťou bolo oddelenie legislatívy a ústavného práva. Od 1. novembra 2022 prevzal činnosť oddelenia legislatívy a ústavného práva novovytvorený odbor legislatívy, stratégie a ústavného práva Generálnej prokuratúry s tromi oddeleniami – oddelenie legislatívy, oddelenie stratégie a analytických činností a oddelenie ústavného práva a ochrany ľudských práv.

OBLASŤ LEGISLATÍVY A ÚSTAVNÉHO PRÁVA VYKONÁVAJÚ

GENERÁLNA PROKURATÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

odbor legislatívy, stratégie a ústavného práva⁹⁾

1. oddelenie legislatívy
2. oddelenie stratégie a analytických činností
3. oddelenie ústavného práva a ochrany ľudských práv

- organizačné zložky
Generálnej prokuratúry

krajské prokuratúry

okresné prokuratúry

- Úrad špeciálnej
prokuratúry

Odbor legislatívy, stratégie a ústavného práva svojou činnosťou prispieva k ústavnému poslaniu prokuratúry vyplývajúcej z čl. 149 ústavy „chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických a právnických osôb a štátu“, a to v súčinnosti

⁹⁾ Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 1/2021 z 29. januára 2021 o organizácii a riadení práce na prokuratúre v znení príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 9/2022.

§ 13 ods. 2, § 14 a § 15 ods. 1 až 3 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 10/2012 z 11. júna 2012, ktorým sa upravuje príprava, schvaľovanie a zverejňovanie služobných predpisov v znení neskorších predpisov.

Príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 12/2022 z 12. októbra 2022 o postupe prokurátorov pri vykonávaní pôsobnosti generálneho prokurátora Slovenskej republiky vo vzťahu k Ústavnému súdu Slovenskej republiky a pri poskytovaní súčinnosti v konaniach pred medzinárodnými orgánmi v oblasti legislatívy a ochrany ľudských práv a základných slobôd.

s ostatnými organizačnými zložkami Generálnej prokuratúry, Úradom špeciálnej prokuratúry, krajskými prokuratúrami a okresnými prokuratúrami.

V oblasti legislatívy, stratégie a ústavného práva sa Generálna prokuratúra podieľa na tvorbe právnych predpisov [§ 4 ods. 1 písm. i), § 13 ods. 2 a § 14 zákona o prokuratúre], tvorbe vnútornej legislatívy (§ 10 ods. 2 zákona o prokuratúre), výkone pôsobnosti generálneho prokurátora vo vzťahu k ústavnému súdu (§ 15 zákona o prokuratúre, § 56 ods. 6 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 423/2020 Z. z.) a v ďalších oblastiach (napríklad § 11 a 16a zákona o prokuratúre), ako aj na odstraňovaní príčin a podmienok trestnej činnosti, prevencii a na potláčaní kriminality.

2. Činnosť prokuratúry v oblasti legislatívy

Oblasť legislatívy je hlavnou náplňou činnosti oddelenia legislatívy.

Oddelenie legislatívy pri plnení legislatívnych úloh postupuje podľa zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky schválených uznesením vlády Slovenskej republiky zo 4. mája 2016 č. 164 v znení neskorších uznesení, príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 10/2012 z 11. júna 2012, ktorým sa upravuje príprava, schvaľovanie a zverejňovanie služobných predpisov v znení neskorších príkazov a ďalších právnych noriem.

Aj napriek tomu, že legislatívna činnosť je prioritne doménou oddelenia legislatívy, dôležitú súčinnosť pri jej realizovaní poskytujú aj ostatné organizačné zložky Generálnej prokuratúry, krajské prokuratúry a okresné prokuratúry, ktoré disponujú nenahraditeľnými praktickými poznatkami z aplikovania právnych predpisov.

2.1. Oblasť vonkajšej legislatívy

Oddelenie legislatívy v rámci vonkajšej legislatívy najmä

- vypracúva stanoviská a pripomienky Generálnej prokuratúry k návrhom zákonov, ostatným všeobecne záväzným právnym predpisom v pripomienkovom konaní a prostredníctvom elektronického systému tvorby právnych predpisov Slov-lex ich zasiela do legislatívneho procesu,
- zúčastňuje sa rozporových konaní,
- posudzuje návrhy medzinárodných zmlúv a predbežné stanoviská k právne záväzným aktom Európskej únie,
- svojou účasťou v medzirezortných pracovných skupinách sa podieľa na legislatívnej činnosti ostatných štátnych orgánov.

Prieskum ústavnosti a zákonnosti navrhovaných právnych predpisov je zameraný predovšetkým na tie, ktoré majú významný dosah na plnenie úloh prokuratúry v slovenskej spoločnosti.

V prípade vážnych pochybností o ústavnosti, účelnosti alebo aplikovateľnosti navrhovaného právneho predpisu Generálna prokuratúra uplatňuje zásadné

pripomienky a rokuje o nich s predkladateľom návrhu. Ak je návrh právneho predpisu schválený aj napriek pripomienkam Generálnej prokuratúry, v rámci agendy ústavného práva sa preskúmava schválený právny predpis a posudzuje sa vhodnosť využitia originálnej právomoci generálneho prokurátora podať návrh na Ústavný súd na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov.

Platí to aj opačne. Ak prokurátori oddelenia ústavného práva a ochrany ľudských práv pri vybavovaní podnetov fyzických osôb a právnických osôb identifikujú nevyhnutnú potrebu zmeny právneho predpisu a jeho zosúladenia s ústavou a medzinárodnými zmluvami, v súčinnosti s oddelením legislatívy vstupujú do pripomienkového konania v rámci legislatívneho procesu.

Príkladom môže byť zmena zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Na základe podnetu právnickej osoby oddelenie legislatívy uplatnilo v legislatívnom procese zásadnú pripomienku k ustanoveniu § 21 ods. 9 zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov, ktorú Ministerstvo vnútra akceptovalo. Výsledkom je zmena vykonaná zákonom č. 187/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Počet pripomienkovaných materiálov Generálnou prokuratúrou sa v roku 2022 podstatne zvýšil.

V roku 2022 Generálna prokuratúra pripomienkovala 638 materiálov (v roku 2021 to bolo len 472 materiálov), z toho

- 282 návrhov zákonov vrátane poslaneckých návrhov zákonov a návrhov medzinárodných dohovorov, dohôd, zmlúv a predbežných stanovísk k legislatívnym aktom Európskej únie,
- 212 návrhov nariadení vlády, vyhlášok a opatrení,
- 144 materiálov nelegislatívnej povahy.

Pripomienky a návrhy uplatnené Generálnou prokuratúrou k jednotlivým právnym predpisom a ostatným pripomienkovaným materiálom boli predkladateľmi ich návrhov spravidla akceptované.

Zásadné pripomienky Generálnej prokuratúry boli prerokované v rámci 40 rozporových konaní (v roku 2021 to bolo 43 rozporových konaní).

Najviac neakceptovaných zásadných pripomienok Generálnej prokuratúry (15) sa týkalo legislatívneho konania o reforme súdnej mapy. Prijatá právna úprava - zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení zákona č. 398/2022 Z. z. - bola následne dôsledne preskúmaná z hľadiska jej ústavnej konformity. Z dôvodu možnosti nápravy zistených nedostatkov prednostne prostredníctvom legislatívneho procesu boli výsledky preskúmania prijatej právnej úpravy zaslané Ministerstvu spravodlivosti.

Podobne Generálna prokuratúra neuspela ani so svojimi zásadnými pripomienkami k návrhu na uzavretie Dohody o spolupráci v oblasti obrany

medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických, ktorá vzbudila zvýšený záujem médií a verejnosti.

V oblasti trestnej politiky štátu sa Generálna prokuratúra prostredníctvom odboru legislatívy, stratégie a ústavného práva aktívne zúčastnila na legislatívnom procese, predmetom ktorého bol návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Pripomienkové konanie ako štádium legislatívneho procesu k návrhu zákona bolo časovo obmedzené od 7. septembra 2022 do 2. decembra 2022. K celkovo 415 novelizačným bodom návrhu zákona bolo v rámci vnútrorezortného pripomienkového konania doručených 339 pripomienok. Všetky pripomienky k návrhu zákona boli prerokované za účasti zástupcov relevantných organizačných zložiek Generálnej prokuratúry, špeciálneho prokurátora, európskeho delegovaného prokurátora a zástupcov krajských prokuratúr.

Dňa 18. novembra 2022 Generálna prokuratúra písomne uplatnila k návrhu zákona 86 pripomienok (z toho 62 zásadných pripomienok a 24 všeobecných pripomienok).

V ďalšej fáze legislatívneho procesu bol návrh zákona predmetom rokovania expertných podskupín, ktoré boli kreované Ministerstvom spravodlivosti.

Nominovaní prokurátori Generálnej prokuratúry boli členmi týchto expertných podskupín - podskupiny restoratívna justícia, podskupiny pre zosúladenie trestných sadziieb, podskupiny pre drogové trestné činy, podskupiny pre extrémizmus a divácke násilie, podskupiny pre peňažný trest (denné sadzby s náhradným trestom odňatia slobody), podskupiny Európska prokuratúra a subvenčný podvod, podskupiny pre legalizáciu výnosov z trestnej činnosti a prepadnutie majetku, podskupiny pre alkohol za volantom, podskupiny pre trestnú zodpovednosť právnických osôb a podskupiny pre environmentálnu trestnú činnosť.

Rozporové konanie k návrhu zákona sa konalo 7. decembra 2022 na Ministerstve spravodlivosti a jeho výsledkom bolo akceptovanie 42 zásadných pripomienok Generálnej prokuratúry (67,74 %), čiastočné akceptovanie šiestich zásadných pripomienok (9,68 %). Neakceptovaných bolo 18 zásadných pripomienok (29,03 %).

Zásadné neakceptované pripomienky boli predmetom rozporového rokovania za účasti ministra spravodlivosti Slovenskej republiky a prvého námestníka generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Toto rozporové konanie sa konalo 15. a 16. decembra 2022 na Ministerstve spravodlivosti. Výsledkom rozporového konania bol konsenzus z hľadiska obsahu a akceptácie zásadných pripomienok (akceptovaných bolo desať zásadných pripomienok).

Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony bol doručený Národnej rade 30. marca 2023 (parlamentná tlač 1528). Legislatívny proces v Národnej rade bol skončený v štádiu prvého čítania.

Generálna prokuratúra sa prostredníctvom odboru legislatívy, stratégie a ústavného práva aktívne zúčastnila aj na legislatívnom procese, predmetom ktorého bol návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Pripomienkové konanie ako štádium legislatívneho procesu k návrhu zákona bolo časovo obmedzené od 7. septembra 2022 do 2. decembra 2022.

K celkovo 507 novelizačným bodom návrhu zákona bolo v rámci vnútrorezortného pripomienkového konania doručených 342 pripomienok. Všetky pripomienky k návrhu zákona boli prerokované 27. októbra 2022 na Generálnej prokuratúre za účasti zástupcov relevantných organizačných zložiek Generálnej prokuratúry, špeciálneho prokurátora, európskeho delegovaného prokurátora a zástupcov krajských prokuratúr.

Dňa 23. novembra 2022 Generálna prokuratúra písomne uplatnila k návrhu zákona 163 pripomienok (z toho 96 zásadných pripomienok a 67 všeobecných pripomienok).

Aktuálne je návrh zákona predmetom rokovania expertných skupín. Skupiny boli kreované Ministerstvom spravodlivosti.

Nominovaní prokurátori Generálnej prokuratúry sú členmi týchto expertných skupín – skupina s názvom „Administratívne zjednodušenie a zrýchlenie trestného konania“, skupina s názvom „Zadržanie, väzba, obmedzenia a povinnosti“, skupina s názvom „Dokazovanie“, skupina s názvom „Poškodený, náhrada škody, ochranné opatrenie a trovy trestného konania“ a skupina s názvom „Riadne a mimoriadne opravné prostriedky“.

Rozporové konanie k návrhu zákona sa ešte nekonalo.

Na účely prípravy legislatívnych zmien Trestného zákona a Trestného poriadku bola Slovenskou advokátskou komorou kreovaná expertná pracovná skupina.

Kreovanie tejto pracovnej skupiny bolo výsledkom rokovania najvyšších predstaviteľov Ústavného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu, Generálnej prokuratúry a Slovenskej advokátskej komory, ktoré sa konalo 27. januára 2022.

Za Generálnu prokuratúru boli do pracovnej skupiny nominovaní dvaja prokurátori. Pracovná skupina zasadala v roku 2022 celkovo šesťkrát. Predmetom rokovaní boli najmä tieto témy - škoda ako znak skutkovej podstaty trestného činu a spôsob určovania jej výšky, harmonizácia trestných sadzieb trestu odňatia slobody ako jedného z druhov trestov ustanovených Trestným zákonom vo vzťahu k majetkovým a hospodárskym trestným činom, stret zadržania osoby, obmedzenia osobnej slobody podozrivej osoby a príkazu na zatknutie obvineného, dĺžka trvania väzby v trestnom konaní, náhrada kolúzneho väzby [§ 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku] v trestnom konaní a rozhodovanie sťažnostného súdu o väzbe a účasť obvineného na tomto konaní.

Aj v roku 2022 pokračoval proces prípravy nového zákona o registri trestov, v rámci medzirezortnej expertnej pracovnej skupiny vymenovanej generálnym prokurátorom. Členom pracovnej skupiny bol aj prokurátor oddelenia legislatívy. Legislatívny proces bol skončený prijatím zákona č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Generálny prokurátor v roku 2022 dvakrát využil ustanovenie § 13 ods. 2 zákona o prokuratúre a predložil predsedovi Národnej rady dva podnety na zmenu a doplnenie zákonov.

V súvislosti s právnou reguláciou ochrany zvierat v právnom poriadku Slovenskej republiky na základe poznatkov z aplikačnej praxe predložil 12. decembra 2022 predsedovi Národnej rady písomný podnet na zmenu a doplnenie Trestného zákona. Predmetom legislatívneho podnetu bola zmena zákonných znakov objektívnej stránky trestného činu týrania zvierat podľa § 305a Trestného zákona a doplnenie zákonných znakov nového trestného činu usmrtienia spoločenského zvieratá bez primeraného dôvodu podľa § 305aa Trestného zákona. Legislatívny podnet bol transponovaný do poslaneckého návrhu zákona (parlamentná tlač 1357), ktorý bol schválený ako súčasť zákona č. 117/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a nadobudol účinnosť 1. mája 2023.

Generálny prokurátor predložil 4. októbra 2022 v súvislosti s právnou reguláciou postupu orgánov činných v trestnom konaní pri umiestňovaní obvineného, ktorý nie je trestne zodpovedný pre nepričetnosť (z dôvodu duševnej poruchy) v čase spáchania činu inak trestného a jeho pobyt na slobode je pre spoločnosť nebezpečný, do zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti predsedovi Národnej rady písomný podnet na zmenu a doplnenie Trestného poriadku. Legislatívny podnet bol vypracovaný odborom legislatívy, stratégie a ústavného práva na základe výsledkov činnosti pracovnej skupiny kreovanej na Generálnej prokuratúre (ďalej len „interná pracovná skupina“). Predmetom činnosti internej pracovnej skupiny bolo posúdenie kazuistiky a aplikačnej praxe orgánov činných v trestnom konaní. Legislatívny podnet bol transponovaný do poslaneckého návrhu zákona (parlamentná tlač 1396), avšak v legislatívnom procese Národnej rady nebol schválený.

2.2. Oblasť vnútornej legislatívy

- Oddelenie legislatívy v rámci vnútornej legislatívy najmä
- podieľa sa na tvorbe služobných predpisov,
 - vykonáva konečnú legislatívno-technickú a redakčnú úpravu služobných predpisov a zabezpečuje ich rozosielanie,
 - vedie Zbierku služobných predpisov generálneho prokurátora Slovenskej republiky, Evidenciu záväzných stanovísk generálneho prokurátora Slovenskej republiky a evidenciu právnych aktov a organizačných aktov generálneho prokurátora, ktoré sa uverejňujú v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

V oblasti vnútornej legislatívy sa v roku 2022 začalo náročné vyhodnocovanie aktuálnosti a potrebnosti všetkých platných služobných predpisov prijatých generálnymi prokurátormi od roku 1993. Revízia služobných predpisov stále prebieha.

V roku 2022 generálny prokurátor schválil 17 služobných predpisov (príkazov a pokynov), ktorým predchádzalo vnútrorezortné pripomienkové konanie s ich konečnou redakčnou úpravou oddelením legislatívy.

Služobné predpisy generálneho prokurátora sú uverejnené na webovom sídle Generálnej prokuratúry.

3. Činnosť prokuratúry v oblasti ústavného práva a vo veciach týkajúcich sa rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie

Oddelenie ústavného práva a ochrany ľudských práv najmä

- vypracúva návrhy na vyslovenie nesúladu právnych predpisov s ústavou (čl. 125 ods. 1 ústavy) a stanoviská k takým návrhom,
- vypracúva stanoviská k návrhom na začatie konania o súlade medzinárodných zmlúv, ak o to Ústavný súd požiada (čl. 125a ústavy),
- zastupuje generálneho prokurátora pred Ústavným súdom,
- vypracúva a predkladá generálnemu prokurátorovi ústavné sťažnosti (čl. 127 ústavy) a vyjadrenia k ústavným sťažnostiam podaným iným oprávneným subjektom, ak Ústavný súd požiada o vyjadrenie generálneho prokurátora,
- vypracúva vyjadrenia pre zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, vyjadrenia k stanoviskám Slovenskej republiky pre Európsky súd pre ľudské práva a k individuálnym sťažnostiam proti Slovenskej republike, ktoré prijali medzinárodné mechanizmy systému Organizácie spojených národov k prijatým sťažnostiam alebo aj vyjadrenia k žiadostiam zástupcu Slovenskej republiky v konaní pred Súdnyim dvorom Európskej únie.

Generálny prokurátor je podľa čl. 130 ods. 1 písm. f) a ods. 2 ústavy a zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov jedným z oprávnených subjektov na podanie návrhu alebo sťažnosti Ústavnému súdu.

V roku 2022 generálny prokurátor požiadal Ústavný súd o posúdenie ústavnosti financovania cirkevných a súkromných umeleckých škôl a jazykových škôl, materských škôl a školských zariadení z finančných prostriedkov obcí (zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 507/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov). Uznesením Ústavného súdu z 21. júna 2023 sp. zn. PL. ÚS 8/2023 bol návrh generálneho prokurátora odmietnutý.

V roku 2022 Ústavný súd rozhodol o návrhu generálneho prokurátora podaného v roku 2018, ktorým napádal súlad časti ustanovení zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s ústavou a ďalšími medzinárodnými zmluvami. Ústavný súd návrhu generálneho prokurátora nevyhovел (nález zo 7. decembra 2022 sp. zn. PL. ÚS 10/2018).

V rámci abstraktnej kontroly ústavnosti požiadal v roku 2022 predseda Ústavného súdu generálneho prokurátora o podanie stanoviska v jednej veci (PL. ÚS 1/2022), ktorá sa týka posudzovania ústavnosti ustanovení § 363 až 367 Trestného poriadku.

Počet podaných ústavných sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcich proti postupu a rozhodnutiam orgánov prokuratúry sa každoročne podstatne zvyšuje. Napriek tomu je ich podstatná časť Ústavným súdom odmietnutá, t. j. ešte pred prijatím ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. V roku 2022 Ústavný súd odmietol 120 ústavných sťažností smerujúcich proti orgánom prokuratúry ako zjavne neopodstatnených.

Ústavný súd nevyhovel 12 prijatým sťažnostiam a konanie o šiestich prijatých ústavných sťažnostiach zastavil.

Zo 139 rozhodnutých ústavných sťažností proti orgánom prokuratúry bola úspešná len jedna z nich, čo predstavuje 0,72 %. Sťažovateľ namietal postup prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry v súvislosti so zadržiavaním a kontrolou korešpondencie po jeho bezprostrednom prepustení z väzby. Ústavný súd nálezom z 11. októbra 2022 sp. zn. IV. ÚS 219/2022 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd. Okrem vyslovenia porušenia základných práv sťažovateľa boli orgány prokuratúry zaviazané zaplatiť sťažovateľovi trovy konania v sume 707,05 eur.

Generálny prokurátor v roku 2022 zaslal ústavnému súdu ďalších 11 vyjadrení k ústavným sťažnostiam, o ktorých v roku 2022 nebolo rozhodnuté. Súčasne v postavení zúčastnenej osoby podal jedno vyjadrenie k ústavnej sťažnosti smerujúcej proti rozhodnutiam vydaným v civilnom procese.

Generálna prokuratúra venuje mimoriadnu pozornosť kvalite predkladaných vyjadrení Ústavnému súdu k prijatým ústavným sťažnostiam. Ak z ústavnej sťažnosti vyplýva, že orgány prokuratúry disponujú účinným prostriedkom nápravy, preferuje zjednanie nápravy vo vlastnej pôsobnosti. V roku 2022 Generálna prokuratúra v jednom prípade odstránila namietané porušenie práva sťažovateľa vydaním pokynu na pokračovanie v trestnom stíhaní (vec pod sp. zn. III. ÚS 18/2022), čo Ústavný súd akceptoval.

Na požiadanie Kancelárie zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva Ministerstva spravodlivosti bolo v roku 2022 vypracované jedno vyjadrenie k sťažnosti proti Slovenskej republike, ktoré podala fyzická osoba pre porušenie základných ľudských práv a slobôd v trestnom konaní (V. Pčolinský proti Slovenskej republike).

V hodnotenom období Generálna prokuratúra participovala pri výkone rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Hamzat Sajd - Emenovič Shiksaitov proti Slovenskej republike. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, okrem iného, že došlo k porušeniu čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s vydávacou väzbou sťažovateľa a poukázal na pomalý a nedostatočne aktívny postup slovenských orgánov pri získavaní informácií relevantných pre rozhodnutie.

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva z roku 2022 významných pre činnosť prokuratúry možno uviesť prípad Chocholáč proti Slovenskej republike. Odňatie pornografického materiálu sťažovateľovi a uloženie pokarhania za jeho držbu predstavovali zásah do práva na rešpektovanie súkromného života. Ani orgány prokuratúry neposkytli ochranu pred zásahom väzenských orgánov do jeho práva na súkromie.

Aj v roku 2022 Generálna prokuratúra vykonávala pôsobnosť vo vzťahu k Ministerstvu spravodlivosti aj vo veciach, ktoré boli predmetom pôsobnosti súdov Európskej únie (Súdneho dvora, Všeobecného súdu a osobitných súdov) podľa čl. 251 až čl. 281 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Generálna prokuratúra vykonávala túto pôsobnosť prostredníctvom povereného prokurátora (a jeho zástupcu) odboru legislatívy, stratégie a ústavného práva, ktorý je členom Medzirezortnej komisie pre zastupovanie Slovenskej republiky pred súdmi Európskej únie.

Generálna prokuratúra v hodnotenom období eviduje 102 vecí týkajúcich sa konaní pred Súdnyim dvorom. Z tohto počtu 87 vecí sa týkalo návrhov súdov členských štátov podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na začatie prejudiciálneho konania, 14 vecí sa týkalo odvolaní účastníkov konania proti rozhodnutiam Všeobecného súdu o žalobách a jedna vec sa týkala žaloby Európskej komisie podľa čl. 258 Zmluvy o fungovaní Európskej únie proti Luxemburskému veľkovojsvodstvu (išlo o nedostatočnú transpozíciu smernice ako prameňa práva Európskej únie).

Generálna prokuratúra v hodnotenom období eviduje aj 98 vecí týkajúcich sa konaní pred Všeobecným súdom (išlo o konanie o preskúmanie rozhodnutia Európskej komisie o finančnej korekcii v súvislosti s použitím finančných prostriedkov z fondov Európskej únie, konania o sporových personálnych veciach a konania o preskúmaní rozhodnutí Rady Európskej únie o reštriktívnych opatreniach vo vzťahu k voľnému pohybu a voľnej majetkovej dispozícii konkrétnych osôb zaradených na osobitné bezpečnostné zoznamy).

Generálna prokuratúra v hodnotenom období eviduje celkovo 200 vecí týkajúcich sa konaní pred súdmi Európskej únie.

Jedno konanie pred súdmi Európskej únie inicioval Úrad pre verejné obstarávanie (návrh úradu zo 16. marca 2022 registrovaný Súdnyim dvorom pod sp. zn. C-204/22 bol uznesením Súdneho dvora z 22. decembra 2022 zamietnutý ako zjavne neprípustný) a jedno konanie iniciovala Slovenská republika na podnet Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (išlo o žalobu z 25. januára 2021 podľa čl. 263 Zmluvy o fungovaní Európskej únie proti Európskej komisii o preskúmanie jej rozhodnutia z 18. novembra 2020 o finančnej korekcii v súvislosti s použitím finančných prostriedkov z fondov Európskej únie; žaloba bola rozsudkom Všeobecného súdu zo 7. septembra 2022 sp. zn. T-40/21 zamietnutá).

Slovenské súdy, slovenské fyzické osoby alebo právnické osoby a ani Generálna prokuratúra (z dôvodu absencie súvisiacej pôsobnosti) neiniciovali konania pred súdmi Európskej únie.

V hodnotenom období Generálna prokuratúra poskytla súčinnosť Kancelárii zástupcu Slovenskej republiky pred súdmi Európskej únie Ministerstva spravodlivosti

len v jednej veci, a to vo veci registrovanej Súdnyim dvorom pod sp. zn. C-204/22. Súčinnosť poskytla Generálna prokuratúra 27. apríla 2022 a 28. apríla 2022 podaním písomných informácií o opatreniach prijatých v oblasti trestnej a netrestnej pôsobnosti prokuratúry na podnet Úradu pre verejné obstarávanie.

4. Činnosť prokuratúry v oblasti stratégie a analytických činností

Analytické úlohy v rezorte prokuratúry plnilo do 31. októbra 2022 oddelenie legislatívy a ústavného práva netrestného odboru. V tejto časti roka bola napríklad vypracovaná Analýza podmienok na zákonnosť vykonania informačno-technických prostriedkov a podmienok na validitu a dôkaznú použiteľnosť nimi získaných poznatkov alebo Analýza hmotnoprávných podmienok na existenciu a aplikáciu zákonných (definičných) znakov zločineckej skupiny ako formy trestnej súčinnosti.

Od 1. novembra 2022 plní úlohy v oblasti stratégie a analýz oddelenie stratégie a analytických činností.

Do jeho pôsobnosti patrí najmä

- príprava koncepčných, metodických a analytických materiálov týkajúcich sa riadiacej a kontrolnej činnosti generálneho prokurátora,
- príprava koncepčných a metodických materiálov súvisiacich s realizáciou trestnej politiky v podmienkach prokuratúry aj zhromažďovania poznatkov o účinnosti trestnej legislatívy, prejavoch a príčinách kriminality a súvisiacich sociálno-patologických javoch.

Okrem toho oddelenie stratégie a analytických činností administratívne a organizačne zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou Komisie pre vydávanie záväzných stanovísk, finalizuje správu o činnosti prokuratúry či participuje na príprave memoránd a dohôd o spolupráci s inými orgánmi a inštitúciami.

V roku 2022 bola s aktívnou účasťou oddelenia stratégie a analytických činností uzavretá Dohoda o vzájomnej spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Úradom pre dohľad nad zdravotnou spôsobilosťou a Dohoda o spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Úradom komisára pre deti. Obidve dohody sú zamerané na prehĺbenie vzájomnej spolupráce a zefektívnenie ochrany práv dotknutých osôb.

5. Komisia pre vydávanie záväzných stanovísk

V roku 2022 Komisia pre vydávanie záväzných stanovísk nepodala generálnemu prokurátorovi žiadny návrh podľa § 11 ods. 1 zákona o prokuratúre na vydanie stanoviska.

V roku 2022 Generálna prokuratúra evidovala len prijatie podnetu ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorá z iniciatívy Úradu pre správu zaisteného majetku požiadala generálneho prokurátora o vydanie stanoviska z dôvodu nejednotnej aplikačnej praxe jednotlivých orgánov prokuratúry o možnosti policajta – vyšetrovateľa Policajného zboru vydávať uznesenie o zmene dôvodu zaistenia podľa § 89 ods. 2 Trestného poriadku, a to vecí zaistených na účely dokazovania na veci zaistené ako výnosy z trestnej činnosti. Zasadnutie Komisie pre vydávanie

záväzných stanovísk v tejto veci sa konalo mimo hodnoteného obdobia, a to v roku 2023.

6. Poznatky prokuratúry týkajúce sa právneho poriadku Slovenskej republiky

Generálna prokuratúra v roku 2022 nezaznamenala výraznejšie zmeny, ktoré by priniesli zlepšenie legislatívnej činnosti. Kvantita normotvorby sa zvyšuje, čo sa negatívne prejavuje na jej kvalite a slovenský právny poriadok sa stáva neprehľadným. Opakovane upozorňujeme na neodôvodnené využívanie skrátenej formy pripomienkového konania pri dôležitých návrhoch právnych predpisov, či už z hľadiska ich obsahu alebo rozsahu. Nedostatok času na prípravu právneho predpisu sa negatívne prejavuje na výslednej kvalite schváleného znenia právneho predpisu a v jeho následnej problémovej aplikácii. Tento mimoriadny legislatívny postup má byť využitý len za mimoriadnych okolností, ak môže dôjsť k ohrozeniu základných ľudských práv a slobôd alebo bezpečnosti, alebo ak hrozia štátu značné hospodárske škody.

Aj napriek prísľubom zásadného zlepšenia súčasného stavu, legislatívny proces zostáva neprehľadným aj v dôsledku chýbajúceho prepojenia legislatívneho procesu prebiehajúceho v rámci pripomienkového konania na právnom a informačnom portáli Slov-lex a nadväzujúceho legislatívneho procesu v Národnej rade. Legislatívne materiály by mali byť prehľadným spôsobom zodpovedajúcim aktuálnym technickým možnostiam sprístupnené orgánom verejnej moci, fyzickým osobám a právnickým osobám.

Poznatky z aplikačnej praxe, ako aj rozhodnutia Ústavného súdu z abstraktnej kontroly ústavnosti jednoznačne potvrdzujú nevyhnutnosť legislatívnej zmeny zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky.

Opakovane Generálna prokuratúra poukazuje na neefektívnosť zákona č. 101/2010 Z. z. o preukazovaní pôvodu majetku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o preukazovaní pôvodu majetku“). Potreba legislatívnej zmeny zákona o preukazovaní pôvodu majetku s cieľom jeho zefektívnenia bola aj súčasťou programových vyhlásení posledných troch vlád (funkčné obdobie 2016 – 2020, 2018 – 2020 aj 2020 – 2024). V roku 2020 sa vláda vo svojom programovom vyhlásení zaviazala, že prijme novú koncepciu zákona o preukazovaní pôvodu majetku, ktorá odstráni ústavné rozpory súčasného nefunkčného zákona a zavedie efektívny nástroj na postihovanie nelegálnych príjmov. V priebehu posledných troch rokov nielenže nedošlo k zmene zákona, ale gestorský rezort (Ministerstvo spravodlivosti) ani neoslovil Generálnu prokuratúru ako spolugestora na spoluprácu pri príprave legislatívneho návrhu zákona.

ČASŤ V ĎALŠIA ČINNOSŤ PROKURATÚRY

1. Základné informácie o ďalších činnostiach prokuratúry

Prokuratúra okrem trestnej a netrestnej pôsobnosti plní aj množstvo iných, zákonom ustanovených úloh. Ide najmä o plnenie týchto úloh:

- dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená (§ 18 zákona o prokuratúre),
- vykonávanie činnosti v oblasti prevencie a upevňovania právneho povedomia občanov [§ 4 ods. 1 písm. g) a h) zákona o prokuratúre],
- predbežné prerokovávanie uplatnených nárokov na náhradu škody a zastupovanie štátu v konaní o náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci (zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej správy)
- poskytovanie informácií podľa zákona č. 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov,
- vedenie registra trestov podľa zákona o registri trestov,
- spolupráca s prokuratúrami iných krajín a aktivity prokuratúry v národných a nadnárodných orgánoch a komisiách a účasť prokurátorov na medzinárodných podujatiach,
- poskytovanie súčinnosti orgánmi prokuratúry iným štátnym orgánom,
- pôsobenie prokurátorov v orgánoch a komisiách Justičnej akadémie alebo ako prísediacich Najvyššieho správneho súdu.

2. Dozor prokurátora nad dodržiavaním zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená

2.1. Dozor prokurátora v celách policajného zaistenia a v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody

Na úseku dodržiavania zákonov v celách policajného zaistenia a v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody, vykonávali prokurátori aj v roku 2022 aktívny dozor. Prokurátori preskúmavali, či sa v celách policajného zaistenia a v miestach, kde sa vykonáva väzba alebo trest odňatia slobody dôsledne dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy vzťahujúce sa na tieto zariadenia.

Prokurátori vykonávali pravidelné preverky zákonnosti podľa týchto služobných predpisov:

- príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 8/2010 z 12. mája 2010 o postupe prokurátora pri výkone dozoru prokurátora nad zachovávaním zákonnosti v celách policajného zaistenia,
- príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 7/2010 z 12. mája 2010 o postupe prokurátora pri výkone dozoru prokurátora nad zachovávaním zákonnosti v miestach výkonu väzby,
- príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 6/2010 z 12. mája 2010 o postupe prokurátora pri výkone dozoru prokurátora nad zachovávaním

zákonnosti v miestach výkonu trestu odňatia slobody.

Služobné predpisy podrobne upravujú účel a rozsah dozoru, príslušnosť prokurátora na jeho výkon, spôsob vykonávania dozoru a opatrenia prokurátora.

Výkon dozoru bol v celách policajného zaistenia vykonávaný formou previerok raz za tri mesiace, a to so zameraním na dôsledné dodržiavanie Trestného poriadku, zákona NR SR č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (§ 43 až § 49) a nariadenia ministra vnútra Slovenskej republiky o celách policajného zaistenia.

Celkovo bolo v celách policajného zaistenia vykonaných 328 previerok (347 previerok v roku 2021). Ich cieľom bolo preskúmanie zákonnosti držania osôb umiestnených v celách a podmienky v uvedených priestoroch. Prokurátori zisťovali, či boli dodržané zákonom ustanovené lehoty na zadržanie osôb. Podklady pre previerky tvorili knihy zadržaných osôb, zápisnice o zadržaní osôb a listiny o umiestnení do cel. Okrem toho vykonávali vizuálnu prehliadku priestorov cely. V roku 2022 neboli zaznamenané závažné pochybenia pri umiestňovaní osôb. Zistené nedostatky mali len formálny charakter. V hodnotenom období bola zaznamenaná jedna mimoriadna udalosť. Išlo o úmrtie osoby umiestnenej v cele, pravdepodobne z dôvodu srdcového zlyhania.

V ústavoch na výkon väzby prokurátori vykonali v roku 2022 celkovo 56 previerok (57 previerok v roku 2021) za účelom preskúmania dodržiavania práv obvinených. Pri previerkach prokurátori zisťovali najmä, či sú vo väzbe držaní obvinení na základe rozhodnutia súdu a či boli dodržané všetky zákonom ustanovené lehoty od okamihu obmedzenia osobnej slobody osoby až do rozhodnutia o jej väzbe. Okrem toho bol prieskum zameraný na zákonnosť rozhodnutí pri ukladaní disciplinárnych trestov obvineným a pri používaní donucovacích prostriedkov proti obvineným. Pozornosť bola venovaná aj kontrole osobných spisov obvinených.

Prokurátori vykonali 56 pohovorov s obvinenými, a to na základe ich žiadostí. Obvinení žiadali najmä vysvetlenia, ktoré sa týkali postupu orgánov činných v trestnom konaní, zdravotnej starostlivosti, disciplinárnych konaní alebo aj použitia donucovacích prostriedkov. V roku 2022 bolo evidovaných 13 sťažností obvinených na postup príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže pri výkone väzby. Ústavy na výkon väzby oznamovali prokurátorom vzniknuté mimoriadne udalosti. V roku 2022 ich bolo celkovo osem, z toho sedem pokusov o samovraždu (osem pokusov o samovraždu v roku 2021) a jedno úmrtie bez cudzieho zavinenia. Prokurátori vykonali osobne aj prehliadky cel v ústavoch na výkon väzby. V roku 2022 neboli zistené nedostatky súvisiace s výkonom väzby obvinených.

V ústavoch na výkon trestu odňatia slobody prokurátori vykonali v roku 2022 celkovo 79 previerok (80 previerok v roku 2021) a prokurátor Generálnej prokuratúry dve previerky zamerané na metodické usmernenia a kontrolu výkonu dozoru podriadenými prokurátormi. Prokurátori pri výkone dozoru v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody dozerali najmä na to, aby sa trest odňatia slobody vykonával na základe právoplatného rozsudku a nariadenia výkonu trestu súdom, aby odsúdený bol zaradený do príslušného stupňa stráženia alebo po zmene spôsobu výkonu trestu umiestnený do ústavu určeného na výkon trestu s týmto stupňom stráženia v súlade

s právoplatným súdnym rozhodnutím, a aby osoby, ktoré vykonali trest, boli včas prepustené na slobodu. Previerky boli tiež zamerané na to, či sa vo výkone trestu rešpektovala ľudská dôstojnosť a dodržiaval sa Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Okrem toho boli previerky zamerané na zákonnosť a správnosť ukladania disciplinárnych trestov, správnosť vybavovania podaných sťažností a podnetov, zákonnosť použitia zbrane a donucovacích prostriedkov, správnosť postupu pri hlásení mimoriadnych udalostí, včasnosť odosielania písomných podaní prokurátorovi, súdu alebo iným orgánom a ústavným činiteľom. V týchto oblastiach boli zistené menej závažné nedostatky. Tieto boli riešené a odstránené ihneď počas previerok alebo dodatočne.

Prokurátori vykonali 142 pohovorov s odsúdenými na základe ich žiadostí. V roku 2022 bolo v ústavoch na výkon trestu zaznamenaných 11 mimoriadnych udalostí, z toho šesť pokusov o samovraždu a jedna samovražda.

Spolupráca prokuratúry s Ministerstvom spravodlivosti, Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže a príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže je na dobrej úrovni. Prípadné aplikačné problémy, ktoré vznikli v priebehu roka, sa spravidla prekonzultovali a hľadali sa spoločné postupy a riešenia na ich odstránenie. V roku 2022 zorganizoval trestný odbor Generálnej prokuratúry vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo pracovnú poradu, ktorej sa okrem prokurátorov zúčastnili zástupcovia Ministerstva spravodlivosti, generálny riaditeľ Zboru väzenskej a justičnej stráže, riaditelia všetkých ústavov na výkon väzby a ústavov na výkon trestu odňatia slobody na Slovensku a pozvanie prijali aj zástupcovia Kancelárie verejného ochrancu práv.

2.2. Dozor prokurátora v zariadeniach, v ktorých je štátny príslušník tretej krajiny umiestnený na základe rozhodnutia o zaistení podľa osobitného zákona

Právny základ pre výkon dozoru prokurátora v zariadeniach, v ktorých je štátny príslušník tretej krajiny umiestnený na základe rozhodnutia o zaistení podľa osobitného zákona, je § 18 ods. 1 písm. b) zákona o prokuratúre. Pri výkone tohto dozoru prokurátor zisťuje nielen to, či zaistenie štátnych príslušníkov tretích krajín bolo realizované v súlade s § 88 a nasl. zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pobyte cudzincov“), ale aj to, aby v týchto zariadeniach boli dodržiavané zákony a ostatné všeobecne záväzné predpisy.

Postup prokurátorov pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v miestach zaistenia štátnych príslušníkov tretích krajín upravoval do 31. mája 2023 príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 6/2016 z 30. júna 2016 o postupe prokurátora pri výkone dozoru nad zachovávaním zákonnosti v miestach zaistenia štátnych príslušníkov tretej krajiny a v azylových zariadeniach. Od 1. júna 2023 upravuje postup prokurátorov pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v miestach zaistenia štátnych príslušníkov tretích krajín príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 4/2023 z 26. mája 2023 o postupe prokurátora pri vykonávaní dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v zariadeniach, v ktorých je štátny príslušník tretej krajiny umiestnený na základe rozhodnutia o zaistení.

Prokurátori vykonávali previerky v miestach zaistenia najmenej raz za polroka. V roku 2022 vykonali celkovo štyri previerky (tri previerky v roku 2021), a to na Útvare policajného zaistenia pre cudzincov v Medveďove a Sečovciach.

Previerky prokurátorov v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov boli zamerané na zistenie, či zaistenie bolo vykonané v súlade so zákonom a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a na základe rozhodnutia o zaistení vydaného príslušným orgánom verejnej moci. Prípady odôvodňujúce okamžité prepustenie zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny (napr. zánik účelu zaistenia alebo uplynutie lehoty zaistenia) pri previerkach vykonaných v roku 2022 zistené neboli.

Prokurátori vykonali v zariadeniach aj prehliadku priestorov. Pozornosť zamerali na umiestňovanie zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín v priestore s oddeleným režimom zaistenia (§ 93 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov). Okrem toho zisťovali, či umiestnenie v priestore s oddeleným režimom zaistenia bolo vykonané len na základe niektorého zo zákonných dôvodov.

Osobitná pozornosť bola venovaná dodržiavaniu práv štátnych príslušníkov tretích krajín umiestnených v zariadení. Útvar policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach pre každého zaisteného štátneho príslušníka tretej krajiny zabezpečuje právnu pomoc prostredníctvom Centra právnej pomoci v Košiciach a Ligy za ľudské práva. Zraniteľným osobám sú sprístupnené psychologické a sociálne služby a poradenstvo a aj krízová intervencia.

2.3. Dozor prokurátora v záchytných táboroch, pobytových táboroch, prijímacích centrách a humanitných centrách, ktoré sú azylovým zariadením, a v zariadeniach, v ktorých sa zabezpečuje prechodné ubytovanie azylantov

Podľa § 18 ods. 1 písm. c) zákona o prokuratúre prokurátor dozerá na to, aby v záchytných táboroch, pobytových táboroch, prijímacích centrách a humanitných centrách, ktoré sú azylovým zariadením, a v zariadeniach, v ktorých sa zabezpečuje prechodné ubytovanie azylantov, boli držané alebo umiestnené osoby len na základe rozhodnutia súdu alebo iného oprávneného štátneho orgánu a aby sa v týchto miestach dodržiavali zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy.

Netrestný odbor Generálnej prokuratúry inicioval pracovné stretnutie s riaditeľom Migračného úradu Ministerstva vnútra, na ktorom bol analyzovaný aktuálny stav v azylových zariadeniach. Výsledky pracovného stretnutia boli využité aj pri príprave príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 5/2023 z 26. mája 2023 o postupe prokurátora pri vykonávaní dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v azylových zariadeniach a integračných strediskách.

V roku 2022 prokurátori vykonali v pravidelne určených intervaloch previerky v každom azylovom zariadení, v ktorom boli v roku 2022 umiestnení žiadatelia o azyl alebo žiadatelia o poskytnutie doplnkovej ochrany. Prokurátori vykonali v roku 2022 celkovo deväť previerok v azylových zariadeniach (v Záchytnom tábore Humenné, pobytových táboroch Opatovská Nová Ves a Rohovce a Prijímacom centre letiska

v Košiciach) a v roku 2021 vykonali tri previerky v azylových zariadeniach z dôvodu opatrení prijatých v súvislosti s ochorením COVID-19.

Prokurátorka Okresnej prokuratúry Humenné vykonala mimoriadnu previerku v Záchytnom tábore Humenné. Cieľom previerky bolo získanie informácií o situácii v zariadení po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine. Pri prijímaní osôb do tohto zariadenia prokuratúra nezistila porušenie právnych predpisov.

Predmet previerok v azylových zariadeniach bol zameraný na dodržiavanie zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov azylovým zariadením a Migračným úradom Ministerstva vnútra vo vzťahu k žiadateľom o azyl a žiadateľom o poskytnutie doplnkovej ochrany na území Slovenskej republiky. Osobitne bolo zisťované, či boli žiadatelia umiestňovaní do určeného typu azylového zariadenia. Previerkami neboli zistené nedostatky, ktoré by odôvodňovali prijatie opatrenia prokurátorom [§ 18 ods. 3 písm. b) a c) zákona o prokuratúre].

Previerkou vykonanou Okresnou prokuratúrou Dunajská Streda a Krajskou prokuratúrou v Trnave v Pobytovom tábore Rohovce prokurátori zistili nedostatky týkajúce sa žiadateľa – štátneho príslušníka Nigérie K. A., ktorému nebol poskytnutý ani azyl, ani doplnková ochrana, ale bol mu priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci - Centrom právnej pomoci. Rozhodnutie o priznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci Centrum právnej pomoci doručilo Migračnému úradu Ministerstva vnútra, ale toto nebolo doručené žiadateľovi ani po takmer troch mesiacoch od jeho vydania. Stalo sa tak až po intervencii prokurátora, po ktorej nasledovali právne kroky smerujúce k prieskumu rozhodnutia o neudelení azylu na správnom súde.

2.4. Dozor prokurátora v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, zabezpečovacie opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné opatrenie súdu

V roku 2022 prešiel výkon dozoru prokurátorov v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné súdom nariadené opatrenie zmenami súvisiacimi so snahou súčasného vedenia Generálnej prokuratúry o zefektívnenie tohto dozoru a o jeho riadne vykonávanie v celom zákonom ustanovenom rozsahu.

Nový príkaz generálneho prokurátora Slovenskej republiky por. č. 4/2022 zo 6. júna 2022 o postupe prokurátora pri výkone dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné súdom nariadené opatrenie, podrobne upravil povinnosti prokurátorov pri výkone dozoru vykonávaného podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o prokuratúre. Pri tvorbe nového príkazu sa dôsledne dbalo na záväzky vyplývajúce z vnútroštátnej právnej úpravy, ako aj na záväzky, ktoré vyplývajú pre Slovenskú republiku z Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

S cieľom naplnenia všetkých zákonných požiadaviek pre výkon dozoru v týchto zariadeniach prokurátori vykonávali previerky vo všetkých centrách pre deti a rodiny na území Slovenskej republiky a aj v špeciálnych výchovných zariadeniach, ktorými sú

podľa súčasnej zákonnej úpravy reedukačné centrá, diagnostické centrá a liečebno-výchovné sanatóriá.

V roku 2022 vykonali prokurátori celkom 278 pravidelných previerok, pri ktorých osobne navštívili všetky zariadenia určené na výkon súdnych rozhodnutí, v ktorých sú umiestňované deti.

Tri mimoriadne previerky boli vykonané v Centre pre deti a rodiny Medzev, v centre pre deti a rodiny Veľké Kapušany a v Centre pre deti a rodiny sv. Filipa Neriho v Považskej Bystrici.

Okresná prokuratúra Michalovce vykonala mimoriadnu previerku v Centre pre deti a rodiny Veľké Kapušany. K previerke pristúpila prokuratúra po získaní informácie od zariadenia, podľa ktorej maloletá J. L. umiestnená v zariadení mala byť obeťou trestnej činnosti spočívajúcej v šírení audiovizuálneho záznamu na sociálnej sieti, na ktorom bola maloletá nahá. Audiovizuálny záznam mal zverejniť priateľ maloletej. Vo veci bolo začaté trestné stíhanie za zločin výroby detskej pornografie podľa § 368 ods. 1 Trestného zákona a za prečin rozširovania detskej pornografie podľa § 369 ods. 1 Trestného zákona. Prokurátorka pri mimoriadnej previerke zistila, že zamestnanci zariadenia prijali opatrenia na ochranu maloletej, s ktorou vykonala osobný pohovor psychologička. Zariadenie zároveň vytvorilo preventívny program s cieľom zabrániť obdobným situáciám. Prokurátorka v rámci previerky vykonala edukatívnu činnosť o podmienkach trestnej zodpovednosti mladistvých páchatel'ov a formách a spôsoboch páchania trestnej činnosti aj prostredníctvom elektronických komunikačných sietí.

Okresná prokuratúra Košice – okolie vykonala mimoriadnu previerku v Centre pre deti a rodiny Medzev. Dôvodom bolo získanie poznatku o sexuálnom napadnutí dieťaťa. Zamestnanci zariadenia sa dozvedeli o incidente po príchode dieťaťa zo školy. V postupe zamestnancov zariadenia vo vzťahu k maloletej neboli zistené nedostatky. Okrem zabezpečenia lekárskeho vyšetrenia bolo podané aj trestné oznámenie.

V Centre pre deti a rodiny sv. Filipa Neriho v Považskej Bystrici vykonala previerku prokurátorka Krajskej prokuratúry v Trenčíne na základe informácií získaných z médií o údajnom týraní a obmedzovaní osobnej slobody maloletého dieťaťa umiestneného v tomto zariadení. Mimoriadnou previerkou nebolo zistené použitie nezákonných ani neprimeraných obmedzujúcich opatrení voči maloletej, ani akékoľvek pochybenie zamestnancov zariadenia vo vzťahu k umiestneniu maloletej a jej pobytu, a teda ani dôvod na prijatie opatrenia prokurátora.

V roku 2022 bola pozornosť prokuratúry pri výkone dozoru venovaná aj ukrajinským deťom, ktoré sa ocitli na území Slovenskej republiky bez sprievodu. Bezprostredne po vypuknutí vojnového konfliktu na Ukrajine sa prokurátori Krajskej prokuratúry v Košiciach a Okresnej prokuratúry Košice I zúčastnili na medzirezortnom pracovnom stretnutí organizovanom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice. Témou bola aktuálna situácia na slovensko-ukrajinskej štátnej hranici so zameraním na prechod tejto hranice na územie Slovenskej republiky maloletými ukrajinskými deťmi bez sprievodu zákonného zástupcu, resp. dospeljej osoby. V tejto súvislosti bola

riešená otázka ustanovenia opatrovníka týmto maloletým deťom a ich umiestňovania do centier pre deti a rodiny.

Konštatovala sa nevyhnutnosť spolupráce orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a príslušného súdu so zložkami Policajného zboru. Bolo nevyhnutné vykonať preverenie osoby, ktorá mala byť súdom ustanovená maloletému bez sprievodu za opatrovníka, a to preventívne, aby sa maloleté dieťa bez sprievodu po príchode na územie Slovenskej republiky nestalo obeťou trestnej činnosti, napríklad obchodovania s deťmi alebo detskej pornografie.

Pri pravidelných previerkach v zariadeniach určených na výkon súdnych rozhodnutí prokurátori preskúmali existenciu právneho titulu odôvodňujúceho umiestnenie dieťaťa v zariadení.

Aj napriek tomu, že generálny prokurátor v správe o činnosti prokuratúry za rok 2021 poukázal na nežiaduci jav týkajúci sa niekoľkoročného umiestnenia detí v zariadeniach určených na výkon súdnych rozhodnutí len na základe neodkladného opatrenia, takéto prípady zaznamenali prokurátori pri previerkach aj v roku 2022. Pri dieťati umiestnenom v zariadení na základe neodkladného opatrenia po dobu dlhšiu ako šesť mesiacov prokurátori zisťovali, či na súde prebieha konanie vo veci samej, aký je jeho stav, aké opatrenia boli prijaté orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately s dôrazom na opodstatnenosť ďalšieho zotrvania dieťaťa v zariadení. Zverenie dieťaťa do starostlivosti zariadenia bez vykonaného dokazovania neodkladným opatrením podľa § 365 a 367 Civilného mimosporového poriadku nie je konečným rozhodnutím súdu vo veci starostlivosti o dieťa.

Tieto poznatky Generálna prokuratúra uplatnila v pripomienkovom konaní k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Civilný mimosporový poriadok. Pripomienky Generálnej prokuratúry najmä k § 365 a 367 Civilného mimosporového poriadku boli akceptované a stali sa podkladom pre zmenu právnej úpravy (zákon č. 338/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2023). Trvanie neodkladných opatrení vo veciach ochrany a osobnej starostlivosti o maloletého bolo obmedzené a zákon upravil aj postup súdu pri maloletých umiestnených v zariadeniach určených na výkon súdnych rozhodnutí na základe neodkladného opatrenia.

Poznatky získané z výkonu dozoru v centrách pre deti a rodiny s resocializačným programom nasvedčujú o neplnení účelu pobytu v nich viacerých maloletých. Takéto poznatky získala aj Okresná prokuratúra Senica pri pravidelne vykonávaných previerkach v Resocializačnom centre ROAD, n. o. Tomky.

V tomto resocializačnom zariadení nebolo rešpektované právoplatné rozhodnutie súdu. Maloletý V. B. sa v čase vykonania previerky prokurátorom nenachádzal v zariadení. Prokurátor neakceptoval vysvetlenie riaditeľky zariadenia, že maloletý sa nachádza v domácom prostredí, a to na základe dohody, ktorú uzatvorilo resocializačné centrum s jeho zákonným zástupcom. Prokurátor upozornil zariadenie na nezákonný postup, s ktorým sa stotožnila aj Generálna prokuratúra. Ak došlo k zmene pomerov a neboli dané dôvody pre umiestnenie maloletého v resocializačnom centre malo byť iniciované konanie na príslušnom súde. V inom

prípade v tom istom zariadení nebol informovaný súd, že výchovné opatrenie, ktoré súd maloletému nariadil nebolo realizované, nakoľko tento z neho utiekol. Tieto poznatky získané previerkou oznámil príslušnému súdu až prokurátor.

Výkonom dozoru v centrách pre deti a rodiny s resocializačným programom prokurátori zaznamenali opakovane sa vyskytujúce prípady, ktoré sú v podmienkach týchto centier nezvládnuteľné, pretože zlyháva psychiatrická intervencia, ktorá má predchádzať pobytu maloletých.

V rámci dozoru nad zákonnosťou umiestnenia detí v súdom určenom zariadení prokurátori venovali náležitú pozornosť situáciám, ktoré odôvodňovali u dieťaťa zmenu zariadenia. V prípade maloletého M. D. umiestneného v Reedukačnom centre Bankov získala Okresná prokuratúra Košice I poznatok o nečinnosti súdu pri rozhodovaní o návrhu na zmenu zariadenia na výkon ústavnej starostlivosti u maloletého, ktorý bol podaný 5. mája 2022. Dôvodom bolo zabezpečenie ďalšieho vzdelávania maloletého na strednej škole. Okresný súd Košice II bol v konaní nečinný po dobu dlhšiu ako päť mesiacov a k určaniu termínu pojednávania pristúpil až po sťažnosti prokurátora adresovanej predsedovi súdu.

Zaznamenané boli aj prípady maloletých, ktorých stav vyžadoval premiestnenie z centra pre deti a rodiny do špeciálneho výchovného zariadenia a orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zostali pasívne. V roku 2022 získala Generálna prokuratúra poznatky o maloletom N. H., ktorý sexuálne zneužíval iné deti a bol umiestnený v Centre pre deti a rodiny Zlatovce. Bolo zistené, že maloletý je psychiatrickým pacientom. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately bol dlhodobo pasívny. Návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia a premiestnenia maloletého do reedukačného zariadenia prvostupňový súd nevyhovel. Po podaní odvolania Generálnou prokuratúrou odvolací súd zmenil uznesenie prvostupňového súdu nariadil neodkladné opatrenie, ktorým bol maloletý N. H. premiestnený do starostlivosti reedukačného centra.

2.4.1. Porušovanie čl. 25 Dohovoru o právach dieťaťa a nečinnosť orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Previerkovou činnosťou prokuratúry boli získané poznatky o nečinnosti orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktoré si po umiestnení detí do zariadení neplnia vôbec alebo dôsledne zákonné povinnosti vyplývajúce z § 32 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Napriek tomu, že majú zákonnú povinnosť po umiestnení dieťaťa do zariadenia naďalej sledovať psychický, fyzický a sociálny vývin dieťaťa a za tým účelom najmenej raz za šesť mesiacov navštevovať dieťa v zariadení na výkon rozhodnutia súdu, výkonom dozoru boli zistené poznatky aj o úplnom opomínaní tejto povinnosti orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a tým aj priamym porušením čl. 25 Dohovoru o právach dieťaťa, ktorý zakladá právo dieťaťa umiestneného v zariadení na pravidelné hodnotenie zaobchádzania s ním, a všetkých ďalších okolností spojených s jeho umiestnením v zariadení.

Nečinnosť a absolútne pasívny postoj orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately k situácii maloletého dieťaťa po jeho umiestnení bol zistený v prípade maloletého P. T., ktorý je od roku 2009 umiestnený v Centre pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately od umiestnenia maloletého P. T. v centre nielenže nevykonal jeho návštevy v zákonných lehotách, ale o maloletého neprejavil záujem osobnou návštevou po dobu 12 rokov. Podľa vyjadrenia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Rožňava predloženého Okresnej prokuratúre Rožňava bola dôvodom nečinnosti nielen personálna situácia úradu, na ktorom túto agendu vybavoval len jeden zamestnanec, ale aj vzdialenosť centra pre deti a rodiny od úradu. Tento prípad nie je ojedinelý a argumentáciu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Rožňava nemožno akceptovať aj vzhľadom na čl. 25 Dohovoru o právach dieťaťa.

Zákonnú povinnosť osobných návštev dieťaťa v zariadení si orgány sociálnoprávnej ochrany a detí a sociálnej kurately neplnia a zákon obchádzajú telefonickými pohovormi s deťmi alebo posielajú deťom plány práce s nimi. Tieto postupy prokuratúra vyhodnotila ako porušenie zákona, pretože monitorovanie psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa je cieľom sledovaným zákonnou úpravou.

Na základe poznatkov získaných prokuratúrou v roku 2022 možno konštatovať, že najčastejšími nežiaducimi javmi, ku ktorým dochádza v centrách pre deti a rodiny a v reedukačných centrách sú činy násilného a sexuálneho charakteru, ktorých obeťami alebo naopak páchatelmi sú deti umiestnené v zariadení. Aj tento poznatok len potvrdzuje potrebu dôsledného sledovania vývinu dieťaťa po jeho umiestnení do zariadenia.

2.4.2. Porušenie čl. 20 Dohovoru o právach dieťaťa a úmrtie dieťaťa

Generálna prokuratúra v rámci výkonu dozoru v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, zabezpečovacie opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné opatrenie súdu [§ 18 ods. 1 písm. d) zákona o prokuratúre] získala v roku 2022 poznatok o prípade maloletej A. J., ktorá v dôsledku neposkytnutia odbornej psychiatrickej pomoci dokonala samovraždu, o ktorú sa opakovane pokúšala. O maloletú sa starali pestúni, ale vzhľadom na výchovné problémy požiadali o zrušenie pestúnskej starostlivosti v 14. roku jej veku. Maloletá bola hospitalizovaná v detskej psychiatrickej liečebni a následne bola na základe neodkladných opatrení premiestňovaná medzi rôznymi typmi zariadení, od centier pre deti a rodiny až po reedukačné centrum. Tam bola umiestnená bez vykonania diagnostiky a opakovane sa v krátkom čase pokúsila o samovraždu. Napriek opakovaným suicidálnym pokusom maloletej, vrátane pokusov, po ktorých bolo nutné maloletú resuscitovať a hospitalizovať na anesteziologicko-resuscitačnom oddelení, maloletej nebola poskytnutá prakticky žiadna psychiatrická starostlivosť. Psychiatrie v Kremnici, Rimavskej Sobote aj v Hrani hodnotili suicidálne pokusy maloletej ako demonštratívne a odmietali jej hospitalizáciu. Po iniciatíve prokuratúry súd nariadil vykonanie diagnostiky maloletej, avšak v auguste 2022 boli suicidálne pokusy maloletej zavŕšené obesením. Dokonanie samovraždy u maloletej nemožno hodnotiť inak, ako zlyhanie štátu, pri ktorom došlo k absolútnemu popretiu práva dieťaťa na osobitnú ochranu a pomoc poskytovanú štátom, ak je dočasne alebo trvalo

zbavené svojho rodinného prostredia, alebo vo vlastnom záujme nemôže byť ponechané v tomto prostredí (čl. 20 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa).

Prípado maloletej A. J. poukázal na systémové zlyhanie pri zabezpečovaní starostlivosti o deti s duševnými poruchami. O prípade bolo informované Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „Ministerstvo zdravotníctva“). V novembri 2022 sa za účasti prokurátorky Generálnej prokuratúry, komisára pre deti, zástupcov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny uskutočnilo na Ministerstve zdravotníctva pracovné stretnutie. Jeho predmetom bolo riešenie nedostatkov identifikovaných v systéme starostlivosti o deti s duševnými poruchami. Štátna tajomníčka Ministerstva zdravotníctva informovala, že zvyšujúci sa počet detí s duševnými poruchami si vyžaduje navýšenie počtu lôžok pre deti, ktorých stav vyžaduje hospitalizáciu.

Spoločný záujem Generálnej prokuratúry a komisára pre deti na ochrane detí viedol k uzatvoreniu Dohody o spolupráci medzi Úradom komisára pre deti a Generálnou prokuratúrou.

2.5. Dozor prokurátora v zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorých sa nachádzajú v ústavnej starostlivosti osoby, od ktorých sa nevyžaduje informovaný súhlas a v zariadeniach, kde sa vykonáva ochranné liečenie, ochranná výchova alebo detencia

V zariadeniach ústavnej zdravotnej starostlivosti, v ktorých sa nachádzajú v ústavnej starostlivosti osoby, od ktorých sa nevyžaduje informovaný súhlas a v zariadeniach, kde sa vykonáva ochranné liečenie, vykonávali prokurátori v roku 2022 dozor podľa zákona o prokuratúre [§ 18 ods. 1 písm. a) a § 18 ods. 2 zákona o prokuratúre] a aj v súlade s odporúčaniami Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (Výbor CPT – European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment), ktorý bol zriadený na základe dohovoru Rady Európy rovnakého názvu v roku 1987.

Celkovo bolo v roku 2022 v týchto zariadeniach vykonaných 76 previerok. Tieto boli zamerané na preskúmanie zákonnosti držania a umiestnenia osôb a na dodržiavanie zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov zo strany zariadení (najmä dodržiavanie práv držaných a umiestnených osôb). Prokurátori nezistili v týchto zariadeniach držanie osôb, ktoré by sa v nich nachádzali nezákonne bez rozhodnutia alebo v rozpore s rozhodnutím súdu alebo iného oprávneného orgánu a ani vydanie takého rozhodnutia, príkazu alebo opatrenia, ktoré by bolo v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom.

Prevzatie osôb, od ktorých sa nevyžaduje informovaný súhlas podľa § 6 ods. 9 písm. d) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, má zdravotnícke zariadenie povinnosť oznámiť príslušnému súdu do 24 hodín. Nesplnenie tejto zákonnej povinnosti bolo zistené v Univerzitnej nemocnici Bratislava Ružinov v dvoch prípadoch, pri ktorých bolo prevzatie osoby oznámené súdu do 27 hodín, v oboch prípadoch súd vyslovil

prípustnosť prevzatia do ústavnej starostlivosti. Na zistené porušenie zákona a prijatie opatrení za účelom odstránenia podobných pochybení prokurátor zariadenie upozornil.

Významným poznatkom z hľadiska závažnosti získaným pri vykonaní previerky prokurátorom v Psychiatrickej nemocnici Hronovce bol postup Okresného súdu Levice. Výsluchy umiestnených osôb nevykonával sudca, ale vyšší súdny úradník. Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že sudcovia, ktorí rozhodujú o závažných veciach zasahujúcich do súkromného života človeka, by s ním v zásade mali mať osobný kontakt (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sýkora proti Českej republike) a len vo výnimočných situáciách môže sudca poveriť vykonaním takého úkonu vyššieho súdneho úradníka, ak ide o už umiestnenú osobu, ktorú sudca v minulosti osobne posúdil a nemožno vzhľadom na jej zdravotný stav očakávať jeho zlepšenie. Takýto mimoriadny postup však musí súd v rozhodnutí riadne odôvodniť.

Previerkovou činnosťou zameranou na výkon súdom nariadeného ochranného liečenia ústavnou formou bolo zistené, že zariadenia vždy disponovali právoplatným súdnym rozhodnutím o uložení ochranného liečenia a nariadením jeho výkonu. Zariadenia po preliečení pacientov na základe ich klinického stavu navrhovali príslušnému súdu zmenu spôsobu výkonu ochranného liečenia na ambulantné alebo prepustenie z ochranného liečenia a jeho ukončenie.

Pri osobách vykonávajúcich ochranné liečenie v trvaní viac ako jeden rok sa prokurátori zameriavali aj na dodržiavanie práv týchto osôb súdom (§ 448 ods. 2 Trestného poriadku). Súd, v obvode ktorého sa ochranné liečenie v zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti vykonáva, má zákonnú povinnosť minimálne raz do roka preskúmať, či dôvody ochranného liečenia trvajú. Neplnenie tejto povinnosti zistili prokurátori pri previerke v Psychiatrickej liečebni Sučany. Zistené porušenie zákona prokurátori oznámili vedeniu Okresného súdu Martin, vedeniu Psychiatrickej liečebne Sučany a bolo prejednané aj na medzirezortnej pracovnej porade. Rozhodovanie o pokračovaní vo výkone ochranného liečenia podľa § 448 ods. 2 Trestného poriadku je z dôvodu nedostatočnej právnej úpravy značne závislé od žiadosti psychiatrickej liečebne adresovanej súdu, v obvode ktorého sa ochranné liečenie vykonáva.

V prípadoch, keď mal súd rozhodnúť o prepustení pacienta z výkonu súdom nariadeného ochranného liečenia ústavnou formou, boli zistené pochybenia v Centre pre liečbu drogových závislostí Bratislava, ktoré ukončovalo súdom nariadené ochranné liečenie ústavnou formou bez právoplatného rozhodnutia súdu o zmene spôsobu výkonu ochranného liečenia. Prokurátor reagoval na zistené porušenie právnych predpisov upozornením adresovaným tomuto subjektu. Ďalšie takéto pochybenie bolo prokurátorom zistené aj v Centre pre liečbu drogových závislostí v Považskom Chlmcí. Osobu vo výkone súdom nariadeného ochranného liečenia ústavnou formou prepustili zo zariadenia v dôsledku jej disciplinárnych previnení.

Pri výkone súdom nariadeného ochranného liečenia ústavnou formou opakovane Generálna prokuratúra poukazuje na nedostatočné kapacitné možnosti zdravotníckych zariadení, ktoré sú spôsobené nárastom počtu psychiatrických pacientov a nárastom ukladania ochranného liečenia ústavnou formou. V zdravotníckych

zariadeniach sú dlhodobo hospitalizovaní psychiatrickí pacienti, ktorí by mali byť umiestnení v detenčnom ústave, ktorý nebol do konca roku 2022 v prevádzke.

V rámci výkonu previerkovej činnosti prokurátori vykonávali aj prehliadku priestorov a s hospitalizovanými pacientmi vykonali pohovory primerane ich zdravotnému stavu so zohľadnením odporúčania ošetrojúceho personálu.

Zamestnancom týchto zdravotníckych zariadení chýba zodpovedajúce materiálne vybavenie, ktoré môže zabrániť napríklad útekom pacientov, a v prípade ich nespolupráce alebo sabotovaní liečby, nebezpečnému a agresívnemu správaniu. Absentuje aj zabezpečenie ich bezpečnosti.

Vo vzťahu k postupu zariadení pri vybavovaní oznámení, sťažností a podnetov zo strany držaných a umiestnených osôb nedostatky zaznamenané neboli.

2.6. Poznatky prokuratúry o stave dodržiavania zákonnosti v miestach, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody alebo osoby, ktorých osobná sloboda je obmedzená

Výkonom dozoru v zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie, výchovné opatrenie alebo iné súdom nariadené opatrenie, Generálna prokuratúra získala závažné poznatky o porušovaní zákonnosti v špeciálnych výchovných zariadeniach.

Právna úprava určuje diagnostickým centrám aj liečebno-výchovným sanatóriám povinnosť nepretržitej, celoročnej prevádzky. Napriek tomu tieto subjekty prevádzku počas školských prázdnin prerušujú a deti zariadenia opúšťajú, a to aj v prípade, ak dieťa bolo umiestnené do zariadenia na základe neodkladného opatrenia alebo výchovného opatrenia a z časového hľadiska zahŕňa obdobie školských prázdnin.

Porušovanie zákonných ustanovení bolo zistené aj v činnosti reedukačných centier. V roku 2022 došlo k zmenám právnej úpravy normujúcej činnosť reedukačných centier, ktorá v praxi nie je dodržiavaná. Napríklad, deti sú aj naďalej umiestňované do reedukačných centier bez absolvovania diagnostiky alebo je porušovaný zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pri tvorbe individuálnych reedukačných programov, ktorých vypracovanie je obligatórne. Nedostatky vykazuje aj proces vyhodnocovania týchto programov pre absenciu spolupráce orgánov sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a nedodržiavanie zákonných lehôt.

Generálna prokuratúra zaradila do Plánu hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2023 vykonanie vlastnej previerkovej činnosti v špeciálnych výchovných zariadeniach a zhodnotenie stavu zákonnosti v týchto zariadeniach.

3. Činnosť prokuratúry v oblasti prevencie a zvyšovania právneho povedomia

Cieľom preventívnych aktivít prokuratúry je zvyšovanie kvality života a pocitu bezpečia všetkých občanov. Na dosiahnutie tohto cieľa je dôležité odstraňovať

príležitosti pre trestnú a inú protispoločenskú činnosť. Prokuratúra sa významnou mierou podieľa na aktivitách v tejto oblasti, pričom sa zameriava hlavne na najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva (deti a seniori).

Prokuratúra sa podieľala na realizácii primárnej a sekundárnej prevencie kriminality a zvyšovaní právneho povedomia. Ťažiskom primárnej prevencie kriminality boli rodina, školy a lokálne spoločenstvá. Prokurátori - špecialisti zaoberajúci sa trestnou činnosťou páchanou na deťoch, kriminalitou mladistvých a kriminalitou v oblasti domáceho násillia realizovali prednášky zamerané najmä na drogovú a alkoholovú závislosť, záškoláctvo, šikanovanie, patologické hráčstvo, vandalizmus a príčiny kriminogénnych situácií.

Krajská prokuratúra v Žiline zriadila pracovnú skupinu, ktorá vykonáva aktivity súvisiace s odstraňovaním príčin a podmienok trestnej činnosti, prevenciou a potláčaním kriminality. V spolupráci s vybranými školskými zariadeniami, Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny a koordinátorkou ochrany detí pred násillím, ako aj organizáciami tretieho sektora boli zisťované najvhodnejšie riešenia pre zefektívnenie výkonu činnosti v tejto oblasti.

Aktivity v oblasti prevencie kriminality sú na jednotlivých prokuratúrach realizované prevažne v súčinnosti s pracovníkmi úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v jednotlivých okresoch alebo v spolupráci s určenými preventistami okresných riaditeľstiev Policajného zboru, prípadne v spolupráci s koordinátormi ochrany detí pred násillím.

Vhodným príkladom preventívnej činnosti je aktivita Okresnej prokuratúry Trnava. Študentom Právnickej fakulty Trnavskej univerzity boli prezentované prednášky zamerané na postavenie, funkciu a úlohy prokuratúry. Prokurátor zorganizoval so študentmi návštevu v Ústave na výkon trestu odňatia slobody a Ústave na výkon väzby Leopoldov. Prezreli si historické múzeum väzenstva, aj priestory, kde sa vykonáva väzba a trest odňatia slobody, vrátane trestu odňatia slobody na doživotie. Študenti mali (po dodržaní všetkých bezpečnostných opatrení), priamy kontakt s niektorými osobami odsúdenými na doživotie. Takéto prednášky majú nepochybne význam nielen v oblasti prevencie, ale vzbudzujú aj záujem o získanie vedomostí o činnosti prokuratúry.

V oblasti prevencie a predchádzania možného porušovania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov bolo dôležité medzirezortné stretnutie, na ktorom participovala aj prokuratúra. Stretnutie zorganizoval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice za účasti zástupcov oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru Košice, odboru kriminálnej polície Policajného zboru Košice, Okresného súdu Košice I a Okresného súdu Košice II, Krajského súdu v Košiciach, Okresnej prokuratúry Košice I, Okresnej prokuratúry Košice II a Okresnej prokuratúry Košice - okolie a Krajskej prokuratúry v Košiciach a uskutočnilo sa v súvislosti so situáciou na slovensko-ukrajinskej štátnej hranici spôsobenej vojnovým konfliktom na Ukrajine a prechodom hraníc ukrajinskými deťmi bez sprievodu dospelej osoby. Účelom stretnutia bolo zosúladenie postupu pri zabezpečení ochrany detí.

Okresná prokuratúra Galanta v spolupráci s ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny zorganizovala tri multidisciplinárne pracovné stretnutia. Na stretnutiach sa

zúčastnili zamestnanci úradov obcí a miest zaoberajúci sa problematikou zanedbávania povinnej školskej dochádzky. Na pracovných stretnutiach sa zúčastnili zástupcovia 20 obcí a miest. Prokurátorka prezentovala prednášku zameranú na správnu právnu kvalifikáciu a zákonný postup pri prejednávaní priestupku podľa § 37 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a do prednášky zakomponovala aj najčastejšie sa vyskytujúce chyby identifikované Okresnou prokuratúrou Galanta, aj s návrhmi opatrení, ako týmto chybám v praxi predchádzať.

Nástrojom na zvyšovanie právneho povedomia osôb participujúcich na činnosti samosprávnych orgánov je aj uplatňovanie poradného hlasu na zasadnutiach orgánov verejnej správy podľa § 21 ods. 1 písm. d) zákona o prokuratúre a účasť prokurátorov pri prerokovávaní podaných prokurátorských opatrení (protesty a upozornenia).

Prokurátori sa pravidelne zúčastňujú na zasadnutiach orgánov územnej samosprávy, na ktorých boli prerokované protesty prokurátora podané proti uzneseniam obecných zastupiteľstiev a proti všeobecne záväzným nariadeniam. Na zasadnutiach orgánov územnej samosprávy vysvetľujú poslancom, starostom a prítomnej verejnosti právnu problematiku týkajúcu sa podaného opatrenia prokurátora. Argumentáciou prednesenou na zasadnutiach orgánov územnej samosprávy prokurátori prispievajú k tomu, že právne závery obsiahnuté v ním podaných opatreniach sú akceptované.

Pokiaľ ide o netrestnú oblasť pôsobnosti prokuratúry, podstatnú úlohu v oblasti prevencie a pri zvyšovaní právneho povedomia plnia previerky podľa § 30 zákona o prokuratúre. Previerky vykonávané v orgánoch verejnej správy sú zamerané na oblasti, v ktorých má prokuratúra viaceré poznatky o poruchových javoch. Pôsobia preventívne a prispievajú k riešeniu sporných otázok v oblasti verejnej správy a k zjednocovaniu postupov orgánov verejnej správy. Previerkovú činnosť prokuratúry pozitívne hodnotia aj samotné orgány verejnej správy, keďže často nahrádza metodickú činnosť nadriadených orgánov verejnej správy.

Výsledky previerky sú obsiahnuté v protokole o vykonaní previerky, ktorý je vždy prerokovaný s vedúcim orgánu verejnej správy, často aj za prítomnosti ďalších pracovníkov orgánu verejnej správy, a stáva sa tak „metodickým usmernením“.

Prokurátori medzinárodného odboru pôsobili v rámci prevencie a zvyšovania právneho povedomia uplatňovaním ich odborného potenciálu v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (AML/CFT mechanizmy) a v oblasti boja s počítačovou kriminalitou. V oboch prípadoch vhodným spôsobom zabezpečovali prepájanie medzinárodného a národného kontextu, vrátane zabezpečenia prezentácie Slovenskej republiky v zahraničí a prezentácie prokuratúry v národnom kontexte.

Prokurátori medzinárodného odboru sa aktívne zapájali do vzdelávacích aktivít nadrezortného charakteru a niektoré z nich organizovali alebo boli ich odborným garantom. Išlo predovšetkým o aktivity týkajúce sa finančného vyšetrovania, počítačovej kriminality, európskej prokuratúry a európskej judikatúry.

Prokuratúra sa zapojila aj do činnosti Európskej akademickej siete pre trestné právo (ECLAN). Združuje takmer 200 výskumníkov, akademikov a praktikov špecializujúcich sa na trestné právo Európskej únie, na ktorých sa môžu európske inštitúcie a najmä Európska komisia obrátiť pri navrhovaní nových právnych nástrojov alebo pri ich hodnotení. Pokrýva 32 krajín vrátane 28 členských štátov Európskej únie a štyroch krajín mimo Európskej únie (Švajčiarska konfederácia, Nórske kráľovstvo, Island a Bosna a Hercegovina).

Pokiaľ ide o informovanosť verejnosti o prokuratúre, túto oblasť zastrešujú primárne hovorcovia Generálnej prokuratúry v spolupráci s hovorcami krajských prokuratúr. Hovorcovia zabezpečujú informovanie a komunikáciu so zástupcami médií a verejnosťou v spolupráci s príslušnými organizačnými zložkami Generálnej prokuratúry vo vzťahu ku všetkým cieľovým skupinám tak, aby čo najefektívnejšie splnila svoje zameranie.

Spolupráca so zástupcami médií a komunikácia s verejnosťou bola zameraná na informovanie formou vhodných komunikačných aktivít. Sústredila sa aj na zvyšovanie povedomia verejnosti o pôsobnosti prokuratúry a rozhodovaní aj v médiách a verejnosťou sledovaných veciach poskytovaním širokého priestoru na získavanie všetkých dostupných informácií.

Komunikačnými nástrojmi využívanými prokuratúrou bola Facebooková stránka generálneho prokurátora, Facebooková stránka prokuratúry a webové sídlo prokuratúry. Tieto boli nosnými pre prezentovanie činnosti prokuratúry. Hovorcovia zodpovední za oblasť informovanosti a komunikácie informovali verejnosť prístupnou formou, a to prostredníctvom médií, webového sídla a projektu na sociálnych sieťach. Facebookový profil prokuratúry bol vytvorený vo februári 2022. Jeho cieľom bolo priblíženie aktivít prokuratúry širokej verejnosti, zvyšovanie povedomia odbornej i laickej verejnosti o pôsobnosti prokuratúry, o postupe a rozhodovaní v konkrétnych veciach.

V roku 2022 poskytli hovorcovia prokuratúry médiám viac ako 1 120 tlačových informácií o činnosti prokuratúry.

4. Zastupovanie štátu v konaní o náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci

Zastupovanie štátu v konaní o náhrade škody spôsobenej pri výkone verejnej moci Generálnou prokuratúrou ustanovuje zákon o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej správy, ktorý určuje aj rozsah zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Ide o zodpovednosť za škodu, ktorá vznikne v dôsledku nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu.

Generálna prokuratúra zastupuje Slovenskú republiku ako subjekt zodpovedný za náhradu škody len v zákonom taxatívne ustanovených prípadoch. Vzhľadom na ťažisko pôsobnosti orgánov prokuratúry uplatnenie nároku na náhradu škody oprávnenými osobami voči prokuratúre má základ najmä v trestnom konaní.

Uplatňovaná náhrada škody pozostáva predovšetkým z náhrady nákladov na obhajobu v trestnom konaní a z náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej vedením

trestného stíhania, ktoré skončilo inak, ako právoplatným odsúdením žiadateľa o odškodnenie, teda skončilo buď oslobodením spod obžaloby, zastavením trestného stíhania alebo postúpením veci na prejednanie priestupku alebo iného správneho deliktu alebo disciplinárneho previnenia.

Činnosť Generálnej prokuratúry podľa zákona o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej správy možno rozdeliť na dve oblasti. Prvou oblasťou je predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, ktoré realizuje Generálna prokuratúra, a druhou oblasťou je konanie v mene štátu v súdnych konaniach o žalobách, v ktorých je Slovenská republika žalovaná ako subjekt zodpovedný za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

V roku 2022 bolo Generálnej prokuratúre doručených celkom 135 žiadostí o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody podľa § 15 zákona o zodpovednosti za škodu pri výkone verejnej správy (137 žiadostí v roku 2021, 194 žiadostí v roku 2020).

Generálna prokuratúra vychádzajúc z ochrany verejného záujmu sa pri vybavovaní týchto žiadostí snaží dôsledne uplatňovať výlučne zákonom ustanovený rozsah zodpovednosti štátu a eliminovať tak tendencie k rozširovaniu zodpovednosti štátu nad rámec určený zákonom. Dôsledne v súlade so zmyslom a účelom zákona č. 514/2003 Z. z. presadzuje dodržiavanie ustanovení o zodpovednosti štátu za nezákonné rozhodnutie a nesprávny úradný postup len v rozsahu ustanovenom zákonom.

V roku 2022 napadlo na sudy celkom 109 žalôb, v ktorých je Slovenská republika žalovaná o náhradu škody z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a v mene štátu je príslušná konať Generálna prokuratúra (106 žalôb v roku 2021, 105 žalôb v roku 2020).

Súdy Slovenskej republiky sa ustálili v názore, že i keď jedným zo základných predpokladov pre zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa § 6 ods. 1 vety prvej zákona č. 514/2003 Z. z. je zrušenie alebo zmena právoplatného rozhodnutia, ktorým bola spôsobená škoda, zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu zodpovedá, aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu bola odčinená. Zákon č. 514/2003 Z. z. výslovne neupravuje nárok na náhradu škody v prípade oslobodenia obžalovaného spod obžaloby. Rozhodovacia prax súdov dospela k záveru, že ide o špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, pri ktorom treba vychádzať z analogického výkladu úpravy najbližšej, a to z úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

Vo viacerých veciach sudy rozhodli, že rovnaký význam ako zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť má v tomto zmysle tiež zastavenie trestného stíhania, oslobodenie spod obžaloby a postúpenie trestnej veci na prejednanie priestupku. Skutočnosť, že nedošlo k zrušeniu rozhodnutia, ktorým sa začína trestné stíhanie, na tom nič nemení. Podstata nároku na náhradu škody sa totiž v tomto prípade neviaže na správnosť či nesprávnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní v prípravnom konaní pred vznesením obvinenia, ale na samotný výsledok trestného konania.

Tento názor obsiahnutý vo viacerých rozhodnutiach dovolacieho súdu, preto už predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax, ktorú Generálna prokuratúra reflektuje v konaní pred súdmi, ako aj pri predbežnom prerokovaní nároku na náhradu škody.

5. Vybavovanie žiadostí podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám

Každý má právo na informácie, na ich slobodné vyhľadávanie, prijímanie a rozširovanie. Právo na informácie je zaručené ústavou, Listinou základných práv a slobôd a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Zákon o slobode informácií ustanovuje dva postupy sprístupňovania informácií prokuratúrou. Prvým je povinné zverejňovanie informácie podľa § 5, § 5a, 5b zákona o slobode informácií; povinne zverejňované informácie (§ 55m ods. 1 až 4 zákona o prokuratúre) uvádza Generálna prokuratúra na svojom webovom sídle. Druhým postupom sprístupňovania informácií je ich sprístupnenie na základe žiadosti (§ 16 zákona o slobode informácií, § 55m ods. 5 zákona o prokuratúre). Žiadosťou o sprístupnenie informácie sa fyzické osoby ale aj právnické osoby domáhajú sprístupnenia spravidla konkrétnej a jednotlivo vymedzenej informácie.

V roku 2022 bolo evidovaných celkovo 1 263 vecí označených ako žiadosť o sprístupnenie informácie podľa zákona o slobode informácií (1 823 vecí bolo v roku 2021). Vecne bolo podľa citovaného zákona vybavených celkovo 1 195 žiadostí.

Sprístupnením informácie podľa § 18 ods. 1 zákona o slobode informácií bolo vybavených 856 žiadostí. Poskytnutie informácie odkazom na zverejnenú informáciu podľa § 7 ods. 1 zákona o slobode informácií bolo vybavených 21 žiadostí. Nesprístupnením informácie podľa § 18 ods. 2 zákona o slobode informácií bolo vybavených 164 žiadostí. Postúpením žiadosti inej povinnej osobe alebo odložením žiadosti pre jej nedoplnenie bolo celkom vybavených 154 žiadostí.

Prokuratúra za sledované obdobie vybavovala žiadosti o sprístupnenie informácie v zákonnej lehote (§ 17 zákona o slobode informácií). Väčšina žiadostí bola vybavená sprístupnením požadovaných informácií.

Z celkového počtu 164 žiadostí, keď informácia nebola sprístupnená, podal žiadateľ o informáciu opravný prostriedok iba v 34 prípadoch a v dvoch prípadoch podal žiadateľ žalobu na preskúmanie rozhodnutia súdom podľa III. časti I. hlavy Správneho súdneho poriadku. Tieto konania nie sú ešte právoplatne skončené.

Prax prokuratúry aj v roku 2022 potvrdzuje, že zákon o slobode informácií sa stal univerzálnym prostriedkom na žiadanie akéhokoľvek údaju, dokonca sa v istých prípadoch, a nie sú ojedinelé, stal šikanóznym prostriedkom vo vzťahu ku konajúcemu správnomu orgánu. Žiadatelia vykladajú zákon o slobode informácii extenzívnym spôsobom, s ktorým spájajú právo požadovať informácie s bezhraničnou povinnosťou povinných osôb vybaviť ich požiadavky bez právnej kritiky.

To, že zákon o slobode informácií umožňuje požadovať sprístupnenie informácií bez preukázania právneho dôvodu neznamena, že pri každej žiadosti o sprístupnenie informácie je vôľa žiadateľa získať informácie skutočne daná. Orgány prokuratúry pri plnení úlohy zachovania princípu dobrej verejnej správy musia preto

vždy vyhodnocovať, či ide alebo nejde o zneužitie práva na informácie. Plnenie tzv. diskrečnej právomoci sa uskutočňuje hodnotením obsahu podanej žiadosti a zisťovaním indícií, či v danom prípade nedochádza k zneužitiu práva na informácie.

Z ustanovenia § 3 ods. 1 zákona o slobode informácií vyplýva, že každý má právo na informácie, ktoré majú povinné osoby k dispozícii, z čoho žiadatelia usudzujú, že majú právo na každú informáciu. Prokuratúra reálne pracuje s množstvom informácií, ktoré má k dispozícii, ale treba podotknúť, že nie všetky informácie má spracované spôsobom, najmä v elektronickej podobe, aby ich mohla bez ďalších zložitých postupov vyhľadať a sprístupniť. Tieto prípady boli najčastejším dôvodom, keď žiadateľovi nebola informácia prístupná.

6. Ochrana oznamovateľov protispoločenskej činnosti

V roku 2019 bol prijatý zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti“), ktorý okrem iného upravuje podmienky poskytovania ochrany osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti s oznamovaním kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti. Tento zákon bol prijatý aj za účelom zvýšenia ochrany oznamovateľov trestnej činnosti, resp. protispoločenskej činnosti. Napriek tomu, že súčasná právna úprava poskytuje široké možnosti ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti, zákon o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti sa zatiaľ nedostal do širšieho spoločenského povedomia, čo je jednou z hlavných príčin nízkeho, priam až ojedinelého využívania predmetnej právnej úpravy.

Vágne a široké vymedzenie závažnej protispoločenskej činnosti v ustanovení § 2 písm. d) zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti vyvoláva interpretačné problémy predovšetkým u oznamovateľov. V tej súvislosti sa preto javí ako vhodné novelizovať príslušné ustanovenia zákona tak, aby sa precizovalo vymedzenie skutočne závažnej protispoločenskej činnosti, pri ktorej sa má využívať inštitút ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

Inštitút ochrany oznamovateľov protispoločenskej činnosti v trestnej oblasti zatiaľ nie je rozšírený a v dostatočnej miere využívaný, preto vykazuje minimálny podiel na odhaľovaní trestnej činnosti ako závažnej protispoločenskej činnosti za rok 2022.

V obvode Krajskej prokuratúry v Bratislave bolo v roku 2022 evidované jedno podanie podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti. Z dôvodu nevykonania kvalifikovaného oznámenia podľa § 2 písm. c) a d) zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti nebola tejto osobe poskytnutá ochrana (štyri podania podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti boli evidované v roku 2021).

V obvode Krajskej prokuratúry v Nitre bolo v roku 2022 evidované jedno podanie podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti, a to na Okresnej prokuratúre Nové Zámky (jedno podanie podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti bolo evidované v roku 2021). Išlo o spoločnú žiadosť troch oznamovateľov v trestnej veci týkajúcej sa podozrenia

z trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona, keď nadriadení príslušníci Hasičského a záchranného zboru mali neoprávnene postihovať im podriadených príslušníkov Hasičského a záchranného zboru pre ich uplatňovanie práv podávaním žalôb proti Slovenskej republike. Po odstránení formálnych nedostatkov pri podaní žiadosti im bola poskytnutá ochrana podľa § 7 zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

V roku 2022 boli v obvode Krajskej prokuratúry v Trenčíne evidované dve žiadosti o poskytnutie ochrany oznamovateľom pri oznámení protispoločenskej činnosti (v roku 2021 nebolo evidované podanie podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti). Prokurátor Okresnej prokuratúry Trenčín v oboch prípadoch rozhodol o poskytnutí ochrany žiadateľom. V obvode Krajskej prokuratúry v Trenčíne v roku 2021 nebola zaevidovaná žiadosť o poskytnutie ochrany oznamovateľom pri oznámení protispoločenskej činnosti.

V obvodoch ostatných krajských prokuratúr neboli v roku 2022 evidované žiadne žiadosti o poskytnutie ochrany podľa zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

V roku 2022 neboli na prokuratúre oznámené žiadne skutočnosti, o ktorých sa prokurátori alebo zamestnanci prokuratúry dozvedeli v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo v súvislosti s činnosťou vo verejnom záujme, ktoré by sa týkali protispoločenskej činnosti.

7. Spolupráca s prokuratúrami iných krajín a aktivity prokuratúry v národných a nadnárodných orgánoch a komisiách, účasť na medzinárodných podujatiach

V zahraničnej oblasti bola v roku 2022 aj po uvoľnení opatrení prijatých v súvislosti s pandémiou COVID-19 aktivita prokurátorov vykonávaná prevažne dištančnou formou, a to najmä v prvom polroku. Celkovo v roku 2022 prokurátori absolvovali 61 zahraničných pracovných ciest (šesť zahraničných pracovných ciest v roku 2021, 25 zahraničných pracovných ciest v roku 2020, 137 zahraničných pracovných ciest v roku 2019, 154 zahraničných pracovných ciest v roku 2018).

Dištančná forma výkonu zahraničných aktivít prokurátorov sa stala významnou najmä v procesoch týkajúcich sa tvorby európskej legislatívy v oblasti trestného práva. Výhodou dištančnej formy participácie prokurátorov na zahraničných aktivitách je nielen aspekt úspory času, ale predovšetkým zníženie nákladov súvisiacich s finančnými nákladmi na cestovné a ubytovanie.

Zástupcovia prokuratúry plnili úlohy vyplývajúce z európskej integrácie prokuratúry a úloh prokuratúry vyplývajúcich z členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách a z pozície zmluvnej strany príslušných medzinárodných zmlúv. Išlo najmä o participáciu na procesoch tvorby európskej legislatívy v oblasti trestného práva hmotného a procesného a špecificky v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach, na rôznych mechanizmoch vzájomného hodnotenia krajín s presahom na úlohy a poslanie prokuratúry alebo aj aktivity implementačného a transpozičného procesu.

Prokurátori aktívne pôsobili aj v roku 2022 v systéme mechanizmov vzájomného hodnotenia krajín, a to nielen vo forme hodnotiteľov, ale aj prostredníctvom včasného a vysoko odborného poskytovania podkladov do národných výstupov k požiadavkám medzinárodných organizácií, ktorých počet a rozsah v roku 2022 vzrástol.

V roku 2022 bola prijatá správa z 9. kola vzájomného hodnotenia členských štátov Európskej únie zameraného na praktické uplatňovanie štyroch nástrojov vzájomného uznávania v oblasti odňatia slobody alebo obmedzenia slobody. Prokuratúra sa na procese hodnotenia podieľala v rozsahu vecnej pôsobnosti v otázkach, ktoré bezprostredne zasahovali do oblasti výkonu prokurátorských činností v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach a zabezpečila súčinnosť konaní vo vzťahu k Ministerstvu spravodlivosti. Mechanizmus prokuratúry bol vyhodnotený v segmente justičnej spolupráce ako plne funkčný a efektívny. Vo vzťahu k prokuratúre boli vyzdvihnuté najlepšie postupy týkajúce sa dobre rozvinutej vnútroštátnej justičnej siete na šírenie informácií o medzinárodnej spolupráci v trestných veciach. Osobitne vo vzťahu k prokuratúre neboli prijaté žiadne odporúčania.

V 10. kole vzájomného hodnotenia členských štátov Európskej únie zameranom na zhodnotenie efektívnosti transpozície kľúčového európskeho nástroja justičnej spolupráce v trestných veciach – európskeho vyšetrovacieho príkazu, prokuratúra za účelom jeho úspešného zvládnutia zdokonalila v tejto oblasti vnútorný mechanizmus. V aktívnej časti tohto procesu pôsobila od októbra 2022 zástupkyňa Generálnej prokuratúry ako hodnotiteľka Talianskej republiky.

V roku 2022 prokuratúra participovala aj na hodnotení Slovenskej republiky vo vzťahu k implementácii Dohovoru Organizácie spojených národov proti korupcii, a to kapitoly II (preventívne opatrenia) a kapitoly V (vrátenie majetku). Možno konštatovať, že v oblasti identifikácie, zaisťovania a konfiškácie výnosov z trestnej činnosti neboli na strane prokuratúry zistené žiadne nedostatky.

V roku 2022 Slovenská republika predkladala prvú správu v rámci procesu 5. kola hodnotenia Výboru expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL). Slovenská republika bola pozitívne hodnotená pri štyroch z 15 prehodnocovaných odporúčaní. Procesy prijaté pri vedení štatistík v danej oblasti na prokuratúre a prijatie opatrení v kontexte druhého národného hodnotenia rizika boli pozitívnym prvkom vplývajúcim na hodnotenie v predmetných odporúčaníach.

Prokuratúra plnohodnotne zabezpečila aj chod národných prvkov Európskej prokuratúry.

Aj v roku 2022 vysokú prioritu v oblasti medzinárodných aktivít Európskej únie, Rady Európy aj Organizácie spojených národov predstavovala problematika justičných reakcií na výzvy v oblasti počítačovej kriminality a cezhraničnej spolupráce pri zabezpečovaní elektronických dôkazov.

Novým prvkom v medzinárodných súvislostiach bolo systematické zabezpečenie justičnej reakcie prokuratúry na udalosti na Ukrajine, vrátane pôsobenia v užšej skupine krajín v rámci spoločného vyšetrovacieho tímu.

Vedenie prokuratúry pokračovalo v procese prehĺbovania medzinárodnej integrácie. Aj v roku 2022 sa potvrdila exkluzivita pôsobnosti Konzultatívneho fóra generálnych prokurátorov a riaditeľov prokuratúr členských štátov Európskej únie. Tento formát zastrešovaný Eurojustom je významnou platformou integrácie a profesijnej súčinnosti generálnych prokurátorov Európskej únie.

V roku 2022 sa obnovila činnosť Nadalovej siete, ktorá združuje najvyšších štátnych zástupcov, generálnych prokurátorov alebo zodpovedajúcich inštitúcií pri najvyšších súdoch členských štátov Európskej únie.

Prokuratúra aktívne pristúpila k rozvoju existujúcej medzinárodnej spolupráce generálnych prokurátorov v rámci zoskupenia Vyšehradskej skupiny. V dňoch 21. až 23. septembra 2022 sa v Bratislave a v Pezinku konalo 10. zasadnutie zamerané na dva základné okruhy, a to justičnú reakciu na kriminalitu v oblasti životného prostredia a neoprávnené cezhraničné nakladanie s odpadmi a aj netrestná pôsobnosť prokuratúr vykonávaná vo verejnom záujme.

Vedenie prokuratúry participovalo na 27. zasadnutí Medzinárodnej asociácie prokurátorov, čo prispelo k ďalšej prepojenosti prokurátorov v globálnom rozmere a zúčastnilo sa aj na spomienkovom stretnutí pri príležitosti 30. výročia zavraždenia prokurátora Giovanniho Falconeho organizovaného Radou Európy.

Praktické výsledky a kontinuita aktivít vyplynuli z návštevy generálneho prokurátora Medzinárodného protikorupčného koordináčneho centra v Londýne (The International Anti-Corruption Conference - IACCC). V súvislosti s tým sa následne konali dve aktivity prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry a spoločná konferencia organizovaná vo Vzdelávacom a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Stará Lesná so zameraním na korupčnú trestnú činnosť.

Vedenie prokuratúry v roku 2022 pokračovalo v rozvoji spolupráce s talianskymi justičnými orgánmi s cieľom využitia ich skúseností v boji s organizovaným zločinom. Dňa 11. novembra 2022 bolo podpísané Memorandum o spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Generálnou prokuratúrou pri Kasačnom súde Talianskej republiky a Memorandum o porozumení a vzájomnej spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Národným riaditeľstvom boja proti mafii a terorizmu Talianskej republiky.

V januári 2022 bol podpísaný Program spolupráce medzi Generálnou prokuratúrou Ruskej federácie a Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky na roky 2022 až 2023, k naplneniu ktorého nedošlo vzhľadom na vývoj medzinárodnej situácie.

Bezprostredne po napadnutí Ukrajiny v rozsahu, v akom to umožňujú úlohy a pôsobnosť prokuratúry, reagovalo vedenie prokuratúry na vzniknutú situáciu podpísaním Memoranda o spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky a Generálnou prokuratúrou Ukrajiny (12. marca 2022) a verejne vyjadrenou podporou vtedajšej generálnej prokurátorky Ukrajiny. Okrem justičnej spolupráce (začatie trestného stíhania za vojnové zločiny a pristúpenie k spoločnému vyšetrovaciemu tímu úzkej skupiny štátov) bola rodinným príslušníkom zamestnancov prokuratúry Ukrajiny poskytnutá možnosť ubytovania vo Vzdelávacom

a rehabilitačnom centre prokuratúry Slovenskej republiky Krpáčovo. Celkovo bolo v tomto zariadení ubytovaných 69 občanov Ukrajiny, z toho 34 detí a počas ubytovania im bola poskytnutá potrebná humanitárna a materiálna pomoc.

Vedenie prokuratúry v roku 2022 zintenzívnilo medzinárodné bilaterálne kontakty na najvyššej úrovni. Okrem recipročnej návštevy na pozvanie generálneho prokurátora Rakúskej republiky boli prínosom prijatia veľvyslancov Veľkej Británie a Severného Írska a Spojených štátov amerických. S britským veľvyslancom bola dohodnutá spolupráca s Medzinárodným protikorupčným koordinačným centrom v Londýne. S americkou stranou bola dohodnutá spolupráca týkajúca sa vzdelávania prokurátorov v oblasti organizovaného zločinu, korupcie, počítačovej kriminality a ochrany práv obzvlášť zraniteľných skupín.

Osobitný význam malo aj pracovné rokovanie generálneho prokurátora s Hlavnou európskou prokurátorkou, ktorá ocenila splnenie požiadaviek implementačného procesu pri nariadení Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Európska prokuratúra evidovala k 31. decembru 2022 vo vzťahu k Slovenskej republike 45 začatých vyšetrení. V rámci štruktúry Európskej prokuratúry pôsobilo celkovo sedem slovenských prokurátorov.

7.1. Európska únia a procesy vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii

V rámci procesu prípravy národného prvku centralizovaného mechanizmu je nevyhnutné zvýšiť efektivitu spolupráce s tretími štátmi a prijať účinný Európsky informačný systém registra trestov - ECRIS (The European Criminal Records Information System), a to konkrétne pripraviť implementáciu systému ECRIS-TCN (centralizovaný systém na identifikáciu členských štátov, ktoré majú informácie o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti) na národnej úrovni s možnosťou následného prepojenia s centrálnym systémom, ktoré je plánované koncom roka 2023. Dištančnou formou prebiehali zasadnutia expertných a pracovných skupín ECRIS a ECRIS-TCN (technickej i právnej), počas ktorých sa riešili horizontálne otázky budovania týchto elektronických systémov. Celkovo bolo v roku 2022 vykonaných 10 pracovných stretnutí dištančnou formou, na ktorých sa riešili otázky budovania týchto elektronických systémov.

Participácia prokurátorov v pracovných skupinách Rady Európskej únie sa v roku 2022 zvýšila z dôvodu zintenzívnenia aktivít Pracovnej skupiny pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (COPEN), ktorá sa zaoberá legislatívnou a nelegislatívnou činnosťou v oblasti trestného práva. Zástupcovia prokuratúry poskytovali odbornú podporu zástupcom Ministerstva spravodlivosti najmä pri prerokovávaní:

- návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o vymáhaní majetku a konfiškácii,
- súboru materiálov týkajúcich sa elektronických dôkazov a digitalizácie justície (eCODEX),
- súboru legislatívnych návrhov v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí,
- návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje platforma spolupráce na podporu fungovania spoločných vyšetrovacích tímov a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1726,

- návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1727 o Agentúre Európskej únie pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (Eurojust) a o nahradení a zrušení rozhodnutia Rady 2002/187/SVV, pokiaľ ide o zhromažďovanie, uchovávanie a analýzu dôkazov týkajúcich sa genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov Eurojustom,
- návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1727 a rozhodnutie Rady 2005/671/JHA, pokiaľ ide o digitálnu výmenu informácií v teroristických prípadoch,
- oznámenia Komisie Európskemu parlamentu a Rade k smernici o trestných sankciách za porušenie reštriktívnych opatrení Únie a následný návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o vymedzení trestných činov a sankcií v súvislosti s porušením reštriktívnych opatrení Únie,
- návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva, ktorým sa nahrádza smernica 2008/99/ES,
- návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady o boji proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu,
- návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/36/EU o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania,
- návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú pravidlá prevencie a boja proti sexuálnemu zneužívaniu detí.

Paralelne prokuratúra zabezpečovala účasť na súvisiacich stretnutiach odborne zameraných na implementačné aspekty už prijatých predpisov, na výzvy navrhovaných predpisov alebo dosahy rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie, správ z hodnotiacich procesov, prípadne aplikačné otázky niektorých európskych nástrojov justičnej spolupráce.

V oblasti procesu implementácie európskych nástrojov digitalizácie justície zástupcovia prokuratúry v roku 2022 rozvinuli medzinárodné aktivity s cieľom prípravy prostredia na národnú aplikáciu technických riešení. Tento proces predstavuje implementačnú výzvu s nárokom na finančné prostriedky. Významná bola účasť na aktivite venovanej praktickým prístupom k cezhraničným aspektom v oblasti trestného práva, problematike európskeho vyšetrovacieho príkazu, platforme e-EDES na digitálnu výmenu elektronických dôkazov, atlasu Európskej justičnej siete a databáze na vyhľadávanie príslušných orgánov, otázke ľudského a strojového prekladu, štruktúre e-CODEX (prepájaníu vnútroštátnych systémov elektronickej justície na účely cezhraničných konaní v občianskych a trestných veciach) a skúsenostiam vybraných štátov s digitalizáciou.

Prokuratúra, okrem participácie na samotnom hodnotení Slovenskej republiky, zabezpečila aj hodnotiteľa Chorvátskej republiky v rámci 9. kola vzájomného hodnotenia členských krajín Európskej únie k implementácii európskych politík v oblasti vzájomného uznávania právnych nástrojov a v oblasti pozbavenia alebo obmedzenia osobnej slobody.

Prokurátori poskytovali odbornú podporu pri aktivitách Európskej únie v prierezovej oblasti počítačovej kriminality, čo sa prejavilo v súvislosti s rokovaniami o Druhom dodatkovom protokole k Dohovoru o počítačovej kriminalite, kde sa

zástupca prokuratúry aktívne zúčastňoval aj na zasadnutí Pracovnej skupiny pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (COPEN) a koordinačných stretnutí zástupcov členských štátov Európskej únie.

Zástupca prokuratúry v Európskej justičnej sieti na boj proti počítačovej kriminalite (The European Judicial Cybercrime Network - EJCN) sa ako predseda podskupiny pre elektronické dôkazy zúčastnil na jej dvoch plenárnych zasadnutiach. Na pracovnom stretnutí zástupcov rady Európskej justičnej siete na boj proti počítačovej kriminalite, Eurojustu a spoločností Google, Microsoft a Apple a delegácie vedenej námestníkom generálneho prokurátora Spojených štátov amerických sa venovali problematike označovanej ako „ransomware“.

Zástupca Generálnej prokuratúry vystúpil v panelovej diskusii na 5. výročnej konferencii SIRIUS, ktorá sa zamerala na široké spektrum praktických aspektov získavania a zabezpečovania elektronických dôkazov pri porušovaní práva duševného vlastníctva, so zapojením virtuálnych mien, v súvislosti s postupmi pri zabezpečovaní elektronických dôkazov z Japonska a Írskej republiky, problematiku teroristického obsahu a ďalšie témy.

Mimoriadne významnou aktivitou Európskej únie, na ktorej Slovenskú republiku bezprostredne zastupuje prokurátor, je spoločná iniciatíva Európskej únie a Spojených štátov amerických týkajúca sa činnosti skupiny pre zabezpečovanie elektronických dôkazov zo Spojených štátov amerických prostredníctvom právnej pomoci.

S cieľom zabezpečenia koordinovaných postupov a výmeny informácií medzi policajnými a justičnými orgánmi prokuratúra podporuje pôsobnosť Europolu, Eurojustu, Európskej justičnej siete, ako aj Európskej justičnej siete na boj proti počítačovej kriminalite a ďalších mechanizmov spolupráce a výmeny informácií.

Efektívnym európskym partnerom v oblasti justičnej spolupráce v trestných veciach je Eurojust. Jeho ingerencia je prínosná aj pri realizácii konania o európskom zatýkacom rozkaze, pri bezprostrednom a rýchlom sprostredkovaní informácií medzi štátom pôvodu a štátom výkonu, ale aj pri procesoch tvorby európskej legislatívy v oblasti trestného práva, rovnako pri zabezpečovaní a podpore činnosti spoločných vyšetrovacích tímov. Napríklad, len v trestnej veci vedenej za vojnové zločiny sa v roku 2022 prokurátori Slovenskej republiky zúčastnili na štyroch koordinačných stretnutiach zabezpečovaných Eurojustom. V iných trestných veciach, v ktorých bol zriadený spoločný vyšetrovací tím, je evidovaných ďalších deväť koordinačných stretnutí, na ktorých prokurátori skoordinovali ďalšie postupy pri zabezpečovaní dôkazov v cezhraničných trestných veciach.

Prokuratúra sa podieľala na aktivitách Európskej justičnej siete, s dôrazom na riešenie praktických problémov a zapojenie kontaktných bodov z úrovne okresných prokuratúr a krajských prokuratúr. Prokurátori sa podieľali aj na činnosti Siete pre spoločné vyšetrovacie tímy, Siete na vyšetrovanie a stíhanie genocídy, zločinov proti ľudskosti a vojnových zločinov, Európskej siete prokurátorov pre ochranu duševného vlastníctva (The European Intellectual Property Prosecutors Network - EIPPN), na aktivitách špecialistov na boj s environmentálnou kriminalitou alebo napríklad na činnosti pracovnej skupiny pre obchodovanie s ľuďmi pri Eurojuste.

Prokurátorka medzinárodného odboru naďalej zastupuje prokuratúru v expertnej skupine pre politiku Európskej únie v oblasti trestného práva. Skupina má poskytovať poradenstvo Európskej komisii v zásadných otázkach v oblasti trestného práva Európskej únie a jej členmi sú sudcovia, prokurátori a obhajcovia z trinástich rôznych členských štátov Európskej únie.

Z dištančných foriem zahraničných aktivít Európskej únie realizovaných v roku 2022 bola významná kontinuálna participácia zástupcu prokuratúry na činnosti trestnoprávných segmentov (zaistenie a konfiškácia) tzv. Task Force zriadených Európskou úniou v súvislosti so sankciami prijatými z dôvodu vojny na Ukrajine.

V rámci dištančných rokovaní Pracovnej skupiny pre justičnú spoluprácu v trestných veciach (COPEN) General k problematike Európskej prokuratúry prebiehal konzultačný proces k uznaniu Európskej prokuratúry ako príslušného orgánu v zmysle Európskeho dohovoru Rady Európy o vzájomnej pomoci v trestných veciach z 20. apríla 1959 a jeho dodatkových protokolov a o spolupráci s tretími štátmi a nezúčastnenými štátmi.

Európska agentúra na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – eu-LISA zorganizovala v roku 2022 výročné stretnutie kontaktných bodov pre odbornú prípravu, na ktorom sa zúčastnili zástupcovia registra trestov Generálnej prokuratúry. Ide o hlavný subjekt zodpovedný za implementáciu európskych riešení v oblasti veľkých informačných systémov.

7.2. Rada Európy a procesy vyplývajúce z členstva Slovenskej republiky v Rade Európy

Aj v roku 2022 prokuratúra prezentovala svoj odborný potenciál vo Výbore expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL), na Konferencii zmluvných strán – Varšavský dohovor (Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu), vo Výbore expertov na vykonávanie medzinárodných dohovorov Rady Európy v trestnej oblasti (PC-OC) a Výbore zmluvných strán Dohovoru o počítačovej kriminalite (TC-Y). Účasť prokurátorov na činnosti ďalších výborov a orgánov Rady Európy nedosiahla takú dynamiku, ako v predchádzajúcich rokoch. V prípade Skupiny štátov boja proti korupcii (The Group of States against Corruption – GRECO) to bolo najmä preto, že boli splnené všetky opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov v ostatnom hodnotení Slovenskej republiky, ktoré boli relevantné pre Generálnu prokuratúru.

V rámci činnosti Výboru expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL) okrem prijatia prvej správy o pokroku, kde opatrenia prijaté na úrovni prokuratúry prispeli k zvýšeniu čiastkového hodnotenia, boli v roku 2022 aktivity smerované k systematickému plneniu opatrenia generálneho prokurátora na úpravu pôsobnosti prokuratúry v boji s legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu a v oblasti zaisťovania a konečného odoberania výnosov z trestnej činnosti, ktoré reaguje na odporúčanie pre generálneho prokurátora z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 381 z 30. júna 2021. Problematika odhaľovania a trestného stíhania legalizácie

výnosov z trestnej činnosti a identifikácie, zaistenia a odoberania výnosov z trestnej činnosti je trvalou prioritou vedúcich prokurátorov aj prokurátorov konajúcich v trestných veciach. Prokuratúra považuje za nevyhnutné zavŕšenie implementácie rezortných opatrení prijatých na úrovni Policajného zboru Slovenskej republiky v oblasti finančného vyšetrovania a čo najrýchlejšie rozvinutie súvisiacich aktivít v podriadenosti Kriminálneho úradu finančnej správy.

Prokuratúra zabezpečila požadované vstupy a participáciu na prebiehajúcom projekte Rady Európy „Posilnenie efektívnosti boja proti praniu špinavých peňazí na Slovensku“. Prokurátori boli súčasťou podskupiny – národná stratégia a strategické princípy, národné hodnotenie rizika, dizajnovanie národného akčného plánu a národných koordinačných mechanizmov, finančné vyšetrovanie a register konečných užívateľov výhod.

V roku 2022 prokuratúra participovala na tematickom hodnotení čl. 6 Varšavského dohovoru týkajúceho sa správy zaisteného majetku a prerokovania správy o pokroku vo vzťahu k čl. 11 a čl. 25 Varšavského dohovoru. Významným bolo spoločné stretnutie s Výborom expertov pre vykonávanie trestnoprávných dohovorov Rady Európy (PC-OC), ktoré sa zaoberalo problematikou konfiškácie bez odsúdenia, deľby konfiškovaného majetku, správy a využitia konfiškovaných aktív, zaistenia a konfiškácie virtuálnych mien. Zástupca prokuratúry bol spravodajcom štúdie Konferencie k problematike virtuálnych mien a vystúpil s prezentáciou týkajúcou sa právnych a praktických aspektov virtuálnych mien, vrátane ich zaistovania a konfiškácie.

V rámci Výboru zmluvných strán Dohovoru o počítačovej kriminalite (T-CY) zástupca prokuratúry pôsobil najmä v pracovnej skupine, ktorej cieľom je príprava správy o možnostiach a odporúčaní ďalšieho postupu pre Výbor zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite v oblasti utajeného vyšetrovania a rozšírených prehliadok, ktoré nebolo možné zahrnúť do Druhého dodatkového protokolu. V praktickej časti činnosti rezonovala problematika virtuálnych mien, rokovalo sa napríklad o príprave záväzných usmernení v oblasti „ransomware“ alebo aj príprave hodnotenia implementácie čl. 19 Dohovoru Rady Európy o počítačovej kriminalite.

7.3. Bilaterálne vzťahy a ďalšie oblasti medzinárodnej spolupráce

7.3.1. Organizácia spojených národov

V roku 2022 boli zabezpečené všetky súčinnostné požiadavky Ministerstva spravodlivosti, resp. Stálej misie Slovenskej republiky pri medzinárodných organizáciách vo Viedni, osobitne v nadväznosti na aktivity Úradu Organizácie spojených národov pre drogy a kriminalitu (The United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC). Prokurátor pôsobil v projekte zameranom na vypracovanie nástroja rozvoja stratégie na podporu prijatia komplexných stratégií na prevenciu a boj proti organizovanému zločinu.

Zástupca prokuratúry sa zúčastnil 11. zasadnutia konferencie zmluvných strán Dohovoru Organizácie spojených národov proti nadnárodnému organizovanému zločinu a jeho protokolov (The United Nations Convention against Transnational

Organized Crime - UNTOC). Dvaja prokurátori boli nominovaní do pozície vládnych expertov na problematiku hodnotenia tohto dohovoru.

Na 2. plenárnom zasadnutí Globálnej siete protikorupčných orgánov vynucovania práva, ktorá združuje orgány vynucovania práva zriadené v kontexte čl. 36 Dohovoru Organizácie spojených národov proti korupcii (The United Nations Convention against Corruption - UNCAC), aj za účasti zástupcu prokuratúry bola zabezpečená výmena informácií v súvislosti s uľahčovaním výkonu právnej pomoci.

Prínosom bol aj workshop organizovaný Úradom Organizácie spojených národov pre drogy a kriminalitu (UNDOC) k problematike financovania násilného extrémizmu a ďalších trestných činov založených na xenofóbii, rasizme a iných formách intolerancie alebo v mene náboženstva a viery (Terrorist attacks on the basis of xenophobia, racism and other forms of intolerance, or in the name of religion or belief - XRIRB), na ktorom prezentoval zástupca slovenskej prokuratúry prípadovú štúdiu.

7.3.2. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

Oproti predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu aktivít prokurátorov v pracovnej skupine Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (The Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách, pretože aktuálne procesy v pracovnej skupine si nežiadali bezprostredné zapojenie zástupcov slovenskej prokuratúry. V predchádzajúcich rokoch pôsobili zástupcovia prokuratúry v pozícii hodnotiteľov.

7.3.3. Bilaterálne vzťahy a ďalšie medzinárodné formáty

Po pandemickom období sa v roku 2022 opätovne obnovili medzinárodné bilaterálne aktivity. Pozitívom je najmä spolupráca na úrovni krajských prokuratúr a okresných prokuratúr, napríklad výmena skúseností s Vrchným štátnym zastupiteľstvom v Olomouci z úrovne Krajskej prokuratúry v Trenčíne. Prokurátori z obvodu Krajskej prokuratúry v Košiciach absolvovali pracovné stretnutie so štátnymi zástupcami Štátneho zastupiteľstva v Českých Budějoviciach a zástupcovia Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici pracovné stretnutie so štátnymi zástupcami Vyššieho štátneho zastupiteľstva v Prahe.

Po prvýkrát sa stretli zástupcovia samosprávnych orgánov prokuratúry Slovenskej republiky a štátneho zastupiteľstva Českej republiky. Okrem výmeny informácií o činnostiach týchto orgánov bola prínosnou aj diskusia na tému ochrany informácií v prípravnom konaní.

Generálna prokuratúra intenzívne využívala v roku 2022 kontaktné body členských štátov Medzinárodnej asociácie prokurátorov (International Association of Prosecutors - IAP) k zisťovaniu dlhodobu nevybavených žiadostí o právnu pomoc. Išlo najmä o štáty, s ktorými v právnom styku absentuje medzinárodná právna úprava na bilaterálnej, resp. multilaterálnej úrovni a právny styk funguje na základe reciprocity.

Významným prínosom je aj opätovná integrácia prokuratúry do činnosti Camdenskej medziagentúrnej siete pre vyhľadávanie majetku (The Camden Assets

Recovery Inter-Agency Network - CARIN). Účast' prokurátora na výročnom rokovaní siete potvrdila opodstatnenosť zastúpenia prokuratúry v sieti kontaktných bodov práve pre potenciálne presahy na výkon prokurátorských činností (problematika konceptu finančného vyšetrovania, identifikácie, zaistenia a odoberania výnosov z trestnej činnosti a trestného stíhania legalizácie výnosov z trestnej činnosti).

Dôležitá bola aj účasť zástupcu prokuratúry v expertnom segmente slovenskej delegácie v rámci konzultácií v Spojených štátoch amerických k témam identifikácie, vyhľadávania a správy zaisteného a skonfiškovaného majetku. Išlo o unikátnu, multisektorovú aktivitu, keďže súčasťou delegácie a programu boli aktivity súvisiace nielen s činnosťou orgánov verejnej správy, ale aj tretieho sektora. Prítomnosť zástupcu prokuratúry bola dôležitá, najmä v kontexte prebiehajúcich expertných diskusií pri témach zasahujúcich do pôsobnosti prokuratúry alebo aj pri využití potenciálu znalostí získaných z procesov v medzinárodnej organizácii pre boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu Finančnej akčnej skupine (FATF - Financial Action Task Force) a Výbore expertov Rady Európy na hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (MONEYVAL).

Bilaterálna spolupráca orgánov prokuratúry a zástupcov orgánov vynučovania práva a justičných orgánov Spojených štátov amerických v roku 2022 súvisela s finančným vyšetrovaním, osobitnými konzultáciami na úrovni prokuratúry či vzdelávacími aktivitami v súčinnosti s Policajným zborom Slovenskej republiky.

7.3.4. Medzinárodné vzdelávacie aktivity

Medzinárodné vzdelávacie aktivity sa v roku 2022 zintenzívnili až v druhej polovici roka. Generálna prokuratúra mimoriadne pozitívne vníma trend zabezpečenia kvalitného vzdelávania s medzinárodným prvkom.

Prínosné boli v roku 2022 medzinárodné stáže (študijné pobyty) prokurátorov, ktoré Generálna prokuratúra podporuje a vytvára podmienky na systematické zapojenie prokurátorov do rôznych projektov. V roku 2022 takto absolvovali:

- prokurátor okresnej prokuratúry šesťmesačnú pracovnú stáž na Európskom súde pre ľudské práva (ESĽP),
- prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry šesťmesačnú pracovnú stáž na národnom zastúpení Slovenskej republiky v Eurojuste,
- šiesti prokurátori okresných prokuratúr aj krajských prokuratúr dvojmesačné pracovné stáže v Úrade Európskej prokuratúry.

Okrem toho sa prokurátori zúčastnili aj krátkodobých študijných pobytov na európskych súdoch (napríklad v Rakúskej republike alebo v Holandskom kráľovstve). Prínosom pre prokurátorov bolo aj zorganizovanie krátkodobého jazykového kurzu pre kontaktné body Európskej justičnej siete (EJTN). Pozitívne boli hodnotené najmä poznatky získané prokurátormi zo seminára venovaného praktickým otázkam vyplývajúcim zo smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 o procesných zárukách detí, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní, resp. k problematike práva obetí v Európskej únii v súvislosti s páchaním násilia na ženách a deťoch.

Viacero vzdelávacích seminárov organizoval Európsky policajný úrad (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation – Europol). Ako príklad možno uviesť európsku konferenciu k vreckovým krádežiam, ale aj pravidelnú prezentáciu typológie prania špinavých peňazí súvisiacu s finančným vyšetrovaním.

Aktivity medzinárodnej akadémie orgánov vynucovania práva v Budapešti (International Law-enforcement Academy - ILEA) boli organizované aj v roku 2022, a to pod záštitou Veľvyslanectva Spojených štátov amerických v Slovenskej republike a týkali sa napríklad rozvoja a posilnenia líderstva žien pracujúcich v oblasti trestného práva alebo trestných činov z nenávisti motivovaných predsudkami.

V súčinnosti s Ministerstvom spravodlivosti a v spolupráci s nórskou správou súdov šesť prokurátorov všetkých úrovní prokuratúry absolvovalo vzdelávaciu aktivitu venovanú ochrane a posilneniu postavenia obetí a zraniteľných osôb v trestnom konaní. Prokurátori mali možnosť oboznámiť sa s činnosťou zariadenia, v ktorom sú umiestňované deti, pri ktorých existuje podozrenie z páchania násillia alebo sexuálneho zneužívania. V zariadení sú s deťmi vykonávané procesné úkony takým spôsobom, aby sa predchádzalo sekundárnej viktimizácii.

8. Súčinnosť orgánov prokuratúry s inými štátnymi orgánmi

8.1. Pôsobenie prokurátorov v orgánoch a komisiách Justičnej akadémie

Justičná akadémia je nezávislou vzdelávacou inštitúciou s celoštátnou pôsobnosťou. Zabezpečuje, organizuje a vykonáva celoživotné vzdelávanie sudcov, prokurátorov, súdnych úradníkov, asistentov sudcov Najvyššieho súdu, asistentov sudcov Najvyššieho správneho súdu a asistentov prokurátorov a, okrem iného, aj vzdelávanie právnych čakateľov prokuratúry a ich prípravu na výkon funkcie prokurátora.

Zástupcom riaditeľa Justičnej akadémie je prokurátor Generálnej prokuratúry, ktorý je dočasne pridelený na výkon tejto funkcie. Najvyšším orgánom je Rada Justičnej akadémie, ktorá riadi po odbornej stránke vzdelávaciu činnosť akadémie - má desať členov, z toho piatich volí Súdna rada Slovenskej republiky z radov sudcov a piatich členov vymenúva minister spravodlivosti Slovenskej republiky; dvoch členov Rady Justičnej akadémie vymenúva minister spravodlivosti Slovenskej republiky na návrh generálneho prokurátora. V súčasnosti sú týmito prokurátormi prvý námestník generálneho prokurátora a riaditeľ trestného odboru Generálnej prokuratúry. Jedna prokurátorka je s jej súhlasom dočasne pridelená do Justičnej akadémie, kde pôsobí ako vedúca katedry verejného práva.

Prokurátori pôsobia na Justičnej akadémii aj ako členovia skúšobných komisií. Skúšobná komisia má päť členov, ktorých na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky, generálneho prokurátora, Rady prokurátorov Slovenskej republiky a ministra spravodlivosti Slovenskej republiky volí a odvoláva Rada Justičnej akadémie. V súčasnej dobe pôsobí v aktuálne zložených deviatich skúšobných komisiách spolu s náhradníkmi celkovo 42 zástupcov prokuratúry. V Justičnej akadémii pôsobia aj 20 prokurátori ako externí členovia pedagogického zboru. Zúčastňujú sa na vzdelávaní na jednotlivých úsekoch Justičnej akadémie.

8.2. Pôsobenie prokurátorov ako prísediacich Najvyššieho správneho súdu

Rada prokurátorov Slovenskej republiky koncom roku 2021 podľa § 9 ods. 1 písm. a), § 10 ods. 1 a § 47 zákona č. 432/2021 Z. z. o disciplinárnom poriadku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (disciplinárny súdny poriadok) zvolila 24 prokurátorov do databázy prísediacich z radov prokurátorov, z ktorej sú vyberaní prísediaci do disciplinárnych senátov Najvyššieho správneho súdu (§ 6 ods. 2 a 4 disciplinárneho súdneho poriadku). Aktuálne je databáza prísediacich sudcov z radov prokurátorov tvorená 22 prokurátormi, keďže dvom členom ich funkcia zo zákona zanikla. Niektorí prokurátori sa už v roku 2022 ako prísediaci disciplinárneho senátu zúčastnili na disciplinárnych konaniach (pojednávaniach) Najvyššieho správneho súdu. Databáza prísediacich je zverejnená na webovom sídle Najvyššieho správneho súdu.

8.3. Účasť v pracovných skupinách a komisiách iných štátnych orgánov

Prokurátori Generálnej prokuratúry, vrátane prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry a prokurátorov krajských prokuratúr boli v roku 2022 spoločne so zástupcami Ministerstva vnútra, Prezídia Policajného zboru, Najvyššieho súdu a Špecializovaného trestného súdu súčasťou pracovnej skupiny Ministerstva spravodlivosti, ktorá pripravovala návrhy zmien Trestného zákona a Trestného poriadku. Prokurátori pôsobili vo viacerých rôznorodo zameraných tematických podskupinách podľa špecializácie druhu trestnej činnosti. V pracovných podskupinách k novele Trestného zákona pôsobili v roku 2022 aj prokurátori krajských prokuratúr a okresných prokuratúr pôsobiaci na netrestnom úseku, a to z dôvodu presahu so zákonom č. 372/1990 Zb. o priestupkoch.

V gescii Slovenskej advokátskej komory bola vytvorená spoločná odborná platforma – pracovná skupina pre trestné právo zo zástupcov Najvyššieho súdu, Generálnej prokuratúry a Slovenskej advokátskej komory.

Prokurátori Generálnej prokuratúry boli aktívni aj v pracovných podskupinách poradného kolégia ministra spravodlivosti Slovenskej republiky pre extrémizmus a divácke násilie a drogové trestné činy, ktoré boli zriadené pre potreby riešenia trestnoprávnej problematiky v uvedených oblastiach aj v rámci rekodifikácie Trestného zákona.

Viacerí prokurátori Generálnej prokuratúry pôsobili v roku 2022 v skupinách Medzirezortného expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou (MEKO), vytvoreného Prezidiom Policajného zboru. Členovia skupín sa zúčastňovali na spoločných pracovných zasadnutiach. Cieľom bolo vzájomné odovzdanie poznatkov a zosúladenie ďalšieho postupu všetkých zúčastnených strán v oblasti trestnej činnosti, na ktorú je konkrétna skupina špecializovaná.

Prokurátori Generálnej prokuratúry zaradení na osobnom úrade boli spolu so zástupcami Ministerstva vnútra, Ministerstva financií, Ministerstva spravodlivosti, Kancelárie Národnej rady a Policajného zboru súčasťou pracovnej skupiny s názvom: „Pravidlá a úrad na ochranu verejného záujmu“. Potreba vytvorenia tejto skupiny vyplynula z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 426/2019 zo 4. septembra 2019,

ktorého obsahom bolo zavedenie povinnosti týmto rezortom analyzovať súčasný systém podávania majetkových priznaní a navrhnúť riešenie na jeho zefektívnenie.

V roku 2022 pôsobili prokurátori v rámci Medzirezortného expertného koordinačného orgánu pre boj so zločinnosťou (MEKO) v národných expertných skupinách (NES) zriadených:

- na boj proti nedovolenému ozbrojovaniu a obchodovaniu so zbraňami,
- na riešenie problematiky v oblasti počítačovej kriminality,
- pre oblasť CBRNE hrozieb (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear and Explosives),
- na koordináciu znaleckej činnosti v trestnom konaní,
- na elimináciu kriminality v oblasti kultúrneho dedičstva,
- na elimináciu environmentálnej kriminality, ktorá má viacero samostatných podskupín pre oblasť boja s odpadmi, pyliactvo, ochranu rastlín a živočíchov,
- pre oblasť diváckeho násillia,
- na boj proti prevádzkačstvu a obchodovaniu s ľuďmi,
- na elimináciu daňovej trestnej činnosti na úseku štátneho rozpočtu,
- na elimináciu drogovej a farmaceutickej trestnej činnosti,
- na prepájanie relevantných registrov,
- na riešenie problematik v oblasti bezpilotných prostriedkov,
- na prevenciu a boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti a financovaniu terorizmu,
- na boj proti korupcii.

Okrem toho sa prokurátori v roku 2022 aktívne podieľali na činnosti aj v ďalších expertných skupinách, výboroch a projektoch:

- expertná skupina pre oblasť obchodovania s ľuďmi vymenovaná ministrom vnútra Slovenskej republiky s vytvorenou podskupinou pre obchodovanie s ľuďmi za účelom nútenej práce,
- skupina zriadená Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky zameraná na národnú stratégiu na ochranu detí pred násillím,
- projekt Ministerstva spravodlivosti zameraný na zvyšovanie účinnosti súdnictva prostredníctvom ochrany/posilnenia postavenia obetí trestnej činnosti a zraniteľných strán,
- expertná skupina pre environmentálne trestné činy Ministerstva spravodlivosti k projektu „Restoratívna novela Trestného zákona“ zameraného na environmentálne trestné činy,
- Ústredná koordinačná skupina pre vykonávanie medzinárodných sankcií vedená na Ministerstve financií,
- pracovná skupina Úradu pre reguláciu hazardných hier (agenda nelegálneho hazardu a registra vylúčených osôb),
- národný projekt „Podpora ochrany detí pred násillím“ Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny,
- Výbor pre deti a mládež Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť,
- pracovná skupina pre tvorbu, implementáciu a vyhodnocovanie Národnej protidrogovej stratégie Slovenskej republiky zriadená pri Rade vlády Slovenskej republiky pre protidrogovú politiku,
- pracovná skupina Ministerstva vnútra zameraná na manažment vyšetrovacích spisov,

- Stály monitorovací výbor k Akčnému plánu kybernetickej bezpečnosti 2021 - 2025.

Prokurátori sa v roku 2022 zúčastňovali tiež na zasadnutiach, stretnutiach a diskusiách organizovaných:

- Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe pre obchodovanie s ľuďmi,
- Eurojustom vytvorenou diskusnou skupinou Focus Group k problematike obchodovania s ľuďmi,
- Úradom komisára pre deti zameraných na práva detí rodičov vo výkone trestu,
- Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky o začlenení Slovenskej republiky do siete INHOPE, ktorá rieši nebezpečný obsah na internete a podpore vzniku Občianskeho združenia „Ochráň ma“, ktorého úlohou by malo byť spracovávanie materiálu obsahujúceho detskú pornografiu na internete a následné nahlasovanie Policajnému zboru, prípadne inej partnerskej hotline linke v sieti INHOPE,
- Prezídiom Policajného zboru, odborom počítačovej kriminality, k problematike trestnej činnosti výroby, prechovávaní a rozširovania pornografie prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby.

V roku 2022 pôsobili prokurátori netrestného odboru Generálnej prokuratúry ako členovia Komisie pre vynímanie detí z biologických rodín zriadenej Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Komisie Ministerstva vnútra na prípravu novely zákona o priestupkoch, Komisie Ministerstva vnútra pre vypracovanie nového zákona o obecnej polícii, Medzirezortnej pracovnej skupiny v záujme ochrany detí pred manipulívnymi svetonázormi a spirituálnymi skupinami zriadenej Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky, Komisie Prezídia policajného zboru zriadenej na účely zabezpečenia jednotných pravidiel priebehu odbornej prípravy a skúšok na získanie odbornej spôsobilosti na výkon činnosti hlavného usporiadateľa, bezpečnostného manažéra a usporiadateľa, Pracovnej skupiny Úradu pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky na prípravu vykonávacích predpisov k zákonu o územnom plánovaní a k zákonu o výstavbe.

Prokurátori okresných prokuratúr pôsobiaci v netrestnej oblasti prokuratúry sa v roku 2022 zúčastňovali ako členovia skúšobných komisií na okresných riaditeľstvách Policajného zboru skúšok odbornej spôsobilosti na vydanie zbrojného preukazu (§ 21 ods. 2 zákona č. 190/2003 Z. z. o strelných zbraniach a strelive a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Niektorí pôsobili aj ako členovia skúšobných komisií na štátne záverečné skúšky pre oblasť správneho práva na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Vedúci prokurátori, najmä okresných prokuratúr, boli členmi komisií pre prevenciu kriminality, ktoré boli zriaďované pri okresných úradoch.

Generálny prokurátor uzatvoril 5. decembra 2022 dohodu o spolupráci medzi Generálnou prokuratúrou a Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou majúci na zreteli spoločný verejný záujem na ochrane verejných zdrojov a záujem prispieť k rozvoju vzájomných vzťahov pri zabezpečovaní efektívnej a účinnej ochrany zdravotnej starostlivosti vrátane odhaľovania a stíhania protiprávneho konania v oblasti zdravotnej starostlivosti. Spolupráca sa vzťahuje najmä na vzájomnú výmenu informácií v dohodnutých oblastiach, odborné stretnutia súvisiace so stavom zákonnosti v činnostiach zdravotných poisťovní, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, liečebného režimu v detenčnom ústave, ošetrovateľskej starostlivosti

v zariadeniach sociálnej pomoci, odborné konzultácie a vypracúvanie stanovísk pre účely trestného konania, vzdelávacie aktivity a súčinnosť pri podávaní trestných oznámení. Na plnení tejto dohody participujú prokurátori trestného odboru.

9. Činnosť registra trestov

Register trestov v priebehu roka 2022 spracoval celkovo 911 097 dokumentov, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2021 nárast o 20 380 dokumentov (890 717 dokumentov v roku 2021). Vydaných bolo 723 180 verejných listín (693 719 verejných listín v roku 2021), z toho 367 406 odpisov registra trestov (340 875 odpisov registra trestov v roku 2021) a 355 774 výpisov z registra trestov (352 844 výpisov registra trestov v roku 2021).

V porovnaní s rokom 2021 bol zaznamenaný nárast počtu žiadostí podaných prostredníctvom informačných systémov verejnej správy integrovaných na základe zákona č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o byrokracii) v znení neskorších predpisov. Ku koncu roka 2022 bolo rovnako ako v roku 2021 evidovaných vyše 400 orgánov verejnej moci a zamestnávateľov vo verejnom záujme pripojených prostredníctvom portálu OverSi, ktoré môžu žiadať o výpis z registra trestov elektronicky. Týmto spôsobom bolo vydaných 30 329 výpisov z registra trestov (27 138 výpisov z registra trestov v roku 2021). V porovnaní s rokom 2021 ide o nárast o 3 191 výpisov, v percentuálnom vyjadrení o 12 %.

V porovnaní s rokom 2021 bolo vydaných o 26 531 odpisov registra trestov viac, čo predstavuje nárast o 8 %. Odpisov registra trestov poskytnutých pre orgány činné v trestnom konaní a súdy bolo 239 055, čo oproti roku 2021 predstavuje nárast o 19 096 listín, jedná sa o nárast 9 %. Z toho odpisov registra trestov právnických osôb bolo 876 (1 978 odpisov registra trestov v roku 2021), čo je pokles o 56 %.

V porovnaní s rokom 2021 bolo vydaných o 2 930 výpisov z registra trestov viac, čo predstavuje nárast len o 1 %. Z toho výpisov z registra trestov právnických osôb bolo 8 554, čo predstavuje pokles o 33 %. Pokračujúci pokles je spôsobený najmä možnosťou získať zoznam právoplatne odsúdených právnických osôb prostredníctvom webového sídla Generálnej prokuratúry a portálu OverSi. V roku 2022 bol počet takto získaných verejných listín 6 949.

Spoplatnených žiadostí o vydanie verejnej listiny bolo 217 012, čo predstavuje sumu 445 918 eur; v porovnaní s rokom 2021 ide o nárast sumy o 6 %.

Register trestov spracoval spolu 118 524 právoplatných rozhodnutí súdov a prokuratúr a oznámení z matričných úradov. Pri spracovaní doručených dokumentov zo súdov, prokuratúr a matričných úradov prišlo v porovnaní s rokom 2021 k poklesu o 10 651 dokumentov, čo predstavuje pokles o 8 %. Register trestov pokračoval v digitalizácii starších dokumentov, pričom spracovaných bolo 15 779 starších trestných listov a s nimi súvisiacich správ. Na úseku mikrofilmovej archivácie bolo spracovaných 243 328 snímok (219 248 spracovaných snímok v roku 2021) a indexovaných bolo 258 306 snímok (119 588 indexovaných snímok v roku 2021).

V roku 2022 pokračovala elektronizácia evidovania právoplatne odsúdených právnických osôb a vydávania príslušných verejných listín. Celkový počet evidovaných právnických osôb v evidencii registra trestov ku koncu roka 2022 bol 261 (161 evidovaných právnických osôb v roku 2021).

Prostredníctvom Európskeho informačného systému registrov trestov (ECRIS) bolo spracovaných 60 759 dokumentov (57 471 dokumentov v roku 2021).

Začiatkom roka 2022 bola spustená integrácia s Národnou bankou Slovenska, vďaka ktorej bolo umožnené podávať žiadosti o výpis z registra trestov a odpis registra trestov prostredníctvom elektronickej komunikácie, a to vrátane právnických osôb. V súvislosti s projektom ECRIS-TCN bol prepojený s registrom trestov aj informačný systém s biometrickými údajmi (AFIS) pod správou Policajného zboru Slovenskej republiky a informačný systém RFO (register fyzických osôb) pod správou Ministerstva vnútra. Ukončenie týchto integrácií sa očakáva v prvej polovici roku 2023.

V oblasti elektronizácie služieb sa realizuje úprava a rozšírenie integrácií s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a s Ministerstvom dopravy Slovenskej republiky.

Z Rámcového plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VIII. volebné obdobie vyplynula v priebehu III. štvrtroku 2021 pre rezorty Ministerstva spravodlivosti a Generálnu prokuratúru legislatívna úloha pripraviť „Zákon o registri trestov“. Vyhodnotenie medzirezortného pripomienkového konania prebehlo v januári 2022 a následne bol návrh nového zákona o registri trestov predložený Legislatívnej rade vlády Slovenskej republiky.

Predložený návrh zákona je výsledkom transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/884 zo 17. apríla 2019, ktorou sa mení rámcové rozhodnutie Rady 2009/315/SVV, pokiaľ ide o výmenu informácií o štátnych príslušníkoch tretích krajín a pokiaľ ide o Európsky informačný systém registrov trestov (ECRIS), a ktorou sa nahrádza rozhodnutie Rady 2009/316/SVV, ako aj smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV. Súčasťou návrhu nového zákona o registri trestov sú aj zmeny vyplývajúce z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/816 zo 17. apríla 2019, ktorým sa zriaďuje centralizovaný systém na identifikáciu členských štátov, ktoré majú informácie o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti (ECRIS-TCN), s cieľom doplniť Európsky informačný systém registrov trestov, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1726, a to hlavne v oblasti spracovávania biometrických údajov štátnych príslušníkov tretích krajín.

Európsky informačný systém registrov trestov (ECRIS) umožňuje účinnú výmenu informácií týkajúcich sa odsúdení osôb medzi členskými štátmi Európskej únie. V súčasnosti sa väčšina vymieňaných informácií týka občanov členských štátov Európskej únie. Hoci je už teraz možná výmena informácií o štátnych príslušníkoch tretích krajín prostredníctvom systému ECRIS, v súčasnosti neexistuje spoločný európsky postup ani mechanizmus ich účinnej výmeny. Podľa súčasnej úpravy nie sú informácie o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci Európskej únie

zhromažďované členskom štáte štátnej príslušnosti, ako je to v prípade štátnych príslušníkov Európskej únie, ale uchováva sa len v tom členskom štáte, v ktorom bolo vynesené odsúdenie. Úplný prehľad o trestnej minulosti štátneho príslušníka tretej krajiny možno preto získať len tak, že sa informácie vyžadujú zo všetkých členských štátov.

Zástupcovia registra trestov sa pravidelne zúčastňovali stretnutí medzinárodnej poradnej skupiny ECRIS-TCN a expertnej skupiny ECRIS, ktoré zastrešuje Európska komisia v spolupráci s agentúrou eu-LISA. Register trestov si v roku 2022 splnil povinnosti požadované Európskou komisiou a agentúrou eu-LISA spravujúcou ECRIS. Konkrétne ide o prípravu implementácie systému ECRIS-TCN na národnej úrovni s možnosťou následného prepojenia s centrálnym systémom, ktoré je plánované koncom roka 2023. Cieľom Európskej únie je poskytnúť svojim občanom priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bez vnútorných hraníc, v ktorom je zabezpečený voľný pohyb osôb. Tieto opatrenia, zamerané na cieľové skupiny štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti (označované aj ako TCN), by mali viesť k prevencii kriminality vrátane organizovaného zločinu a terorizmu, ako aj k zabezpečeniu zohľadňovania odsúdení príslušníkov TCN v členských štátoch Európskej únie v nových trestných konaniach. Dosiahnutie tohto cieľa si však vyžaduje, aby sa informácie o odsúdeniach v členskom štáte Európskej únie zohľadňovali aj mimo jej odsudzujúceho členského štátu, a to počas nových trestných konaní s cieľom predchádzať novým trestným činom.

Systém poskytne sudcom, prokurátorom a iným subjektom jednoduchý prístup ku komplexným informáciám o trestnej minulosti jednotlivca bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte Európskej únie bola táto osoba v minulosti odsúdená. Účinná výmena informácií z registra trestov je kľúčová v boji proti cezhraničnej trestnej činnosti. ECRIS-TCN prispeje k implementácii zásady vzájomného uznávania rozsudkov a súdnych rozhodnutí v spoločnom priestore spravodlivosti a bezpečnosti, bezpečnosti, v ktorom sa ľudia voľne pohybujú, ako je napríklad Schengenský priestor.

ČASŤ VI ZÁVERY

Závery o stave zákonnosti za rok 2022

Pri hodnotení roku 2022 možno konštatovať, že prokuratúra splnila úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zákonov a z odporúčaní uvedených v uzneseniach vlády. Rovnako splnila úlohy, ktoré boli uvedené v Pláne hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022. Napriek zvýšenému nápadu nových trestných vecí podarilo sa udržať plynulosť prípravného konania. Ústavný súd rozhodol o porušení základných práv sťažovateľa postupom prokurátora len v jednej trestnej veci, a to v trestnej veci Úradu špeciálnej prokuratúry.

Osobitná pozornosť sa aj v roku 2022 zamerala na odhaľovanie a vyšetrovanie trestných činov daňových a na problematiku finančného vyšetrovania a zaistenia majetku v trestnom konaní. Objem zaistených finančných prostriedkov z výnosov z trestnej činnosti a hodnota zaisteného majetku sa výrazne zvýšili. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2022 sa prokuratúra zamerala aj na odhaľovanie a účinný postih páchatel'ov trestných činov domáceho násillia a na kriminalitu

mladistvých. Pozitívnym signálom pre spoločnosť je pokles trestných stíhaní mladistvých osôb. Prokuratúra tiež venovala pozornosť problematike trestných činov proti životnému prostrediu, pri ktorej je zaznamenaný pokles trestne stíhaných osôb. Pozitívne je vnímaná reorganizácia Policajného zboru v súvislosti so zriadením odboru odhaľovania nebezpečných materiálov a environmentálnej kriminality Národnej centrály osobitných druhov kriminality. V boji proti počítačovej kriminalite je dlhodobo považovaná za prínosnú činnosť Vnútroštátnej siete prokurátorov na boj proti počítačovej kriminalite. Problematika virtuálnych mien zvyšuje nároky nielen na odbornosť prokurátorov a policajtov, ale aj na technické vybavenie v podobe trasovacích nástrojov na skúmanie transakcií virtuálnych mien.

V Pláne hlavných úloh prokuratúry Slovenskej republiky na rok 2022 sa prokuratúra zamerala na potrebu zhodnotenia stavu zákonnosti a dokazovania trestných činov týrania zvierat podľa § 305a, zanedbania starostlivosti o zviera podľa § 305b Trestného zákona a organizovania zápasov zvierat podľa § 305c Trestného zákona. Cieľom bolo zistenie aplikovateľnosti novozavedených skutkových podstát trestných činov týkajúcich sa trestnoprávnej ochrany osôb. Aplikačná prax poukázala na rôzne problémy plynúce z právnej úpravy ochrany zvierat. Aj na základe zistení plynúcich z tohto zhodnotenia bolo iniciované prijatie zmeny a doplnenia príslušných ustanovení Trestného zákona týkajúcich sa ochrany spoločenských zvierat, čo vyústilo do prijatia novely Trestného zákona zákonom č. 117/2023 Z. z.; účinnosť nadobudol 1. mája 2023.

Zástupcovia prokuratúry kvalifikovane zastupovali Slovenskú republiku v rôznych medzinárodných mechanizmoch vzájomného hodnotenia a aktívne pôsobili v oblasti rozvoja medzinárodnej justičnej spolupráce. Výzvou pre prokurátorov je i naďalej boj s cezhraničnou počítačovou kriminalitou.

Z hľadiska efektívnosti medzinárodnej justičnej spolupráce sa potvrdzuje nezastupiteľné miesto Eurojustu, v ktorom pôsobí zástupca prokuratúry v pozícii predsedu tejto významnej európskej inštitúcie.

Prokuratúra v netrestnej oblasti dôsledne plnila svoje ústavné povinnosti v ochrane práv a zákonom chránených záujmov najmä fyzických osôb. Aktivita prokurátorov prispievala významnou mierou k riešeniu problémov v rozhodovacej činnosti orgánov štátnej správy, ale najmä orgánov územnej samosprávy.

Je tiež potrebné poukázať na skutočnosť, že záväzné ukazovatele rozpočtu kapitoly Generálnej prokuratúry boli v roku 2022 dodržané. Rozpočtové prostriedky boli vynakladané hospodárne a účelne.